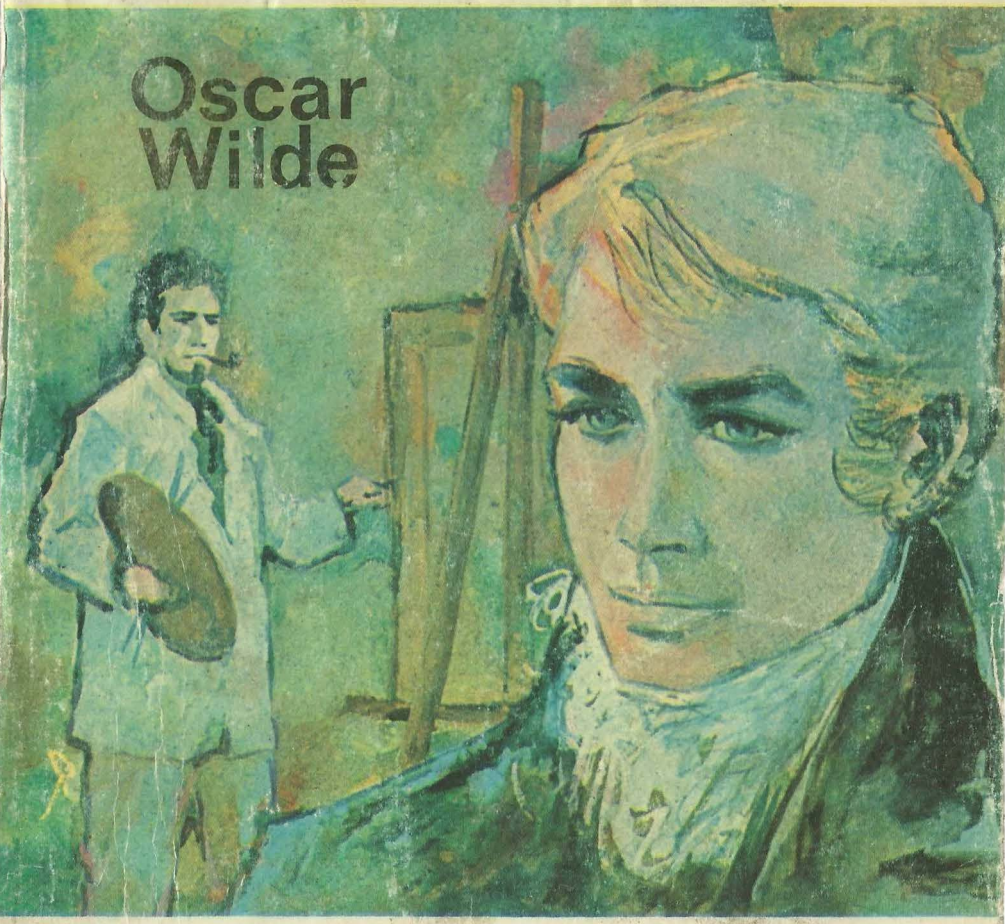
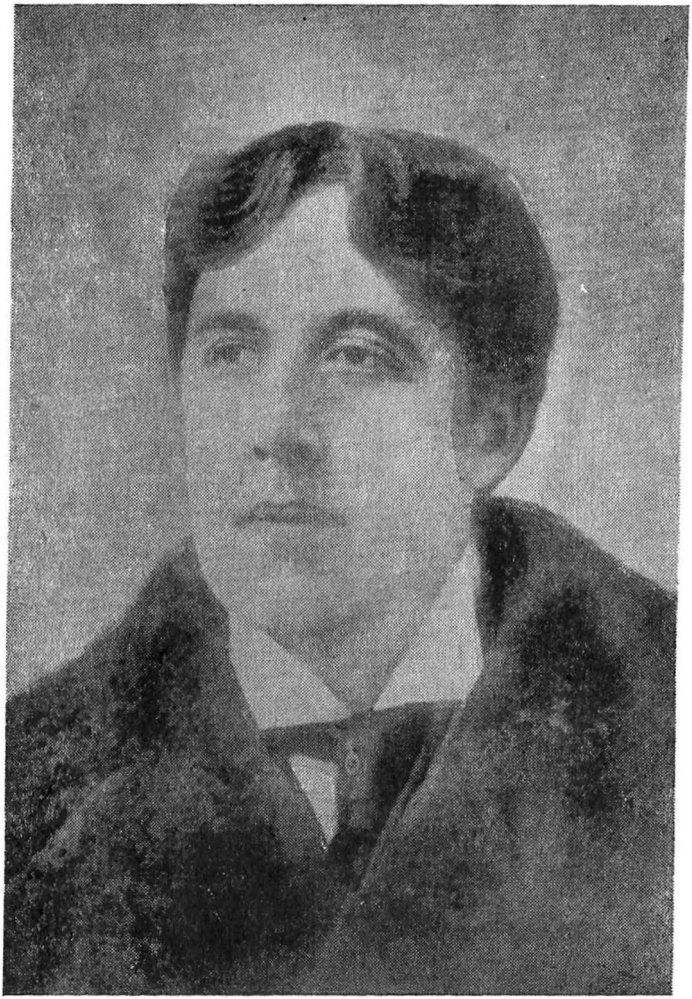
DORIAN GRAY'in portresi

www.eskikitaplarim.com

Oscar Wilde

REMZİ KİTABEVİ

Oscar Wilde

DÜNYA MUHARRİRLERİNDEN TERCÜMELER SERİSİ: 23

OSCAR WILDE

Dorian Gray'in Portresi

Çeviren:

FERHUNDE ve O. Ş. GÖKYAY

İSTANBUL
REMZİ KİTABEVİ
93, Ankara Caddesi, 93

İkinci Basım: Ağustos 1968

Baskı: YÜKSELEN MATBAASI
Dizgi: YENİ MATBAA

Oscar Wilde

Oscar Wilde, Jane Francisca Elgee ile 1851 de evlenen Sir William Robert Wills Wilde'in en küçük oğludur. 1856 da Dublin'de doğdu. İlk öğrenimini Ennikillen'de Portora Royal School'da yaptı. 1873-74 yılını Dublin'de Trinity College'de geçirdi, 1874 yılında Oxford'da Magdalen College'e girerek orada öğrenimini parlak bir şekilde yürüttü. 1878 de Ravenne hakkında yazdığı bir şiirle Newdigate ödülünü kazandı. Oxford'da bulunduğu sırada Ruskin, Wilde'i şiddetle saran bir konu üzerinde ders vermekte idi. Wilde coşarak Hinksey'de profesörün açmak istediği yolu düzeltmek için kazma kürek kullanan ve taş kıran gençlerin arasına katıldı.

Daha üniversitede geçirdiği yıllar içinde estetiğe dair tartışmalar, araştırmalar yapıyordu. Garabetleri, paradoksları nükteleri ona birçok düşman ve dost kazandırmıştı. Türlü dergilerde yazı yazıyordu. Bunları 1881 de Londrada Poems by Oscar Wilde adıyla bastırdı ve kitabın 1882 de Amerika'da başka bir basımı yapıldı.

Şöhreti Oxford sınırlarını aşmıştı. 1882 de New York'ta, Boston'da, Chicago'da Aesthetique Philosophy kuramı üzerinde 200'ü geçkin konuşma yaptı. Bu sırada New Yorkta, «Vera» adındaki oyunu da oynanıyordu.

Bu önsöz için H.D. Davray'ın Büyük Ansiklopediye yazdığı «Oscar Wilde» maddesiyle Burhan Toprak'ın dilimize çevirdiği «De Profundis»deki biyografiden ve André Gide'in Oscar Wilde'la ilgili anılarından yararlanılmıştır.

Bundan sonra beş altı yıl birçok defalar Paris'e gitti, İtalya'yı dolaştı. 1884 de Constance Loyd adında zenginçe bir kızla evlendi.

«The Happy Prince and other Tales» ile büyük bir edebî çalışma devresine giriyordu. 1891 de «Lord Arthur Savile's Crime and other Stories» i; «The Picture of Dorian Gray» i ve bunun önsözünü yazdı. Biraz sonra da estetik paradokslarını toplayan konuşmalarını İntention adıyla bastırdı.

1892'de bunlardan başka A House of Pomegranates'i yazdı. Bir aralık New York'ta serbest nazımla yazdığı «The Duchess of Padua» adındaki trajedisi oynanıyordu. Bu eserin gördüğü rağbetten cesaretlenerek ilk komedisini, Lady Windermere's Fan'i yazdı. Bu eser 20 şubatta Saint-James Theatre'da oynandı ve ertesi yıl basıldı. 1893 nisanında aynı başarıyle ikinci bir tiyatrosu daha oynandı: A. Woman of no İmportance. Birkaç ay sonra fransızca yazdığı Salomé'nin, sansür oynanmasını yasak etti. Bunu 1893'de fransızca olarak bastırdı. Lord Alfred Douglas onu ingiilzceye çevirdi ve 1894' de lüks bir basımı yapıldı; aynı sene Sara Bernhardt tarafından oynandı.

Bu sıralarda Oscar Wilde yılda iki yüz bin şilin kazanmakta idi. Şöhretini her tarafa duyurmuştu. De Profundis'de şu satırları okuyoruz: «Devrimin sanat ve kültürü ile sembolik bir ilgim vardı, delikanlılığımda bunu anlamış ve devrimi bunu anlaması için zorlamıştım. Pek az insan hayatında benimkine benzeyen bir yer tutmuş ve bunu o kadar tanıttırmıştır. Çokluk bir adamın yeri —eğer varsa— adam ve devri geçip gittikten uzun süre sonra, eleştirmeci ve tarihçi tarafından tayin olunur. Benim için bu, başka türlü oldu. Ben bunu duydum ve başkalarına duyurdum...

Tanrılar bana hemen her şeyi vermişlerdi. Dehaya, ünlü bir ada, yüksek sosyal bir mevkie, şerefe, düşüncenin cüret ve parlaklığına sahiptim. Sanatı felsefe, felsefeyi sanat haline getirdim. İnsanlara başka türlü düşünmek yolunu öğrettim. Ve eşyaya başka renkler verdim. Söylediğim her

şey âlemi şaşkına çeviriyordu. Her türlü sanat şeklinin en tarafsızı olan dramı aldım. Sone gibi, lirik şiir gibi, şahsî bir edebiyat türü yaptım. Ve birden onun ufkunu genişlettim. Karakter değerini zenginleştirdim. Dram, roman, şiir, mensur şiir, gerçek veya fantazi konuşma, elime geçeni güzelleştiriyor ve yeni bir güzellik giyeceğiyle süslüyordum: Hakikate, hakikati olduğu kadar, bâtılı da meşru bir imparatorluk gibi veriyor ve doğru ile yanlışın basit zihnî varlık davranışları olduğunu gösteriyordum. Sanatı en yüksek bir gerçek ve hayatı yapmacığın bir kolu gibi alıyor ve çağımın fantazisini uyandırıyordum. Öyle ki çevremde bir çok şeylerim vardı. Lâkin ben şehvetli, budalaca, uzun dinlenme devirlerinde gaflete dalıyordum. Başıboş, dandy (1). moda adam rolü oynamakla eğleniyordum. Yabancı zihniyetler ve küçük özelliklerle bezeniyordum. Kendi dehamın boşa harcayanı oldum. Ölümsüz bir gençliği yok etmekten garip bir zevk duyuyordum. Yükseklerden çıkarak yeni duyular aramanın arkasında derinliklerde idim.....»

1894 de «The Sphinx» basıldı. Wilde bu kitapta Alferd Tennyson'un ünlü «İm Memoriam»ının tekniğine öykünüyordu. O sırada iki dergiye felsefe yazıları ve mensur şiirler yazıyordu.

3 aralık 1895 de Haymarket Theatre'da üçüncü bir güldürüsü oynandı: The İdeal Husband, 14 şubatta dördüncü bir güldürüsüyle, «The İmportance of Being Earnest» ile Londra halkını büyülüyordu. Fakat artık yükseldiği doruğun

---

(1) «Lady Windermere's Fan»in ilk oynanışında orada bulunan Londra'nın yüksek sosyetesi belki on defa artistleri sahneye çıkardıktan sonra yazarı da alkışlamak istemişti: Oscar Wilde bir hayli nazlandı ve sonunda sahneye frakının yakasında yeşil bir karanfil ve elinde yanar bir sigara ile çıktı; bir nefes çekti, dumanını savurdu ve söze başladı: — Bayanlar, Baylar! Önünüzde sigara içmek belki kibar bir hareket değildir. Bununla beraber sigara içerken beni rahatsız etmek de pek doğru bir hareket sayılamaz..» Gerisi hep böyle uzayıp giden bir konuşma yaptı. Bu küstahça konuşma o kadar beğenildi ki eserden daha çok alkışlandı.

inişi başlıyacaktı. Bu son eserin oynandığı gece Marquis de Queensbury'nin sahneye bir zerzevat sepeti attırmasına polis zorla engel olabilmişti. Oscar Wilde Cezayir'de bulunuyordu. André Gide'in hatıralarında şunlar var: «Sarsılan durumunu, ona karşı beslenen öçleri, çatışları, atılgan sevincinin altında nasıl kara bir tasa gizlendiğini biliyordum. Londra'ya dönmekten söz açıyordu. Marquis de Queensbury ona küfrediyor, meydan okuyor ve onu kaçınakla suçlayordu. — Peki İngiltere'ye dönerseniz ne olacak? diye sordum. Atıldığınız tehlikeyi biliyor musunuz?

— İnsan kendisini bekleyen tehlikeyi hiç bilmemelidir. Dostlarım çok tuhaf; bana ölçü öğüdü veriyorlar. Ölçü!. Fakat, benim ölçüm olabilir mi? Bu, gerilemek olur. Mümkün olduğu kadar ileri gitmem lâzım... Daha ileri gidemem... Mutlaka bir şey olmalı! Başka bir şey!» Wilde ertesi gün gemiye bindi. Hikâyenin gerisi belli. Bu «Başka şey» kürek oldu.

Yargıçların bütün sorularına verdiği küstahça karşılıklar sonunda, 27 mayıs 1895 de iki sene ağır hapis cezası giydi. Bu mahkûmluk yabancı edebiyat çevrelerinde çok sayıda protestolar ayaklandırdı, fakat bir fayda vermedi.

Bu hükmün sonu korkunçtu. Yurddaşları tarafından yaşarken yok olmuş sayıldı. Kitapları yakıldı. Karısı iki çocuğu ile memleketinden uzaklaşmağa mecbur oldu. Dostlarının, cezasını indirmek için şuraya buraya başvurmaları neticesiz kaldı, günügününe cezasını çekti. Ve «Ölüler için söylenen tövbe duası» anlamına gelen «De Profundis»i bu kara günlerde yazdı.

19 mayıs 1897 de kurtuldu. İlk fırsatta kendisini Fransa'ya attı ve bir daha İngiltere'ye ayak basmadı. Yazı, Seine İnférieur'de Berneval'de geçirdi. Orada «The Ballade of Reading Gaol»ü yazdı ve hükümlü numarası C. 3. 3. ile imzaladı. Bir aralık Paris'te oturdu, sonra İtalya'ya gitti. Korsika'da, Sicilya'da, Napoli'de ve Roma'da dolaştı. Yine Paris'e döndü. Parasız kaldı, süründü, acı çekti. 30 kasım 1900'de öldü. 1909'da hayranlarından adını bildirmeyen bir

Alman kadınının verdiği para ile külleri Père-Lachaise'e taşındı. Şimdi orada, heykelci Epstein'in yaptığı anıtın altında sonsuz uykusuna dalmış bulunmaktadır.

Oscar Wilde'in eserlerinde İngiliz sosyetesine hicivler vardır. Onun en göze çarpan yanı ferdiyetçiliği ve paradokslarıdır. Dorian Gray'de onun bütün garabetlerini ve acayip fikirlerini Lord Henry temsil eder. Lord, her şeye yeniden ad vermek arzusunu meydana koyduğu zaman Düşes ona «o halde sana ne diyelim?» diye sorar. Buna Dorian Gray atılarak cevap verir: Onun adı Prens Paradoxe'dur, der.

Sanatı bir sembol olarak düşünen Oscar Wilde için bu sembole anlam verenler bunu kendi zararlarına yaparlar. Buna rağmen «Dorian Gray'in portresi»nde ruh çirkinliğinin belirsiz bir çizgi halinde başlayarak gittikçe nasıl bir yara gibi bütün yüzü kapladığı anlamını bulmak istiyoruz. Buradaki portre kendini her türlü edepsizliğe kapıp koyuvermiş olan Dorian Gray'in vicdanının portresidir. Sanatı tamamıyle faydasız gören Oscar Wilde'in eserlerinde hâkim rolü ferdiyetçiler oynamakla beraber «Lady Windermere's Fan» de olduğu gibi acı hicivlerin bir toplum fonu önünde fedakâr bir annenin kanayan yüreğini görerek duygulanmak da kabildir.

Wilde hem çetin bir ferdiyetçi, hem de keskin bir görenek düşmanı olduğunu kendisi söylüyor: «Ahlâk bana yardım edemez, ben ahlâk kurallarına karşı doğmuş bir adamım. Ben kanun için değil, istisna için yetişmiş olanlardanım. Lâkin yapılan şeyde bir fenalık olmadığını görmekle beraber başımıza getirdiği haldeki fenalığı görüyorum...» diyor.

Fakat onun düşünceleri üzerinde kürek cezasının değiştirici etkileri olmuştur. De Profundis baştan başa buna tanıktır: «On param olmadığı gibi, başımı sokacak ocağım da yok. Bununla beraber dünyada bundan daha fenası var. Âleme karşı yüreğimde öçle hapisaneden çıkmadan ise, kapı kapı sevinç ile ekmeğimi dilenirim, dediğim vakit tamamiyle sa-

mimîyım...» Daha aşağılarda:

«Bu «Yeni Hayat» Dante'ye sevgimden, ona bazan böyle ad takıyorum, gerçekten yeni bir hayat değildir, belki ilk yaşayışımın genişlemesi ve olgunlaşması ile ancak devamıdır. Oxford'da bulunduğum sırada, son yıl içinde bir sabah, Magdalen College'in cıvıltılı, dar yollarında gezerken, bir arkadaşıma: «Dünya bahçelerinin bütün meyvalarından tatmak istediğimi ve hayata ruhumun derinliğindeki bu ihtirasla gireceğimi» söylemiş olduğumu hatırlıyorum. Hayata böyle girdim ve böyle yaşadım. Biricik yanlışım bahçenin güneşli görünen yanlarındaki ağaçlara saplanıp kalmak ve gölgesi, karanlığı yüzünden öbür yönden kaçmış olmaktır. Yenilmek, gözden düşme, fakirlik, acı, ümitsizlik, çeki hattâ gözyaşları, cefada olan dudaklardan düşen kesik kelimeler, dikenler üzerinde yürüten vicdan azabı, mahkûm eden şuur, cezasını göze alarak alçalma, başını külle örten sefalet, kıl elbise giyen ve içkisine zehir katan gam, bütün bunlardan korkuyorum. Bunlardan hiç birini tanımamağa karar verdiğim için, her birini sırasiyle tatmaya, onlarla beslenmeye, onlara kanmaya ve bütün bir mevsim başka azık bulamamaya mahkûm oldum.

Hiç bir saniye zevk için yaşadığıma esef etmiyorum. Her yapılan şeye yapılması lâzım geldiği gibi, kendimi bütün bütün veriyorum. Tanımadığım hiç bir haz kalmadı. Ruhumun incisini bir kadeh şaraba attım. Kaval sesleri ile, ilkbahar çiçeklerinin süslediği patikalardan indim. Bal ile yaşadım. Fakat ayni yaşayışı uzatmak fena olacaktı, zira bu, ona saplanmak demekti. Halbuki ilerlemem lâzımdı. Bahçenin öbür yarısının da benim için sırları vardı. Bütün bunlar kitaplarımda önceden sezilmiş, ifade edilmiştir. Bir parçası The Happy Prince'de, başka bir parçası The Young King'de, hele episkoposun, diz çökmüş olan çocuğa: «Felâketi yaratan senden daha hâkim değil midir?» dediği pasajdır. Bu, öyle bir cümle ki, yazdığım vakit, bana bir cümleden daha fazla göründü. Büyük bir bölüğü de Dorian Gray'in dokuması içinde, erguvan renginde bir tel gibi, do-

laşan uğursuz havada gizlidir. The Critic As Artist'de fal türlü renklerle açılır. The Soul of Man'i baştanbaşa dolduran anlam odur ve sezilmesi çok kolaydır. Salomé'yi bir musiki parçasına benzeten ve ona bir Ballade birliğini veren leitmotifler de yine odur. «Bir an süren zevk»in tunç heykellerinden, «sonsuzluğa süren ıstırab»ın suretini yapacak olan adamın mensur şiirinde gene canlanan odur. Zaten başka türlü olamazdı. Hayatın her anında, insan ne olacaksa ve ne olmuş ise gene odur. Sanat bir semboldür; çünkü insan bir semboldür...»

Her şeyden önce bir oyun yazarı olarak tanılan Wilde eserleri hakkında şöyle diyor: «Benim oyunlarım hiç de güzel değildir. Onlara önem verdiğim de yok. Ama nasıl eğlendirdiklerini bilseniz. Hemen her biri bir bahis tutuşmanın neticesidir, Dorian Gray bile. Onu birkaç gün içinde yazdım. Çünkü dostlarımdan biri hiç yazamıyacağımı iddia ediyordu.» Bunlarda kazanılmış bahislerin güzelliği ve parlaklığı, onun sanatında bir şiir rengi ve lezzeti bulunduğunu da biz söyleyelim.

Şaziye Berin tarafından, The Nightingale and The Rose, The remarkable Rocket, The Birthday of İnfanta, The Happy Prince'i «Oscar Wilde'in masalları» adıyla türkçeye çevrildiği gibi (İstanbul, Yeni matbaa, 1927), Nureddin Sevin tarafından Salomé (İstanbul, 1935, Hilmi Kitabevi) ve Burhan Toprak tarafından da De Profundis'i, André Gide'in Oscar Wilde'a dair hatıraları ve H. D. Davray ile J. Renau'dan özetlenmiş bir biyografisi eklenerek çevrilmiştir. (İstanbul, 1935, Dün ve Yarım tercüme külliyatı, sayı 41).

Orhan Şaik Gökyay

BAŞLANGIÇ

Sanatçı guzel şeyler yaratıcısıdır.

Sanatın gayesi sanatı meydana çıkarmak ve sanatçıyı gizlemektir.

Eleştirici, güzel şeylerden aldığı izlenimleri bir başka tarza, yahut yeni bir ifade vasıtasına çevirebilen adamdır.

Eleştirinin en aşağı şekli kadar en yükseği de bir çeşit otobiyoğrafidir.

Güzel şeylerde çirkin anlamlar bulan adam şirin olmadan kötü olan bir adamdır. Bu bir hatadır.

Güzel şeylerde güzel anlamlar bulanlarda olgunluk vardır. Bunlar için ümit beslenebilir.

Güzel şeylerin kendilerine ancak güzellik ifade ettiği insanlar seçme kişilerdir.

Ahlâka uygun yahut ahlâka aykırı diye kitap yoktur, iyi yazılmış yahut fena yazılmış kitaplar vardır. İşte o kadar.

On dokuzuncu yüzyılın gerçekçilikten nefreti, yüzünü aynada gören Caliban'ın öfkesidir.

On dokuzuncu yüzyılın romantizmden nefreti, yüzünü aynada görmeyen Caliban'ın öfkesidir.

İnsanoğlunun ahlâka uygun hayatı sanatçının konusunun bir parçasını meydana getirir, fakat sanatın ahlâka uygunluğu kusurlu bir vasıtanın kusursuz olarak kullanılmasıdır. Hiç bir sanatçı bir şey ispat etmek istemez. Hatta kendiliğinden doğru olan şeyler bile ispat edilebilir.

Hiç bir sanatçının ahlâka uygun eğilimleri yoktur. Bir sanatçıda ahlâka uygun eğilim bağışlanmaz bir üslûp yapmacığıdır.

Hiç bir sanatçı hiç bir zaman bozguncu değildir. Sanatçı her şeyi ifade edebilir.

Düşünce ve dil sanatçı için bir sanatın âletleridir. Erdem ve kötülük de sanatçı için bir sanatı vücuda getirmeğe yarayan malzemelerdir.

Şekil bakımından müzikçinin sanatı bütün sanatları temsil eder. Duyuş bakımından da oyuncununki...

Her sanat aynı zamanda hem görünendir, hem senboldür.

Bu yüzdekinin altına dalanlar bunu kendi zararlarına yaparlar.

Bu senbole anlam verenler de bunu kendi zararlarına yaparlar.

Sanatın gerçekten yansıttığı şey hayat değil, seyircidir. Bir sanat eseri üzerindeki fikirlerin başkalığı gösterir ki o eser yeni, anlaşılması güç ve hayatîdir.

Eleştirmeciler uyuşmadıkları zaman sanatçı kendi kendisiyle ahenk halindedir.

Bir kimsenin faydalı bir şey yapmış olmasını, yaptığına hayran olmadığı sürece bağışlayabiliriz. Faydasız bir şey yapmış olmanın tek mazereti o şeye herkesin hudutsuz hayranlığıdır.

Sanatta hiç bir fayda aranmaz.

Oscar Wilde

Dorian Gray'in Portresi

Atelye güllerin zengin kokusiyle dolmuştu ve bahçenin ağaçları arasından hafif yaz rüzgârı estikçe açık kapıdan leylâkların ağır kokusu yahut çiçek açmış kırmızı dikenlerin daha yumuşak kokuları geliyordu.

Küçük Acem halılarıyla örtülü divanın köşesine uzanmış ve oldumolası sayısız sigaralar içen Lord Henry Wotton, sallanan dalları, alev gibi bir güzelliğin yükünü güçlükle çekiyormuş gibi görünen bir sarı salkımın bal tadında ve bal renginde çiçeklerinin ışığını da görüyordu; gayet büyük pencerelere asılmış uzun ham ipekten perdelerin üzerinde, uçan kuşların arasıra görünüp kaybolan garip gölgeleri, bir anlık bir Japon havası estiriyor ve ona Tokyo'nun; ister istemez hareketsiz olan bir san'at vasıtasiyle sürat ve hareket izlenimi vermeye çalışan; soluk, sarı-yeşil yüzlü ressamlarını hatırlatıyor. Uzun ve biçilmemiş otların arasında vızıldayan yahut perişan hanımellerinin altın tozlu pistilleri etrafında yorucu bir ısrarla uçuşan arıların aynı ahenkte uğultuları bu sessizliği bir kat daha artıyor gibiydi. Londra'nın bulanık uğultusu uzak bir orgun bas sesini andırıyordu.

Odanın ortasında kurulmuş resim sehpası üzerinde son derece güzel genç bir adamın tabiî büyüklükte portresi ve önünde ondan biraz uzakta, birkaç yıl önce birdenbire meydandan kayboluşu o kadar umumî bir heyecan uyandıran ve o kadar garip ihtimallerin ortaya çıkmasına sebep olan sanatçının kendisi Basil Hallward oturuyordu.

Sanatının aynasında bu kadar ustaca yakaladığı bu sevimli ve göz alıcı şekle bakarken ressamın yüzünde memnun bir gülümseme belirdi ve orada bir müddet oyalandı. Fakat ressam birdenbire irkildi ve gözlerini kapayarak uyan-

maktan korktuğu acayip bir rüyayı kafasının içinde tutmak istiyormuş gibi parmaklariyle göz kapaklarını bastırdı.

Lord Henry isteksizce: «Bu senin şaheserin Basil, şimdiye kadar yaptıklarının en iyisi» dedi, «muhakkak bunu gelecek Grosvenor sergisine göndermelisin. Akademi çok büyük ve çok bayağı. Ne zaman oraya gittiysem ya o kadar çok insan vardı, resimleri göremedim, —ki bu müthiş bir şey— yahut da o kadar çok resim vardı ki insanları göremedim. Bu ise daha fena. Grosvenor gerçekten gönderilecek tek yerdir.»

Ressam Oxford'da iken arkadaşlarını güldüren o kendine özgü şekilde başını arkaya atarak: «Hiç bir yere göndereceğimi sanmıyorum!» diye karşılık verdi. «Hayır, onu hiç bir yere göndermiyeceğim.»

Lord Henry kaşlarını kaldırdı ve bol esrarlı sigarasından acayip halkalar halinde çıkan ince mavi dumanların arasından ona şaşarak baktı. «Onu bir yere göndermemek? Niçin sevgili dostum? Bir sebep var mı? Siz ressamlar ne acayip adamlarsınız! Ün kazanmak için dünyada her şeyi yaparsınız. Kazanır kazanmaz da ondan kurtulmak istersiniz. Budalalık etmeyiniz, çünkü dünyada bahsedilmekten kötü ancak bir şey vardır, o da bahsedilmemek. Böyle bir portre, seni İngiltere'deki bütün gençlerin üstüne çıkaracak ve, eğer henüz duygulanma gücünü yitirmemişlerse ihtiyarları da kıskandıracaktır.»

Ressam: «Biliyorum bana güleceksin» diye karşılık verdi. «Ama onu kat'iyen sergiye koyamam. Ona kendimden çok şeyler kattım.»

Lord Henry, divana uzanarak güldü.

«Evet bana güleceğini biliyordum. Fakat yine de böyle.»

«Kendinden çok şeyler kattın! Doğrusu Basil seni bu kadar kendini beğenmiş bilmezdim. Ben sert, kuvvetli yüzün ve kömür saçlarına bakıp ta seninle sanki fil dişinden ve gül yapraklarından yapılmış görünen bu genç Adonis arasında sahiden en küçük bir benzerlik bulamıyorum. Bak

sevgili Basil, o bir Narcissus sende ise, ne diyeyim yaratılıştan aydın bir ifade var. Fakat güzellik, gerçek güzellik entellektüel bir ifadenin başladığı yerde biter. Kafası işler olmak aslında bir çeşit mübalâğadır ve yüzün ahengini bozar. Düşünme halinde bir insan ya sadece burundur, yahut salt alındır, yahut da işte böyle çirkin bir şey. Bilim alanında başarı elde etmiş adamlara bak bir defa, ne kadar çirkindirler. Tabiî din adamları müstesna. Ama sahi, onlarda düşünme yoktur. Seksen yaşında bir rahip daha on sekiz yaşında bir delikanlı iken kendisine ne telkin edildiyse onları söyler ve tabiî bir netice olarak her zaman sevimli görünür. Senin, adını bend;en sakladığın fakat resmi beni gerçekten büyülemiş olan meçhul genç dostun hiç mi hiç düşünmüyor. Bundan tamamiyle eminim. O kışın, yüzüne bakacak çiçeklerimizin bulunmadığı ve yazın zekâmızı uyaracak bir şeye ihtiyacımız olduğu zaman daima burada bulunması gereken beyinsiz güzel bir yaratıktır. Boşuna kendine pay çıkarma Basil, senin ona benzer hiç bir yanın yok.

Sanatçı: «Beni anlamıyorsun Harry» diye cevap verdi. «Tabiî ben ona benzemiyorum. Bunu pekalâ biliyorum. Ona bnezersem gerçekten üzülmeliyim. Omuz silkiyorsun? Sana gerçeği söylüyorum, maddî manevî her üstünlükte bir alınyazısı hâkimdir, tarih boyunca hükümdarların kararsız adımları ardından giden alınyazısının soydaşlarından farklı olmamak daha iyidir. Bu dünyada en iyi şeye çirkinler ve aptallar sahiptir. Onlar rahatça otururlar ve ağızlarını açıp oyunu seyrederler. Hiç bir zaman yenmek nedir bilmezlerse de hiç olmazsa yenilmeyi de tatmazlar. Onlar bizim hepimizin yaşamamız gerektiği gibi yaşarlar: Tedirgin edilmeden, kayıtsız ve kuruntusuz. Onlar ne başkalarını felâkete sürüklerler ne de kendileri yabancı ellerin kurbanı olurlar. Senin mevkiin ve servetin Harry; benim kafam ne nitelikte olursa olsun, —değeri ne olursa olsun sanatım; Dorian Gray'in güzelliği— biz hepimiz Tanrıların bize bahşettikleri şeyler için ıstırap çekeceğiz, korkunç acı çekeceğiz.

Lord Henry atelyede Basil Hallward'a doğru yürüyerek: «Dorian Gray? Adı bu mu?» diye sordu.

«Evet, adı bu. Onu sana söylemeğe hiç niyetim yoktu.»

«Neden yoktu?»

«Oo, bunu sana anlatamam. Ben bir adamı pek çok seversem onun adını hiç kimseye söylemem. Bu, onun bir parçasını teslim etmek demektir. Ben sır sevmeyi öğrendim. Bu bana, bizim bugünkü hayatımızı henüz büyülü yahut güzel yapabilecek tek şey olarak görünüyor. En basit şey, ancak gizlendiği zaman çekicidir. Buradan ayrıldığım zamanlar evdekilere nereye gittiğimi hiç söylemem. Yoksa bundaki zevkimi kaybederim. Aptalca bir alışkanlık olduğunu biliyorum. Fakat bu, hayatımıza bir çeşit büyük bir hayal kazandırır gibi gelir bana. Böyle şeylere biraz önem verdiğim için belki beni pek deli buluyorsun?.»

Lord Henry «hiç de değil» diye karşılık verdi. «Hiç mi hiç aziz Basil. Benim evli bir adam olduğumu unutmuş görünüyorsun. Evliliğin tek çekici yönü, bir ikiyüzlülüğü her iki taraf için de ille de bir ihtiyaç şekline koymasındadır. Ben karımın nerede olduğunu hiç bir zaman bilmem, karım da benim ne yaptığımı bilmez. Birbirimize rast geldiğimiz zaman —dışarıda beraber yemek yediğimiz yahut Duc'e gittiğimiz zamanlar rastlaşırız— dünyanın en saçma masallarını en ciddî tavırlarla birbirimize okuruz. Karım bunu pek iyi becerir —doğrusu benden çok daha iyi— o, randevularını asla karıştırmaz, ben daima karıştırırım. Fakat beni yakaladığı zaman da hiç kavga çıkarmaz. Bazan bunu yapmasını isterim, fakat o bana sadece güler.»

Bahçeye açılan kapıya doğru ağır ağır yürüdüğü sırada Basil Hallward «evlilik hayatından ne biçim söz ediyorsun, bu konuşma tarzın bana nefret veriyor Harry!» dedi. «Eminim ki sen aslında mükemmel bir kocasın. Fakat kendi erdemlerinden pek utanıyorsun. Garip bir adamsın. Hiç bir zaman ahlâka uygun bir söz söylemezsin. Hiç bir zaman yanlış bir şey de yapmazsın. Senin melâmiliğin sadece bir gösterişten ibaret...»

Lord Henry gülerek: «Tabiî olmak sadece bir gösteriştir, ve en sinirime dokunan bir gösteriş.» Diye bağırdı. Ve iki genç adam beraberce bahçeye çıktılar. Yüksek bir defne fidanının gölgesinde bulunan uzun bir bambu sıranın üzerine oturdular. Güneş ışığı parlak yaprakların üzerinde kayıyordu. Otların içinde beyaz papatyalar titreşiyorlardı. Biraz durduktan sonra Lord Henry saatini çıkardı. «Yazık gitmeliyim, Basil!» diye mırıldandı. «Ve gitmeden sana biraz önce sormuş olduğum soruya karşılık vermende direniyorum.»

Ressam gözlerini yerden kaldırmadan «Nedir o?» dedi.

«Onu gayet iyi biliyorsun.»

«Bilmiyorum Harry.»

«Peki, ne olduğunu ben sana söyleyeyim. Dorian Gray'in resmini niçin sergiye koymak istemiyorsun, bunu bana açıklamanı istiyorum. Gerçek sebebini soruyorum.»

«Gerçek sebebini sana söyledim.»

«Hayır, söylemedin: Onda kendinden pek çok şey bulunduğunu söyledin. Bu çocukça bir şey.»

Basil Hallward doğrudan onun gözlerinin içine bakarak: «Harry» dedi. «Duyarak yapılmış her resim modelin değil, sanatçının resmidir. Model yalnız tesadüftür, vesiledir. Ressam tarafından meydana çıkarılan o değil, tuval üzerinde içini ortaya döken ressamın kendisidir. Bu resmi niçin sergiye koymak istemediğimin sebebi ruhumun sırlarını göstermiş olmaktan korkmamdır.»

Lord Henry güldü: «Bu ne demek?» diye sordu. Hallward «bunu sana anlatayım!» diye karşılık verdi, ama yüzünde çaresiz bir ifade belirdi. Arkadaşı ona bir göz atarak «Tamamiyle kulak kesildim, Basil» diye ekledi.

Ressam: «Oh, gerçekte söylenecek pek az şey var Harry» dedi «ve korkuyorum ki sen bunu belki de hiç anlamıyacaksın. Belki inanmıyacaksın da.»

Lord Henry gülümseyerek otların içinde pembe yapraklı bir papatyaya eğildi, onu kopardı ve evire çevire baktı. «Anlayacağımdan tamamiyle eminim.» dedi. Dikkatle kü-

çük altın, beyaz tüylü kursa bakarak «Ve inanmak bahsine gelince ben her şeye inanabilirim, şu şartla ki inanılmaz bir şey olsun,» dedi.

Rüzgâr dallarda birkaç çiçeği salladı ve top top olmuş yıldızlariyle yüklü leylâklar yumuşak havanın içinde gidip geldiler. Duvarın yanında bir ağustos böceği cırlamağa başladı ve büyük, narin bir su sineği mavi bir iplik gibi kahve rengi tül kanatlarını dalgalandırarak uçup geçti. Lord Henry'ye sanki Basil Hallward'ın kalbinin çarpmasını duyabilecekmiş gibi geldi. Ve arkasından ne geleceğini merakla bekledi.

Ressam bir müddet sonra «Hikâye sadece şu» dedi, «iki ay önce Lady Brandon'larda büyük bir toplantıya gitmiştim. Bilirsin ki biz zavallı sanatçılar herkese, yabanî olmadığımızı hatırlatmak için vakit vakit toplantılarda kendimizi göstermeğe mecburuz. Senin bir zaman söylediğin gibi siyah elbise ve beyaz kıravatla herhangi bir insan hatta bir borsa simsarı kendine medenî bir insan dedirtebilir. İşte, odaya gireli on dakika olmuştu ki gayet süslü püslü kibar kadınlar ve can sıkıcı akademi üyeleriyle konuşurken ansızın birisinin bana bakmakta olduğunu farkettim. Yarı döndüm ve Dorian Gray'i ilk işte o zaman gördüm. Göz göze geldiğimiz zaman sararmakta olduğumu hissettim. Bir acayip korku beni kapladı. Ben salt kişiliği o kadar büyüleyici olan biriyle karşı karşıya gelmiştim ki, eğer bıraksaydım bu kişilik benim bütün varlığımı, bütün ruhumu, evet bütün sanatımı sorup alacaktı. Hayatıma dışarıdan hiç bir etki istemedim. Benim nasıl yaratılıştan hür olduğumu sen de bilirsin, Henry. Ben daima, hiç olmazsa Dorian Gray'i görünceye kadar, kendi kendimin efendisi olmuşumdur. Sonra.. fakat bunu sana nasıl anlatacağımı bilemiyorum. Bir şey bana, hayatımda korkunç bir buhranın kenarında olduğumu söyler gibi oldu. Bana öyle geldi ki alınyazım bana seçme sevinçler ve seçme ıstıraplar gösterecek. Ürperdim ve odadan çıkmak için döndüm. Bunu bana yaptıran şuurum değildi. Bu bir nevi korkaklıktı. Kaçmak isteyişimi kendim için bir şeref saymıyorum.»

«Şuur ve korkaklık gerçekte aynı şeydir, Basil. Şuur firmanın alâmeti farikasıdır. İşte o kadar.»

«Ben buna inanmıyorum, Harry ve senin inandığına da inanmıyorum. Fakat beni buna iten sebep ne olursa olsun —belki de bu bir gururdu, çünkü o zamanlar çok mağrurdum— kapıya doğru çabaladığım bir gerçek. Orada tabii Lady Brandon'la karşılaştım. «Mister Hallward, bu kadar erken kaçacak değilsiniz ya!» diye bağırdı. Onun acayip keskin sesini bilirsin?

Lord Henry: «Evet, güzelliği müstesna, tam bir tavustur o» dedi ve bu sırada uzun ve sinirli parmaklarıyle papatyanın yapraklarını koparıp koparıp attı.

«Ondan kurtulamadım. Beni prenslerin ve yüksek, en yüksek nişanları taşıyan adamların, ve gayet büyük taçlı ve papağan burunlu yaşlıca kadınların yanına sürükledi. Beni kendisinin en iyi dostu olarak tanıttı. Onunla daha önce yalnız bir defa karşılaşmıştım. Fakat beni tanıtmayı kafasına koymuştu. O sıralarda resimlerimden birinin büyük bir başarı kazandığını zannediyorum, hiç olmazsa günlük basın bunun hakkında bir iki lâf etmişti ki on dokuzuncu yüzyılın ölmezlik için ölçüsü de budur. Ansızın kendimi, kişiliği beni o kadar garip şekilde altüst eden genç adamın karşısında buldum. O kadar yakındık ki hemen hemen birbirimize değiyorduk. Gözlerimiz tekrar karşılaştı. Benim için bir cüret olmakla beraber Lady Brandon'dan beni ona tanıtmasını rica ettim. Belki bu aslında o kadar da cüret değildi. Yalnız sadece kaçınılmaz bir şeydi. Tanıştırılmadan da konuşabilirdik. Bundan eminim. Dorian sonra bana aynı şeyi söyledi. Birbirimizi tanımanın alnımıza yazılmış olduğunu o da hissetmiş.

Lord Henry: «Ve bu harikulâde gneç adamı tanıtırken Lady Brandon neler söyledi?» diye sordu. «Biliyorum, bütün misafirlerinin çabuk bir taslağını çizmek onun âdetidir. Onun beni bir defa, üstüste nişanlar ve kurdelalar takmış haşin ve kırmızı yüzlü bir ihtiyarın önüne götürüp odada herkesin rahatça işitebileceği bir facia fısıltısı ile insanı

pek şaşırtacak ayrıntıları kulağıma tısladığını hatırlıyorum. Ben sadece sıvıştım. Ben insanları kendim tanımak isterim. Fakat Lady Brandon misafirlerine, bir mezatçının mallarına yaptığı muameleyi yapar. Ya, öyle etraflı anlatır ki artık kimse onlar hakkında hiç bir şey bilmek istemez, yahut herkesin öğrenmek istediklerini bir yana bırakarak geri kalan ne varsa hepsini anlatır.»

Hallward kayıtsızca «Zavallı Lady Brandon! Ona karşı ne kadar insafsızsın, Harry» dedi.

«Aziz dostum, o bir salon sahibi olmaya kalkıştı. Bir lokanta açmayı başardı. Onu nasıl beğeneyim? Ama söylesene bana Dorian Gray hakkında ne dedi..»

«Şuna benzer şeyler: Sevimli çocuk —anneceğizi ile ben hiç ayrılmazdık— ne yaptığını her zaman unuturum —korkuyorum ki hiç bir şey— ha evet, piyano çalar— yoksa keman mıydı sevgili Mister Gray? İkimiz de kahkahamızı tutamadık ve hemen dost olduk.

Genç Lord bir başka papatya koparark «Kahkaha bir dostluk için hiç de fena bir başlangıç değildir, fakat hiç de en iyi bir sonuç değildir.» dedi.

Hallward başını salladı. «Sen dostluk nedir, anlamazsın Harry» diye mırıldandı. «Bu yüzden düşmanlığın ne olduğunu da bilmezsin. Herkesi seversin, yani herkese karşı kayıtsızsın.»

Lord Henry: «Çok haksızsın!» diye bağırdı şapkasını geriye itip yaz göğünün firuze mavisi üzerinde parlak beyaz karışık ipek çilelerine benzeyen bulutların kaydığını gözleriyle izledi. «Evet çok haksızlık ediyorsun. Ben insanların arasında çok fark gözetirim. Dostlarımı güzelliklerine, tanışlarımı karakterlerine ve düşmanlarımı da kafalarına göre seçerim. İnsan düşmanlarını seçmede yeter derecede ihtiyatlı olamaz. Benimkilerin arasında bir tane akılsızı yoktur. Düşmanlarımın hepsi bir yönden kafalı insanlardır ve onun için hepsi de beni takdir ederler. Pek mi fazla kibirleniyorum? Zannederim buna kibirlenmek denir.

«Zannedersem dediğin gibi Harry. Fakat senin sınıflandırmana göre ben sırf bir tanışım.

«Sen bir tanıştan çok daha fazla bir şeysin, sevgili Basil'ciğim.»

«Ve bir dosttan çok daha az. Bir nevi kardeş, galiba.»

«A, kardeşler mi! Kardeşlerden bana ne? Ağabeyim hiç ölmek niyetinde değil, küçük kardeşlerimin ise ölmekten başka bir şey yaptıkları yok..»

Hallward kaşlarını çatarak: «Harry!» diye bağırdı.

«Sevgili dostum, sözlerimi o kadar ciddiye alma. Fakat akrabalarımdan nefret etmemek de elimden gelmiyor. Zannediyorum ki bu, kendi hatalarımızı başkalarında görmeye tahammül edemeyişimizden ileri geliyor. Ben İngiliz demokrasisinin, yüksek tabakanın kepazeliği adını verdiği şeye karşı öfkesine tam bir anlayışla katılırım. Kitleler sarhoşluğun, ahmaklığın ve ahlâksızlığın yalnız kendilerine ait olması lâzım gelen şeyler olduğu hissini taşırlar ve bizden herhangi birimiz bir eşeklik yaptığı zaman, onların av bölgelerinde avlanmış oluruz. Zavallı Southwark karısından boşanmak için mahkemeye düştüğü zaman kitlenin hiddeti görülecek şeydi. Buna rağmen proletaryanın yüzde onu zannetmiyorum ki dürüst bir hayat sürsünler.

«Söylediklerinin bir tek kelimesine bile iştirak etmiyorum. Bundan başka senin de iştirak etmediğine eminim.»

Lord Henry kahve rengi sivri sakalını okşadı ve püsküllü abanoz bastonu ile rugan ayakkaplarının burnuna vurdu. «Ne kadar İngilizsin, Basil! Bu müşahedeyi ikinci defadır yapıyorsun. Gerçek bir İngilize bir düşüncesini söyleyen adam —bu cüretkârca bir şeydir ya— bu fikrin yanlış mı, doğru mu olduğu üzerinde kafa yormayı aklından geçirmez. Onca bir tek önemli taraf, kendisinin de bu fikre inanıp inanmadığıdır. İşte bunun için bir fikrin değerinin onu ileri sürmüş olan adamın samimiyeti ile hiç ilgisi yoktur. Hatta ihtimal söyleyen ne kadar samimî olmazsa fikir o kadar entellektüel olacaktır. Çünkü bu halde söyleyenin ne arzuları, ne ihtirasları, ne de ön yargıları, onu lekelemeyecektir. Bununla beraber ben seninle siyaset, sosyoloji, yahut metafizik münakaşası yapmak niyetin-

de değilim. Ben prensiplerden çok insanları ve en çok da prensipsiz insanları severim. Sen bana Mister Dorian Gray hakkında daha çok bilgi ver. Onu sık sık mı görüyorsun?»

«Her gün. Onu her gün görmeden duramıyorum. Onsuz olamıyorum.»

«Ne garip! Bense senin, sanatından başka hiç bir şeye aldırmayacağını sanırdım.»

Resam hayretle: «**O benim için şimdi, bütün sanatımdır**» dedi. «Ben bazan Harry, cihan tarihinde iki önemli çağ olduğunu düşünürüm. Birincisi: Yeni bir sanat aracının ortaya çıkışı. İkincisi: Yeni bir sanat şahsiyetinin ortaya çıkışı. Venedikliler için yağlı boya resmin bulunması sonraki Yunan heykeltıraşlığı için Antimous'un yüzü ne idiyse Dorian Gray'in yüzü de bir gün benim için aynı şey olacaktır. Ben onu yalnız boyamıyorum, çizmiyorum, onun taslağını yapmıyorum. Şüphesiz bütün bunları yaptım. Fakat o benim için bir modelden çok daha fazla bir şeydir. Hayır, onun yaptığım taslaklarından memnun olmadığımı, yahut ondaki güzelliğin, sanatın ifade edemiyeceği bir derecede olduğunu söyleyemem. Sanatın, dile getiremeyeceği hiç bir şey yoktur. Ve biliyorum ki benim Dorian Gray'e rastladığımdan beri meydana koyduğum eserler iyi eserlerdir, hayatımın en güzel eserleri. Fakat garip bir şekilde —acaba beni anlayacak mısın?— onun kişiliği benim için büsbütün yeni bir sanat şekline, üslûpta tamamıyle yeni bir tarza yol açtı. Ben eşyayı başka görüyorum. Onlar hakkında başka düşünüyorum. Şimdi ben, eskiden bana kapalı olan bir şekilden hayatı yeniden yaratabilirim. **«A dream of form in days of thought — Hayal günlerinde bir şekil rüyası»** bunu kim söylemiş unuttum. Fakat işte tamamıyle Dorian Gray benim için bu olmuştur. Bu çocuğun yalnız yanımda bulunuşu —çünkü hakikatte yirmisini geçmiş olmasına rağmen benim için bir çocuktan pek az farklı. Bunun benim için ne demek olduğunu acaba anlayabiliyor musun? O bana bilmeyerek yeni bir okulun çizgilerini gösterdi, öyle bir okul ki o,

romantik ruhun bütün ihtirasını ve eski Yunan ruhunun bütün mükemmelliğini içine alıyor. Vücutla ruhun uyuşması - ne büyük şeydir bu! Biz deliliğimizden bu ikisini ayırdık, bayağı olan bir realizm ve boş olan bir idealcilik icat ettik. Harry, Dorian Gray'in benim için ne olduğunu bir bilsen! Agnew'nun bana yüksek bir fiyat verdiği ve buna rağmen ayrılmak istemediğim peysajımı hatırlarsın değil mi? O benim en güzel eserlerimden biridir. Niçin? Çünkü onu yaparken Dorian Gray yanımda oturuyordu. Bana ondan anlatılması güç bir kudret geçti ve hayatımda ilk defa olarak o basit orman parçasında, daima aradığım fakat hiç bir zaman bulamadığım mucizeyi buldum.»

«Basil, bu görülmedik bir şey! Ben Dorian Gray'i mutlaka görmeliyim.»

Hallward ayağa kalktı ve bahçede bir aşağı bir yukarı gezindi. Biraz sonra geri geldi. «Harry» dedi «Dorian Gray benim için sadece bir sanat konusudur. Belki sen onda hiç bir şey görmeyeceksin. Ben onda her şeyi görüyorum. Bu eserime girmemişti, ama girmiş olsaydı onda da ancak bu kadar var olacaktı. O demin de dediğim gibi yeni bir sanat şekline yol göstermektedir. Ben onu belirli çizgilerin kıvrımlarında, belirli renklerin büyüsünde ve inceliklerinde buluyorum. İşte hepsi bu kadar.»

Lord Henry: «O halde niçin resmini sergilemek istemiyorsun?» diye sordu.

«Çünkü ben istemiyerek bu resme sanatkârın garip putperestliğinden öyle bir ifade koydum ki.. Bundan ona bahsetmeye lüzum görmedim. O hiç bir şey bilmiyor ve asla bilmeyecek de. Fakat âlem bunu sezebilir, ve ben ruhumu onların derine işlemeyen aç gözleri önüne çırılçıplak koymak istemiyorum. Kalbimi onların mikroskobu altına koymıyacağım. Resimde benden pek çok şey var Harry - benliğimden pek çok şey!»

«Şairler böyle senin gibi çekingen değildirler. Onlar ihtirasın sürüm için ne kadar faydalı olduğunu bilirler. Bugün kırık bir kalp kim bilir kaç kere basılır.»

Hallward: «Bunun için onlardan nefret ediyorum» diye bağırdı. Bir sanatçı güzel şeyler yaratmalıdır. Fakat onların içine kendi hayatından hiç bir şey koymamalıdır. Biz öyle bir devirde yaşıyoruz ki insanlar sanattan bir çeşit otobiyografi imiş gibi söz ediyorlar. Soyut güzellik duygusunu kaybettik. Bunun ne olduğunu ben bir gün dünyaya göstereceğim. Bu sebepten dünya Dorian Gray'in resmini hiç bir zaman görmeyecektir.»

«Bana kalırsa haksızsın, Basil, fakat seninle tartışmak istemiyorum. Ancak manen kaybolmuş olanlar tartışırlar. Söyle bana, Dorian Gray seni çok seviyor mu?»

Ressam birkaç dakika düşündü. Biraz durduktan sonra «Benden hoşlanıyor» diye cevap verdi. «Biliyorum, benden hoşlanıyor. Şüphesiz onu müthiş pohpohluyorum. Sonradan üzüleceğimi bildiğim şeyleri ona söylemekte garip bir zevk buluyorum. Genellikle bana iyi davranıyor. Stüdyoda oturur binlerce konu üzerinde konuşuruz. Ama arada müthiş düşüncesizdir ve bana acı vermekten gerçek bir zevk duyar görünür. İşte o zaman Harry bütün benliğimi öyle birine kaptırdığımı hissediyorum ki o bunu yakasına takmak için bir çiçek, gururunu okşamak için renkli bir süs, bir yaz günü süsü imiş gibi kullanıyor.»

Lord Henry «Basil, yaz günleri o kadar çabuk geçmez» diye mırıldandı. «İhtimal sen ondan daha çabuk bıkacaksın. Bunu düşünmek çok acı olmakla beraber dehanın, güzellikten daha uzun süreceğine şüphe yoktur. Öğrenim ve eğitimimizdeki aşırılık konusunda katlandığımız bu zahmetlerin sebebi belki bu olsa gerek. Varlık için yapılan çılgınca savaşta sürüp giden bir şeye sahip olmak isteriz. Ve ruhumuzu, mevkiimizi muhafaza etmenin delice ümidiyle kafalarımızı doldururuz. Çok bilgili insan - işte çağımızın ideali bu. Ve her çok bilgili insanın kafası korkunç bir şeydir. O, tozdan ve çirkin eşyalar dolu bir antikacı dükkânı gibidir, burada her mal değerinin üstünde bir fiyat taşır. Fakat buna rağmen ilkönce ondan senin bıkacağını sanıyorum. Bir gün

dostuna bakacaksın ve sana öyle gelecek ki o sana resmi yapılmaya değmez görünecek, yahut rengi hoşuna gitmeyecek, yahut da başka bir şey. İçinden ona acı sitemler edeceksin ve onun sana karşı bir zaman pek fena davranmış olduğunu ciddî ciddî düşüneceksin. Bundan sonra seni görmeye geldiği zaman ona karşı büsbütün soğuk ve kayıtsız davranacaksın. Çok yazık olacak. Çünkü bu, seni değiştirecek. Senin bana söylediğin şey maceranın tâ kendisidir. Buna bir sanat macerası denebilir ve işin kötüsü de her çeşit maceranın insanı böyle hayalsiz bırakmasıdır.

«Harry, böyle söyleme. Yaşadığım sürece Dorian'ın kişiliği bana hâkim olacaktır. Sen benim duyduğumu duyamazsın. Çünkü durmadan değişirsin.»

«Ah, sevgili Basil, işte bunun için ya, duyabilirim. Sadakatli olanlar aşkın ancak saçma tarafını tanırlar, vefasız olandır ki onun facialarını bilir.» Ve Lord Henry savatlı gümüş bir tabakadan bir cigara yaktı. Güya bir cümlede dünyayı anlatmış gibi kendini bilen ve içi rahatlamış bir eda ile içmeğe başladı. Sarmaşıkların, sırça yeşili yaprakların arasında cıvıldaşan serçelerin sesleri işitildiği sırada mavi bulut gölgeleri otların üzerinde kırlangıçlar gibi birbirini kovalıyordu. Bahçe ne kadar güzeldi! Ve başkalarının duygulanmaları ne kadar hoştu —fikirlerinden çok daha güzeldi, ona öyle geldi. İnsanın kendi ruhu ve dostlarının ihtirasları— bunlar hayatta büyüleyici şeylerdi. Basil Hallward'da bu kadar uzun kalarak kaçırdığı can sıkıcı öğle yemeğini sakin bir zevkle düşündü. Eğer halasına gitmiş olsaydı orada her halde Lord Hoodbody'ye raslayacak ve bütün konuşma, fakirlerin beslenmesi ve örnek evlerin lüzumu etrafında dönecekti. Her sınıf, özel hayatlarında yer vermeye lüzum görmedikleri erdemlerin önemi üzerinde va'z verecekti. Zenginler tasarrufun kıymetinden bahsedecekler ve aylaklar çalışmanın şerefi üzerinde belâğat saçacaklardı. Bütün bunlardan kurtulmuş olmak pek hoştu. Halasını hatırlayınca aklına bir şey geldi. Hallward'a döndü ve dedi ki: «Aziz dostum, şimdi aklıma geldi.»

«Ne aklına geldi, Harry?»

«Dorian Gray adını nerede işittiğim.»

Hallward hafif kaşlarını çatarak «nerede?» diye sordu.

«O kadar kızına Basil, halam Lady Agatha'larda. East End'de kendisine yardım edecek olan eşsiz bir delikanlı keşfettiğini ve adının da Dorian Gray olduğunu o söylemişti. Onun güzel bir kimse olduğuna işaret etmediğini söylemeliyim. Kadınlar güzelliği takdir etmezler, hiç olmazsa iyi kadınlar. Halam onun işinde ciddî ve iyi huylu olduğunu söyledi. O dakikada kafamda, gözlüklü, uzun saçlı, çilli, hantal ayaklarıyle dolaşan bir yaratık canlandırdım. Bu delikanlının senin dostun olduğunu keşke bilseydin.»

«Bilmediğine çok sevindim, Harry.»

«Niçin?»

«Onu tanımanı istemem.»

«Onu tanımamı istemez misin?»

«Hayır.»

Uşak bahçeye gelerek: «Mister Dorian Gray stüdyoda efendim» dedi.

Lord Henry gülerek: «Artık beni takdim etmen gerekti?» diye bağırdı.

Ressam güneş ışığında gözlerini kırparak duran uşağa döndü: «Dorian Gray'e bir saniye beklemesini rica ediniz Parker, hemen geliyorum.» Uşak eğildi ve kayboldu. Sonra Lord Henry'ye baktı, «Dorian Gray benim en aziz dostumdur.» dedi. «O, bir insandır. Halan, onun için söylediklerinde tamamiyle haklıdır. Onu bozma. Ona tesir etmeğe kalkışma. Senin tesirin fena olabilir. Dünya büyüktür. Tertemiz ve içinde bir çok eşsiz insanlarla doludur. Sahip olduğu ne kadar büyüsü varsa hepsini benim sanatıma veren tek adamı benden alma. Bir sanatçı olarak hayatım ona bağlıdır. Harry, sana güvenim olduğunu aklından çıkarma.» Gayet yavaş konuşuyordu ve kelimeler, âdeta o söylemek istemiyor da ağzından zorla çıkıyordu.

Lord Henry gülümseyerek: «Ne saçma şeyler söylüyorsun!» dedi ve Hallward'ın koluna girerek onu içeri sürükledi.

II

İçeri girdikleri zaman Dorian Gray'i gördüler. Arkası onlara dönük, piyanoya oturmuş Schumann'ın «Orman sahneleri» nden bir cildi karıştırıyordu. «Basil, bunu bir müddet için bana vermelisin» diye bağırdı. «Bunları öğrenmek istiyorum. Çok güzel şeyler.»

«Bu tamamiyle bugünkü oturmana bağlı Dorian.»

Delikanlı, «Modellikten usandım ve tabiî büyüklükte resim falan istemiyorum.» diye cevap verdi. Taburanın üzerinde inatçı ve mağrur bir tavırla döndü. Lord Henry'yi görünce bir saniye kadar yanaklarında hafif bir kırmızılık dolaştı ve birden ayağa kalktı. «Affedersin, Basil, yalnız olmadığını bilmiyordum.»

«Lord Henry Motton, Dorian, eski bir Oxford arkadaşım. Daha şimdi ona senin nasıl parlak bir model olduğunu anlatıyordum. Sen her şeyi bozdun.»

Lord Henry bir adım atarak «Fakat sizinle tanışmaktan duyduğum zevke dokunmadınız, Mister Gray» dedi ve elini uzattı. «Halam sizden bana çok bahsetti, siz onun gözdelerinden, korkarım kurbanlarından da birisiniz.» Dorian Gray hoş bir töbekârlık ifadesi ile: «Ben şimdi onun kara listesindeyim. Geçen salı onunla Whitechapel'de bir kulübe gitmeği vadettiğim halde unutuverdim. Beraber bir düet çalacaktık - üç düet zannederim. Bana ne diyecek bilmem. Onu ziyaret etmekten çok, çok korkuyorum.

«Halamla aranızı bulurum. Sizi çok seviyor. Sanırım ki orada olmayışınız pek zarar vermemiştir. Dinleyiciler belki çalınanın bir düet olduğunu zannetmişlerdir. Çünkü Agat-

ha hala piyanoya oturunca iki kişinin çıkaracağı sesi çıkarır.»

Dorian gülerek cevap verdi. «Bu onun için müthiş, benim için pek hoş değil.»

Lord Henry ona baktı. Kızıl ince kıvrımlı dudakları, temiz mavi gözleri ve altın sarısı kıvırcık saçlariyle gerçekten eşsiz güzeldi. Yüzünde karşısındakinde derhal güven uyandıran bir şey vardı. Gençliğin bütün açıklığı kadar bütün ateşli safiyeti de bunda idi. İnsan onun, kendini dünyanın kötülüklerinden korumuş olduğunu hissediyordu. Basil Hallward'ın ona tapmasına şaşmamalı.

«O kadar sevimlisiniz ki filantropi ile uğraşamazsınız Mister Gray, fazla sevimlisiniz.» Ve Lord Henry kendini divana atarak tabakasını açtı.

Ressam bu arada boyalarını karıştırmak ve fırçalarını hazırlamakla meşguldü. Üzüntülü görünüyordu. Lord Henry'nin son sözünü işitince ona baktı, biraz duraladıktan sonra dedi ki :

«Harry bu resmi bugün bitirmek istiyorum, gitmeni rica edersem acaba fazla kabalık mı etmiş olurum?»

Lord Henry gülümsedi ve Dorian Gray'e baktı. «Gideyim mi Mister Gray?» diye sordu.

«Rica ederim gitmeyin Lord Harry. Gürüyorum ki Basil'in gene aksiliği üzerinde; ve böyle aksi zamanlarında ona tahammül edemiyorum. Hem filantropi ile niçin meşgul olmamalıyım? Söylemenizi istiyorum.»

Bunu size söyleyip söylemiyeceğimi bilmiyorum Mister Gray. Bu, o kadar sıkıcı bir konudur ki insan bunun üzerinde muhakkak ciddî konuşmaya mecburdur. Ama mademki kalmamı istiyorsunuz, elbette gitmem. Sana herhalde zararım olmaz değil mi Basil? Sen bana çok defa modellerinin, gevezelik edecek birini bulmalarından hoşlandığını söylerdin.

Hallward dudaklarını ısırdı. «Dorian Gray arzu ediyorsa tabiî kalmalısın. Dorian'ın hevesleri kendisinden başka herkes için emirdir.»

Lord Henry şapkasını ve eldivenlerini aldı. «Çok sıkıştırıyorsun Basil, amma korkarım gitmem gerekiyor. Orleans'larda buluşmak için bir dostuma söz verdim. Hoşça kalın Mister Gray. Bir gün öğleden sonra Curzon Street'e bana buyurun. Saat beşte ekseriya evde bulunurum. Geleceğiniz zaman bana yazınız. Evde bulamazsanız üzülürüm.»

Dorian Gray «Basil» diye bağırdı, eğer Lord Henry Wotton giderse ben de giderim. Sen resim yaparken ağzını açmazsın. Platformun üzerinde durup sevimli bir poz almağa çalışmak müthiş sıkıcı. Kalması için rica et, ısrar ediyorum.»

Hallward gözlerini resimden çevirmeksizin «Gitme Henry, Dorian'ı ve beni memnun etmek için» dedi. «Pek doğru, ben çalışırken hiç konuşmam, işitmem de; bu, benim bahtsız modelim için herhalde müthiş sıkıcı olsa gerek, kalmanı rica ediyorum.»

«Fakat Orleans'lardaki arkadaşımı ne yapalım?»

Ressam güldü: «Bunun güç bir iş olduğunu sanmıyorum. Otur Harry, haydi Dorian sen de platforma çık, çok kımıldanma ve Lord Henry'nin dediklerine aldırma. Yalnız ben bir yana, onun, dostları üzerinde pek kötü bir etkisi vardır.»

Dorian Gray genç bir Yunan ıstırabı edasiyle platformun üzerine çıktı, ve kanının iyice kaynadığı Lord Henry'ye hoşlanmadığını anlatan bir yüzle baktı. Lord, Basil'den öyle bambaşka idi ki. İkisi hoş bir tezat teşkil ediyorlardı. Öyle de güzel bir sesi vardı ki. Biraz, durduktan sonra ona: «Sahiden fena bir etkiniz var mı Lord Henry, Basil'in söylediği kadar fena?» dedi.

«İyi etki diye bir şey yoktur Mister Gray. Her etki ahlâka aykırı, ilim bakımından ahlâka aykırı.»

«Niçin?»

«Çünkü bir adama tesir etmek onа kendi ruhunu vermektir. O, artık kendi tabiî düşünceleriyle düşünmez ve kendi tabiî ihtiraslariyle yanmaz. Erdemleri kendinin değildir. Günahları, eğer günah diye bir şey varsa, iğretidir. O, ken-

disine yabancı bir musikinin yankısı, kendi için yazılmamış olan bir rolün oyuncusudur. Hayatın amacı benliğin gelişmesidir. Yaratılışımızı eksiksiz kavramak - işte dünyaya gelmemizin sebebi. Bugün insanlar kendi kendilerinden korkuyorlar. Onlar, bütün vazifelerin en yükseğini, kendi benlikierine karşı borçlu oldukları vazifeyi unuttular. Şüphesiz onlar iyilikçidirler. Açları doyururlar, çıplakları giydirirler. Fakat kendi ruhları açtır ve çıplaktır. İnsan soyunda artık cesaret kalmamıştır. Belki biz ona hiç sahip olmadık. Toplum korkusu, ahlâkın temeli; Allah korkusu, dinin sırrı - işte bizi idare eden iki şey. Bununla beraber...»

Ressam tamamiyle işine dalmış ve delikanlının yüzüne şimdiye kadar hiç görmediği bir mananın geldiğinden başka hiç bir şey farketmiyerek «Uslu bir çocuk gibi başını biraz sağa çevir, Dorian.» dedi.

Lord Henry pek ahenkli sesiyle daha talebeliğindenberi kendisinin özelliğini teşkil eden o zarif el hareketiyle «Bununla beraber» diye sözüne devam etti. «Zannediyorum ki eğer insan, hayatını istediği gibi tam ve dolgun yaşasa her duygusuna şekil, her düşüncesine ifade, her hayale hakikat vererek - gene zannediyorum dünya taze bir neş'e hamlesi kazanacaktı ki hepimiz orta zamanların bütün hastalıklarını unutacak ve Hellen idealine geri dönecektik - evet belki de doğrudan Hellen idealinden daha güzel ve daha zengin bir şeye. Fakat aramızdaki en cesur adam bile kendisinden korkar. Vahşilerin kendilerini sakatlaması, bizim hayatımızı bozmakta olan kendi kendini inkârda feci bir tarzda yaşıyor. İnkârlarımızın cezasını çekiyoruz. Boğmağa çalıştığımız her atılma kafamızın içinde çörekleniyor ve bizi zehirliyor. Vücut bir defa günâh işledikten sonra artık günâhla hesabını kesmiştir. Çünkü yapmak, bir nevi tasfiyedir. Geriye bir zevkin hatırasından yahut pişmanlığın keyfinden başka hiçbirşey kalmaz. Şeytana uymaktan kurtulmak için tek çare ona teslim olmaktır. Mukavemet et, o zaman ruhun, kendisine yasak edilen şeylere karşı duyduğu hırstan, müthiş kanunların müthiş ve gayrimeşru hale koyduğu şeye karşı duy-

duğu arzudan hasta olacaktır. Dünyanın büyük olayları kafanın içinde. Dünyanın büyük günahları kafanın içinde, ama sadece kafanın içinde işlenir. Siz Mister Gray sizin, sizin bile, gül kırmızı gençliğiniz ve gül-beyaz çocukluğunuzla, sizi korku içinde bırakan ihtiraslarınız, tüylerinizi ürperten düşünceleriniz, yalnız hatıraları bile yüzünüzü kızartacak olan hayalleriniz ve rüyalarınız olmuştur.»

Dorian Gray «Kesin,» diye kekeledi. «Kesin, kafamı karmakarışık ediyorsunuz. Ne söyliyeyim bilmiyorum. Size verilecek bir karşılık vardır, fakat ben bulamıyorum. Konuşmayınız. Bırakın düşüneyim. Yahut daha iyisi, bırakın düşünmeğe çalışayım.»

On dakika kadar kımıldamadan, dudakları açık ve gözlerinde garip bir parıltı ile öylece kaldı. İçinde, tamamiyle yeni etkilerin işlemekte olduğunu belirsiz bir şekilde seziyordu. Bununla beraber bu etkiler ona kendi içinden geliyormuş gibi göründü. Basil'in arkadaşı tarafından söylenen bu bir iki söz - şüphesiz, içinde cür'etli bir paradoks bulunan gelişigüzel sözler - şimdiye kadar hiç dokunulmamış olan ve fakat şimdi muammalı vuruşlarla attığını ve titreşimini duyduğu bir gizli tele dokunmutu.

Musiki onu böyle heyecanlandırmıştı. Musiki onu çok defa altüst etmişti. Fakat musikinin dili yoktur. Onun, içimizde yarattığı şey bir yeni âlem değil, belki bir ikinci kaos'tur. Kelimeler! Yalnız kelimeler! Ne korkunçtular! Ne kadar açık, ne kadar canlı, ne kadar zalim! İnsan onlardan kaçamaz. Bununla beraber ne içe işleyen bir tılsımları vardı. Onlar, şekli olmayana şekil verecekmiş gibidirler. Ve sazın yahut kemanınki gibi onların da tatlı bir musikisi vardır. Yalnız kelimeler! Kelimelerden daha gerçek ne vardı?

Evet! Çocukluğunda anlamadığı pek çok şeyler olmuştur. Şimdi onları anladı. Bütün hayat ansızın yangın rengi aldı. Ve bugünedek yangın içinde yürüyormuş gibi geldi ona. Bunun için anlamamıştı?

Tesirli gülümsemesiyle Lord Henry onu seyrediyordu. Susulacak tam psikolojik anı biliyordu. Baştan ayağa alâka kesilmişti. Sözlerinin uyandırdığı bu anî tesirden hayrete

düştü ve onaltı yaşında iken okuduğu ve o zamana kadar okuduğu bir çok şeyleri öğrendiği bir kitabı hatırlayarak Dorian Gray'in buna benzer bir hali mi geçirmekte olduğunu kendi kendine sordu. O, sadece havaya bir ok atmıştı. Hedefe mi vurdu? Delikanlı da ne kadar büyüleyici idi! Hallward, sanatte hiç değilse ancak kudretten gelen gerçek inceliğe ve tam yumuşaklığa sahip o cesur mu cesur fırça darbesiyle boyuna resim yapmakta devam ediyordu. Susmanın farkına varmamıştı.

Dorian Gray birdenbire:

«Basil, ayakta durmaktan usandım. Çıkıp bahçede oturmalıyım. Buranın havası çok ağır.» dedi.

«Çok üzgünüm dostum, resim yaparken başka hiç bir şey düşünemiyorum. Hiç bir zaman bugünkünden daha iyi durmadın. Hiç kımıldamadın ve ben tam istediğim manayı yakaladım - yarı açık dudaklar, gözlerde de parıltılı bir bakış. Henry'nin sana neler anlattığını bilmiyorum. Fakat muhakkak ki o senin yüzüne en güzel ifadeyi verdirdi. Belki sana iltifatlar ediyordu. Onun söylediklerinin bir kelimesine bile inanmamalısın.»

«O bana, hiç de iltifatlarda bulunmuyordu. Bana söylediği hiç bir söze inanmayışımın sebebi de belki budur.»

Lord Henry «Hepsine inandığınızı siz de biliyorsunuz», diyerek rüyalı, baygın gözlerle ona baktı.

«Ben de sizinle beraber bahçeye çıkacağım. Studio müthiş sıcak, Basil, bize içecek buzlu bir şey getirt, çilekli bir şey.»

«Hay hay Henry, şu zile bas, Parker gelince istediğinizi söyliyeceğim. Ben, şu fonu yapıp bitirmeliyim, sonra yanınıza gelirim. Dorian'ı çok alıkoyma. Hiç bugünkü kadar kolaylıkla resim yaptığım olmadı. Bu benim şaheserim olacak. Şu haliyle bile şaheserim.»

Lord Henry bahçeye çıktı. Dorian Gray'i büyük, serin leylâkların içerisine yüzünü gömerek kokularını, şarap içiyormuş gibi, derin derin içine çeker buldu, yaklaştı ve elini

omuzuna koydu. «Böyle yapmakta çok haklısınız,» diye mırıldandı. «Duyulara ancak ruh şifa verebildiği gibi ruha da duyulardan başka hiç bir şey şifa veremez.»

Genç sıçrıyarak geri çekildi. Başı açıktı ve yapraklar onun saçlarının asi kıvrımlarını dağıtmışlar, altın tellerini birbirine karıştırmışlardı. Gözlerinde, ansızın uyandırılan insanların korkusu vardı. İnce hatlı burun kanatları titriyordu. Gizli bir sinir, dudaklarının kızılını alıp götürdü ve onları titretti.

Lord Henry «Evet» diye devam etti. «Hayatın büyük sırlarından biridir bu - ruha duyularla ve duyulara ruhla şifa vermek. Siz harikulâde bir varlıksınız. Arzu ettiğinizden daha az bildiğiniz gibi, bildiğinizi zannettiğinizden daha çok da biliyorsunuz.»

Dorian Gray kaşlarını çattı ve başını çevirdi. Yanında duran filiz gibi zarif genç adamdan hoşlanmamak elinden gelmiyordu. Zeytin rengi romantik yüzü ve yorgun ifadesi onun ilgisini çekiyordu. Pest ve rahat sesinde insanı baştan ayağı büyüleyen bir şey vardı. Onun serin, beyaz çiçek gibi ellerini bile bir başka büyüsü vardı. Bu eller; o, konuşurken müzik gibi insana heyecan veriyordu ve sanki kendilerine has bir dilleri vardı. Fakat delikanlı ondan korkuyor ve bu korkudan utanıyordu. Kendi kendini anlaması niçin bir yabancıya bırakılmıştı. Basil Hallward'ı aylardır tanıdığı halde, bu dostluk onun içinde hiç bir şey değiştirmemişti. Birdenbire hayatına, yaşamanın sırrını kendisine açmış olan bir adam karıştı. Ama korkulacak ne vardı? Bir okul çocuğu, bir kız değil ki. Korkmak manasızdı.

Lord Henry «Haydi gidip gölgede oturalım. dedi. Parker içkilerimizi getirdi. Eğer bu kavurucu güneşte biraz daha durursanız teniniz berbat olur ve Basil artık resminizi yapmaz. Güneşin yakmasından, gerçekten sakınmalısınız. Bu size gitmez.»

Dorian Gray bahçenin ucundaki sıraya otururken «Ne zararı olabilir?» diye bağırdı.

«Size her türlü zararı dokunabilir Mister Gray.»

«Niçin?»

«Çünkü sizin pek bulunmaz bir gençliğiniz var. Ve genç lik sahip olunmağa değen tek şeydir.»

«Bunu hissetmiyorum, Lord Henry.»

«Hayır, bugün henüz hissetmezsiniz. Bir gün ihtiyar, buruşuk ve çirkin olunca, endişe alnınızda, izler açıp da ihtiras cehennemi ateşiyle dudaklarınızı kavurduğu zaman bunu hissedeceksiniz. Hem korkunç bir şekilde hissedeceksiniz. Bugün nereye gitseniz dünyayı büyülüyorsunuz. Hep böyle mi gidecek?... Fevkalâde güzel bir yüzünüz var, Mister Gray. Kaşlarınızı çatmayınız. Gerçekten böyle. Güzellik dehânın bir şeklidir. Evet, açıklamaya lüzum yok, dehâdan daha yüksek bir şey. O, dünyanın büyük olaylarından biridir. Güneş ışığı yahut bahar mevsimi, yahut da ay dediğimiz gümüş kabuğun karanlık sulardaki aksi gibi. Bunun niçini yoktur. Onun Tanrının ihsan ettiği bir hükümranlık hakkı vardır. O, kendisine sahip olan herkesi prensler mertebesine yükseltir. Gülümsediniz? Ah, onu kaybettiğiniz zaman artık gülümsemiyeceksiniz. Bazan güzellik ancak yüzdedir, derler. Olabilir. Fakat hiç olmazsa düşünce kadar değil. Bence güzellik mucizelerin mucizesidir. Görünüşe göre hüküm vermiyenler yalnız sığ adamlardır. Hayatın gerçek sırrı görünendir, görünmiyen değildir... Evet, Mister Gray, tanrılar size karşı cömert davranmışlar. Fakat verdiklerini çabuk geri alırlar. Sizin dopdolu ve tam olarak gerçekten yaşıyabileceğiniz uzun yıllarınız yok. Gençliğinizle beraber, güzelliğiniz de gidecektir. O zaman ansızın farkedeceksiniz ki sizin için artık zaferler yoktur. Yahut geçmişinize ait hatıraların bozgunlardan daha acı yapacağı bir takım değersiz zaferlerle yetinmeye mecbur olacaksınız. Her geçen ay sizi daha korkunç bir şeye yaklaştırır. Zaman sizi kıskanır, güllerinize ve leylâklarınıza karşı savaş açar. Solacaksınız, yanaklarınız çökecek ve gözlerinizde fer kalmıyacaktır. Korkunç acılar çekeceksiniz... Ah, elinizde iken gençliğinizi biliniz. Günlerinizin altınını, can sıkan manasızlıklar dinliyerek, umut-

suz baaşrısızlığı tamire çalışarak, yahut hayatınızı cahillere sıradan kişilere vererek harcamayınız. Bunlar zamanımızın hastalıklı gayeleri, bozuk idealleridir. Yaşayınız. İçinizdeki o harikulâde hayatı yaşayınız. Hiç bir şeyin kaçmasına fırsat vermeyin. Daima yeni heyecanlar peşinde koşunuz. Hiç bir şeyden korkmayınız... Yeni bir Hedonism: işte asrımızın muhtaç olduğu şey. Siz bunun görünür sembolü olabilirsiniz. Sizinki gibi bir kişilikle, yapılmayacak hiç bir şey yoktur. Dünya bir mevsimlik sizindir. Sizi tanıdığım an gördüm ki sahiden ne olduğunuzun, ne olabileceğinizin henüz farkına varmış değilsiniz. Fakat sizde, beni büyüliyen öyle çok şey var ki size kendimize dair bir şeyler söylemek lüzumunu hissettim. Eğer boş yere harcanırsanız bunun ne kadar acı olacağını düşündüm. Çünkü gençliğiniz o kadar kısa bir zaman sürecek ki - o kadar kısa bir zaman. Şu bildiğimiz kır çiçekleri solar, fakat gene açarlar. Sarı salkım belecek hazirana gene bugünkü gibi sarı olacaktır. Bir ay içinde şu filbahar erguvan yıldızlarla dolacak ve senesine yapraklarının yeşil gecesi erguvan yıldızlarıyle bezenecektir. Fakat bizim gençliğimiz aslâ tekrar elimize geçmez. Yirmi yaşlarında içimizde atan neş'e nabzı, yavaşlar. Bacaklarımız tutmaz, duyularımız çürürler. Bizi vaktiyle pek korkutmuş olan ihtirasların, hatıraların ve teslim olmaya bir türlü cesaret etmemiş olduğumuz tatlı baştan çıkarmaların peşimizi bırakmadığı çirkin kuklalar halinde soysuzlaşırız. Gençlik! Gençlik! Dünyada gençlikten başka hiç bir şey yoktur.

Dorian Gray büyümüş gözlerle ve hayret içinde dinliyordu. Leylâk dalı elinden çakılların üzerine kaydı. Tüylü bir arı geldi, biran onun etrafında vızıldadı. Küçük çiçeklerin yıldızlı yumurta biçimi yuvarlağı üzerinde dolanmağa başladı. Delikanlı, hani şu manası yüksek şeylerin bizi korkuttuğu, yahut ifadesini bulamadığımız bir duygunun bizi altüst ettiği, yahut da ansızın kafamıza hücum ederek teslim olmamızı istiyen bir yeni fikrin karşısında donup kaldığımız zaman, pek sudan şeyler üzerinde toplamak istediğimiz garip bir alâka ile arıyı seyretti. Biraz sonra arı uçtu gitti. Onun,

ekzotik bir kahkaha çiçeğinin benekli çanağı içerisine girdiğini gördü. Çiçek titer gibi oldu ve sonra iki yana yavaşça sallandı.

Derken ressam, stüdyonun kapısında göründü. Ve kesik kesik işaretlerle onları içeri çağırdı. Birbirlerine bakıştılar ve gülümsediler.

«Bekliyorum» diye bağırdı. «Haydi gelin! Işık fevkalâde güzel. İçkilerinizi de beraber getirebilirsiniz.»

Ayağa kalktılar. Bahçe yolundan aşağı beraberce salınarak indiler. Yeşilli beyazlı iki kelebek yanlarından uçup geçti. Bahçenin köşesindeki armut ağacında bir ardıç kuşu ötmeye başladı.

Lord Henry ona bakarak «Beni tanıdığınızdan herhalde memnunsunuz, Mister Gray» dedi.

«Evet, şimdi memnunum. Acaba daima memnun olacak mıyım?.

«Daima! Bu korkunç bir kelimedir. Bu sözü işitince ürperiyorum. Kadınlar bunu kullanmağa çok düşkündürler. Onlar her hayali, ölmezliğe kadar sürdürmeğe çalışarak bozarlar. Hem de bu, hiç manası olmıyan bir kelimedir. Bir heves ile ömür boyunca süren bir ihtiras arasında ancak şu fark vardır: Heves biraz daha uzun devam eder.»

Stüdyoya girdikleri zaman Dorian Gray elini Lord Henry'nin koluna koydu. «O halde bırakın, dostluğumuz bir heves olsun» diye mırıldandı ve bu cür'etinden kızardı. Sonra hemen platformun üzerine çıktı ve tekrar pozunu aldı.

Lord Henry kendini rahat bir kamış koltuğa atarak onu seyre daldı. Hallward'ın zaman zaman eserine uzaktan bakmak için geri çekilmesinden başka sessizliği bozan tek gürültü, fırçanın tuval üzerindeki vuruşlarından ve sürtüşlerinden geliyordu. Açık cam kapıdan içeriye akan eğri ışıkların içinde altın zerreler oynaşıyordu. Güllerin ağır kokusu her şeyin üzerine sinmiş görünüyordu. Hemen bir çeyrek saat sonra Hallward resim yapmayı bıraktı. Büyük fırçalarından birinin ucunu ısırarak ve kaşlarını çatarak ilk önce Do-

rian Gray'e ve sonra resme uzun uzun baktı. «Artık bitti.» diye bağırdı. Eğildi, büyük kırmızı harflerle adını tuvalin sol köşesine yazdı.

Lord Henry, yaklaştı ve resme dikkatle baktı. Bu, eşsiz bir sanat eseri olduğu kadar modelinin de tıpkısı idi.

«Bütün kalbimle seni tebrik ederim, sevgili dostum» dedi. «Bu, zamanımızın en güzel resmidir, Mister Gray gelin, kendinize bakın.»

Delikanlı bir rüyadan uyandırılmış gibi sıçradı. «Sahiden bitti mi?» diye mırıldandı. Ve platformdan aşağı indi.

Ressam, «Bitti.» dedi. «Sen de bugün çok güzel durdun. Sana pek minnettarım.»

Lord Henry, «Bu benim sayımde» diye söze karıştı. «Değil mi, Mister Gray?»

Dorian hiç cevap vermedi. Dalgın dalgın resminin önüne geçti ve yüzünü ona döndü. Görür görmez geri çekildi ve yanakları bir saniye için hazla kızardı. Kendini ilk defa tanımış gibi gözlerinde bir sevinç parladı. Ve Hallward'ın kendisine söylediklerini belirsiz bir şekilde hissederek fakat kelimelerinin manasını anlamağa gücü yetmeksizin, orada, kımıldamadan hayret içinde durdu. Güzelliğinin bilinci bir vahiy gibi ona geldi. Bunu daha önce hiç hissetmemişti. Basil Hallward'ın iltifatları ona sadece hoş dostluk mübalâgaları gibi görünmüştü. Bunları dinlemiş, gülmüş ve unutmuştu. Bunlar onun tabiatına tesir etmemişti. Sonra gençlik üzerindeki garip öğmeleri ve onun geçiciliğine dair müthiş ihtariyle Lord Henry Wotton gelmişti. Bunlar söylendiği zaman onu sarsmıştı. Ve şimdi burada durup kendi güzelliğinin gölgesine gözlerini diktiği zaman o söylenenlerin tam gerçeği, içinde şimşek gibi çaktı. Evet, yüzünün kırışıp buruşacağı, gözlerinin kararıp fersizleşeceği, endamının bozulup şeklini kaybedeceği gün gelecekti. Dudaklarının kızıllığı kaybolacak, saçlarının altını çalınacak, ruhuna şekil verecek olan şu hayat vücudunu bozacaktı. Yüzüne bakılmaz, korkunç, çirkin ve yakışıksız olacaktı.

Bunu düşündüğü zaman keskin bir acı bir bıçak gibi vücuduna saplandı, varlığının bütün ince tellerini sarstı. Gözlerinin maviliği koyulaştı ve üzerlerini gözyaşlarından bir sis kapadı. Kalbine buzdan bir el dokunmuş gibi geldi.

Delikanlının manasını anlamadığı sükûtundan biraz alınmış olan Hallward, nihayet, «Beğenmiyor musun?» diye bağırdı.

Lord Henry «Tabiî beğeniyor.» dedi. «Kim beğenmiyebilir? O, modern sanatın en büyük eserlerinden biridir. Bunun için ne fiyat istersen veririm. O benim olmalıdır.»

«O benim malım değil ki Henry.»

«Kimin malı öyle ise?»

Ressam «Şüphesiz Dorian'ın.» diye karşılık verdi.

«Ne talihli adam!»

Dorion Gray, gözleri hâlâ kendi resmine dikil, «Ne üzücü şey!» diye fısıldadı. «Ne üzücü! Ben ihtiyarlıyacağım, çirkin ve korkunç olacağım. Fakat bu resim daima genç kalacak. İşte şu haziran gününden daha yaşlı olmıyacak. Aksine olsaydı, ben genç kalsaydım da resim ihtiyarlasaydı. Bunun için - bunun için her şeyi verirdim. Evet, bunun için dünyada veremiyeceğim hiç bir şey yoktur. Canımı verirdim bunun için!»

Lord Henry gülerek «Böyle bir değişmeye pek razı olmazdım, Basil» dedi. «Bu, eserini biraz hor görmek olurdu.»

Hallward «Bunu şiddetle reddederdim Henry.» dedi.

Dorian Gray döndü ve ona baktı. «Bunu yapardın Basil, Sen san'atını dostlarından çok seversin. Ben senin için küflü bronz bir figürden başka neyim? Belki o kadar bile değil.»

Ressam ona şaşkın şaşkın baktı. Bu konuşuşu Dorian Gray'in konuşmasına hiç benzemiyordu. Ne olmuştu! Çok sinirli görünüyordu. Yüzü kızarmış, yanakları yanıyordu.

«Evet» diye devam etti. «Senin yanında benim, şu fildişi Mercur'den, yahut gümüş Faun'dan daha az değerim var. Onları sen daima seveceksin, fakat beni ne zamana kadar? Herhalde yüzümde ilk kırışıklığın belirdiği güne kadar.

Şimdi anlıyorum, güzelliği ne olursa olsun, insan onu kaybettiği zaman her şeyini kaybeder. Senin resmin bunu bana öğretti. Lord Henry çok haklı. Gençlik sahip olmaya değer tek şeydir. İhtiyarladığımı farkeder etmez kendimi öldüreceğim.»

Hallward sarardı, onun elini yakaladı. «Dorian, Dorian!» diye bağırdı. «Böyle söyleme! Benim böyle senin gibi bir dostum hiç olmadı ve hiç olmayacak da. Sen cansız şeyleri kıskanmazsın, değil mi? - onların hepsinin üstünde olan sen.»

«Ben güzelliği ölmeyen her şeyi kıskanırım. Benden yarattığın şu resmi kıskanıyorum. Benim kaybetmeye meçbur olduğum şeyi o ne diye muhafaza etsin. Geçen her saniye benden bir şey alıyor ve ona bir şey veriyor. Ah, aksi olabilse. Resim değişebilse de ben hep bugün ne isem öyle kalabilsem. Ne diye yaptın onu? Bu, bir gün benimle eğlenecek, hem de nasıl?» Sıcak yaşlar gözlerine doldu. Elini kurtardı, kendini divana atarak dua ediyor gibi yüzünü yastıkların içine gömdü.

Ressam acı acı «Bu senin marifetin Henry.» dedi.

Lord Henry omuzlarını silkti. «Gerçek Dorian Gray bu - işte bu kadar.»

«Hayır değil.»

«Eğer değilse bunda benim suçum ne?»

«Sana rica ettiğim zaman gitmeliydin» diye mırıldandı.

Lord Henry'nin karşılığı «rica ettin, kaldım.» oldu.

«Henry, iki en iyi arkadaşımla aynı zamanda kavga edemem. Fakat o ve sen her ikiniz şimdiye kadar yaptığım en güzel eserimden beni nefret ettirdiniz, onu yok edeceğim. O tuval ve renkten başka nedir? Bizim üçümüzün arasına girip hayatımızı bozmasına meydan vermeyeceğim.»

Dorian Gray altın başını yastıktan kaldırdı ve yüksek perdeli pencerenin altındaki resim masasına doğru giden ressama solgun çehresi ve ıslak gözleriyle baktı. Orada ne yapıyordu? Teneke tüplerin, kurumuş fırçaların yığını arasında parmakları bir şey arıyormuş gibi dolaşıyordu. Evet,

yumuşak çelikten keskin yüzlü palet bıçağını arıyordu. Nihayet onu bulmuştu. Tuvali dilim dilim etmeğe hazırlanıyordu.

Dorian, boğuk bir hıçkırıkla divandan fırladı. Ve bir hamlede Hallward'ın yanına gelerek bıçağı elinden çekip aldı, stüdyonun tâ öbür ucuna fırlattı. «Yapma Basil, yapma!» diye bağırdı. «Bu, bir cinayet olur.»

Ressam taşkınlığı geçtikten sonra soğuk bir eda ile «Nihayet eserime değer verdiğine memnunum Dorion» dedi. «Bunu hiç bir zaman düşünmemiştim.»

«Değer vermek mi? Ona âşıkım Basil, o benim bir parçamdır, bunu hissediyorum.»

«Öyle ise kurur kurumaz cilâlanacak, çerçevelenecek ve eve gönderileceksin. Ondan sonra kendi kendinle ne istersen yapabilirsin.» Odanın öbür tarafına geçti. Çay için zile bastı. «Çay içeceksin. Değil mi Dorian? Tabiî sen de Henry? Yoksa böyle basit zevklere karşı mısın?»

Lord Henry: «Basit zevklere taparım.» dedi. «Onlar komplekslerin son sığınağıdır, fakat sahneyi tiyatrodan başka yerde sevmem. Ne manasız insanlarsınız ikiniz de.. İnsanı akıl sahibi bir hayvan diye tarif eden kimdi, hatırlamıyorum. Bu şimdiye kadarki tariflerin en vaktinden önce yapılanıdır. İnsan birçok şeydir, yalnız akıl sahibi değildir. Ben buna memnunum. Ama sizin gibi koskoca heriflerin resim üzerinde çekişmelerinizi de arzu etmem. En iyisi, bırak onu ben alayım, Basil! Bu budala çocuk onu sahiden istemiyor, bense sahiden istiyorum.

Dorian Gray «Basil, eğer onu benden başkasına verirsen, seni bütün ömrümce affetmem.» Diye bağırdı. «Ve hiç kimsenin bana budala bir oğlan demesine müsaade etmem.»

«Biliyorsun ki resim sana ait Dorion. Daha ortada yokken onu sana verdim.»

«Biliyorsunuz ki biraz budalalık yaptınız, Mister Gr? Ve henüz pek genç olduğunuz hatırlatılırsa itiraz etmezsin. ya.»

«Bakılsa bu sabah şiddetle itiraz etmeliydim, Lord Henry.»

«Ya! Bu sabah! O zamandan beri yaşlandınız!»

Kapı vuruldu ve uşak dolu bir çay tepsisiyle girdi, ve tepsiyi küçük bir Japon masasının üzerine koydu. Fincanlar ve tabaklar ses çıkarıyor ve bir Gürcü semaveri ıslık çalarak fısıldıyordu. Bir küçük oğlan küre biçiminde iki porselen tabak getirdi. Dorian Gray küçük masaya gitti ve çayları koydu. Her iki adam yavaş yavaş masaya doğru yürüdüler ve kapakların altında neler var diye baktılar.

Lord Henry «Bu gece tiyatroya gidelim» dedi. «Herhalde bir yerde bir şey vardır. Akşam White'da yemek yemeğe söz verdim. Fakat bu, yalnız eski bir dosta verilmiş olduğu için kendisine hasta olduğumu, yahut sonradan verilen bir karar dolayısıyla gelemiyeceğimi telgrafla bildirebilirim. Zannederim, safiyetin bütün şaşırtıcılığını yüklendiğinden ikinci bahane daha güzel.»

Hallward «Şimdi tiyatroya göre giyinmek o kadar sıkıcı bir iş ki» diye mırıldandı. «O kıyafet insanda öyle çirkin duruyor ki.»

Lord Henry rüyada gibi «Evet» diye cevap verdi. «On dokuzuncu yüzyılın kıyafeti pek sevimsiz. Öyle kara, öyle sıkıcı ki. Bugünkü hayatta kalmış tek gerçek renk unsuru günahtır.»

Dorian'ın önünde böyle şeyler katiyen söylememelisin, Henry.»

«Hangi Dorian'ın önünde? Bize çay koyan mı, yoksa resimdeki mi?»

«Her ikisinin de.»

Delikanlı «Ben de sizinle tiyatroya gelmek isterim, Lord Henry.» dedi.

«Gelin öyle ise. Sen de muhakkak gelirsin, değil mi Basil?»

«Ben sahiden gelemem. Gitmemeği tercih ederim. Yapılacak bir yığın işim var.»

«Peki, o halde yalnız ikimiz gideriz, Mister Gray.»

«Ne iyi olur.»

Ressam dudaklarını ısırdı ve çay fincanı elinde, resme doğru gitti. Mahzun mahzun «Ben de gerçek Dorian'la kalırım.» dedi.

Portrenin aslı ona doğru yürüyerek «Sahici Dorian o mu?» diye bağırdı. «Ben gerçekten böyle miyim?»

«Evet, sen tıpkı onun gibisin.»

«Ne kadar harikulâde, Basil.»

«Hiç olmazsa dış görünüşünle sen osun. Fakat o hiç değişmiyecek» diye Hallward içini çekti. «Bu da bir şeydir.»

Lord Henry «İnsanlar sadakati ne kadar büyültürler» diye haykırdı. «Buna rağmen hattâ aşkta bile bu sırf fiziyolojik bir meseledir. Bizim irademizle hiç bir ilgisi yoktur. Genç adamlar vefalı olmak isterler, fakat değildirler; ihtiyarlar vefasız olmak isterler, ellerinden gelmez: Bunun üzerinde söylenecek başka şey yoktur.»

Hallward «Bu akşam tiyatroya gitme Dorian» dedi. «Kal, akşam yemeğini beraber yiyelim.»

«Yapamam Basil,»

«Niçin?»

«Çünkü Lord Henry Wotton'a gitmek için söz verdim.»

«Sözünü tuttuğun için o seni daha çok sevecek değil. O, kendi verdiği sözleri hiç tutmaz. Gitmemeni rica ederim.»

Dorion Gray, güldü ve başıyla olmaz, dedi.

«Yalvarırım sana.»

Delikanlı tereddüt etti ve keyifli bir gülümsemeyle çay masasından onları seyretmekte olan Lord Henry'ye baktı.

«Gitmeliyim Basil» diye cevap verdi.

Hallward «Pekâlâ» dedi, yürüdü çay tepsisine fincanını koydu. «Vakit oldukça gecikti, elbiseni değiştireceğin için iyisi mi hiç vakit kaybetme. Güle güle Henry, güle güle Dorian. Bana gene hemen gel, yarın gel.»

«Tabiî.»

«Unutmayacaksın?»

«Tabiî unutmam.» diye bağırdı Dorian.

«Ve... Henry!»

«Evet Basil!»

«Bu sabah bahçede senden rica ettiğimi unutma.»

«Unuttum mıydı?»

«Sana güveniyorum.»

Lord Henry gülerek «Keşke ben de güvenebilsem dedi.» «Gel Mister Gray, arabam dışarda. Sizi evinize bırakabilirim. Hoşça kal Basil. Çok ilgi çekici bir öğle sonuydu bu.»

Kapı arkalarından kapanınca ressam kendini kanapeye attı ve yüzüne acılı bir mana geldi.

III

Ertesi gün saat yarımda Lord Henry Wotton amcası Lord Fermor'u ziyaret etmek üzere Gurzon caddesinden Albany'ya doğru yürüdü. Lord Fermor, kendisinden özel bir fayda göremeyenlerin bencil adını verdiği ve fakat onu eğlendiren adamları beslediği için de sosyetenin cömert tanıdığı, biraz kaba olmakla beraber gayet neş'eli yaşlı bir bekârdı. İsabella'nın henüz genç olduğu ve Prim'in sözü edilmediği zamanlarda babası Madrit'te İngiliz elçisi bulunuyordu. Fakat asaletine, tembelliğine, raporlarındaki güzel İngilizceye ve önüne geçilemeyen zevk düşkünlüğüne dayanarak ötedenberi kendisinin tam lâyık olduğuna inandığı Paris elçiliği teklif edilmeyince bir can sıkıntısı nöbeti anında siyasetten çekilmişti. Babasının kâtibi bulunan oğlu da, o zaman, şefiyle beraber istifa etmişti. Ve onun bu hareketi akılsızca sayılmıştı. Birkaç ay sonra babasının ünvanı ona geçince, kendini ciddi bir şekilde tamamiyle aristokrasinin hiç bir iş yapmamak olan san'atı tahsile verdi. Şehirde iki büyük konağı vardı. Fakat daha az külfeti olduğu için pansiyonlarda oturmayı tercih ederdi. Ve çok defa yemeklerini kulübünde yerdi. Orta İngilteredeki kömür ocaklarının idaresiyle biraz meşgul oluyordu. Böyle bir işle uğraşmanın kendisine sürdüğü leke için de mazeret olarak kömür ocağı işletmenin hiç olmazsa bir centilmene kendi ocağında odun yakmak zarifliğine imkân sağlamak gibi bir üstünlüğü bulunduğunu ileri sürüyordu. Torylerin işbaşında bulundukları ve onlara bir radikaller çetesi diye sövüp saydığı zamanların dışında kendisi de siyasette bir Tory idi. Ona sert davranan uşağı için bir kahraman ve buna karşılık kendisinin sert

davrandığı akrabalarından birçoğu için bir dehşetti. Onu yalnız İngiltere yetiştirebilirdi. O ise memleketin mahvolduğunu söyler dururdu. Prensiplerinin modası geçmişti. Fakat önceden verilen hükümleri için söylenecek epeyce şey vardı.

Lord Henry içeriye girdiği zaman amcasının sırtında eski bir av ceketi, oturmuş, ağzında bir Çin sigarası homurdanarak Taymis'i okur buldu.

«E Henry» dedi yaşlı adam, «Seni bu kadar erken hangi rüzgâr attı? Ben sizin gibi züppelerin asla ikiden önce kalkmadığınızı ve beşten önce de ortalığa çıkmadığınızı zannederdim.

«Sırf aile sevgisi, sizi temin ederim Corc amca. Sizden bir isteğim var.»

Lord Fermor ekşi bir yüzle «Herhalde para» dedi. «E, otur da meseleyi anlat, bugünün gençleri paranın her şey olduğunu sanırlar.»

Lord Henry yakasındaki çiçeği düzelterek «Evet» diye mırıldandı. «İhtiyarlayınca da bunu bilirler. Fakat ben para istemiyorum. Onu istiyenler yalnız borçlarını ödeyen insanlardır. Corc amca, ben borçlarımı hiç ödemem. Kredi bir küçük oğlun sermayesidir. Ve insan onunla mükemmel yaşar. Ondan başka ben daima Dortmoor tüccarından alışveriş ettiğimden beni asla rahatsız etmezler. Benim istediğim bir malûmat. Faydalı malûmat değil tabii, faydasız malûmat.»

«Peki Henrry, her ne kadar bugün bu adamlar bir yığın saçma şeyler yazıyorlarsa da ben sana bir İngiliz mavi kitabında (1) bulunan her şeyi söyliyebilirim. Benim diplomasi hayatında bulunduğum zamanlarda her şey çok daha iyi idi. İşitiyorum ki şimdi imtihanla kabul ediyorlarmış. Bundan ne bekliyebilirsin? İmtihanlar, efendim başından sonuna kadar sırf hiledir. Bir adam eğer centilmense yeter derecede bilgisi vardır; değilse, ne bilirse bilsin kendisine zarardır.»

---

(1) İçinde günün geçer adresleri bulunan kitap. Amerikada: Bütün memurların isimlerini ve aylıklarını yazan kitap.

Lord Henry kayıtsızca «George amca, Mister Dorian Gray Mavi kitaba girmemiş .» dedi.

Lord Fermor gür beyaz kaşlarını çatarak «Mister Dorian Gray? Bu da kim?» diye sordu.

«İşte öğrenmeğe geldiğim şey bu, George amca. Yahut daha doğrusu onun kim olduğunu biliyorum. Şu Lord Kelso'nun tournu. Annesi Devereux'lerdendi. Lady Margaret Devereux. Senden annesi hakkında bildiklerini söylemeni istiyorum. Güzel miydi, çirkin miydi? Kiminle evlendi? Sen çağdaşlarından hemen hemen herkesi tanırsın. Belki o da bunların arasındadır. Bugünlerde Mister Gray beni yakından ilgilendiriyor. Kendisiyle yeni tanıştım.»

İhtiyar centilmen: «Kelso'nun torunu!» diye tekrarladı. - «Kelso'nun torunu!.. Tabiî... Annesini gayet yakından tanırdım. Zannederim vaftizinde bulunmuştum. Fevkalâde güzel bir kızdı bu Margaret Devereux. Gayet fakir, ne idüğü belirsiz genç bir adamla, piyade alayında küçük bir teğmenle, yahut buna benzer biriyle kaçarak bütün erkekleri kudurtmuştu. Elbette. Bütün hikâyeyi dün olmuş gibi hatırlıyorum. Zavallı delikanlı, düğünden bir iki ay sonra Spa'da bir düelloda öldü. Bunun hakkında da gayet çirkin bir dedikodu vardı. Kelso'nun rezil, maceracı bir Belçikalı eşeğini yakalayıp, damadını herkesin içinde tahkire kışkırttığı, bunun için de herife para verdiği, evet para verdiği, herifin de adamı bir güvercin gibi şişlediği söylendi. Mesele ört-bas edildi. Fakat Kelso bu vak'adan sonra bir zaman kotlet'i kulüpte yalnız başına yedi. Kızını o zaman geri getirtti. Fakat kızın artık babasiyle bir kelime bile konuşmadığını işitmiştim. Evet bu fena bir işti. Kız da öldü, ayni sene içinde. Demek bir oğlan çocuğu kalmış? Bunu unutmuşum. Nasıl bir çocuk bu? Eğer annesine benziyorsa herhalde güzel bir delikanlı olmalı.»

Lord Henry «Fevkalâde güzel.» diye tasdik etti.

İhtiyar centilmen «İyi ellere düşmesini dilerim.» diye devam etti. «Eğer Kelso ona karşı namuslu davrandıysa, bir yığın parası olması lâzım. Annesinin da parası vardı.

Selby'deki bütün serveti büyük babasından ona miras kalmıştı. Bu büyük baba, Kelso'dan nefret ediyordu. Ve onu bir sokak köpeği yerine koyuyordu. Öyle idi de. Ben orada iken bir defa Madrite geldi. Vallahi onun namına ben utandım. Kraliçe, arabacılarla daima para kavgası eden bu İngiliz asilzadesinin kim olduğunu bana sorar dururdu. Bundan bayağı bir dedikodu çıktı. Tam bir ay saraya görünemedim. İnşallah torununa arabacılardan daha iyi davranmıştır.

Lord Henry «Bilmiyorum» diye cevap verdi. «Zannederim çocuğun hali vakti yerinde olacak. Henüz reşid değil. Selby şatosunun ona ait olduğunu biliyorum. Bunu bana anlattı. Ve... annesi çok güzel miydi?»

Margaret Devereux şimdiye kadar gördüğüm en güzel ve sevimli mahlûklardan biridir. O işi neden yaptığını bir türlü anlıyamadım. İstediği adamla evlenebilirdi. Carlington onun için deli divane oluyordu. Fakat o romantikti, bu ailenin bütün kadınları öyle idi. Erkekleri o kadar değil, fakat Allah var, kadınları harikulâde idiler. Carlington onun dizlerine kapandı. Kendi ağzından duydum. O zaman Londrada onun peşine düşmeyen tek bir kız yokken kadın gülüp geçmişti. Aklımda iken Henry, mademki bu budalaca evlenmelerden bahsediyoruz, babanın anlattığı şu saçma, Dartmoor'un Amerikalı bir kızla evlenmek istemesi de nedir? İngiliz kızları ona yetmiyor mu?

«Amerikalı kızlarla evlenmek bugünlerde pek türedi, George amca.»

Lord Fermor masaya yumruğunu vurarak «Ben İngiliz kadınları üzerine bütün dünyaya karşı bahse girerim.» dedi.

«Şimdi Amerikalı kızlar gözde.»

Amcası «İşitiyorum ki uzun dayanmıyorlar.» diye homurdandı.

«Uzun bir nişanlılık onları yoruyor. Fakat bir engelli koşu için birebirdir. Ve bir hamlede galebe çalarlar, Dartmoor'un kurtulacağını zannetmiyorum.»

Yaşlı adam «Soyu sopu kimlermiş?» diye homurdandı. «Var mı imiş hem?»

Lord Henry, yok anlamına başını salladı ve gitmeye hazırlanırken, «Nasıl İngiliz kadınlarının geçmişlerini saklamakta ustalıkları varsa Amerikan kızları da asıllarını gizlemekte öyle ustadırlar.» dedi.

«Belki domuz eti konservecilerindendir.»

«İnşallah öyledir, George amca. Dartmoor namına söylüyorum. İşittim ki Amerika'da domuz konserveciliği siyasetten sonra en kârlı işmiş.»

«Kız güzel mi?»

«Kendisini gûya güzelmiş gibi gösteriyor. Birçok Amerikalı kadınların yaptığı gibi. Alımlı olmalarının sırrı bu.»

«Bu Amerikalı kadınlar, niçin kendi memleketlerinde oturamazlar. Halbuki orasının kadınlar için bir cennet olduğunu bize anlatırlar dururlar.»

«Öyledir de. Havva gibi oradan çıkmak için can atmalarının sebebi budur.» dedi Lord Henry.

«Allahaısmarladık George amca. Şimdi gitmezsem öğle yemeğine pek gecikeceğim. Verdiğin bilgi için teşekkür ederim. Yeni dostlarım hakkında her şeyi öğrenmek, eski dostlarım hakkında bir şey bilmemek hoşuma gider.»

«Öğle yemeğini nerede yiyeceksin, Henry?»

«Agatha halada. Kendimi ve Mister Gray'i yemeğe davet ettim. O, halanın en yeni gözdesidir.»

«Hım. Agatha halana söyle Henry, bundan sonra beni hayır ricalariyle rahatsız etmesin. Bunlara kanıksadım. Niçin bu iyi kadın budalaca tasarıları için çekler yazmaktan başka yapacak hiç bir işim olmadığını sanıyor.»

«Pekalâ, George amca, bunu ona söyliyeceğim. Amma hiç tesiri olmayacaktır. İnsanseverler, bütün insanlık duygularını kaybederler. Onları ayırdeden vasıf budur.»

Yaşlı centilmen, tasdik ederek mırıldandı. Zile basa-

rak hizmetçisini çağırdı. Lord Henry alçak kemerden geçerek Burlington caddesine çıktı ve sonra adımlarını Berkley meydanı yönüne çevirdi.

İşte Dorian Gray'in aile hikâyesi böyle idi. Bu hikâye kendisine kabataslak anlatılmış olmakla beraber üstü kapalı geçtiği garip, âdeta modern macerasıyle onu sarmıştı. Çılgın bir ihtiras uğruna her şeyi göze alan güzel bir kadın. İğrenç ve haince bir cinayetle kısa kesilen bir iki haftalık coşkun saadet. Aylarca sessiz işkence ve sonra acılar içinde doğan bir çocuk. Anneyi ölüm alıp götürmüş, çocuk sevgisiz, yaşlı bir adamın zulmüne ve yalnızlığa bırakılmış. Evet, bu meraklı bir fondu. Bu, delikanlıya bir kabartma hali veriyor ve denebilirse onu belirtiyordu. Onu daha eksiksiz bir hale koyuyordu. Dünyada her mükememlin arkasında trajik bir şey vardır. Dünyalar çekiler içinde kıvranmalıdır ki en ufak bir çiçek açabilsin... Ve dün akşam yemekte kırmızı mum ışıkları yüzünün uyanan mucizesini daha zengin bir pembelikle boyadığı sırada hayret dolu gözler ve zevkten ürkerek açılmış dudaklarla Dorian Gray, kulüpte karşısında otururken ne kadar hoştu. Onunla konuşmak kıymetli bir kemanı çalmak gibiydi. O, yayın her dokunuşuna, her titreşimine cevap veriyordu. Bir etkinin meydana gelmesinde, esir edici korkunç bir şey vardı. Başka bir faaliyetle ölçülemiyen birşey. İnsanın ruhunu başka sevimli bir kalıba aksettirmesi; orada bir an tutması, kendi telâkkilerinin gençliğin ve ihtirasın musikisile kuvvetlenmiş olarak tekrar kendine dönmesi; bir su yahut acayip bir koku imiş gibi başkasına aktarması; bunda gerçekten zevk vardır. Belki de, yaşamakta olduğumuz böyle sınırlı ve bayağılaşmış bir zamanda; bu, incelmemiş zevkler ve kaba gayeler devrinde bize kalmış olan en duyarlı zevk. Basil'in stüdyosunda garip bir tesadüfle rastladığı bu çocuk da fevkalâde bir tipti. Yahut hiç değilse fevkalâde bir tip haline sokulabilirdi. Alım ve çocuk yaşının beyaz saffeti, ve mermer Yunan heykellerinin bizim için sakladıkları şu güzellik onda idi. İnsanın, ondan yapamıyacağı hiç bir şey yoktu.

Ondan bir Titan, yahut bir oyuncak yapılabilirdi. Böyle bir güzelliğin de solmaya mahkûm olması ne yazık!.. Ve Basil? Psikolojik bakımdan o da ne kadar dikkate değerdi! Bütün bunlardan haberi olmayan bir insanın yalnız dış görünüşü ile anlaşılmaz bir yolda meydana gelen yeni bir sanat tarzı ve hayata taze bir bakış şekli; alaca karanlık korularda yaşayan sessiz ruh bir Dryad gibi korkusuz birden meydana çıkıyor, ve açık kırlarda görünmeden yürüyor. Çünkü arıyan ruhunda, ancak mucizelerde görünen olağanüstü tecelli uyanmıştır. Eşyanın biçimleri ve taslakları sanki bunların kendileri, gölgesini hakikat haline getirdikleri bir başka ve daha mükemmel bir şeyin taslakları imiş gibi, inceliyor ve sembolik bir mana kazanıyorlar. Bütün bunların hepsi ne kadar acayipti. Tarihte buna benzer bir şey hatırlıyordu. Bunu ilk önce tahlil eden, şu düşünce sanatçısı Eflâtun değil miydi? Bunu bir sone dizisinin renkli mermerine oyan Buonarotti değil miydi? Fakat çağımızda bu garipti... Evet, bu fevkalâde portreye şekil vermiş olan ressam için delikanlı bilmeden ne olduysa, o da Dorian Gray için ayni şey olmağa çalışacaktı. Ona hâkim olmağa çalışacaktı. Zaten yarı yarıya olmuştu da. Bu fevkalâde ruhu kendine ram etmek istiyordu. Bu aşkın ve ölümün çocuğunda büyüleyici bir şey vardı.

Ansızın durdu ve evlere doğru baktı. Halasının evini epeyce geçmiş olduğunu farketti. Kendi kendine gülümsedi ve geri döndü. Biraz karanlık hole girince uşak ona evdekilerin yemeğe inmiş olduklarını söyledi. Uşaklardan birine şapkasını ve bastonunu vererek yemek odasına gitti. Halası başını sallayarak: «Her zamanki gibi geç, Henry» diye bağırdı.

Sudan bir mazeret uydurdu. Halasının yanındaki boş yere oturarak başka kimler var diye etrafına bakındı. Dorian, yanaklarında memnun bir kızıllık gizlenerek masanın öbür ucundan onu, çekingen çekingen selâmladı. Karşısında bugünkü tarihçiler tarafından düşes olmayan kadınlarda şişmanlık diye gösterilen şu muhteşem mimarî tenasü-

be malik, bütün tanıdıklarının sevdiği, şen tabiatli olduğu kadar iyi kalpli bir kadın olan düşes Harley oturuyordu. Onun sağında radikal bir milletvekili, resmî hayatında liderini, özel hayatında en iyi aşçılarını takibe önem veren, pek bilinen bir hikmet düsturuna göre Tory'lerle yemek yiyip radikallerle düşünen Sir Thomas Burdon oturuyordu. Solundaki yeri, öğrenimi ve kibarlığı yerinde olmakla beraber, bir zaman Lady Agatha'ya açıkladığı üzere, söylenecek her şeyi otuz yaşından evvel söyleyip bitirmiş olduğu için, kötü kötü susmak itiyadına kapılmış olan Mister Treadley of Erskine almıştı. Masa komşusu, halasının en eski dostlarından, kadınların arasında mükemmel bir evliya olan, fakat fena ciltlenmiş bir dua kitabını hatırlatacak kadar müthiş zevksiz giyinen Misis Vandeleur bereket versin öte tarafında gayet zeki, yaşlı ve alelâde, nazırların avam kamarasındaki beyanatı gibi manasız basit bir adam olan Lord Faudel oturuyordu. Kadın onunla, bütün gerçekten iyi adamların düştüğü ve hiçbirinin kendisini kurtaramadığı tek bağışlanmaz hata olan, gayet ciddî bir eda ile konuşuyordu; buna Lord da bir zamanlar işaret etmişti.

Düşes masanın öbür tarafından tatlı tatlı bakışıyle işaret ederek :

«Biz de şimdi zavallı Dartmoor'dan bahsediyorduk. Lord Henry.» dedi.

«Acaba sahiden bu genç güzel insanla evlenecek mi dersin?»

«Kızın ona evlenme teklifinde bulunmaya karar verdiğine eminim.»

Lady Agatha: «Ne fena!» diye bağırdı. «Olur mu ya bunu önlemeli.»

Sir Thomas Burdon kibirli bir eda ile:

«Babasının, bir Amerikan manifatura mağazası olduğunu iyi bir kaynaktan öğrendim» dedi.

«Amcam, domuz eti konserveciliği yapıyormuş, diyor Sir Thomas.»

Düşes hayretle büyük ellerini kaldırarak:

«Manifatura! Amerikan manifaturası da nedir?» diye sordu.

Lord Henry: «Amerikan romanları», diye cevap verdi ve bir bıldırcın aldı.

Düşes bundan bir şey anlayamadı.

Lady Agatha «Ona kulak asmayınız, canım.» diye fısıldadı. «O, lâf olsun diye konuşur.»

Radikal milletvekili: «Amerika keşfedildiği zaman» dedi ve can sıkıcı bazı malûmat vermeye başladı. Bir konuyu sonuna kadar anlatıp tüketmek isteyen bütün insanlar gibi o da dinleyicilerini yordu. Düşes içini çekti ve konuşmayı kesmek hususundaki imtiyazını kullandı. «Keşke keşfedilmemiş olsaydı!» diye bağırdı. Doğrusu kızlarımız bugünlerde artık kısmetlerini kaybediyorlar. Büyük bir haksızlık.»

Mister Erskine «İhtimal Amerika esas itibariyle henüz keşfedilmiş değildir.» dedi. «Ben diyebilirim ki bu kıta o zaman sadece meydana çıkarılmıştır.»

Düşes belirsiz bir tarzda: «Ama ben oranın halkından örnekler gördüm» diye cevap verdi. İtiraf etmeliyim ki bir çokları müstesna şekilde güzeldiler. Üstelik bir de iyi giyiniyorlar. Her şeylerini Paris'ten getirtiyorlar. Param olsa ben de yapabilsem!»

Bir yana atılmış nükte elbiselerinden zengin bir gardroba sahip olan Sir Thomas gülerek: «Derler ki iyi Amerikalılar ölünce Paris'e gelirler.» dedi.

«Ya, sahi mi? Peki kötü Amerikalılar ölünce nereye giderler?» diye sordu Düşes.

Lord Henry: «Amerika'ya» diye mırıldandı. Sir Thomas kaşlarını çattı. Lady Agatha'ya: «Korkarım yeğeninizin şu büyük memlekete karşı önceden verilmiş hükümleri var» dedi. Ben bu memleketi, bu gibi işlerde olağanüstü kibarlık gösteren müdürlerin emrime verdiği arabalarla bir uçtan bir uca gezdim. Sizi temin ederim ki bu memleketi ziyaret etmek başlıbaşına bir tahsildir.

Sir Erskine şikâyetçi bir eda ile: «Tahsil için gerçekten

Şikago'yu görmek icap ediyor mu?» diye sordu. Böyle seyahat benden uzak olsun.»

Sir Thomas elini salladı: «Mister Erskine of Treadley için dünya onun kitap raflarındadır. Biz pratik adamlarsa eşyayı, kitaplardan okuyacağımız yerde, görmeyi üstün tutarız. Amerikalılar fevkalâde enteresan insanlardır. Gayet makuldürler. Zannederim bu onların ayırıcı vasfıdır. Evet, Mister Erskine tamamiyle makul insanlar. Sizi temin ederim, bir Amerikalıda saçma hiç bir taraf yoktur.»

Lord Henry: «Ne korkunç!» diye bağırdı. «Ben kaba kuvvete tahammül ederim, fakat kaba mantık dayanılmaz bir şeydir. Onda doğru olmayan bir şey vardır. O, zekâyı aşağı düşürür.»

Sir Thomas kızararak: «Sizi anlamıyorum» diye söze karıştı.

Sir Erskine: «Fakat ben anlıyorum, Lord Henry» dedi.

«Paradokslar paradoks olarak pekalâ...» diye Baron yeniden söze başlamak istedi.

Mister Erskine: «Bu bir paradoks muydu?» diye sordu. «Öyle düşünmemiştim. Belki de öyleydi. Eh paradoksların yolu gerçeğin yoludur. Gerçeği denemek için onu ipte oynarken görmeliyiz. Gerçekler cambaz oldukları zaman onlar hakkında hüküm verebiliriz.»

«Allahım!» dedi Lady Agatha, «Siz erkekler nasıl konuşuyorsunuz? Neden bahsettiğinizi hiç bir zaman anlayamıyacağıma eminim. Sonra Harry, ben sana çok kızgınım. Niçin sen bizim saf Mster Dorian Gray'imizi East End'i bırakması için kandırmaya uğraşıyorsun? Onun oradaki değeri ölçülemezdi. Piyanosundan mest olacaklardı.»

Lord Henry gülerek: «Bana çalsın istiyorum» dedi ve masanın öbür ucuna baktı ve kendisine cevap veren parlak bir bakışla karşılaştı.

Lady Agatha: «Fakat Whitechapel'dekiler öyle mutsuz insanlar ki» diye devam etti.

Lord Henry omuzlarını silkerek: «Ben acı duymaktan başka her şeyi paylaşabilirim. Bir onu paylaşamam. Ne çir-

kin, ne korkunç, ne ezicidir. Acıya karşı duyulan bu modern merhamette biraz marazî bir şey var. İnsan hayatın parlaklığını, güzelliğini, coşkunluğunu paylaşmalıdır. Hayatın yaralarına ne kadar az dokunulursa o kadar çok iyidir.»

Sir Thomas ciddî bir baş sallayışıyle: «Bununla beraber East End pek önemli bir meseledir» dedi.

Genç Lord: «Muhakkak» diye cevap verdi. «Bu tutsaklık meselesidir. Ve biz tutsakları eğlendirerek bu meseleyi halle çalışıyoruz.»

Politikacı ona ilgiyle baktı: «O halde ne değişiklik teklif ediyorsunuz?» diye sordu.

Lord Henry güldü: «Ben İngiltere'de havadan başka hiç bir şeyi değiştirmeyi arzu etmiyorum» diye cevap verdi. «Ben felsefî düşüncelerle yetiniyorum. Fakat bu on dokuzuncu yüzyıl şefkati, gerektiğinden çok harcandığından dolayı iflâs ettiğinden belimizi doğrultabilmek için ilme dönmemizi tavsiye etmek isterim. Hislerin üstünlüğü, bizi yanlış yola götürmeleri, ilmin üstünlüğü ise hissî olmasıdır.»

Misis Vandeleur çekinerek: «Fakat hepimizin o kadar ağır mesuliyetlerimiz var ki» diye hatırlatmağa cesaret etti.

Lady Agatha: «Müthiş ağır» diye tasdik etti.

Lord Henry karşıdan Mister Erskine'e doğru baktı: «İnsanlık kendini çok ciddiye alıyor. Dünyanın bize miras kalan günahı bu. Mağara devrindeki adamlar gülmesini bilselerdi dünya tarihi başka türlü olurdu.»

Düşes: «Beni ferahlatıyorsunuz» diye cıvıldadı. «Sevgili halanızı ne zaman ziyaret etsem East End için bir ilgi duymadığımdan dolayı bana günah işliyormuşum gibi gelir. Bundan böyle artık kızarmadan onun yüzüne bakabileceğim.»

Lord Henry: «Kızarmak yaraşan bir şeydir» dedi.

«Ama sadece gençlere» diye cevap verdi. «Benim gibi ihtiyar bir kadın kızarırsa o zaman bu pek fena bir alâmettir. Ah, Lord Henry, siz bana, insanın tekrar nasıl gençleşebileceğini söyleseniz.»

Biraz düşündü. Masanın öbür tarafında oturan kadına

bakarak: «Gençliğinizde yaptığınız büyük bir çılgınlığı hatırlayabilir misiniz, düşes,» diye sordu.

«Korkarım pek çoklarını» diye bağırdı.

Lord Henry ciddî ciddî: «Öyle ise onları bir kere daha yapınız!» dedi. «Gençliğe tekrar kavuşmak için, insanın, ancak hatalarını tekrarlaması gerektir.»

Kadın: «Hoş nazariye!» diye bağırdı. «Ben bunu tatbike geçmeliyim.»

Sir Thomas'ın kısılmış dudaklarından: «Tehlikeli bir nazariye!» çıktı. Lady Agatha başıyle reddetmekle beraber gülmekten kendini alamadı. Mister Erskine ciddiyetle dinliyordu.

«Evet» diye devam etti: «Bu, hayatın büyük sırlarından biridir. Bugün bir çok insanlar, yerde sürünen bir nevi sağduyu yüzünden ölüyorlar. Ve ancak iş işten geçtiği zaman, insanın hiç pişman olmadığı şeylerin ancak hatalarınız olduğunu anlıyorlar.»

Masanın etrafında kahkaha dolaştı.

Lord Hanry, fikirle oynuyor ve bırakmamakta ısrar ediyordu. Onu havaya fırlatıyor, evirip çeviriyordu. Kaçırıyor ve tekrar yakalıyordu. Ona fantezinin menevişli renklerini ve paradoksun kanatlarını veriyordu. Çılgınlığın övgüsü konuştukça bir felsefeye çevrildi ve bizzat felsefe gençleşti. Eğlencenin coşkun musikisine uyarak, kolayca tahayyül edilebileceği gibi, şarapla lekelenmiş sırtında cübbesi ve başında sarmaşık çelengiyle, hayatın tepeleri üzerinde Bachante'lar gibi oynayarak ve ağır Silanus ile ayıklığından dolayı alay ederek gençleşti... Olaylar onun önünden ürkütülmüş vahşî hayvanlar gibi kaçıştılar. Onun beyaz ayakları, hakîm Ömer Hayyâm'ın oturduğu gayet büyük şarap teknesini çiğnedi. Tâ ki çıkan üzüm suyu kaynaşan erguvan kabarcıklar halinde çıplak bacaklarını gömünceye kadar yükseldi, yahut da şarap teknesinin siyah ıslak meyilli kenarlarında kırmızı köpükler halinde süzülüp aktı. Bu parlak bir irticaldi. Hissetti ki Dorian Gray'in gözleri kendi üzerine takılıp kalmıştı. Dinleyicilerinin arasında ruhunu büyülemek istediği birinin bulunduğunu bilmesi,

bu an için zekâsına, muhayyilesine renk katıyordu. Parlak, fantastik ve sorumluluk kaygısını atmıştı. Dinleyicilerin benliklerini unutturacak kadar büyülemişti ve onları sürükleyip götürüyordu. Dorian Gray, gözlerini hiç ondan ayırmıyor ve dudaklarında birbirini kovalayan gülümsemeler, kararan gözlerinde gittikçe büyüyen hayretlerle büyülenmiş gibi oturuyordu.

Nihayet, çağın livresi içinde **gerçek**, bir uşak şeklinde düşese arabasının hazır olduğunu haber vermek için odaya girdi. Kadın şakadan bir acınma ile ellerini oğuşturarak: «Ne fena!» diye bağırdı. «Gitmeğe mecburum. Villis salonlarında başkanlık edeceği saçma bir toplantıya götürmek için, kocamı kulüpten almağa mecburum. Gecikirsem muhakkak öfkelenecektir. Bu şapka başımda iken hâdise çıkarmak istemem. Pek nazik şey. Sert bir kelime onu harap edebilir. Hayır, gitmeliyim sevgili Agatha. Allahaısmarladık Lord Henry. Pek hoşsunuz, insanı baştan çıkarırsınız! Görüşleriniz için ne söyleyeceğimi sahiden bilmiyorum. Bir gece bize yemeğe gelmelisiniz. Bu salı? Salı günü uygun mu?»

Lord Henry bir reveransla: «Sizin için herkesi bırakabilirim, düşes» diye cevap verdi.

«Bu benim hesabıma iyi, onların hesabına fena.» diye bağırdı. Unutmayın ama, gelin!» Hemen odadan çıktı. Lady Agatha ile diğer kadınlar onu takip ettiler.

Lord Henry tekrar oturduğu zaman Mister Erskine kalkıp yanındaki iskemleye oturarak **elini** onun koluna koydu.

«Kitaplardan daha iyi konuşuyorsunuz» dedi. «Niçin bir kitap yazmıyorsunuz?.»

«Yazmağa önem verdiğimden çok kitapları okumağa düşkünüm Mister Erskine. Gerçi bir roman yazmak isterdim. Bir İran halısı kadar güzel ve gerçek olmayan bir roman. Fakat İngiltere'de gazete, alfabe ve ansiklopedilerden başka bir edebiyat okuyucusu yoktur. Dünyanın bütün milletleri içinde edebiyatın güzelliğini en az duyanlar İngilizlerdir.»

Mister Erskine: «Korkarım, hakkınız var» diye cevap verdi. «Benim de bir zamanlar edebî hırslarım vardı. Fakat

çoktanberi bıraktım. Ve şimdi aziz genç dostum, size böyle hitap etmeme müsaade ederseniz, bugün öğle üzeri anlattıklarınızın hepsinde ciddî miydiniz?»

Lord Henry: «Ne söylediğimi tamamiyle unuttum» diye gülümsedi. «Çok fena şeyler miydi?»

«Pek fena. Daha doğrusu sizi pek tehlikeli buluyorum. Ve bizim iyi düşesimizin başına bir hal gelirse, o zaman size, hepimiz, bu işin sorumlusu gözüyle bakacağız.. Fakat sizinle hayat hakkında konuşmayı pek isterdim. Benim içinde doğduğum kuşak sıkıcı idi. Londra'dan usandığınız bir gün bana Treadley'e geliniz de neşe felsefenizi bir baht eseri olarak elime geçen nefîs Burgundy ile tefsir ediniz.»

«Memnuniyetle. Treadley'i ziyaret benim için büyük bir fırsat olacaktır. Tam bir ev sahibi ve mükemmel bir kütüphanesi var.»

İhtiyar centilmen nazik bir reveransla: «Siz onları tamamlayacaksınız,» dedi. «Şimdi mükemmel bir insan olan halanıza Allahaısmarladık demeliyim. Athenaeum'da beni bekliyorlar. Orada uyuduğumuz saattir bu.»

«Hepiniz mi Mister Erskine?»

«Kırkımız da, kırk koltukta. Bir İngiliz edebiyat akademisinin provasını yapıyoruz.»

Lord Henry güldü ve ayağa kalktı: «Ben parka gidiyorum,» dedi.

Kapıdan çıkarken Dorian Gray koluna dokundu, yavaşça:

«Ben de geleyim mi?» dedi.

Lord Henry: «Fakat ben Basil Hallward'a gitmeğe söz verdiğinizi sanıyordum,» diye cevap verdi.

«Sizinle gelmeyi tercih ederim. Evet, sizinle gitmek geliyor içimden. Ne olur geleyim. Ve bana durmadan konuşacağınızı vaadediyor musunuz? Hiç kimse böyle sizin gibi eşsiz konuşamaz.»

Lord Henry gülümseyerek:

«Bugün kâfi derecede konuştum,» dedi. «Şimdi bütün istediğim hayatı seyretmektir. İsterseniz siz de benimle gelip seyredebilirsiniz.»

IV

Bir ay sonra Dorian Gray bir öğle sonu Lord Henry'nin Mayfair'deki evinin küçük kütüphanesinde lüks bir koltukta uzanıyordu. Zeytin rengi yüksek meşe kaplaması, krem rengi frizleri, alçıdan kabartma nakışlı tavanı ve kiremit rengi keçe halı döşemesinin üstüne serpiştirilmiş uzun saçaklı ipek Acem seccadeleriyle burası, kendi tarzında pek güzel bir odaydı. Atlas ağacından küçük bir masanın üzerinde Clodion'un küçük bir heykeli duruyor ve onun yanında vaktiyle Clovis Eve tarafından Margaret of Valois için ciltlenmiş, üzerine kraliçenin kendisine arma olarak seçtiği altın yaldızlı papatyalar serpilmiş bir Les Cent Nouvelles nüshası duruyordu. Bir iki büyük mavi çin vazosu ve rengârenk lâleler duvarın oymasında duruyor, küçük kurşun çerçeveli pencerelerden Londra'ya mahsus bir yaz gününün şeftali rengi ışığı akıyordu.

Lord Henry henüz eve gelmemişti. Ve prensibine uyarak gecikmişti. Onun prensibince saati saatine iş yapmak zaman hırsızı olmak demekti. Onun için delikanlının, kitap dolaplarından birinde bulduğu «Manon Lescaut»nun gayet güzel tezhipli bir nüshasını kayıtsız parmaklarla karıştırırken biraz kızmış bir hali vardı.

Louis Quatorze saatin ölçülü, bir düzüye tıktakları onun canını sıkıyordu. Bir iki defa bırakıp gitmeyi düşündü.

Nihayet dışarıda bir ayak sesi işitti ve kapı açıldı: «Ne kadar geciktin Harry?» diye mırıldandı.

Keskin bir ses: «Maalesef Harry değil, Mister Gray» diye cevap verdi.

Hemen etrafına bakındı ve ayağa kalktı: «Affınızı dilerim, zannettim ki...»

«Kocam zannettiniz. Yabancısı değil, karısı. Kendimi tanıtmağa müsaade ediniz. Sizi fotoğraflarınızdan gayet iyi tanıyorum. Kocamda bunlardan, zannederim on yedi tane var.»

«On yedi değil, Lady Henry.»

«Peki, on sekiz olsun. Sizi geçenlerde bir akşam da onunla operada gördüm.»

Konuşurken sinirli sinirli güldü ve müphem mine gözleriyle onu süzdü. Elbiseleri, modelleri daima hiddet içinde seçilmiş ve fırtınada giyilmiş gibi görünen garip bir kadındı. Daima birine âşıktı ve aşkına hiç bir zaman karşılık görmediği için bütün kuruntularını yitirmemişti. Resim gibi görünmeye çalışırdı, fakat sadece pasaklı olmayı başarırdı. Adı Victoria idi ve kiliseye gitme manisi vardı.

«Lohengrin'de idi, değil mi Lady Henry?»

«Evet, sevgili Lohengrin'deydi. Ben Vagner'in musikisini bütün ötekilerinden fazla severim. O kadar gürültülü ki insan ne söylediğini başkalarına duyurmaksızın dinlediği müddetçe konuşabilir. Bu, büyük bir üstünlüktür. Siz öyle bulmuyor musunuz, Mister Gray?»

Aynı sinirli kesik kesik gülüş ince dudaklarında belirdi. Ve parmakları kaplumbağa kabuğundan bir kâğıt bıçağiyle oynamağa başladı.

Dorian gülümsedi ve başıyla reddetti. «Korkarım ki ben öyle bulmuyorum Lady Henry. Ben musiki dinlerken asla konuşmam, hiç olmazsa iyi musiki dinlerken. Eğer insan fena musiki dinlerse o zaman onu, konuşmağa boğmak vazifesidir.»

«Ah! Bu Harry'nin fikirlerinden biri, değil mi Mister Gray? Ben Harry'nin fikirlerini daima dostlarından işitirim. Onları yalnız bu yolla öğrenirim. Fakat iyi musikiyi sevmediğimi zannetmemelisiniz. Ona taparım. Fakat ondan korkarım. Beni pek romantikleştirir... Ben, ne bileyim, piyanistlere meftundum. Bazan Harry'nin iddiasına bakılırsa,

aynı zamanda ikisine birden. Fakat onların büyüleri nerede bilmiyorum. Belki hepsinin ecnebi oluşlarında. Hepsi ecnebidirler değil mi? Hatta İngiltere'de doğmuş olanları bile bir müddet sonra ecnebileşiyorlar değil mi? Ne akıllılık ve sanate ne kompliman. Bu sanat, insanı büsbütün kozmopolit yapıyor değil mi? Siz benim toplantılarımdan hiç birinde bulunmadınız. Değil mi Mister Gray? Muhakkak gelmelisiniz. Orchide masrafına dayanamıyorum. Fakat yabancılar uğrunda hiç bir masraftan çekinmem. Onlar bir salona öyle pitoresk bir manzara verirler ki. Fakat işte Harry! Harry, sana bakmaya geldim. Bir şey soracaktım da. Neydi unuttum -ve Mister Gray'i burada buldum. Musiki hakkında o kadar güzel konuştu ki. Fikirlerimiz tamamen aynı. Yok, hayır zannederim fikirlerimiz hiç uymuyor. Ama herhalde pek hoştu. Onu gördüğüme öyle memnunum ki...

Lord Henry siyah, hilâl gibi kaşlarını kaldırıp ikisine de anlayışlı bir gülümsemeyle bakarak «Memnun oldum sevgilim, pek memnun oldum,» dedi. Geciktiğim için özür dilerim» Dorian. Wardour caddesinde eski bir diba parçası satın almak istedim ve saatlerce bunun için pazarlık etmeğe mecbur oldum. Âlem bugün her şeyin fiyatını biliyor ama hiç bir şeyin değerini bilmiyor.

Lady Henry sıkıcı bir sükûtu mânasız ve anî kahkahasiyle bozarak: «Ne yazık gitmeğe mecburum» dedi. «Düşes ile dışarı çıkmağa söz verdim. Allahaısmarladık Mister Gray, Allahaısmarladıö Harry, akşam dışarıda yiyeceksin değil mi? Ben de. Belki seni Lady Thornbury'lerde görürüm.»

Kadın, ardında hafif bir Frangipamri kokusu bırakarak, bütün geceyi yağmurda geçirmiş bir cennet kuşu gibi odadan uçup çıkınca, Lord Henry arkasından kapıyı kaparken: «Belki sevgilim» dedi. Sonra bir sigara yaktı ve kendini kanepeye attı. Bir iki nefesten sonra: «Sakın saçları saman sarısı bir kadınla evlenme!» dedi.

«Niçin Harry?»

«Çünkü öyle hislidirler ki...»

«Fakat ben hisli insanlardan hoşlanırım.»

«Daha iyisi hiç evlenme. Erkekler yorgunluktan, kadınlar meraktan evlenirler Dorian. Her ikisi de hayal kırıklığına uğrarlar.»

«Evleneceğimi zannetmiyorum Henry. Evlenemeyecek kadar âşığım. Bu senin aforizmalarından biri. Bütün söylediklerin gibi bunu da yapıyorum.»

Lord Henry biraz durduktan sonra: «Kime âşıksın?» diye sordu.

Dorian Gray kızararak: «Bir oyuncu kıza!» dedi.

Lord Henry omuzlarını silkti. «Bu, oldukça alışılmış bir sahneye çıkıştır.»

«Eğer onu görsen böyle konuşmazsın Harry.»

«Kim o?»

«İsmi Sibyl Vane'dir.»

«Bu ismi hiç duymadım.»

«Daha hiç kimse duymamıştır. Fakat bir gün duyulacak. O, bir dehâdır.»

«Sevgili çocuğum, hiç bir kadın bir deha değildir. Kadınlar, dekoratif bir soydur. Söyleyecek hiç bir şeyleri yoksa bile söylediklerini çok güzel söylerler. Tıpkı erkekler, aklın ahlâka zaferini temsil ettikleri gibi kadınlar da maddenin akla zaferini temsil ederler.»

«Harry, bunu nasıl söyleyebiliyorsun?»

«Sevgili Dorian, bu gayet doğrudur. Ben şu anda kadınları tahlil ediyorum. Şu halde bunu bilmeye mecburum. Konu düşündüğümüz kadar güç değil. Neticede anlıyorum ki: Boyalı ve boyasız iki çeşit kadın vardır. Boyasız kadınlar çok faydalıdırlar. İtibarlı bir insan olarak tanınmak istiyorsan onları, yalnız yemeğe götürmen yeter. Ötekiler pek hoşturlar. Yalnız bir hata işlerler. Genç görünmek için boyanırlar. Büyük annelerimiz, parlak sohbetler yapabilmek için boyanırlardı. Ruj ve Espri o zamanlar daima elele yürürdü. Bugün hepsi geçti. Bir kadın kendi kızından on yaş daha genç göründüğü müddetçe gayet memnundur. Sohbete gelince, bütün Londra'da kendileriyle konuşmağa değer ancak beş kadın vardır ki bunlardan ikisi temiz sosyeteye gi-

remiyor. Her ne ise, bana şu senin dehândan bahset. Onu ne zamandan beri tanıyorsun?»

«Harry, senin fikirlerin beni korkutuyor.»

«Aldırma. Onu ne zamandan beri tanıyorsun?»

«Aşağı yukarı üç haftadan beri.»

«Nerede tanıdın?»

«Bunu sana anlatacağım Harry; fakat alay etmemelisin. Zaten sana rastgelmeseydim bunların hiç biri olmayacaktı. Sen hayat hakkında her şeyi öğrenmek için beni vahşî bir hırsla doldurdun. Sana rastgeldikten sonra günlerce damarlarımda bir şey atıyor gibi geldi bana. Parkta dolaştığım, yahut Piccadilly'de gezindiğim zamanlar her geçene bakardım. Ve onların nasıl bir hayat sürdüklerini hastalık derecesinde bir merakla anlamağa çalışırdım. Bazıları beni büyülerdi. Bir takımı beni korku ile doldururlardı. Havada tatlı bir zehir vardı. Hayatta, gönül maceraları yaşamak için yanıyordum. İşte, bir akşam yediye doğru, bir macera aramak üzere çıkmaya karar verdim. Bana öyle geldi ki bu boz renkli koskoca Londra'mızın yüz binlerce insanları, kirli günahkârları ve senin bir zaman söylediğin gibi, parlak günahlariyle benim için sakladığı bir şeyi vardır. Binlerce şey geçti aklımdan, salt tehlikenin kendisi bana bir sarhoşluk veriyordu. Seninle ilk defa dışarıda beraberce yemek yediğimiz o harikulâde akşamda «hayatın tek sırrı güzelliği aramaktır» dediğini hatırladım. Ne beklediğimi bilmemekle beraber dışarı çıktım. Doğuya doğru yürüdüm. Ve biraz sonra yolumu, karışık, pis sokaklarda ve çimensiz kara meydanlarda kaybettim. Sekiz buçuk sularında, önünde, parlak gaz lâmbalarının zevksiz ve biçimsiz afişleri aydınlattığı adî, küçük bir tiyatronun önünde buldum kendimi. Sırtına ömrümde hiç görmediğim çok acayip bir yelek geçirmiş olan pis bir yahudi, kapıda duruyor ve pis bir puro içiyordu; yağlı kâkülleri vardı; kirli gömleğinin göğsünde büyük bir elmas parlıyordu. Beni görünce: «Bir loca mı, Mylord?» dedi. Ve gösterişli bir reveransla şapkasını çıkardı. Onda hoşuma giden bir şey

vardı. Harry. Böyle acayip bir yaratıktı. Biliyorum bana güleceksin. Ama sahiden içeri girdim ve sahnenin bitişiğindeki loca için tam bir altın verdim. Bunu niçin yaptığımı bugüne kadar anlayamadım. Buna rağmen eğer bunu yapmamış olsadım - sevgili Harry, eğer bunu yapmamıs olsaydım hayatımın en büyük aşkını kaybetmiş olacaktım. Görüyorum ki gülüyorsun. Çok çirkin.»

«Gülmüyorum Dorian, hiç değilse sana gülmüyorum. Fakat hayatının en büyük aşkı dememeliydin, hayatının ilk aşkı demeliydin. Sen, daima sevileceksin ve daima aşka âşık olacaksın. Bir büyük ihtiras, yapacak hiç bir şeyi olmayan insanların imtiyazıdır. Bir memleketin tembel sınıflarının işe yaradığı biricik şey budur. Korkma, seni çok daha güzel şeyler bekliyor. Bu, sadece bir başlangıçtır.»

Dorian Gray hiddetle: «Yaradılışımı o kadar sığ mı buluyorsun?» diye bağırdı.

«Hayır, yaratılışını o kadar derin buluyorum.»

«Ne demek istiyorsun?»

«Sevgili çocuğum, hayatlarında yalnız bir defa sevenler gerçekten sığ insanlardır. Onların sadakat ve bağlılık dedikleri şeye ben ya alışkanlığın miskinliği, yahut muhayyilelerinin kıtlığı ismini veririm. Zihnî hayatta netice ne ise, hissî hayatta sadakat odur - açıkça başarısızlık itirafıdır. Sadakat! Bir gün bunu tahlil etmeliyim. Sahip olma ihtirası bundadır. Başkalarının toplayacağından korkmasak sokağa atacağımız çok şeyler vardır. Fakat sözünü kesmek istemiyorum, hikâyene devam et.»

«Peki. Gözüme pek batan adî perdenin karşısındaki müthiş küçük bir locada kendimi oturmuş buldum. Locanın perdesini araladım ve binaya göz gezdirdim. Bir küçük burjuva düğün çöreği gibi Küpit'ler ve bolluğun ifadesi olan boynuz resimleriyle süslenmiş, alabildiğine zevksiz bir yerdi. Paradi ve parter oldukça dolu idi. Fakat kirli paslı koltukların bulundukları sıraların iki dizisi tamamiyle boştu. Onların birinci balkon dedikleri yerde de bir kişi ya vardı, ya yoktu. Satıcı kadınlar portakallarla, zencefil şerbetleriyle

dolaşıyorlardı. Etrafta müthiş ceviz tüketimi vardı.»

«Britanya tiyatrosunun parlak günlerindeki gibi olsa gerek.»

«Tıpkı öyle zannederim ve pek sıkıcı. Gözüm programa ilişir ilişmez ne yapacağımı düşünmeğe başladım. Oyunun ne olduğunu zannedersin Harry?»

«The İdiot boy = abdal oğlan, yahut, Dumb but İnnocent = dilsiz fakat masum, filândır herhalde. Babalarımız böyle oyunları severlerdi. Dorian ne kadar çok yaşarsam o kadar canlı olarak anlıyorum ki babalarımızı memnun eden her şey artık bizi tatmin etmiyor. Siyasette olduğu gibi sanatta da, «les Grandpères ont toujour tort.»

«Bu oyun bizi de memnun ederdi Harry. «Romeo and Juliet» di. İtiraf etmeliyim ki Shakespeare'i böyle sefil bir tiyatro ininde görmek fikri biraz canımı sıktı. Buna rağmen gene bir alâka duyuyordum. Ne olursa olsun birinci perdeyi beklemeğe karar verdim. Çatlak bir piyanoda genç bir Yahudinin idare ettiği ve beni nerdeyse kaçıracak gibi olan çirkin bir orkestra çalıyordu. Nihayet perde açıldı ve oyun başladı. Romeo, siyaha boyanmış kaşlar, boğuk bir trajik ses ve bira fıçısını andıran bir vücutla şişman, yaşlıca bir adamdı. Mercutio da ondan geri kalmıyordu. Bunu da, rolünü kendi nükteleriyle zenginleştiren ve parterdekilerle pek dostça konuşmakta olan kötü bir komik oynuyordu. Her ikisi de, bir köy dükkânından henüz getirilmişe benzeyen dekor kadar çirkindi. Fakat Juliet! Harry tasavvur et, on yedisinde var yok. Küçük, çiçek gibi bir yüz. Koyu kahve rengi saçlarının örgüleriyle süslü yunanî bir baş, ihtirasın menekşe moru kuyularına benzeyen gözler, gül yaprağı gibi dudaklar. O, hayatımda bugüne kadar gördüğüm en güzel şeydi. Sen bir defa bana; acıklı bir halin seni duygulandırmayacağını; fakat güzelliğin, saf güzelliğin, gözlerini yaşartabileceğini söylemiştin. Sana söylüyorum Harry, gözlerimi dolduran yaşlardan bu kızı nerde ise göremiyordum. Ve sesi

- böyle bir ses ömrümde işitmedim. İlkönce kulağa teker teker geliyormuş gibi görünen derin ve yumuşak perdelerle pek hafifti. Sonra biraz yükseldi ve bir flüt yahut uzak bir klarnet sesine benzedi. Bahçe sahnesinde, hemen gün doğmadan önce, bülbüller öterken işitilen, insanı baştan ayağa ürperten sarhoşluğu vardı. Daha sonra, kemanın vahşî ihtirasını aldığı anlar oldu. Bir sesin insanı nasıl altüst edebileceğini bilirsin. Senin sesin ve Sibyl Vane'in sesi, asla unutamayacağım iki şeydir. Gözlerimi kapayınca onları işitiyorum. Ve onlardan her biri başka bir şey söylüyor. Hangisinin ardından gideceğimi bilmiyorum. Onu niçin sevmiyeyim? Harry, onu seviyorum. O benim için hayatta her şeydir. Her gece onun oyununu görmeye gidiyorum O bugün Rosalind' dir, yarın İmogen'dir. Onu, bir İtalyan mezarlığının karanlığında sevgilisinin dudağından zehir emerek ölürken gördüm. Bir oğlan çocuğu gibi giyinmiş olarak, arasından geçip gittiği Arden ormanlarında ben de onunla beraber dolaştım. Çıldırdı ve günahkâr bir kralın huzuruna çıkarak ona takması için sedefler ve tatması için acı otlar sundu. Masum oldu ve kıskançlığın kara elleri onun saz gibi narin boynunu sıkıp boğdular. Onu her yaşta ve her kılıkta gördüm. Boyasız kadınlar muhayyileye hitap etmezler. Kendi çağları ile sınırlanmışlardır. Onları hiç bir tılsım değiştirmez. İnsan onların ruhlarını şapkalarını tanıdığı kadar tanır. Onları insan daima bulabilir. Onların hiç birinde esrarengizlik yoktur. Öğleden önce parkta ata binerler ve öğleden sonra çay partilerinde gevezelik ederler. Basma kalıp gülümsemeleri ve moda tavırları vardır. İçleri tamamiyle okunabilir. Fakat bir oyuncu kız! Bir oyuncu kız ne kadar çok değişir. Harry! Niçin bana dünyada sevilmeğe değer tek kadının bir oyuncu kız olduğunu söylememiştin?»

«Çünkü onlardan o kadar çok sevdim ki Dorian.»

«O. Evet; saçları ve yüzleri boyalı korkunç kadınlar.»

«Boyalı saçları ve boyalı yüzleri böyle hor görme. Onların bazan fevkalâde bir alımları olabilir», dedi. Lord Henry...

«Sana keşke Siybl Vane'den bahsetmeseydim.»

«Bahsetmemek elinden gelmezdi Dorian. Hayatın boyunca yaptığın her şeyi bana anlatacaksın!.»

«Evet Harry, zannederim bu doğru. Sana her şeyi anlatmamak elimden gelmez. Üzerimde acayip bir tesirin var. Eğer ben bir cinayet işleseydim sana gelir itiraf ederdim. Beni sen anlardın.»

«Senin gibi insanlar —hayatın hür güneş ışıkları— cinayet işiemezler Dorian. Fakat buna rağmen bu iltifat için sana minnettarım. Ve şimdi söyle bana —lütfen şu kibriti bana uzatıver, teşekkür ederim— Sibyl Vane ile bugünkü münasebetin ne derecede?»

Dorian Gray ayağa fırladı, yanakları ateşlendi ve gözleri çakmak çakmak oldu.

«Harry! Sibyl Vane mukaddestir.»

Lord Henry sesinde garip bir ciddiyetle:

«Yalnız mukaddes şeyler temas edilmeğe değer Dorian» dedi. «Fakat ne diye öfkeleniyorsun? Onun, bir gün sana ait olacağını kabul ediyorum. İnsan âşık olunca daima kendisini aldatmakla başlar ve daima başkasını aldatmakla bitirir. İşte buna elâlem bir aşk der. Hiç olmazsa onu tanıdığını tahmin ederim?»

«Tabiî tanıyorum. Tiyatroda bulunduğum ilk akşam oyunun sonunda çirkin ihtiyar yahudi locama gelerek beni sahnenin arkasına götürüp onunla tanıştırmak teklifinde bulundu. Ben kızarak Juliet'in, yüzlerce seneden beri Verona'da bir mermer mezarda ölü olarak yattığını söyledim. Onun bir şey anlamayan şaşkınlığından benim çok şampanya yahut buna benzer bir şey içmiş olduğumu düşündüğüne hükmettim.»

«Hiç şaşmam.»

«Sonra gazetelere yazı yazıp yazmadığımı sordu. Ben hatta onları hiç okumadığımı söyledim. Buna pek üzülmüş göründü. Ve bana bütün tiyatro münekkitlerinin ona karşı birleştiklerini ve hepsinin birer birer satın alınması lâzım geldiğini söyleyerek içini döktü.»

«Bu dediklerinde büsbütün haklı olsa da hiç şaşmam. Fakat öte yandan eleştirmecilerin bir çokları da görünüşlerine bakılırsa pek de pahalı değil.»

Dorian gülerek: «Bununla beraber gücünün buna yetmeyeceğini sanıyordu.» dedi. Bu arada tiyatroda ışıklar sönmekteydi. Ve benim çıkmam lâzımdı. Israrla tavsiye ettiği birkaç puroyu tecrübe etmemi istedi. Ben reddettim. Ve ertesi akşam tabiî gene oradaydım. Beni görünce yerlere kadar eğildi ve benim cömert bir sanat hâmisi olduğumu temin etti. Shakespeare için hakikî bir tutkusu olmasına rağmen iğrenç bir mahlûktu. Bir defa bana mağrur bir eda ile beş kez iflâsının, The Bard yüzünden olduğunu anlattı. Ve Shakespeare'den bu isimle bahsetmekte ısrar ediyordu. Bunu, bir paye sayıyor görünüyordu.»

«Bir payedir de sevgili Dorian, büyük bir paye. Bir çok adamlar, hayatın nesri içinde inatla spekülâsyon yaptıkları için iflâs ederler. Şiir içinde kendini harap etmek bir şereftir. Fakat sen Miss Sibyl Vane ile ilk defa ne zaman konuştun?»

«Üçüncü akşam. Rosalind'i oynamıştı. Ona gitmekten kendimi alamadım. Ona sahnede iken çiçekler atmıştım. O da bana bakmıştı. Yahut hiç değilse bana öyle gelmişti. İhtiyar yahudinin ısrarı gevşemiyordu. Beni, ona götürmeğe karar vermiş görünüyordu. Nihayet razı oldum. Onu tanımak istemeyişim garip değil miydi?»

«Hayır, ben öyle düşünmüyorum.»

«Niçin sevgili Harry?»

«Bunu sana başka bir zaman anlatırım, şimdi kızı dinlemek istiyorum.»

«Sibyl'i mi? Ah.. Öyle çekingen ve öyle kibardı ki. Onda o kadar çocukça bir şey var ki. Ona oyunu hakkında ne düşündüğümü söylediğim zaman gözleri hayretten büyüdü. Ve bana kendi kudretinden haberi yokmuş gibi göründü. Zannederim her ikimiz de oldukça heyecanlıydık. İhtiyar yahudi, tozlu aktörler odasının kapısında homurdanarak duruyor ve biz ayakta durup çocuklar gibi birbirimize ba-

kıştığımız sırada o ikimiz hakkında şatafatlı nutuklar çekiyordu. Bana ısrarla Mylord diyordu. Ben de Sibyl'e böyle bir şey olmadığımı temine mecbur oluyordum. O gayet saf: Siz daha ziyade bir prense benziyorsunuz, sizi, Güzel Prens diye çağırmalıyım, dedi.»

«Vallahi Dorian, Miss Sibyl Vane iltifat yapmasını biliyor.»

«Anlamıyorsun Harry. O, beni ancak bir piyeste bir kişi gibi alıyor. Hayat hakkında hiç bir şey bilmiyor. Annesiyle beraber yaşıyor. Yorgun bir kadın. O da ilk akşam bir çeşit kırmızı gecelik pelerini ile Lady Capulet rolünü oynadı. Ve daha güzel günler görmüş bir hali vardı.»

Lord Henry yüzüklerini muayene ederek: «Bu hali bilirim. Benim içime sıkıntı verir,» diye mırıldandı.

«Yahudi bana onun hikâyesini anlatmak istediyse de beni ilgilendirmediğini söyledim ona.»

«Hakkın var. Başkalarının facialarında daima böyle gayet önemsiz bir taraf vardır.»

«Sibyl Vane önem verdiğim tek şeydir. Onun nereden geldiğinden bana ne? Küçücük başından küçücük ayaklarına kadar, tepeden tırnağa ilâhî. Hayatımın her gecesinde onun oyununu görmeğe gidiyorum. Ve o her gece, bir gece öncekinden üstün.»

«Artık akşamları benimle yemek yemediğinin sebebi bu imiş demek. Ben ise bunun arkasında dikkate değer bir roman saklanmış olduğunu düşünmüştüm. Yine var, fakat benim beklediğim değil.»

Dorian Gray mavi gözlerini hayretle açarak:

«Sevgili Harry, biz hemen her gün öğle yahut akşam beraber yiyoruz. Seninle birkaç defa da operaya gittim.»

«Daima gayet geç geliyorsun.»

«Evet, Sibyl'i oynarken görmeden yapamıyorum, diye bağırdı. Hatta bir perde için bile olsa, onu görmeden edemiyorum. Bu narin fildişi vücutta gizlenen eşsiz ruhu düşündüğüm zamanlar saygı dolu bir korku hissediyorum.»

«Bu akşam benimle yemek yiyebilirsin, değil mi Dorian?»

Reddetti: «Bu akşam o İmogen olacak» diye cevap verdi. «Ve yarın akşam Juliet.»

«Ne zaman Sibyl Vane'dir?»

«Hiç bir zaman.»

«Seni tebrik ederim.»

«Ne fenasın. O, bir bedende dünyanın bütün büyük kahraman kadınlarıdır. Tek bir kişi olmaktan fazla bir şeydir o... Gülüyorsun. Fakat sana söylüyorum, onda dehâ var. Onu seviyorum ve kendimi ona sevdirmeliyim. Hayatın bütün sırlarını tanıyan sen, öğret bana, Sibyl Vane'e nasıl büyü yapayım ki beni sevsin. Romeo'yu kıskandırmak istiyorum. İstiyorum ki dünyanın ölmüş âşıkları kahkahalarımızı işitsinler ve üzülsünler.. İstiyorum ki ihtirasımızın bir soluğu topraklarını cezalandırsın ve küllerinde acılar uyandırsın. Allahım, Harry, ona nasıl tapıyorum.»

Konuşurken odada aşağı yukarı yürüyordu. Yanaklarında, bir veremlinin kırmızı dalgaları yanıyordu. Müthiş heyecanlanmıştı.

Lord Harry, onu şeytanca bir memnunluk duygusiyle seyrediyordu. Şimdi o, Basil Hallward'ın stüdyosunda tanıdığı utangaç, ürkek oğlandan ne kadar farklıydı. Tabiati bir çiçek gibi gelişti ve kızıl alevden tomurcuklar açtı.. Ruhu saklandığı gizli yerden ışığa çıktı ve arzu, yolda onu karşıladı.

Nihayet Lord Henry:

«Ne yapmayı düşünüyorsun?» dedi.

«İkinizin, senin ve Basil'in, bir gün onun oyununu görmek için benimle beraber gelmenizi istiyorum. Sonuçtan zerre kadar kaygım yok. Onun dehâsında birleşebileceğinize eminim. Sonra onu yahudinin ellerinden kurtarmalıyız. Üç yıl için ona bağlanmış, —en aşağı daha iki yıl sekiz ay— bugünden itibaren. Tabiî ona bir miktar para vermem gerekecek. Bu iş düzelince West End'de bir tiyatro tutup onu gereğince tanıtacağım. Beni çıldırttığı gibi dünyayı da çıldırtacaktır.»

«Bu mümkün değildir, sevgili çocuğum.»

«Evet, bu olacak. Onda yalnız sanat, mükemmel sanat içgüdüsü değil, kişilik de var. Ve sen bana çok defa zamanımıza hareket veren şeyin prensipler değil, kişilikler olduğunu söylemiştin.»

«Peki hangi gece gideceğiz?»

«Dur bakayım, bugün salı. Yarın diyelim. Yarın Juliet'i oynuyor.»

«Peki sekizde Bristol'da, Basil'i ben getireceğim.»

«Sekizde olmaz Harry. Altı buçukta. Perde açılmadan orada bulunmamız gerek. Romeo'ya rastladığı ilk perdeyi görmelisin.»

«Altı buçuk! Ne saat! Bu, çayla et yemek yahut İngilizce bir roman okumak gibi bir şey olacak. Hiç olmazsa yedi olsun. Hiç bir centilmen yediden önce yemek yemez. Basil'i daha evvel görür müsün? Yoksa ben ona yazayım mı?»

«Sevgili Basil! Bir haftadır onu görmüyorum. Ben sahiden fenayım. Halbuki kendi eliyle seçtiği gayet güzel bir çerçeve içinde resmimi de gönderdi. Benden tam bir ay genç olduğu için bu resmi biraz kıskanıyorsam da onun hoşuma gittiğini de itiraf etmeliyim. Belki ona sen yazsan daha iyi. Onu yalnız olarak görmek istemiyorum. Canımı sıkan şeyler söylüyor. Bana güzel öğütler veriyor.»

Lord Henry gülümsedi: «İnsanlar doğrudan kendilerine gayet gerekli olan şeyleri başkalarına bırakmaktan pek hoşlanırlar. Ben buna cömertliğin derinliği derim.»

«Basil dünyanın en iyi adamıdır. Fakat bazan bana azıcık yavan görünüyor. Bunu, seni tanıyalıdan beri keşfettim Harry.»

«Sevgili çocuğum, Basil en iyi şeyi, eserine koyar. Bunun sonucunda, hayatta, kendisine önceden verilmiş hükümlerinden, prensiplerinden ve sağduyudan başka bir şey kalmıyor. Ancak kötü sanatçılar, insan olarak sevimlidirler; iyi sanatçılar, ancak eserlerinde yaşarlar. Ve onun için kişi olarak hiç ilgi çekmezler. Bir büyük şair, gerçekten bir büyük şair, bütün yaratıkların en şairce olmayanıdır. Fa-

kat daha aşağı şairler, mutlaka büyüleyicidirler. Nazımları ne kadar fena ise görünüşleri o kadar pitoresktir. Bir adamın sadece ikinci derecede sonelerden meydana gelmiş bir kitap yayımlamak külfeti onu karşı konulamayan bir insan yapar. O, yazmadığı şiiri yaşar. Ötekileri, yaşamaya cüret etmedikleri şeyi yazarlar.»

Dorian Gray, «Acaba gerçekten bu böyle midir Harry?» dedi. Ve masanın üzerinde duran tıpası yaldızlı büyük bir şişeden mendiline biraz koku damlattı.

«Mademki sen söylüyorsun, doğru olacaktır. Şimdi gidiyorum. İmogen beni bekliyor. Yarını unutma. Allahaısmarladık.»

Odadan çıktığı zaman Lord Henry'nin ağırlaşan göz kapakları düştü. Düşünmeye başladı. Onu, Dorian Gray kadar pek az insan ilgilendirmişti ve fakat delikanlının başka bir insana karşı çılgınca tapması, onda en küçük can sıkıntısı yahut kıskançlık sızısı uyandırmıyordu. Bundan memnun oluyordu. Daha ilgi çekici bir hale geliyordu. Tabiat bilimi-nin metodlarına eskiden beri hayrandı. Fakat bu bilimin sıradan inceleme konuları ona hafif ve önemsiz görünüyordu. Böylece kendini canlı canlı teşrih etmekle işe başlamıştı. Başkalarını canlı canlı teşrihle bitirmişti. İnsan hayatı, incelemeye değer tek şey işte bu. Bununla karşılaştırıldığı zaman dünyada, kıymetli başka hiç bir şey yoktur. Gerçekten insan, hayatı, onun sevinç ve keder dolu acayip potasında seyrettikçe yüzüne ne bir cam maske takabilir; ne de korkunç hayaller ve şekilsiz rüyalarla muhayyileyi bulandırarak beynini tahrip edilmekten koruyabilir. Öyle bilinmez zehirler vardır ki özelliklerini anlamak için tiryakisi olmak lâzımdır. Öyle garip hastalıklar vardır ki onların tabiatlerini anlamaya merak ederse insanın onları çekmiş olması lâzımdır. Ama buna karşılık insan neler kazanmaz. O zaman dünya, görülmedik bir hal alır. İhtirasın anlaşılmaz, merhametsiz mantığını ve zekânın hisle renklenmiş hayatını incelemek - nerede birleşip nerede ayrıldıklarını, hangi noktada uyuşup, hangisinde uyuşmadıklarını araştırmak - bütün bunlar ne tatlıdır. Ne kadar

pahalıya mal olursa olsun, ne önemi var? Herhangi bir heyecan için ne ödense azdır.

Biliyordu ki - ve bu düşünce kahve rengi akik gözlerine bir neşe parıltısı getirdi - onun bazı sözleri, ahenkli bir ifade ile söylenmiş ahenkli sözleri Dorian Gray'in ruhunu bu beyaz kıza döndürmüş ve önünde dize getirmişti. Geniş bir anlamda delikanlı kendi eseriydi. O onu erkenden oldurmuştu. Bu bir şeydi. Sıradan insanlar, hayat, sırlarını kendilerine açıncaya kadar beklerler; fakat pek azına, seçkinlere hayatın esrarı, onu kapayan örtü sıyrılmadan önce açılır. Bazan bu, sanatın etkisidir, özellikle ihtiraslar ve zekâ ile doğrudan doğruya ilgisi olan edebiyat sanatının. Fakat arasıra olgunlaşmış bir kişilik onun yerini tutar ve sanatın işini üzerine alır; kendi yolunda, bu da doğrudan bir sanat eseridir; şiirin yahut heykelciliğin ve yahut resmin olduğu gibi Hayatın da mükemmel şaheserleri vardır.

Evet, bu genç vaktinden önce olmuştu. Henüz baharındaydı, hasat yapıyordu. Onda gençlik ateşi ve atılışı vardı, fakat artık kendini tanıyordu. Onu seyretmek pek zevkliydi. Güzel yüzü ve güzel ruhuyle hayran olunacak bir şeydi. Bütün bunların sonucunun ne olacağının, ne olması mukadder olduğunun önemi yoktu. O bir alayda, yahut bir oyunda, neşeleri bize uzak ve belirsiz görünen, fakat acıları bizim güzellik duygularımıza dokunan ve yaraları kızıl güller gibi olan sevimli kişilerden biriydi.

Ruh ve beden, beden ve ruh - ne esrarlı şeylerdi! Ruhta hayvanlık vardı, bedenin de ruhu andıran anları vardı. Hisler incelip zekâ hafifleyebilir. Şehvet güdüsünün nerede bittiğini, fizik güdünün nerede başladığını kim söyleyebilir? Bir çok psikoloğların kendi görüşlerine uyarak yaptıkları tarifler ne kadar sığdır. Bununla başka başka okulların görüşleri arasında karar vermek ne kadar güçtü! Ruh, günah evinde hapsedilmiş bir gölge miydi? Yoksa vücut, Giordano Bruno'nun düşündüğü gibi gerçekten ruhun içinde miydi? Ruhun maddeden ayrılması bir sır ve ruhun madde ile birleşmesi de bir sırdı.

Kendi kendine düşünmeğe başladı. Acaba bir zaman gelecek, psikolojiyi öyle mutlak bir bilim haline koyabilecek miyiz ki hayatın ufacık her kaynağı bize ayan olabilsin. Bugünkü haliyle biz kendimizi daima yanlış anlıyoruz ve başkalarını çok seyrek anlıyoruz. Tecrübenin ahlâk bakımından hiç bir değeri yoktu. Bu sade insanların, hatalarına verdiği isimdi. Ahlâkçılar buna çok defa bir uyarma gözüyle baktılar; karakter teşekkülünde bunun belirli bir ahlâkî faydası olduğunu öne sürdüler; neyin ardından gideceğimizi bize öğreten, neden sakınacağımızı bize gösteren bir şey olarak öğdüler. Fakat tecrübede hareket ettirici bir kuvvet yoktur. Vicdan ne kadar az hareket ettirici bir kuvevtse tecrübe de öyle idi. Onun gerçekten gösterdiği şey, ancak, geleceğimiz ile geçmişimizin aynı olacağı ve bir defa işlediğimiz günahı hem de nefretle daha bir çok defalar işleyebileceğimizdir.

İhtirasların herhangi bir bilimsel çözümünü yapabilmek için metodunun tek yol olduğuna artık şüphesi kalmamıştı. Ve şüphesiz Dorian Gray elinde hazır ve zengin verimli sonuçlar vaadeden bir deney konusu idi. Onun Sibyl Vane'e karşı anî, çılgınca aşkı yabana atılmayacak derecede önemli psikolojik bir olaydı. Gerçi bunda tecessüsün payı daha az değildi; tecessüs ve yeni deneylere karşı duyulan arzu; buna rağmen bu, basit değil, aksine pek çapraşık bir ihtirastı. Bunda, çocuk yaşının sırf şehvet dolu içgüdüsünden ne varsa, bu, muhayyilenin işlemesiyle, delikanlının kendisine bile şehvetten çok uzak gibi gelen ve işte sırf bu yüzden daha da tehlikeli olan bir şey haline dönmüştü. Kökleri hakkında kendimizi aldattığımız ihtiraslar en mutlak şekilde bize hâkimdirler. Bizim en zayıf güdülerimiz tabiatleri bize malûm olanlardır. Başkalarının üzerinde deney yaptığımızı sandığımız zamanlar gerçekte kendi üzerimizde deney yaptığımız çok olmuştur.

Lord Henry bu düşüncelere dalmış otururken kapı vuruldu ve uşağı girdi. Akşam yemeği için değişmek üzere vaktin geldiğini hatırlattı. Ayağa kalktı ve pencereden caddeye baktı. Batan güneş, karşıdaki evlerin üst pencerelerini kızıl

altına boğmuştu. Camlar kızgın madenden levhalar gibi yanıyordu. Üstte gök solan bir gül gibiydi. Arkadaşının genç, ateş rengi hayatını düşündü. Ve bütün bunların sonunun nereye varacağını kendi kendine sordu.

Gece saat yarım sularında eve döndüğü zaman holdeki masanın üzerinde bir telgraf buldu. Açtı ve Dorian Gray'den olduğunu gördü. Sibyl Vane ile nişanlandığını haber veriyordu.

V

Genç kız, kirli oturma odalarında bulunan bir tek koltukta, arkası içeri giren keskin ışığa dönük oturmakta olan solmuş, yorgun kadının kucağına yüzünü gömerek: «Anneciğim, anneciğim, o kadar mutluyum ki» diye fısıldadı.

«O kadar mutluyum ki» diye tekrarladı. «Sen de mutlu olmalısın.»

Mrs. Vane silkindi, ince beyaz lekeli ellerini kızının başına koydu. «Mutlu!» dedi. «Ben yalnız seni oynarken gördüğüm zaman mutluyum Sibyl. Oyunundan başka bir şey düşünmemelisin. Mister İsaacs bize çok iyilik ediyor ve bizim ona borcumuz var.»

Kız gözlerini kaldırdı ve dudaklarını büzdü. «Para mı anne?» diye bağırdı. «Paranın ne önemi var, aşk paradan üstündür.»

«Mister İsaacs bize borçlarımızı ödemek ve James'i lâyıkiyle donatmak için elli lira avans verdi, bunu unutma Sibyl. Elli lira pek büyük bir paradır. Mister İsaacs çok cömert davranmıştır.»

Kız: «O bir centilmen değil anne, hem ben onun benimle konuşmasından nefret ediyorum,» dedi. Ayağa kalktı ve pencereye gitti.

Yaşlı kadın şikâyetçi bir eda ile: «O olmasaydı ne yapardık bilmem!» diye cevap verdi.

Sibyl Vane başını arkaya attı ve güldü: «Ona artık ihtiyacımız yok anne. Şimdi artık Güzel Prens hayatımızı idare ediyor.» Sonra durdu. Yanaklarına kanının gül rengi vurdu. Hızlı bir nefes dudaklarının gonce yapraklarını

ayırdı, titreştiler. İhtirasın samyeli üzerinden esti geçti ve elbisesinin zarif kıvrımlarını karıştırdı. Sadece: «Onu seviyorum,» dedi.

Cevap olarak kadının ağzından papağan gibi: «Budala çocuk, budala çocuk!» cümlesi döküldü. Çarpık ve yalancı yüzüklü parmakların hareketi bu sözlere bir acayiplik kattı.

Kız tekrar güldü. Sesinde, kafesteki bir kuşun şakraklığı vardı. Gözleri bu ahengi yakalıyor ve onu parlaklık şeklinde yansıtıyordu. Ve sonra sırrını gizlemek ister gibi bir saniye kapanıyorlardı. Tekrar açıldıkları zaman bir rüya sisi onları silmiş geçmişti.

İnce dudaklı basiret, eskimiş sandalyesinden ona hitap etti. İhtiyatı ima etti, yazarının sağduyu, ismini taklit ettiği şu korkaklık kitabından aktarmalar yaptı. O dinlemiyordu. İhtirasının zindanında hürdü. Onun prensi, Güzel Prens yanındaydı. Hafızasına, onu karşısına getirmesini emretmişti. Ruhu da onu bulup getirmişti. Onun öpüşü dudaklarında tekrar yandı. Göz kapaklarında onun nefesinin sıcaklığı vardı.

Basiret metodunu değiştirdi. Tecessüsten ve bilinmezi bulmaktan bahsetti. Bu genç adam belki zengindi. Öyleyse evlenme düşünülebilirdi. Kulaklarının sadefinde dünyadaki şeytanlıkların dalgaları çarpıp dağıldı. Kurnazlığın okları yanından uçtular. İnce dudakların kımıldadığını gördü ve gülümsedi.

Ansızın konuşma ihtiyacını duydu. Bu birçok şeyler söyleyen sükût kızı sıkıyordu. «Anne, anne!» diye haykırdı. «Beni niçin bu kadar çok seviyor? Ben onu niçin sevdiğimi biliyorum. Onu seviyorum, çünkü o, aşk nasıl olmak lâzımsa öyle. Fakat o bende ne buluyor? Ben ona lâyık değilim. Buna rağmen - niçin, - kendimi, ondan bu kadar aşağı görmekle beraber, alçak gönüllülük duymuyorum. Gurur duyuyorum, müthiş bir gurur. Anne, sen de babamı, benim Güzel Prensi sevdiğim kadar sevdin mi?»

İhtiyar kadının fena sürülmüş adî pudranın altındaki yanakları sarardı ve kurumuş dudakları acıdan seğridi. Si-

byl koştu ve kollarını boynuna doladı, onu öptü. «Beni affet anne, biliyorum babamızdan bahsetmek sana acı veriyor. Fakat bu acı, onu o kadar derinden sevdiğin içindir. Bu kadar mahzun durma. Ben bugün yirmi sene önceki sen kadar mutluyum. Ah! Bırak, dünya durdukça mutlu olayım.»

«Çocuğum, aşkı düşünmek için daha pek gençsin. Hem, bu genç adam hakkında ne biliyorsun? Daha adını bile bilmiyorsun. Bu iş o kadar münasebetsiz ki. James'in Avustralya'ya gideceği ve benim düşüneceğim bir yığın şeyin bulunduğu tam şu günlerde doğrusu, senin daha anlayış göstermeni beklerdim, bunu söylemeye mecburum. Bununla beraber, önce de söylediğim gibi, eğer zengin ise.»

«Ah!... Anne, anne, bırak beni mesut olayım.»

Mrs. Vane, kızına baktı. Oyuncuların çok defa ikinci bir tabiat haline soktukları şu sahte tiyatrovari jestle kızını kollarına aldı. Bu sırada kapı açıldı. Kahverengi saçlı bir delikanlı odaya girdi. Tıknaz yapılı idi. Eileri ayakları iri, hareket ederken biraz hantal görünüyordu. Kız kardeşine hiç benzemiyordu. Abla kardeş oldukları güç farkedilebilirdi. Mrs. Vane, gözlerini delikanlıya dikti ve gülümsemesini derinleştirdi. Oğlunu, kendince, içinden bir seyirci kitlesinin payesine yükseltti. Bu tablonun göz alıcı etkisinden emindi.

Delikanlı iyi kalpli bir homurdanışla: «Birkaç öpücüğü de benim için saklasan Sibyl?» dedi.

«Ah! Fakat sen kendini öptürmeyi sevmezsin Jim!» dedi. «Sen korkunç bir ihtiyar ayısın.» koştu ona sarıldı.

James Vane kardeşinin yüzüne şefkatle baktı. «Seninle biraz dolaşmak istiyorum, Sibyl. Bu pis Londra'yı bir daha göreceğimi hiç sanmıyorum. Zaten görmek de istemiyorum.»

Mrs. Vane: «Oğlum, böyle korkunç şeyler söyleme!» diye mırıldandı. Ve içini çekerek eski ve süslü püslü bir tiyatro elbisesini yamamağa başladı. Oğlu kafile ile beraber git-

mediği için biraz üzülmüştü. Gitseydi durumun gösterişli sahne tesirini artırmış olacaktı.

«Neden anne? Doğru söylüyorum.»

«Beni üzüyorsun oğlum. Ben Avustralya'dan sağ-salim geri geleceğine inanıyorum. Zannederim sömürgelerde herhangi bir sosyete, hiç olmazsa benim sosyete diyebileceğim şey yoktur. O halde para topladıktan sonra geri dönmeli ve Londra'da kendine bir mevki yapmalısın.»

Delikanlı dişlerini sıkarak: «Sosyete!» diye tekrarladı. «Ben sosyete nedir, öğrenmek istemiyorum. Ben seni ve Sibyl'i sahneden çekip alacak parayı kazanmak istiyorum. Sahneden nefret ediyorum.»

Sibyl gülerek:

«Aman, Jim» dedi. «Ne kadar fenasın! Fakat sahiden gezmeye gitmek istiyor musun? Ne iyi olur!. Bazı dostlarına vedaa gideceğinden korkmuştum. Sana şu çirkin pipoyu hediye eden Tom Hardy'ye, yahut bunu içtiğin için seninle eğlenen Ned Langton'a falan. Son gününü benimle beraber geçirmek istediğine ne kadar sevindim! Nereye gidelim? Haydi parka.»

Kardeşi kaşlarını çatarak «Kılığım kıyafetim berbat» diye cevap verdi. «Parka ancak kibarlar gider.»

«Saçmalama, Jim» diye fısıldadı ve ceketinin kolunu okşadı.

Çocuk bir saniye duraladı. Nihayet «Peki!» dedi. «Fakat hazırlanman uzun sürmesin.»

Kız oynayarak kapıdan çıktı. Merdivenlerden yukarı koşarken, şarkı söylediği duyuluyordu. Küçük ayakları üst katta tıpırdıyordu.

Çocuk iki üç defa odada aşağı yukarı gezindi. Sonra koltukta susmakta olan kadına döndü. «Eşyalarım hazır mı anne?» diye sordu.

Kadın gözünü işinden kaldırmaksızın «Hepsi hazır Jim.», diye cevap verdi. Birkaç aydan beri bu kaba sert oğluyla yalnız kaldığı zaman bir huzursuzluk duyuyordu. Onun

sığ, kapalı tabiatı, ne zaman oğluyla gözgöze gelse rahatsız oluyordu. Oğlu acaba bir şey seziyor mu diye çok defa kendi kendine sorardı. Bu sessizliğe —zira çocuk başka bir şey söylemiyordu— kadın dayanamadı. Şikâyet etmeğe başladı. Kadınlar tıpkı birden, umulmayan bir şekilde teslimiyetlerle saldırdıkları gibi savunmalarını da saldırarak yaparlar.

«Denizcilik hayatından memnun kalmanı dilerim, James.» dedi. «Unutmamalısın ki bunu kendin seçtin. Bir avukatın yanına girebilirdin. Avukatlar pek itibar gören bir sınıftır. Ve memlekette en yüksek ailelerle düşüp kalkarlar.»

«Avukat yazıhanelerinden nefret ederim, kâtiplerinden de nefret ederim,» diye cevap verdi. «Fakat çok haklısın. Ben hayatımı kendim seçtim. Söyleyeceğim bir tek şey var. Sibyl'e dikkat et. Ona bir keder gelmesin. Anne Sibyl'e dikkat etmelisin!.»

«James, sahiden acayip konuşuyorsun. Sibyl'i tabiî gözetiyorum.»

«İşittim ki bir centilmen her akşam tiyatroya geliyormuş ve onunla konuşmak için sahnenin arkasına gidiyormuş. Doğru mu? Bu nasıl iş?»

«Anlamadığın şeylerden bahsediyorsun James.. Biz mesleğimizde, üzerimizde yüze gülücü dikkatler toplamaya alışmışızdır. Benim de vaktiyle aynı anda bir çok buketler aldığım olmuştu. Bu, oyunculuk sanatının değeri, henüz değeri çok iyi bilindiği zamanlardı. Sibyl'e gelince, ilgisinin ciddî olup olmadığını bugün henüz bilmiyorum. Fakat bu genç adamın tam bir centilmen olduğunda şüphe yok. Bana karşı daima çok nazik. Bundan başka görünüşüne bakılırsa zengin ve gönderdiği çiçekler pek güzel.»

Oğlan ters ters: «Ama daha adını bilmiyorsun,» dedi.

Annesi sakin bir yüzle: «Hayır!» diye cevap verdi. «Asıl adını henüz söylemedi. Ben bunu hep onun romantikliğine veriyorum. Belki aristokrasiye mensuptur.»

James Vane dudaklarını ısırdı. «Sibyl'i koru anne!» diye haykırdı. «Onu koru!»

«Oğlum, beni perişan ediyorsun. Sybil'den hiç bir zaman gözümü ayırdığım yok. Tabiî bu adam zengin ise onunla neden bir ilgi kurmasın? Şüphesiz o bir aristokrat, böyle görünüyor. Bu Sibyl için parlak bir evlenme olabilir. Sahiden göze çarpacak derecede güzel. Bunu herkes söylüyor.»

Delikanlı kendi kendine bir şeyler mırıldandı. Ve kaba parmaklariyle pencerenin camında trampet çaldı. Bir şey söylemek için dönmüştü ki kapı açıldı ve Sybil içeri daldı.

«İkiniz de ne kadar ciddî duruyorsunuz» diye bağırdı. «Ne var?»

Oğlan «Hiç bir şey» diye cevap verdi. «Sanırım insan bazan ciddî olmalı. Hoşça kal anne. Yemeği beşte yiyeceğim. Gömleklerimden başka her şey hazırlandı. Sen hiç zahmet etme.»

Kadın kendini zorlayarak haşmetli bir baş eğmesiyle «Güle güle oğlum», dedi. Oğlunun kendine karşı aldığı tavırdan çok canı sıkılmış ve onun bakışında kendisini korkutan bir şey bulmuştu.

Kız «Beni öpsene anne,» dedi. Onun çiçek dudakları solgun yanaklara dokundu ve üzerlerindeki buzu çözdü.

Mrs. Vane, hayalinde yukarda bir paradi arıyormuş gibi tavana bakarak, «Çocuğum, çocuğum!» diye bağırdı.

Kardeşi sabırsızlanarak «Gel, Sibyl,» dedi. Annesinin yapmacıklarından nefret ediyordu. Esen rüzgârla sönüp açılan güneş ışığına çıktılar ve karanlık Euston yolundan aşağı yürüdüler. Geçenler, kaba ve sırtından kaçan elbiseler içindeki bu suratsız ve ağır delikanlının böyle zarif ve ince yapılı bir kıza arkadaşlık etmesine hayretle bakıyorlardı. Oğlan, bir gülün yanında yürüyen kaba bir bahçıvanı andırıyordu.

Jim, zaman zaman bir yabancının meraklı bakışlarını yakaladıkça yüzünü hiddetle buruşturuyordu. Gözlerin üzerinde toplanmasına karşılık içinde dâhilere ömürlerinin son

günlerinde gelen, fakat sıradan adamları bir an bile terketmiyen o nefret vardı. Halbuki Sybil, yarattığı etkiden büsbütün habersizdi. Aşkı dudaklarında kahkaha halinde titreşiyordu. O da, kendisini daha çok düşünsün diye Güzel Prensi düşünüyordu. Jim'in gideceği gemiye, muhakkak bulacağı altına, kırmızı gömlekli fena haydutların elinden kurtaracağı mirasa konmuş eşsiz güzel kıza dair gevezelik ediyordu. Çünkü kardeşi, gemici yahut tüccar eşyasının başında gidip gelen bir adam ve yahut ta işte buna benzer biri olarak kalmıyacaktı. Allah korusun! Gemici olarak yaşamak korkunçtu. İçeri girmeğe çalışan boğuk sesli kambur dalgalarla, direkleri devirip yelkenleri, feryatlar çıkaran uzun parçalar halinde yırtıp ayıran kara rüzgârlarla pis bir gemide kapanıp kalmayı düşün! Melbourne'da gemiyi bırakıp kaptana nezaketle bir vedadan sonra doğruca altın yataklarına çekilip gitmeliydi. Daha bir hafta geçmeden büyük bir altın kütlesine rastlayarak bugüne kadar bulunmuş olanların en büyüğiyle ve altı atlı polisin koruduğu bir arabanın içinde onu kıyıya indirecekti. Orman haydutları onlara üç defa saldıracak ve büyük kayıplar vererek yenileceklerdi. Yahut hayır. Altın yataklarına hiç gitmeyecekti, oraları, insanların sarhoş oldukları, bar odalarında birbirlerini vurdukları ve söğüp saydıkları iğrenç yerlerdi. O, temiz bir sürü sahibi olacaktı. Akşam atla eve dönerken siyah atlı bir haydudun alıp kaçırdığı misara konmuş güzel kızı görecek, peşine düşecek ve onu kurtaracaktı. Şüphesiz kız ona ve o kıza âşık olacaklar, evlenecekler, vatana dönüp Londrada büyük kocaman bir evde yaşıyacaklardı. Evet, onu çok güzel şeyler bekliyordu. Fakat onun pek iyi olması, temkinini kaybetmemesi, yahut parasını aptalca harcamaması gerekti. Kendisi ondan ancak bir yaş büyüktü. Fakat hayat hakkında öyle çok şeyler biliyordu ki. Bir de mutlaka her posta ile kendisine mektup yazmalı ve her gece yatmazdan önce dua etmeliydi. Allah çok iyi idi, onu koruyacaktı. Kendisi de her akşam kardeşi için dua edecekti. O bir iki sene sonra zengin ve mes'ut olarak geri dönecekti.

Delikanlı susmuş kızı asık bir suratla dinliyor, hiç cevap vermiyordu. Yurdundan ayrıldığı için üzgündü.

Buna rağmen onu üzen ve suratını astıran yalnız bu değildi. Tecrübesiz olmakla beraber Sibyl'in durumundaki tehlikeyi kuvvetle hissediyordu. Ona âşık olan bu hoppa gençten hayır gelmezdi. O bir centilmendi. Ve Jim bunun için ondan nefret ediyordu. Kendisinin de izah edemediği bir garip ırk içgüdüsü ile ondan nefret ediyordu, bu yüzden de onu susturamıyordu. Annesinin tabiatındaki sığlığı ve kendini beğenmişliği de biliyordu. Ve bunda Sibyl için ve Sibyl'in saadeti için sonsuz bir tehlike görüyordu. Çocuklar ana ve babalarını sevmekle başlarlar ve daha yaşlanınca onlar hakkında hüküm verirler; bazan da onları affederler.

Annesi! Aklında ona soracağı bir şey, aylarca susarak üzerinde düşündüğü bir şey vardı. Tiyatroda tesadüf olarak işittiği bir söz, bir akşam sahnenin kapısında beklerken kulaklarına gelen alaycı bir fısıltı, içinde bir yığın kötü düşüncelerin zincirini çözdü. Sanki vurulmuş bir kamçı darbesi imiş gibi onu hatırladı... Kaşları çatıldı. Ve alnında derin bir çizgi belirdi. Acı bir ürperme ile alt dudağını ısırdı.

«Söylediklerimin bir kelimesini bile dinlemiyorsun Jim,» diye bağırdı Sybil. «Halbuki ben senin geleceğin için en parlak plânları kuruyorum. Bari bir şey söyle.»

«Ne söylememi istiyorsun?»

«İyi bir çocuk olacağını, bizi unutmıyacağını» diye cevap verdi ve ona gülümsedi.

Oğlan omuzlarını silkti. «Sen beni, belki benim seni unutacağımdan çoçk daha çabuk unutacaksın Sibyl.» Kız kızardı. «Ne demek istiyorsun Jim?» diye sordu.

«Yeni bir dostun varmış işittim. Kim o? Bana ondan niçin bahsetmedin? Ondan sana hayır gelmez.»

«Dur Jim!» dedi. «Onun aleyhinde hiç bir şey söylememelisin. Onu seviyorum.»

Kardeşi «Nasıl olur, daha adını bile bilmiyorsun?» diye karşılık verdi. «Kim bu? Bunu öğrenmek benim hakkımdır.»

«Adı Güzel Prens. Bu ismi sevmedin mi? Ah, budala çocuk. Bu ismi hiç unutmamalısın. Onu bir görsen, dünyanın en güzel adamı dersin. Bir gün onu tanıyacaksın Avustralya'dan dönünce, ondan öyle hoşlanacaksın ki. Herkes ondan hoşlanıyor ve ben... Onu seviyorum. Bu akşam tiyatroya gelebilmeni isterdim. O da gelecek, ben de Juliet'i oynıyacağım. Ah! Onu bir oynıyacağım ki! Düşün, Jim, sevmek ve Juliet'i oynamak! Onun orada oturduğunu bilmek, onun için oynamak! Korkuyorum, başkalarını korkutacağım, yahut büyüliyeceğim. Sevmek insanın kendi kendini asmasıdır. Zavallı çirkin Mister Isaacs barda etrafındakilere benim dehâ olduğumu ilân edecek. Bugüne değin herkese beni bir doğma olarak tanıtıp durmuştu; bu gece bir vahiy olduğumu haber verecek. Bana öyle geliyor. Ve bütün bunlar onun eseridir, ancak onun, Güzel Prensin, benim harikulâde sevgilimin, benim kerem sahibi tanrımın. Fakat ben onun yanında fakirim, fakir! Ne zararı var. Fakirlik kapıdan girince sevgi de pencereden uçup gider. Atasözlerimiz yeniden yazılmağa muhtaç. Onlar kışın düşünülmüş, şimdi ise yazdır; benim için bahardır, mavi göklerde uçuşan çiçeklerle dolu.

Delikanlı küskün küskün «O bir centilmen,» dedi.

Kız «Bir prens,» diye şakıdı. «Daha fazla ne istiyorsun?»

«O seni köle yapmak istiyor.»

«Hür olmak düşüncesinden ürperiyorum.»

«Ayağını denk almanı istiyorum!.»

«Onu görmek, ona tapmak demektir. Onu tanımak da ona inanmaktır.»

«Sibyl, o senin aklını başından almış.»

Kız güldü ve kardeşinin koluna girdi. «Sevgili ihtiyar Jim, yüz yaşında imişsin gibi konuşuyorsun. Bir gün sen de seveceksin. Bunun ne olduğunu o zaman anlıyacaksın. O kadar dargın bakma. Ayrılıp gidiyorsun ama beni şimdiye kadar hiç olmadığım derecede mes'ut bıraktığın için sevinmelisin. Hayat ikimiz için de acı oldu. Müthiş acı ve zor. Fakat şimdi her şey bambaşka olacak. Sen yeni bir âleme gidiyor-

sun. Ben yeni bir âlem buldum. Şurada iki sandalye var, gel oturalım da geçen şık insanları seyredelim.»

Seyirciler alayının arasında yerlerine oturdular. Yolun üzerindeki lâle tarhları canlı ateş halkaları gibi alevleniyordu. Beyaz bir toz titrek bir zambak bulutu gibi sıcak haveya asılmıştı. Renk renk şemsiyeler büyük kelebekler gibi batıp çıkıyor ve oynaşıyorlardı.

Kardeşini kendisinden söz açmağa, ümitlerinden ve yapmak istediklerinden konuşmaya zorladı. Oğlan, ağır ağır ve gayret sarfederek konuştu. Birbirlerine kelimeleri, oyuncuların oyunda fiş sürdükleri gibi söylediler.

Sibyl sıkıldığını hissetti. Ona sevincini aktaramıyordu. Onun bundan kazanabildiği bütün karşılık bu küskün ağzı çerceveleyen belli belirsiz bir gülümsemeden ibaretti. Bir zaman sonra o da sustu. Ansızın altın saçlardan ve gülen dudaklardan bir tel ışık yakaladı ve bir açık arabada Dorian Gray iki kadınla yanlarından sürüp geçti.

Ayağa fırladı. «İşte o,» diye bağırdı.

«Kim?» dedi James Vane.

Arabanın arkasından bakarak «Güzel Prens,» diye cevap verdi.

Oğlan ayağa sıçradı ve hoyratça onu kolundan yakaladı. «Bana onu göster. Hangisi? Çabuk. Onu görmeliyim,» diye bağırdı. Fakat bu anda Duke of Berwick'in dört atlı arabası araya girdi. Ve o geçinceye kadar da araba parktan çıkmış bulunuyordu.»

Sibyl üzüntüyle «Gitti!» diye mırıldandı. Onu görmeni istiyordum.»

«Ben de istiyordum. Çünkü Tanrı hakkı için eğer bu adam sana bir kötülük yaparsa onu öldürürüm.»

Kız kardeşine dehşet içinde baktı. Oğlan, sözlerini tekrarladı. Bu sözler havayı bir hançer gibi yardı. Etraflarındakiler onlara dik dik bakmaya başladılar. Kızın yanında ayakta duran bir kadın kıkırdadı.

«Gel Jim, gel» diye fısıldadı. Kız kalabalığın içerisinden

yürürken onu bir köpek gibi takip etti. Bunu söylemiş olduğu için ferahlık hissediyordu.

Aşilin heykeline geldikleri zaman kız arkasına döndü. Gözlerindeki şefkat dudaklarında gülümseme oluyordu. Ona olmaz anlamına başını salladı. «Budalasın Jim, pek budala. Çok ters bir çocuksun, başka bir şey değil. Böyle korkunç şeyleri nasıl söyliyebiliyorsun. Ağzından çıkanı kulağın duymuyor. Sen sadece kıskanç ve merhametsizsin. Ah! Âşık olmanı arzu ederdim. Aşk insanları iyi yapar. Halbuki senin söylediklerin fena şeylerdi.»

«On altı yaşındayım.» diye cevap verdi. «Ve ne söylediğimi biliyorum. Annemden sana fayda yok. Senin nasıl korunacağını bilmiyor. Şimdi keşke Avustralyaya gitmeseydim diyorum. Bu işi olduğu yerde bırakmağa adam akıllı niyet ediyorum. Hemen de bırakırdım. Eğer kâğıtları imzalamamış olsaydım.»

«Bu kadar ciddî olma Jim, annemin bir zamanlar oynamasını sevdiği şu manasız melodramlardaki kahramanlara benziyorsun. Seninle kavga edecek değilim. Onu gördüm. Oh! Onu görmek bahtiyarlığın ta kendisidir. Kavga etmiyeceğiz. Biliyorum, benim sevdiğim bir adamı hiç incitmezsin değil mi?»

Oğlanın isteksiz cevabı şu oldu: «Onu sevdiğin müddetçe hayır, zannederim.»

«Onu ölünceye kadar seveceğim,» diye bağırdı.

«Ya o?»

«O da beni ölünceye dek sevecek!»

«İsabet eder.»

Kız biraz geri çekildi. Sonra güldü ve elini oğlanın koluna koydu. Bu, henüz bir çocuktu.

Marble Arch'da bir otobüse bindiler. Otobüs onları Euston Road'daki fakir evlerinin yakınına bıraktı. Saat beşi geçmişti ve Sibyl'ın oyundan önce bir iki saat yatıp dinlenmesi lâzımdı. Jim, bunda ısrar ediyordu. Anneleri yanlarında yokken ayrılmayı tercih ettiğini söyledi. Şüphesiz kadın bir

sahne çıkaracaktı. O, sahnenin her türlüsünden nefret ediyordu.

Sibyl'in odasında ayrıldılar. Delikanlının yüreğinde kıskançlık ve kardeşiyle aralarına girmiş gibi gelen bu yabancıya karşı vahşî ve katilce bir nefret vardı. Buna rağmen kızın kolları boynuna dolandığı ve parmakları saçlarını okşayarak karıştırdığı zaman yuşumadı. Ve onu candan bir şefkatle öptü. Aşağı inerken gözlerinde yaşlar vardı.

Annesi aşağıda onu bekliyordu. İçeri girince vaktinde gelmeyişine söylendi. Çocuk cevap vermedi. Basit yemeğinin başına oturdu. Sinekler masanın etrafında vızıldıyor ve lekeli örtünün üzerinde dolaşıyorlardı. Otobüslerin gürültüsü ve arabaların takırtısı arasından burada geçireceği dakikaları tüketmekte olan o tekdüzen sesi işitebiliyordu.

Biraz sonra tabağını itti ve başını ellerinin arasına aldı. Onu öğrenmek hakkı olduğunu hissediyordu. Şüphelendiği gibi idiyse, kendisine, daha önceden söylenmiş olmalıydı. Annesi, korkudan benzi uçmuş onu seyrediyordu. Sözler dudaklarından makinadan çıkar gibi damlıyordu. Yırtık dantel mendil parmakları arasında ezilip büzülüyordu. Saat altıyı vurunca çocuk ayağa kalktı, kapıya gitti. Sonra geri geldi ve annesine baktı. Göz göze geldiler. Delikanlı o gözlerde merhamet dilenen vahşi bir yalvarış okudu. Bu onu kızdırdı.

«Anne, sana soracak bir şeyim var,» dedi. Kadının gözleri odada maksatsız dolaştı. Cevap vermedi.

«Bana doğruyu söyle. Bunu öğrenmek hakkımdır. Babamla nikâhlı mıydın?»

Kadın derin derin içini çekti. Bu bir ferahlama solumasıydı. Müthiş dakika, gece gündüz, haftalar ve aylarca kendisini titreten an nihayet gelmişti ama şimdi hiç bir korku duymuyordu. Hattâ bir bakıma bu bir hayal kırıklığıydı. Sorunun kaba ve dümdüz soruluşu ayni şekilde bir cevap gerektiriyordu. Durum yavaş yavaş ortaya konmuş değildi. Zemini hazırlanmamıştı. Ona fena bir temsil provasını hatırlatıyordu.

Kadın, hayatın kaba basitliğine şaşarak, «Hayır,» diye cevap verdi.

Delikanlı yumruklarını sıkarak, «O halde, babam alçağın biriymiş,» diye bağırdı.

Kadın hayır anlamına başını salladı. «Serbest olmadığını biliyordum. Birbirimizi çok seviyorduk. Hayatta kalmış olsaydı bize bakardı. Aleyhinde bir şey söyleme oğlum! O senin babandı ve bir centilmendi. Gerçekten pek iyi bir aileden geliyordu.»

Ağzından bir küfür fırladı. «Benim için bir şey değil,» diye bağırdı. Fakat bırakma ki Sibyl... Ona âşık olan da bir centilmen değil mi, yahut öyle söyliiyor. İhtimal o da asil bir aileden ha?»

Kadına bir saniye kadar dayanılmaz bir aşağılık duygusu geldi. Başı göğsüne düştü. Titriyen elleriyle gözlerini sildi.

Sibyl'in bir annesi var,» diye mırıldandı, «Benim yoktu.»

Delikanlı içlenmişti. Ona doğru gitti, eğildi ve onu öptü. «Babamı sormakla sana acı verdiğime üzgünüm» dedi. «Fakat başka bir şey yapamazdım. Artık gitmeliyim. Allahaısmarladık. Unutma ki şimdi artık koruyacağın yalnız bir çocuğun var. Ve inan ki, eğer bu adam kardeşime bir kötülük yaparsa, kim olduğunu araştırırım, izlerim ve bir köpek gibi yere sererim. Ahtım olsun.»

Tehditteki delice mübalâga, ona eş olan hırslı jest, çılgın melodramca sözler, kadına hayatı daha canlı gösterdi. Bu havaya alışkındı. Daha serbest nefes aldı. Ve aylardanberi ilk defa olarak oğlunu gerçekten beğendi. Bu sahneyi ayni heyecan ölçüsünde devam ettirmeğe canını verirdi. Fakat çocuk kısa kesti. Sandıklar aşağı taşınacaktı, kılıflar gözden geçirilecekti. Pansiyon hizmetçisi içeri dışarı telâşlanıyordu. Sıra arabacılarla pazarlığa geldi. Dakikalar ufak tefek bir sürü işle geçip gidiyordu. Kadın ayrılıp giden oğluna pen-

cereden yırtık dantel mendilini sallarken ayni hayal kırıklığını yeniden duydu. Büyük bir fırsatın ziyan olup gittiğini biliyordu.

Şimdi artık koruyacağı tek bir çocuğu kaldığı için, hayatın kendisine ne kadar ıssız geleceğini Sibyl'e söylemekle avundu. Cümleyi hatırladı. Kendisini memnun etmişti. Kıza tehditten hiç bahsetmedi. Bu tehdit, canlı ve dramatik ifade edilmişti. Ona öyle geliyordu ki bir gün buna hepsi güleceklerdi.

VI

O akşam Hallward, Bristolda üç kişilik sofra hazırlanmış olan küçük hususî bir odaya alındığı sırada Lord Henry «Haberi duymuşsundur zannederim, Basil?» dedi.

Ressam şapkasını ve paltosunu, kendisini selâmlıyan uşağa verirken «Hayır Henry,» diye cevap verdi. «Ne var? İnşallah siyasî bir şey değildir? Politika beni ilgilendirmez. Bütün Avam kamarasında resmini yapmağa değer bir kişi ya vardır, ya yoktur; bununla beraber birçokları biraz badanalansalar galiba daha iyi olurdu.»

Lord Henry konuşurken ressamı gözleyerek, «Dorian Gray nişanlandı» dedi.

Hallward ayağa fırladı ve kaşlarını çattı. «Dorian nişanlandı!» diye tekrarladı. «İmkanı yok.»

«Cidden.»

«Kiminle?»

«Küçük bir oyuncu kızla.»

«İnanamam. Dorian'ın bunu yapamayacak kadar aklı başındadır.»

«Dorian vakit vakit budalalıklar yapacak kadar akıllıdır, sevgili Basil'im.»

«Evlenmek insanın pek vakit vakit yapabileceği şey değildir, Henry.»

Lord Henry ağır ağır «Amerikada müstesna,» diye cevap verdi.

«Hem ben evlendi demedim, nişanlandı dedim. Arada büyük bir fark var. Evliliğime dair belirli bir hatıram var. Fakat nişanlandığımı hiç hatırlamıyorum. Hattâ diyebilirim ki ben hiç nişanlanmadım.»

«Fakat Dorian'ın ailesini, mevkiini ve servetini düşün. Kendisinden çok aşağı bir tabakadan evlenmesi saçmalık olur.»

«Onun bu kızla evlenmesini muhakkak istiyorsan bunu kendisine söyle Basil. O zaman muhakkak evlenir. Bir adamın tamamiyle manasız bir şey yapması daima en asil sebeplerden dolayıdır.»

«İnşallah kız iyidir Henry. Ben Dorian'ın tabiatini soysuzlaştıracak ve idrakini mahv edecek bayağı bir yaratığa bağlanmasını istemem.»

Lord Henry bir bardak vermut ile portakal suyu içerek.

«Dorian kızın güzel olduğunu söylüyor. Ve o bu nevi şeylerde seyrek yanılır. Senin portren, onda başkalarının güzelliğini takdir hissini keskinleştirdi. Bunun, öteki etkiler arasında bu eşsiz etkisi de oldu. Eğer delikanlı sözünü unutmazsa kızı bu akşam göreceğiz.»

«Ciddî mi söylüyorsun?»

«Pek ciddî Basil. Bu andakinden daha ciddî olabileceğimi düşünsem mutsuz olurum.»

Ressam odada, dudaklarını ısırarak aşağı yukarı dolaşırken «Fakat sen buna taraftar mısın?» diye sordu. «Sen buna, imkân yok, razı olamazsın. Bu bir çeşit delice tutkunluk.»

«Ben artık hiç bir şeye ne karşıyım, ne de bir şeyi tutuyorum. Bu, hayata karşı takınılacak en manasız bir tavırdır. Biz dünyaya, önceden verilmiş ahlâka uygun yargılarımızı bildirmeye gelmedik. Ben sıradan insanların söylediklerine hiç aldırmam ve güzel insanların yaptıklarına da karışmam. Beni bir kişilik büyülerse artık bu kişiliğin seçtiği her ifade yolu kayıtsız şartsız güzel görünür. Dorian Gray, Juliet'i oynayan bir güzel kıza âşık olur, ona evlenme teklif eder, neden olmasın? Eğer Messalina ile evlense daha az ilgi çeken bir insan olmazdı. Bilirsin ben evlenme taraflısı değilim. Evlenmenin gerçek sakıncası insanın bencilliğini yok etmesidir. Bencil olmıyan insanlar renksizdirler, kişilikleri yoktur. Fakat evliliğin daha çapraşık hale koyduğu bazı yaratılışlar da

vardır. Onlar bencillik davalarını yitirmezler ve başka birçok benleri üzerine eklerler. Birden fazla hayat yaşamak zorundadılar. Onlar daha yüksek bir uzviyet kazanırlar ve daha yüksek uzviyet sahibi olmak ta - bana kalırsa insan varlığının hedefidir. Bundan başka her tecrübenin kendine göre bir kıymeti vardır. Ve evlenmeye karşı ne söylenirse söylensin, bunun da bir tecrübe olduğu muhakkaktır. Umarım Dorian Gray bu kızla evlenecek, altı ay ona ihtirasla tapınacak ve sonra ansızın başka birinin büyüsüne kapılacaktır. Bulunmaz bir inceleme konusu olur.»

«Bunların bir kelimesini bile sahiden söylemiyorsun, Henry. Bunu kendin de biliyorsun. Eğer Dorian Gray'ın hayatı perişan olursa buna senin kadar kimse üzülmez. Sen, görünmek istediğinden çok daha iyisindir.»

Lord Henry güldü. «Başkaları için bu kadar iyi düşünmekten hoşlanmamızın sebebi, hepimizin, kendimiz için korkumuz olmasındandır. İyimserliğin temeli hep korkudur. Komşularımızı bize faydası dokunması ihtimali olan bir takım erdemlere sahip olmakla öğdüğümüz için cömert olduğumuzu sanırız. Hesabımızdakinden daha çok para çekebilelim diye Bankeri öğeriz. Ve ceplerimizdekini kurtarabilmek ümidiyle eşkıyada iyi vasıflar buluruz. Bütün söylediklerimi sahiden söylüyorum. Ben iyimserliği çok hor görürüm. Hayatının perişan olmasına gelince ancak büyümesinin önüne geçilen hayat perişan olur. Bir tabiati tahrip etmek istiyorsan ona başka bir şekil vermen yeter.

Evlenmesine gelince, şüphesiz budalaca bir iş olur. Fakat kadınla erkek arasında daha başka ve daha ilgi çekici münasebetler vardır. Onları elbette teşvik edeceğim. Onlarda çağımızın insanı olmanın büyüsü var. İşte Dorian geldi. O sana, benden daha fazlasını söyler.»

Delikanlı geniş ipek astarlı pelerinini çıkarıp arkadaşlarının sıra ile ellerini sıkarken :

«Sevgili Harry, sevgili Basil, ikiniz de beni tebrik etmelisiniz!» diye bağırdı. «Ben ömrümde bu kadar mes'ut olmadım, şüphesiz biraz ansızın oldu; bütün güzel şeyler gibi.

Bununla beraber bütün hayatımca aradığım tek şey buymuş gibi geliyor bana.»

Zevk ve heyecandan kızarmıştı, harikulâde ve güzel görünüyordu.

Hallward :

«Her zaman mes'ut olmanı dilerim, Dorian» dedi. «Ama nişanlandığını daha önce haber vermediğin için seni hiç affetmiyorum, Henry'e haber verdin.» Lord Henry gülümsiyerek elini delikanlının omuzuna koydu ve «yemeğe böyle geç geldiğin için ben de seni hiç affetmiyorum» diye söze karıştı. «Gel artık oturalım, yeni şefin marifetlerini görelim. Sonra olanı biteni bize anlatırsın.»

Küçük yuvarlak masanın etrafına yerleştikleri sırada Dorian, «Baksan, anlatılacak çok şey yok» diye bağırdı. «Şöyle oldu. Dün akşam senden ayrıldıktan sonra Harry, elbisemi değiştirdim. Rupert Street'te bana tavsiye ettiğin küçük İtalyan lokantasında biraz bir şey yedikten sonra sekizde, tiyatroya gittim. Sibyl, Rosalind'i oynuyordu. Tabiî dekor berbattı. Ve Orlando manasızdı. Ama Sibyl, onu görmeliydiniz. Erkek çocuk elbisesiyle sahneye çıktığı zaman harikulâde idi. Kolları tarçın renginde yosun yeşili kadife bir caket; dizbağı nışanı taşıyan zarif, dar, akhve rengi pantalon, elmas bir iğne ile tutturulmuş doğan tüylü zarif, yeşil bir kep, koyu kırmızı astarlı ve kukulâtalı bir pelerin giymişti. Bana bu geceki kadar eşsiz görünmemişti. Stüdyonda duran küçük Tanagra figürünün bütün ince alımı onda vardı. Basil. Saçları yüzünü solgun bir gülün etrafındaki koyu renk yapraklar gibi çerçeveliyordu. Oyununa gelince - eh, onu bu akşam göreceksin. O, doğuştan san'atçı. Ben pis locada kendimden geçerek oturdum. Londra'da on dokuzuncu yüzyılda olduğumu unuttum. Sevgilimle uzaklarda, şimdiye kadar kimsenin ayak basmadığı ormanlarda idim. Oyundan sonra sahnenin arkasına giderek onunla konuştum. Beraber otururken ansızın gözlerine, şimdiye kadar onlarda hiç görmediğim bir mana geldi. Dudaklarım onunkilere doğru gitti. Öpüştük. Bu anda ne hissettiğimi size anlatamam. Bana öyle geldi ki bü-

tün hayatım darala darala gül renkli sevincin eksiksiz bir noktası olup çıktı. Kızın bütün vücudu titriyordu. Ve beyaz bir nerkis gibi sarsılıyordu. Sonra diz çöktü ve ellerimi öptü. Bütün bunları size söylememeliyim. Fakat elimde değil. Şüphesiz nişanımız bir sırdır. Bunu annesine bile açmadı. Vasilerimin ne söyliyeceğini bilmiyorum. Lord Radley herhalde öfkelenecek, umurumda değil, bir seneye varmadan reşid olacağım. Ve sonra istediğimi yapabilirim. Sevgilimi şiirden almış ve karımı Shakespeare'in eserlerinde bulmuş olmakla iyi yaptım değil mi Basil? Shakespeare' in konuşmayı öğrettiği dudaklar sırrını kulağıma fısıldadı. Rosalind'in kolları bana dolandı ve Juliet'i ağzından öptüm.»

Hallward ağır ağır «Evet Dorian, iyi yaptın zannederim.» dedi.

Lord Henry sordu: «Bugün onu gördün mü?»

Dorian Gray, hayır diye başını salladı. «Onu Arden ormanında bıraktım, Verona'da bir meyva bahçesinde bulacağım.»

Lord Henry düşünceli, şampanyasını yudum yudum içti. «Evlenme kelimesini hangi dakikada söyledin? O, buna ne dedi? Belki bunlar hiç aklına gelmedi.»

«Sevgili Harry, ben meseleyi bir ticaret işi olarak ele almadım. Ve hiç de resmî bir teklif yapmadım. Ona, kendisini sevdiğimi söyledim. O da, benim karım olmağa lâyık olmadığını söyledi. Lâyık değilmiş! Ne demek, onu bütün dünyaya değişmem.»

Lord Henry, «Kadınlar işlerini iyi bilirler» diye mırıldandı. «Bizden çok daha iyi bilirler.» Bu gibi durumlarda biz evlenmekten söz açmayı çok defa unuturuz. Kadınlarsa bize daima bunu hatırlatırlar.» Hallward elini onun koluna koydu, «Yapma Henry, Dorian'ın canını sıktın. O, herkes gibi değildir. O, hiç bir zaman hiç bir insanı bedbaht etmiyecek. Yaradılışı bunu yapamayacak kadar üstündür.»

Lord Henry ona baktı. «Dorian hiç bir vakit bana gücenmez,» diye cevap verdi. «Bu soruyu, en makul sebeple, insanı herhangi bir suali sormakta mazur gösteren tek sebep-

le, sırf merak ettiğimden sordum. Bir nazariyem var, bize evlenme teklif eden daima kadınlardır, yoksa böyle tekliflerle kadınlara gelen biz değiliz. Tabiî orta tabaka arasında başka. Ama şu var ki orta tabaka çağımıza uymaz.»

Dorian Gray güldü ve başını arkaya attı. «Sen ıslah olmazsın Harry; fakat bence zararı yok. Sana kırılmak kabil değil. Sibyl Vane'i görünce anlayacaksın ki ona zulüm edebilen adam bir canavar, kalpsiz bir canavar olmalıdır. İnsan sevdiği şeye nasıl leke getirebilir, aklım ermiyor. Sybil Vane'i ben seviyorum. Onu altın bir kaide üzerine oturtmak ve bütün dünyanın, benim olan kadına nasıl tapındığını görmek istiyorum. Evlilik nedir? Bozulamayan bir sözleşme. Onunla bunun için alay ediyorsun. Ah! Alay etme. Benim de yapmak istediğim şey bozulmayan bir sözleşmedir. Onun güveni beni vefalı yapıyor, onun inancı beni iyi yapıyor, onunla beraber olduğum zaman senin bana bütün öğrettiklerine pişman oluyorum. Ben, sizin beni tanıdığınız Dorian'dan başka türlü oluyorum. Değiştim. Sibyl Vane'in elinin bir dokunuşu bana seni ve senin bütün ters, büyüleyici, zehirli, tatlı nazariyelerini unutturuyor.

Lord Henry bir parça salata alarka «Ne bunlar?.» diye sordu.

«Oo! Senin hayat hakkındaki nazariyelerin, aşk hakkındaki nazariyelerin, ayırmadan zevk hakkındaki nazariyelerin... bütün nazariyelerin Harry.»

Hafif, ahenkli sesiyle «Zevk, hakkında nazariyeler kurmağa değer tek şeydir» diye cevap verdi.

«Fakat korkarım, nazariyemi benim malım diye bir iddiada bulunamayacağım. O tabiatın malıdır, benim değil. Zevk, tabiatin mihengidir; onun rızasını gösteren bir alâmettir. Mes'ut olduğumuz zaman daima iyi oluruz; fakat iyi olduğumuz zaman daima mes'ut değilizdir.»

Basil Hallward: «Ama! iyiden kastın nedir?» diye bağırdı.

Dorian «Evet», diye karıştı. Ve sandalyesine yaslanarak masanın ortasında duran erguvan dudaklı zambakların ağır

yığını üzerinden Lord Henry'ye baktı. «İyiden kastin nedir Harry?»

Solgun ve güzel parmaklariyle bardağının zarif ayağına dokunarak «İyi olmak insanın kendisiyle uzlaşma halinde olması demektir,» diye cevap verdi. «Uyuşmazlık insanın, başkalariyle ahenk içinde olmaya mecbur olması demektir. İnsanın kendi hayatı - önemli olan budur. Yakınlarının hayatına gelince, eğer insan erdemlilik taslayan biri yahut bir Puritan olmak arzusunda ise bunlar hakkındaki ahlâkî görüşlerini böbürlenerek meydana koyabilir. Fakat bu görüşler kendisine ait değildir. Bundan başka ferdiyetçiliğin gerçekten daha yüksek gayesi vardır. Bugünkü ahlâk anlayışı, insanın yaşadığı devrin ölçüsünü kabul etmesindedir. Kültürlü bir insanın zamanının ölçüsünü kabul etmesini ben en büyük ahlâka uygunsuzluk diye alırım.»

Ressam «Fakat, eğer insan ancak kendi nefsi için yaşarsa Harry, bu kendisine pahalıya mal olmaz mı?» diye atıldı.

«Evet, bugün herşey pahalıya mal oluyor. Fakirlerin hakikî trajedisi, belki, feragatten başka bir şey yapmaya güçlerinin yetmemesindendir. Güzel şeyler gibi, güzel günâhlar da zenginlerin imtiyazıdır.»

«İnsan bunu paradan başka vasıtalarla ödemek zorundadır, ama para ile değil.»

«Ne ile Basil?»

«Oh! Düşünüyorum. Pişmanlıkla, acı ile... Ne diyeyim, alçalmanın şuuru ile.»

Lord Henry omuzlarını silkti. «Sevgili dostum, orta çağ sanatı güzeldir. Fakat orta çağ heyecanlarının modası geçmiştir. Tabiî insan bunları romanda kullanabilir. Fakat romanda kullanılabilen şeyler insanın hakikatte artık hiç kullanamıyacağı şeylerdir. Bana inan, medenî olan hiç bir insan zevkten dolayı pişmanlık duymaz. Ve medenî olmayan hiç bir insan da zevkin ne olduğunu bilmez.»

Dorian Gray «Zevk nedir, biliyorum,» diye bağırdı. «Birisine tapmak.»

Bir iki meyva ile oynıyarak «Bu herhalde tapılmaktan daha iyidir,» diye cevap verdi. «Tapılmak sıkıcıdır. Kadınlar bize, İnsanlığın Tanrılarına davrandığı gibi davranırlar. Bize taparlar ve uğurlarında bir şey yapmamız için bizi ısrarla rahatsız ederler.»

Delikanlı gayet ciddî «Onlar bizden ne diliyorlarsa hepsini daha önce bize vermişlerdir,» diye mırıldandı. «Bizde Aşkı yaratırlar, geri istemekte hakları vardır.»

Hallward, «Bu, ne kadar doğru Dorian,» diye bağırdı.

Lord Henry, «Hiç bir şey tam doğru olamaz» dedi.

Dorian «Bu doğrudur» diye kesti. «İtiraf etmelisin ki Harry, kadınlar erkeklere hayatlarının en halis altınını verirler.»

«Belki!» diye içini çekti. «Fakat onların bunu bozuk para şeklinde geri istemelerinden kurtuluş yoktur. Acı burada. Nükteci bir Fransızın vaktiyle söylediği gibi, kadınlar bize şaheserler yaratmak yolunda ilham verirler, fakat onu meydana getirmemize bir düzüye engel olurlar.»

Harry, sen korkunçsun! Seni niçin bu kadar sevdiğimi bilmiyorum.»

«Beni daima seveceksin, Dorian,» diye cevap verdi. «Kahve ister misiniz? Garson, kahve, şampanya ve sigara getir. Hayır, sigara dursun, bende var. Basil, yaprak sigarası içmene razı değilim. Bir sigara içmelisin. Bir sigara tam bir zevkin tam bir ifadesidir. Nefis bir şeydir ve insanı, kandırmadan biter. Bundan fazla daha ne istenebilir? Evet Dorian sen beni daima seveceksin. Ben senin için işlemesine hiç bir zaman cesaret etmediğin bütün günâhları temsil ediyorum.»

Delikanlı, «Ne saçma konuşuyorsun, Harry,» diye bağırdı. Ve garsonun masa üzerine koyduğu ateş soluyan bir gümüş ejderden sigarasını yaktı. «Haydi tiyatroya gidelim. Sibyl sahneye çıktığı zaman, yeni bir hayat ideali kazanacaksın. O sana, şimdiye kadar tatmadığın bir şeyi temsil edecek.»

Lord Henry, yorgun bir bakışla, «Ben her şeyi tattım.» dedi, «Fakat ben yeni bir heyecan için daima hazırım. An-

cak böyle bir şeyin mevcut olmamasından korkuyorum. Hiç olmazsa benim için. Bununla beraber senin eşsiz kızın bana belki heyecan verebilir. Ben tiyatroyu severim. Hayattan çok daha gerçektir. Kalkın gidelim. Dorian, sen benimle geleceksin. Çok affedersin Basil, arabamda yalnız iki kişilik yer var. Sen başka bir arabaya bin.»

Kalktılar, paltolarını giydiler; kahvelerini ayakta içtiler. Ressam sâkin bir düşünceye dalmıştı. Bu evlenmeye tahammül edemiyordu ama, bu ona başka bir çok ihtimallerin yanında ehven görünyordu. Bir iki dakika sonra hepsi aşağıya indiler. Kararlaştırıldığı üzere arabada yalnızdı ve önünden giden arabanın çakan ışıklarını seyrediyordu. İçini bir şey kaybetmiş olmanın acayip duygusu kapladı. Dorian Gray'in eskiden kendisi için ifade ettiği şeylerin artık hiç birini ifade etmeyeceğini hissediyordu. Hayat aralarına girmişti... Gözleri karardı, kalabalık, keskin ışıklı sokakları bulanık görmeye başladı. Araba tiyatronun önünde durunca yıllarca yaşlanmış gibi geldi kendisine.

VII

Nedense tiyatro bu akşam kalabalıktı. Onları kapıda karşılayan şişman yahudi müdürün yüzünde de ağzını kulaklarına kadar ayıran yağlı ve titrek bir gülümseme vardı. Onları bir nevi gösterişli yaranmayla, yüzüklerle süslü tombul ellerini sallayarak ve yüksek sesle konuşarak localarına kadar götürdü. Dorian Gray adamdan her zamankinden fazla tiksindi. Miranda'yı görmeye gelmişken Caliban'ı bulmuş gibi oldu. Buna karşılık Lord Henry ondan oldukça hoşlandı. Hiç olmazsa hoşlandığını iddia etti; elini sıkmakta ve gerçek bir dehâyı meydana çıkarmış ve bir şair yüzünden top atmış olan bir adamla tanıştığından ötürü övünç duyduğunu üsteledi durdu. Hallward parterdeki yüzleri seyretmekle oyalanıyordu. Bunaltıcı bir sıcak vardı, batan güneş, sarı ateş yapraklı dev büyüklüğünde bir yıldız çiçeği gibi yanıyordu. Paradideki gençler, ceketlerini ve yeleklerini çıkarmışlar, yanlara asmışlardı. Tiyatronun bir başından bir başına bağırıyorlar ve yanlarında oturan süslü püslü kızlarla portakallarını paylaşıyorlardı. Parterde birkaç kadın gülüşüyordu. Sesleri çirkin bir şekilde keskin ve ahenksizdi. Büfeden tıpa patlamaları geliyordu.

Lord Henry «Amma da put bulacak yer ha!» dedi.

Dorian Gray «Evet,» dedi. «Evet onu burada buldum. Ve dünyada onun kadar ilâhî başka hiç bir şey yoktur. O oynarken her şeyi unutacaksın. O sahneye ayak bastığı zaman, bu bayağı yüzlü ve kaba tavırlı adî, haşin adamlar derhal bambaşka olurlar. Sessizce oturup gözlerini ona dikerler. O dilediği gibi bunları ağlatır da, güldürür de. O bu halkı bir keman gibi, öylesine itaatli bir âlet yapar. Onlara ruh verir

ve insana öyle gelir ki onlar kendisiyle ayni kandan ve ayni ettendir.»

Paradidekileri opera dürbiniyle seyretmekte olan Lord Henry «İnsanın kendisiyle ayni kan ve ayni etten mi? Allah saklasın!» diye bağırdı.

Ressam «Ona aldırma Dorian,» dedi. Ben ne demek istediğini anlıyorum ve bu kıza güvenim var. Senin sevdiğin biri herhalde harikulâdedir ve senin anlattığın gibi etkili kız seçme ve soyludur. Devrine ruh vermek - bu, yapmaya değer bir şeydir. Bu kız şimdiye kadar ruhsuz yaşamış olanlara ruh verebiliyorsa; hayatları karanlık ve çirkin olan insanların içinde güzellik duygusu uyandırabiliyorsa; onları bencilliklerden sıyırıp kendi başlarından geçmemiş olan acılar için gözyaşı döktürebiliyorsa; o zaman bu, senin bütün derin sevgini, evet, bütün dünyanın sevgisini hakketmiştir. Bu evlenme pek yerindedir. Önce bu fikirde değildim, şimdi teslim ediyorum. Tanrılar Sibyl Vane'i senin için yaratmışlar. Onsuz sen noksan olurdun.»

Dorian Gray onun elini sıkarak «Teşekkür ederim, Basil,» diye cevap verdi. «Beni anlıyacağını biliyordum. Harry herşeyi öyle küçümser ki beni korkutur. İşte orkestra geldi. Pek müthiştir ama ancak beş dakika sürer. Sonra perde kalkar ve o zaman kendisine bütün hayatımı vereceğim ve içimde iyi olan her şeyi verdiğim kızı göreceksiniz.»

Bir çeyrek saat sonra binayı sarsan bir alkış tufanı içinde Sibyl sahneye girdi. Evet, sevimli bir güzelliği olduğunda şüphe yoktu. Lord Henry içinden şimdiye kadar gördüğü mahlûkların en güzeli diye geçirdi. Utangaç edasında ve ürkek gözlerinde genç bir karacayı andıran bir şey vardı. Dopdolu, coşkun binaya baktığı zaman yüzünü bir gümüş aynada bir gülün gölgesi gibi hafif bir kızarma kapladı. Birkaç adım geri çekildi ve dudakları titrer gibi oldu. Basil ayağa fırladı ve alkışlamağa başladı. Dorian Gray hareketsiz ve rüya görüyormuş gibi gözlerini ona dikmiş oturuyordu. Lord Henry dürbiniyle onu süzerek «Enfes, enfes!» diye fısıldadı.

Sahne Capulett'lerin evindeki holdü. Ve Romeo Hacı kıyafetinde, Mercutio ve diğer arkadaşlariyle birlikte sahneye girmişti. Orkestranın burada kısa bir hava çalması âdetti. Sonra dans başladı. Çirkin ve hırpani kılıklı aktörlerin kalabalığı arasında Sibyl, daha yüksek bir âlemden bir varlıkmış gibi oynuyordu. Dansederken vücudu suda bir nebatın dalgalanması gibi salınıyordu. Boynunun kıvrımları beyaz bir zambağın kıvrımları gibiydi. Elleri serin fil dişinden yapılmışa benziyordu.

Bununla beraber şaşılacak derecede kayıtsızdı. Gözleri Romeo'ya saplandığı zaman hiç sevinç alâmeti göstermedi. Söylediği şu birkaç söz :

«İyi hacı, eline pek yazık ediyorsun, halbuki bu hareketiyle o pek asîl bir nezaket göstermiştir. Azizlerin bile ellerine hacılar el sürebilir. Sonra hacıların selâmlaşması avuç avucadır.»

Bunu ardından gelen kısa bir diyaloğu tamamiyle yapmacık bir eda ile söylemişti. Ses enfesti, fakat tonu bakımından tamamiyle falsolu idi. Mısraların bütün canlılığını yok ediyordu. İhtirası gerçek olmaktan çıkarıyordu.

Dorian Gray ona bakarken sarardı. Şaşırmıştı ve endişe içindeydi. Dostlarından hiçbiri kendisine bir şey söylemeğe cesaret edemedi. Kız, kendilerine büsbütün acemi görünü dü. Müthiş hayal kırıklığına uğramışlardı.

Bununla beraber biliyorlardı ki bir Juliet için mihek taşı ikinci perdedeki balkon sahnesi idi. Onu beklediler. Eğer orada da başaramazsa o zaman kendisinde hiç bir şey yoktu.

Ay ışığına çıktığı zaman çok güzeldi. Bu inkâr edilemezdi. Fakat oyununun tiyatrovariliği dayanılacak gibi değildi. Devam ettikçe daha da kötüleşti. Jestleri gittikçe yapmacığa döndü. Söyliyeceği her şeyi gerektiğinden fazla belirtiyordu. Şu güzel parça :

Biliyorsun, yüzümü gece perdeliyor,
Yoksa, bu gece söylediğimi işittiğin şey için
Yanaklarım bir kız utangaçlığıyle kızarırdı.

İkinci sınıf bir hitabet hocasından inşad dersi görmüş bir öğrenci kızın göstereceği zahmetli bir özenme ile söylemişti.

Seninle neş'eleniyorsam da,
Bu geceki sözleşmeden sevinmiyorum,
Bu sözleşme pek acele, pek düşünmeden, pek ansızın;
Şimşek çakıyor demeğe kalmadan çakıp giden
Bir şimşeğe pek benziyor;
Tatlı tatlı uyu! - yazın sıcak nefesi bu aşk goncasını,
Biz tekrar buluştuğumuz zaman, belki güzel bir çiçek halinde açtırabilecektir -

Mısraları, kendisine hiç bir şey ifade etmiyormuş gibi, okudu. Bu heyecandan değildi. Görülüyordu ki heyecanlı olmaktan çok uzaktı ve nefsine tam bir hâkimiyeti vardı. Bu apaçık kötü bir oyundu. Kız tam bir iflâs halindeydi. Kız, bir sanatkâr değildi.

Hattâ parterde ve paradideki sıradan seyirciler de oyuna karşı bütün ilgisini kaybetti. Sıkıldılar, yüksek sesle konuşmaya ve ıslık çalmağa başladılar. Birinci balkonun arkasında ayakta duran yahudi müdür öfke ile ayağını yere vuruyor ve küfürler svuruyordu. Hiç heyecan göstermeyen biri varsa o da kızın kendisiydi.

İkinci perdenin sonunda bir hışıltıdır koptu. Lord Henry ayağa kalkarak paltosunu giydi.» Kız çok güzel Dorian,» dedi. «Fakat oynayamıyor, haydi gidelim.»

Delikanlı sert ve acı bir sesle «Ben oyunu sonuna kadar görmek istiyorum,» dedi. «Bir akşamını ziyan ettirdiğim için çok üzgünüm, Harry. İkinizden de özür dilerim.»

Hallward, «Sevgili Dorian, bana kalırsa Miss Sibyl Vane hasta,» diye söze karıştı. «Başka bir akşam yine geliriz.»

«Keşke hasta olsa!» diye karşılık verdi. «Fakat o, bana sadece hissiz ve soğuk görünüyor. Baştan aşağı değişmiş. Dün akşam büyük bir sanatkâr. Bu gece ancak alelâde bir piyasa oyuncusudur.»

Hallward «Sevdiğin bir kimse hakkında böyle konuşma Dorian; Sevgi Sanattan üstündür,» dedi.

Lord Henry, «İkisi de ancak taklit nevileridir,» diye hatırlattı. «Fakat kalkın gidelim. Dorian burada daha uzun zaman kalmamalısın. Fena temsil edilen bir oyun seyretmek insanın ahlâkını bozar. Hem kanının sahnede devamını arzu edeceğini zannetmem. Şu halde onun Juliet'i bir tahta kukla gibi oynamasının ne önemi var. Çok güzel ve hayattan da, tiyatrodan olduğu kadar az anlıyorsa o zaman kız, senin için hoş bir tecrübe olacaktır. Bizi gerçekten büyüleyen ancak iki çeşit insan vardır. Mutlak surette her şeyi bilenler ve mutlak surette hiç bir şey bilmiyenler. Aman Allahım, oğlum bu kadar trajik durma. Genç kalmanın sırrı, insana yakışmayan heyecanlardan uzak durmaktadır. Bizimle birlikte kulübe gel. Sigaraları tüttürelim ve Sibyl Vane'in güzelliğine içelim. O çok güzel... Daha fazla ne istiyorsun?»

Delikanlı «Git Harry!» diye bağırdı. «Yalnız kalmak istiyorum. Sen de git Basil. Görmüyor musunuz ki kalbim parçalanıyor,» Gözlerine sıcak yaşlar doldu. Dudakları titredi. Locanın arkasına doğru koşarak duvara dayandı. Elleriyle yüzünü kapadı.

Lord Henry sesinde garip bir şefkatle «Haydi Basil gidelim!» dedi. Ve iki genç adam beraberce çıktılar.

Biraz sonra sahnenin lâmbaları tekrar yandı, üçüncü perde açıldı. Dorian Gray yerine döndü. Solgun, mağrur ve kayıtsız görünüyordu. Oyun sürüklendi ve bitmeyecek gibi göründü. Seyircilerin yarısı ağır ayakkaplarını takırdatarak kahkahalar arasında tiyatroyu terkettiler. Bütün oyun bir fiyaskoydu. Son perde hemen hemen boş sıralara oynandı. Nihayet perde, alay! gülüşlerin ve homurtuların üzerine indi.

Oyun biter bitmez Dorian Gray sahnenin arkasındaki oyuncuların odasına fırladı. Kız orada, tek başına yüzünde muzaffer bir mana ile ayakta, duruyordu. Gözleri keskin bir ateşle yanıyordu. Onda her şey ışıldıyordu. Yarı açık du-

dakları ancak kendilerinin bildiği bir sırrı gülümsüyordu.

Dorian Gray içeri girince kız ona baktı. Sonsuz bir sevinç ifadesi yüzünü kapladı. «Bu akşam ne kadar fena oynadım Dorian,» diye bağırdı.

Dorian ona hayretle gözlerini dikerek «Müthiş!» diye cevap verdi. «Müthiş. Pek kötüydü. Hasta mısın? Ne kadar kötü olduğunu bilemezsin. Ne çektiğimi bilemezsin.»

Kız gülümsedi. Ağzının kızıl yapraklarına sanki baldan daha tatlı imiş gibi sesinin uzayıp giden ahengiyle ismini uzatarak «Dorian,» diye cevap verdi - «Dorian, anlamalıydın. Fakat şimdi anlıyorsun değil mi?»

Öfkeli öfkeli «Neyi anlamalıydım?» diye sordu.

«Bu akşam niçin bu kadar düşük olduğumu. Niçin daima böyle olacağımı, niçin artık hiç bir zaman iyi oynamıyacağımı.»

Delikanlı omuzlarını silkti. «Hastasın zannederim. Hasta olduğun zaman oynamamalısın. Gülünç oluyorsun. Arkadaşlarım sıkıldılar. Ben de sıkıldım.»

Kız onu hiç dinlemiyor gibiydi. Sevincinden sarhoştu. Bir saadet coşkunluğu ona hâkimdi.

«Dorian, Dorian!» diye bağırdı. «Seni tanımadan önce tiyatro, hayatımın tek gerceği idi. Yalnız sahnede yaşıyordum. Orada benim için her şey gerçekti. Bugün Rosalind, yarın Portia idim. Beatrice'in sevinci benim sevincimdi. Cordelia'nın ıstırabı benim de ıstırabımdı. Her şeye inanıyordum. Benimle birlikte sahneye çıkan alelâde insanlar bana yarım Tanrı görünürlerdi. Boyanmış kulisler benim dünyamdı. Ben gölgelerden başka bir şey bilmiyordum ve onları gerçek sanıyordum. Sonra sen geldin - ah, benim güzel aşkım! - ve sen benim ruhumu zindandan kurtardın. Bana gerçeğin ne olduğunu, öğrettin. Bu gece hayatımda ilk defa olarak, bunca zamandır içinde oynadığım boş alayın kofluğunu, sahteliğini ve manasızlığını gördüm. Bu akşam ilk defa olarak anladım ki Romeo çirkin, ihtiyar ve boyalıdır. Bahçedeki ay ışığı sahte, manzaralar bayağı, söylemeğe mecbur olduğum sözler yapmacık; benim sözlerim değil, benim söy-

lemek istediklerim değildi. Sen bana daha yüksek bir şey getirdin. Bir şey ki bütün sanat ondan ancak bir yankıdır. Sen bana aşkın gerçekten ne olduğunu anlamağı öğrettin. Sevgilim! Sevgilim! Güzel Prens! Hayatın prensi! Gölgelerden usandım. Sen, benim için bütün sanatın olabileceğinden daha fazla bir şeysin. Benim oyun kuklalarıyle ne işim var. Bu gece saheneye çıkınca, ne oldu da her şey, benden gitti, anlıyamadım. Harikulâde olacağımı sandım. Hiç bir şey yapamadığımı gördüm. Birdenbire her şeyin manası ruhuma ayan oldu. Bu bilgi harikulâde idi. Isılık çaldıklarını duydum ve gülümsedim. Onlar bizimki gibi bir aşktan ne anlarlar. Beni al götür Dorian, beni al, seninle tamamıyle yalnız kalabileceğimiz bir yere götür. Nefret tiyatrodan. Ben duymadığım bir ihtirası oynıyabilirdim, fakat beni ateş gibi yiyip bitiren bir ıztırabı oynıyamam. Oh, Dorian, Dorian. Bunun ne demek olduğunu şimdi anlıyor musun? Hattâ bunu yapabilseydim bir âşık rolü oynamak kendi aşkım için bir hürmetsizlik olurdu. Bunu sen bana öğrettin.»

Delikanlı kendini kanapeye attı ve yüzünü çevirdi: «Aşkımı öldürdün» diye fısıldadı.

Kız ona hayretler içinde baktı ve güldü. Dorian cevap vermedi. Kız ona doğru gitti ve küçük parmaklariyle saçını okşadı. Diz çöktü ve ellerini dudaklarına bastırdı. Oğlan ellerini çekti ve içinden bir ürperme geçti.

Sonra ayağa fırladı ve kapıya gitti. «Evet!» diye bağırdı. «Sen benim aşkımı öldürdün. Bir zaman muhayyilemi harekete getirdin, şimdi tecessüsümü bile kıpırdatmıyorsun. Artık hiç bir tesirin kalmadı. Seni seviyordum, çünkü bir mucizeydin, çünkü zekân ve dehan vardı. Çünkü sen büyük şairlerin hayallerini gerçekleştiriyor ve sanatın gölgelerine hayat ve şekil veriyordum. Bunların hepsini bir tarafa fırlattın. Sen sığsın ve budalasın. Allahım, ne deliymişim. Seni sevdim! Ne kadar budalalık etmişim. Şimdi benim için hiçsin. Seni artık hiç görmiyeceğim. Seni artık hiç düşünmiyeceğim, adını anmıyacağım. Benim için bir zamanlar ne olduğunu bilemezsin. Bir zamanlar... Ah, onu düşünmeye da-

yanamıyorum! Gözlerim seni hiç görmeseydi! Sen hayatımın tılsımını bozdun. Sanatine ziyan verdiğini söylemekle aşktan ne kadar az anlayabileceğini ortaya koydun. Sanatın olmayınca sen bir hiçsin. Ben seni meşhur, parlak ve muhteşem yapabilirdim. Dünya sana tapabilirdi ve sen benim ismimi taşıyabilirdin. Şimdi nesin? Güzel yüzlü üçüncü sınıf bir oyuncu kız.»

Kız sarardı ve titriyordu. Küçük ellerini yumdu, sesi tıkanıyor gbiydi. Nihayet «Ciddî söylemiyorsun değil mi Dorian?» diye fısıldadı. «Bana rol yapıyorsun.»

«Rol mü? Onu sana bırakıyorum. Onu o kadar iyi yapıyorsun ki» diye acı acı cevap verdi.

Kız ayağa kalktı ve yüzünde dokunaklı bir acı ifadesiyle ona doğru yürüdü. Elini koluna koydu. Ve gözlerinin içine baktı. Dorian onu geri itti. «Bana dokunma!» diye bağırdı. Kız yavaşça içini çekti, kendini onun ayaklarına atarak orada çiğnenmiş bir çiçek gibi kaldı.

«Dorian, Dorian, beni terketme!» diye fısıldadı. «Böyle fena oynadığım için çok üzgünüm. Hep seni düşünüyordum. Fakat gayret edeceğim, cidden gayret edeceğim. Bana o kadar ansızın geldi ki, bu benim sana olan aşkım; zannederim, eğer beni öpmeseydin bunu hiç bir zaman tanımıyacaktım - eğer öpüşmeseydik. Beni tekrar öp sevgilim, benden ayrılıp gitme. Buna dayanamam. Ah! Beni bırakıp gitme!. Kardeşim.. Hayır, lüzumu yok. Ciddî söylememişti. Sadece şaka ediyordu... Fakat sen, ah! Sen beni bu akşam için affedemez misin? O kadar çok çalışacağım ve ilerlemeğe gayret edeceğim ki. Seni dünyada her şeyin üstünde sevdiğim için bana zulmetme. Nereden baksan seni ancak bir sefer memnun edemedim. Fakat tamamen haklısın Dorian. Ben kendimi daha çok bir sanatkâr gibi göstermeliydim. Budalalık ettim. Ama başka bir şey de yapamazdım. Ah! Beni terketme, terketme beni!.»

Acı bir hıçkırık nöbeti kızı boğdu. Yaralı bir hayvan gibi yerde sürünüyor ve Dorian Gray güzel gözleriyle ona bakıyor, keskin çizgili dudakları zarif bir tiksintiy-

le bükülüyordu. Artık sevilmiyen insanların heyecanlarında daima gülünç bir şey vardır. Sybil Vane ona manasız bir melodram oyuncusu gibi göründü. Gözyaşları ve hıçkırıkları canını sıktı. En nihayet sâkin, açık bir sesle «Ben gidiyorum» dedi. «Taşyürekli olmak istemem. Fakat seni tekrar görmeme imkân yok. Sen benim ümitlerimi boşa çıkardın.»

Kız sessiz ağladı. Ve cevap vermiyerek daha yanına süründü. Küçük ellerini uzattı ve sanki kör gibi yordamladı ve eller onu arıyor gibiydi. Dorian, topuğunun üzerinde döndü ve odadan çıktı. Birkaç saniye sonra tiyatrodan ayrılmıştı.

Nereye gittiğini kendisi de bilmiyordu. Az ışıklı caddelerde dolaşmış olduğunu, sefil ve kara gölgeli kapı kemerlerinden ve şüpheli görünen evlerin önünden geçtiğini hatırladı. Boğuk sesli ve keskin gülüşlü kadınlar arkasından çağırmışlardı. Yanından sarhoşlar küfrederek ve büyük maymunlar gibi kendi kendilerine söylenerek sallanıp geçtiler. Kapı eşiklerinde acayip çocukların çömeldiğini görmüş ve karanlık avlulardan feryatlar ve küfürler işitmişti. Gün doğarken kendisini Covent Garden yakınında buldu. Karanlık kalkıyordu. Sönmekte olan ateşlerle yıkanarak gök mükemmel bir inci halinde kubbeleşiyordu. Başlarını sallıyan büyük zanbaklarla doldurulmuş büyük arabalar cilâlı ve boş caddeler üzerinde sallanıp gidiyordu. Hava çiçeklerin kokusiyle ağırlaşmıştı ve güzellikleri acısına deva olacaklarmış gibi geldi ona. Pazara kadar arkalarından gitti, adamların arabaları nasıl boşalttıklarına baktı. Beyaz gömlekli bir arabacı ona birkaç kiraz ikram etti. Teşekkür etti. Adamın bunun için neden para almak istemediğine şaştı. Ve onları kayıtsızca yemeğe başladı. Kirazlar gece yarısı toplanmıştı. Ayın serinliği içlerine işlemişti. Hâreli lâle ve sarı kırmızı gül dolu sepetleriyle bir çocuk alayı, büyük, ya da yeşilli sebze yığınlarının arasından yollarını açarak önünden çözülüp geçtiler. Güneşten solmuş gül rengi sütunlariyle büyük kapı kemerlerinin altında pis ve başı açık bir takım kızlar artırma bitsin diye bekliyorlardı. Başka bir kalabalık Palazza'daki kahvenin döner kapısı etrafında birikmişti. Ağır yük araba-

larının hayvanları çıngıraklarını ve koşumlarını sallayarak kaldırımların üzerine ayaklarını vuruyorlardı. Bir iki arabacı bir çuval yığınının üzerinde uyuyordu. Zanbak boyunlu ve pembe ayaklı güvercinler tane toplamağa koşuşuyorlardı.

Biraz durduktan sonra bir araba çağırdı ve evine döndü. Bir iki saniye kapının eşiğinde, bakışlarını susan meydan boyunca ifadesiz, perdeleri sımsıkı inmiş pencerelerde ve kapanmış pancurlarda gezdirerek duraladı. Gök şimdi saf bir opaldı. Ve evlerin damları karşısında gümüş gibi pırıldıyordu. Karşıki bir bacadan ince bir duman çilesi yükseliyor ve menekşe bir şerit halinde, sedef parlaklığındaki havada kıvrılıyordu.

Vaktiyle bir duçenin sandalında sallanmış olan büyük, yaldızlı ganimet bir Venedik feneri, şimdi, evinin kapıdan girince, üzeri büyük kabartmalarla süslenmiş meşe kaplı tavanından sarkıyor; içinde, üç koldan henüz sönüp açılan ve ince mavi yaprakları beyaz ateş kenarlarla çerçevelenmiş ışıklar yanıyordu.

Feneri söndürdü. Şapkasını ve pelerinini masanın üzerine atıp kütüphaneye geçerek yatak odasına doğru yürüdü. Burası, onun yepyeni doğmuş bir lüks zevkiyle yenice döşediği ve Selby Royal'da unutulmuş bir tavan arasında keşfedilen işlemeli, çok değerli rönesans duvar halılariyle süslediği, zemin katında, sekiz köşeli büyük bir oda idi. Kapının tokmağını çevireceği zaman gözü Basil Hallward'ın kendisi için yaptığı portreye ilişti. Şaşırmış gibi geri çekildi. Karışık bir zihinle yatak odasına girdi, yakasından çiçeği çıkardıktan sonra duraladı. En sonra geri döndü, resme gitti ve onu gözden geçirdi. Krem rengi ipek perdelerden kurtulup giren belirsiz alaca karanlıkta yüz ona biraz değişmiş geldi. İfade başka türlüydü. İnsan, ağzın etrafında bir zulüm rüzgârı esmiş diyebilirdi. Bu, gerçekten garipti.

Döndü, pencereye doğru yürüyerek perdeyi çekti. Parlak şafak aydınlığı odaya doldu; ve fantastik gölgeleri, ürpererek durup kaldıkları karanlık köşelere süpürdü. Fakat res-

min yüzünde farkettiği garip ifade orada duruyor, hem de daha derinleşiyor gibi geldi. Pırıldıyan parlak güneş ışığı, ağzın etrafındaki zulüm çizgilerini ona sanki kötü bir şey yaptıktan sonra aynaya bakıyormuş gibi açıkca gösterdi.

İçinden bir ürperme geçti. Masadan, Lord Henry'nin kendisine verdiği birçok hediyelerden biri olan ve fil dişi kupitlerden bir çelengin çerçevelediği beyzî bir aynayı aldı, acele acele onun cilâlı derinliğine baktı. Hayır, kızıl dudaklarını böyle bir çizgi bozmamıştı. Bu ne demekti?

Gözlerini oğuşturdu, resme iyice yaklaştı ve yeniden tetkik etti. Resimde herhangi bir değişme alâmeti yoktu. Ama yine de bütün ifadenin değişmiş olduğu muhakkaktı. Bu, salt onun bir kuruntusu değildi. Bu apaçıktı.

Kendini bir sandalyeye attı ve düşünmeğe başladı. Resmin bitirildiği gün Basil Hallward'ın stüdyosunda söylediği sözler ansızın kafasında çaktı. Evet, bunu gayet iyi hatırlıyordu. Budalaca bir dilekte bulunmuştu: Kendisi genç kalsın ve resim ihtiyarlasın; kendi güzelliği bozulmasın ve tuvaldeki çehre ihtiraslarının ve günahlarının yükünü taşısın; boyanmış hayal ıztırap ve düşünce çizgileri ile kırışsın ve kendisi resmin yapıldığı sırada daha yeni idrak ettiği delikanlılık çağının bütün güzelliğini ve narin çiçeğini muhafaza edebilirsin. Elbette dileği yerine gelmemişti ya? Böyle şeyler imkânsızdı. Hatta yalnız onları düşünmek bile pek müthiş göründü. Bununla beraber resim, ağzının etrafındaki o zalim çizgi ile önünde duruyordu.

Zalim! Zalim mi olmuştu. Bu, kızın suçuydu, kendinin değil. Onu büyük bir sanatkâr diye tahayyül etmiş, onu büyük zannettiği için aşkını ona vermişti, sonra kız onu hayal kırıklığına uğratmıştı. Sığ ve liyakatsiz olduğunu göstermişti. Buna rağmen kızın ayakları altına yatıp bir küçük çocuk gibi hıçkırdığını hatırlayınca kendini sonsuz bir pişmanlık duygusu kapladı. Onu, nasıl bir hissizlikle seyretmiş olduğunu hatırladı. Ne diye böyle yapmıştı? Niçin böyle bir ruhtan nasibi vardı? Fakat kendisi de acı çekmişti. Oyunun devam ettiği üç müthiş saat zarfında, ızdırap yüzyılları son-

suzluktan sonsuzluğa süren işkenceler yaşamıştı. Hayatı, onunki kadar kıymetliydi. O kızı bütün bir ömürce yaraladıysa, kız da onu bir an için mahvetmişti. Bundan başka, acı çekmek erkeklerden çok kadınlara vergiydi. Onlar hisleriyle yaşarlardı. Ancak hislerini düşünürlerdi. Eğer âşık ediniyorlarsa bu, sırf kendisiyle sahneler yapabilecekleri birine sahip olsunlar diye idi. Bunu ona Lord Henry söylemişti. Ve kadınların ne olduğunu Lord Henry biliyordu. Ne diye Sibyl Vane'i kendisine üzüntü edecekti. O şimdi kendisi için bir hiçti.

Fakat ya resim? Buna ne demeliydi? Onda hayatının sırrı vardı, onun hikâyesini anlatıyordu. Ona kendi güzelliğini sevmesini öğretmişti. Kendi ruhundan nefret etmesini de öğretecek miydi? Ona tekrar bakmağa cesaret edecek miydi?

Hayır; bu, salt onun karmakarışık duyularının üzerinde işlenmiş bir kuruntuydu. Yaşadığı müthiş gece, arkasında korkunç hayaller bırakmıştı. Beynine, ansızın insanları cennete götüren o küçük kızıl leke düşmüştü. Resim değişmemişti. Böyle bir şey düşünmek de delilikti.

Buna rağmen resim ona, bozulmuş güzel yüzü ve acıma bilmeyen gülümsemesiyle bakmakta idi. Parlak saçları sabah aydınlığında parlıyordu. Mavi gözleri kendininkilerle karşılaştı. İçini, kendi için değil, kendisinin boyanmış benzeri için sonsuz bir acıma kapladı. Resim artık değişmişti ve daha da değişecekti. Altını kararacaktı. Kırmızı, beyaz gülleri geçecekti. İşlediği her günaha karşılık bir damga resmin güzelliğini lekeliyecek ve bozacaktı. Fakat o günah işlemiyecekti. Resim, değişsin değişmesin kendisi için vicdanının görünür bir sembolü olacaktı. Baştan çıkarılmaya karşı koyacaktı. Lord Henry'yi artık görmiyecekti. yahut hiç olmazsa Basil Hallward'ın bahçesinde, ilk defa kendisinde muhale karşı ihtiras uyandıran onun ince zehirli nazariyelerine kulak asmıyacaktı. Sybil Vane'e dönecek, af dileyecek, onunla evlenecek, onu tekrar sevmeğe gayret edecekti. Evet, böyle hareket etmek vazifesiydi. Kız, kendisinden çok daha fazla acı çekmiş olmalıydı. Zavallı çocuk! Ona karşı ne kadar bencil ve

katıyürekli davranmıştı. Kızın kendisi üzerindeki büyüsü geri gelebilirdi. Beraberce mesut olabilirlerdi. Hayatı onunla temiz ve güzel olabilirdi.

Ayağa kalktı ve baktıkca ürperdiği resmin tam önüne yüksek bir paravan çekti. Kendi kendine: «Ne korkunç!..» diye fısıldadı. Ve odayı geçerek pencereye gidip açtı. Dışarıya çıkıp taze çimene ayak basınca derin derin nefes aldı. Serin sabah havası, içindeki bütün karanlık ihtirasları alıp götürür gibi oldu. Yalnız Sibyl'i düşündü. Aşkının hafif bir yankısı ona geri geldi. Adını tekrar tekrar söyledi. Çiğlerle yıkanmış bahçede ötüşen kuşlar çiçeklere sanki kızdan bahsediyorlardı.

VIII

Uyandığı zaman öğle epeyce geçmişti. Oda hizmetçisi, bir iki defa ayaklarının ucuna basarak onun uyanıp uyanmadığını anlamak için yavaşça içeri girmiş ve genç efendisinin bu sefer neden bu kadar çok uyuduğuna merak etmişti. Nihayet kendisini çağıran zili işitince Victor eski bir Sevre porseleninden bir tepsi üzerinde bir yığın mektup ve bir fincan çayla yavaşça içeri girdi. Üç büyük pencerede asılı bulunan zeytin rengi ve parlak mavi astarlı perdeleri çekti. Gülümsiyerek «efendimiz, bu sabah iyi uyudular» dedi.

Dorian Gray uykulu uykulu: «Saat kaç, Victor?» diye sordu.

«Biri çeyrek geçiyor.»

«Ne kadar geç!»

Yatağın içinde oturdu. Çayını yudum yudum içerek mektuplarını karıştırdı. Bir tanesi Lord Henry'dendi. Ve bu sabah elden gelmişti. Birkaç dakika tereddütten sonra onu bir kenara ayırdı. Ötekileri kayıtsızca açtı. Bunlar, yemek davetiyeleri, hususî toplantılara giriş kartları, hayır konserleri programları ve mevsim süresince, genç bir sosyete adamına her gün yağmur gibi yağan buna benzer şeylerdi. Bir de, peşinde koşulmuş gümüş Louis - Quinze tuvalet takımına ait yüklüce bir hesap pusulası vardı, bu pusulayı son derece eski kafalı insanlar olan ve lüzumsuz şeylerin en başta gelen ihtiyaçlarımız olduğu bir devirde yaşadığımızı idrak etmiyen vasilerine göndermiye henüz cesaret edememişti. Street'deki tefecilerden, istenildiği kadar paranın istenen za-

manda ve en elverişli şartlarla emre amade olduğunu pek nazik bir üslûpla bildiren bir iki kâğıt.

On dakika kadar sonra kalktı. Ve üzerine ipek işlemeli Keşmir yününden kıymetli bir ropdöşambr alarak renkli mermer döşenmiş banyoya geçti. Bu uzun uykudan sonra soğuk su ona can verdi. Yaşadığı geceyi unutmuş gibi oldu. Bir iki defa kendisini garip bir faciada rol almış olmanın belirsiz duygusu kapladı, fakat bu da bir rüya gibi gerçeğe uymuyordu.

Giyinir giyinmez kütüphaneye gitti. Açık cam kapının yanına kendisi için yuvarlak bir masada hazırlanmış hafif bir kahvaltıya oturdu. Çok güzel bir gündü. Sıcak hava güzel kokularla yüklüydü. İçeri bir arı geldi. Önünde kükürt sarısı güllerle dolu mavi ejder vazonun etrafında vızladı. Hayatından son derece memnundu.

Ansızın gözleri resmin önüne koyduğu paravana ilişti ve ürperdi.

Masanın üzerine o anda bir omlet koyan hizmetçi «efendimiz için pek mi soğuk?» diye sordu. «Pencereyi kapıyayım?»

Dorian başını salladı. «Üşümüyorum» diye mırıldandı.

Bütün bunlar doğru muydu? Resim gerçekten değişmiş miydi? Yoksa muhayyilesi ona, bir zamanlar sevincin ifadesi olan yerde, kötünün bir ifadesini mi göstermişti? Boyanmış bir tuval değişemezdi. Bu iş saçmaydı. Basil'e bugün anlatılacak güzel bir masaldı bu. Bu onu güldürecekti.

Bununla beraber bütün bunları ne kadar kuvvetle hatırlıyordu. İlk önce şafağın alaca karanlığında ve sonra parlak sabah aydınlığında çarpık dudakların etrafında insafsızlığın çizgisini görmüştü. Hizmetçi odadan çıkacak diye korktu nerdeyse. Yalnız kalır kalmaz resme bakmadan edemeyeceğini biliyordu. Bu gerçekten korkuyordu. Hizmetçi kahveyi ve cigaraları getirdikten sonra gitmeğe hazırlanınca, içinde, ona kalmasını söylemek için, vahşî bir arzu uyandı. Kapı adamın arkasından kapanırken onu içeri çağırdı. Hizmetçi girdi ve

ayakta emirlerini bekledi. Dorian ona bir an baktı ve içini çekerek: «Bugün beni arıyanların hiç birine evde yoktum, Victor.» dedi. Adam eğildi ve çekilip gitti.

Sonra masadan kalktı, bir sigara yaktı. Paravanının karşısında duran kıymetli yastıklarla örtülü divana kendini attı. Paravan eski, oldukça süslü Louis Quatorze desenleriyle işlenmiş ve basılmış yaldızlı İspanyol derisindendi. Onu dikkatle seyretti. Şimdiye kadar hiç bir adamın sırrını saklayıp saklamadığını merak ederek paravanayı dikkatle süzdü.

Onu, her şeye rağmen oradan kaldırsa mıydı? Niçin durduğu yerde durmasın? Bilmek ne işe yarıyabilirdi? Eğer bu değişiklik sahiden olmuşsa bu müthiş bir şeydi. Olmamışsa üzülecek ne vardı? Ya mukadder olduğu için ya da ölümcül bir tesadüfle, kendisininkinden başka gözler, bunun arkasındakine, gizlice bakarlar ve müthiş değişmeyi görürlerse, Basil gelir ve yaptığı resme bakmak isterse ne yapacaktı? Basil'in bunu yapacağı şüphesizdi. Hayır, bu şeyi gözden kaçırmalıydı, hem derhal. Her şeye, bu korkunç şüphe içinde yaşamaktansa herşeye razı idi.

Ayağa kalktı, her iki kapıyı da kilitledi. Hiç olmazsa alçaklığının maskesine bakarken yalnız olabilecekti. Sonra paravanayı bir tarafa çekti ve yüzyüze geldiler. Tamamiyle doğruydu. Portre değişmişti.

Sonradan sık sık ve hayretle hatırladığı gibi, kendisini, o zaman resmi ilk defa aşağı yukarı bilimsel bir alâka ile derin derin süzer buldu. Böyle bir değişmenin resimde yer alabilmesi onca inanılacak bir şey değildi. Buna rağmen bu bir gerçekti. Acaba tuval üzerinde renk ve şekil halinde görünen kimyevi atomlarla kendi içindeki ruh arasında ince bir yakınlık mı vardı? Bu ruhun düşündüğü şeyi onlar gerçekleştiriyor, bu o mu demekti? Yani ruhun tahayyül ettiğini onlar hakikat mı yapıyorlardı. Yoksa, başka daha korkunç bir sebep mi vardı? Ürperdi, yüreğini korku kapladı; döndü ve divana uzandı ve marazi bir korku içinde resme gözlerini dikti.

Bununla beraber resmin kendisine bir iyilik ettiğini hissetti. Resim Sibyl'e karşı ne kadar haksız, ne kadar zalim olduğunu ona anlatmıştı. Bunu tamir etmenin zamanı henüz geçmemişti. Sybil hâlâ eşi olabilirdi. Onun sahte, bencil aşkı, daha yüksek bir tesire kendini teslim edecek, asîl bir hisse çevrilecekti. Ve Basil'in yaptığı bu resim bütün ömrünce ona, bir rehber; bazıları için kutsallık ve başkaları için vicdan ve hepimiz için Allah korkusu neyse, resim de ona o olacaktı. Vicdan ısırmasına karşı tiryak ve ahlâk duygularını uyutmak için ninni söyliyebilecek çareler vardı. Burada günah işleyerek soysuzlaşmanın görünür bir sembolü vardı. Burada, insanların kendi ruhlarını nasıl mahvettiklerini gösteren hiç kaybolmıyan bir işaret vardı.

Saat üçü vurdu, dördü vurdu, ve yarım saatin ikiz vuruşu çaldı. Dorian Gray kımıldamadı. Yatıyor ve hayatın kızıl ipliklerini toplamaya ve onlardan bir örnek dokumağa, içinde dolaşlığı ihtirasın kanlı lâbirentinde yolunu bulmağa çalışıyordu. Ne yapacağını, ne düşüneceğini bilmiyordu. Nihayet masaya gitti. Sevdiği kıza ihtiraslı bir mektup yazarak kendini affetmesi için yalvardı. Ve kendini delilikle suçlandırarak pişmanlığın vahşî ve azabın bundan daha vahşî kelimeleriyle sayfalar doldurdu. Kendini alçaltmanın bir hazzı vardır. Kendimizi suçlu çıkarırken başkalarının bize suç bulmağa hakları olmadığını hissederiz. Günahlarımızı affettiren papas değil, itiraftır. Dorian mektubunu bitirince affedilmiş olduğunu hissetti.

Birden kapı vuruldu ve dışarıda Lord Henry'nin sesini işitti. «Sevgili çocuğum, seni görmeliyim. Hemen kapıyı aç, böyle kapanmana tahammül edemem.»

İlk önce hiç cevap vermedi, hiç kımıldamadan durdu. Kapının vurulması devam ediyor ve şiddetini gittikçe artırıyordu. Evet, Lord Henry'yi içeriye almak ve ona bundan sonra sürmek istediği yeni hayatı anlatmak; gerekirse kavga etmek; eğer ayrılmaktan kaçınmak mümkün olmayacak-

sa ayrılacaktı. Ayağa fırladı, çabucak resmin örtüsünü kapadı, kapıyı açtı.

Lord Henry girerken: «Bu olup bitenlerden o kadar üzgünüm ki» dedi. «Fakat bunun üzerinde o kadar çok düşünmemelisin.»

Delikanlı «Sibyl'i mi kastediyorsun?» diye sordu.

Lord Henry bir sandalyeye çökerek ve sarı eldivenlerini ağır ağır çıkararak «Evet, tabiî.» diye cevap verdi. «Bir bakıma müthiş, fakat bu senin kabahatin değil. Söyle bana, oyun bittikten sonra sahnenin arkasına gittin ve onu gördün mü?»

«Evet.»

«Buna emindim. Hâdise çıkardın mı?»

«Hayvanca hareket ettim, Harry. Pek hayvanca. Fakat şimdi her şey yolunda. Olup bitenler için hiç bir pişmanlık duymuyorum. Bu, bana kendimi daha iyi tanımayı öğretti.»

«Ah, Dorian, bunu bu şekilde kabul ettiğine o kadar memnunum ki. Seni vicdan azapları içinde ve o güzel kıvırcık saçlarını yolarken bulacağımdan korkuyordum.»

Dorian başını sallıyarak ve gülerek «Bütün bunları geçirdim.» dedi. «Şimdi tamamiyle mesudum. Evvelâ artık vicdanın ne olduğunu anladım. O, senin bana söylediğin gibi değil. İçimizde en ilâhî şey o. Artık bununla alay etme, Harry - hiç olmazsa benim önümde. İyi olmak istiyorum. Ruhumun çirkin olması fikrine tahammül edemem.»

«Ahlâklı olmak için çekici, sanatkârca bir temel, Dorian! Seni bunun için tebrik ederim. Fakat nasıl başlayacaksın?»

«Sibyl Vane ile evlenerek.»

Lord Henry: «Sibyl Vane ile evlenmek mi?» diye bağırdı; ve ayağa kalkarak şaşkın bir hayretle ona baktı. «Fakat sevgili Dorian.»

«Evet Harry, ne söyleyeceğini biliyorum. Evlilik hakkında kötü bir şey. Bunu söyleme. Bana artık asla böyle şeyler söyleme. İki gün önce Sybil'e benimle evlenmesini rica ettim. Ona verdiğim sözden dönmiyeceğim. O benim eşim olacak.»

«Senin eşin! Dorian!.. Mektubumu almadın mı? Sana bu sabah yazdım ve adamımla gönderdim.»

«Mektubun mu? A, evet, hatırlıyorum. Henüz okumadım, Harry. İçinde hoşuma gitmiyecek bir şey olabileceğinden korktum. Sen fena taşlamalarınla hayatı param parça ediyorsun.»

«Haberin yok şu halde?»

«Ne demek istiyorsun?»

Lord Henry odanın içinde ağır ağır yürüdü. Dorian Gray'in yanına oturdu. Ve iki elini ellerine alarak onları sımsıkı tuttu.

«Dorian!» dedi. «Mektubum - korkma - Sibyl Vane'in öldüğünü söylemek içindi.»

Delikanlının dudaklarından bir ıstırap feryadı fırladı, Lord Henry'nin kıskaçlarından ellerini kurtararak ayağa sıçradı. «Öldü! Sibyl öldü! Bunun aslı yoktur! Bu korkunç bir yalandır! Böyle bir şeyi nasıl söyliyebiliyorsun?»

Lord Henry ciddiyetle «Sahiden doğru Dorian» dedi. «Bütün sabah gazeteleri yazıyor. Ben gelmeden kimseyi görmemeni rica etmek için sana yazdım. Tabiî bir tahkikat yapılacaktır. Sen karıştırılmamalısın. Bu çeşit şeyler bir adamı Pariste günün adamı yapar. Fakat Londrada halk, hükümlerini o kadar önceden verir ki, burada insan, sahneye ilk defa bir rezaletle çıkmamalıdır. Ve bunu ihtiyarlığına alâka verecek bir şey olarak saklamalıdır. Tiyatroda senin adını bilmiyorlar zannederim? Böyleyse, her şey yolundadır. Odasına giderken seni kimse gördü mü? Bu, önemli bir noktadır.»

Dorian hemen karşılık vermedi. Bu dehşet karşısında donmuştu. Nihayet boğuk bir sesle kekeledi :

«Harry, mahkeme tahkikatı mı dedin? Bununla ne demek istiyorsun yoksa? Sibyl, of Harry, buna dayanamıyorum! Fakat çabuk ol, hemen her şeyi anlat.»

«Umumî efkâra böyle gösterilmek lâzımsa da, Dorian, bunun bir kaza olmadığında şüphem yok. Galiba saat yarım sularında annesiyle tiyatrodan çıkarken, kız yukarıda bir

şey unuttuğunu söylemiş. Aşağıda bir müddet kendisini bekliyorlar. Fakat kız gelmiyor. Nihayet odasında ölü olarak yerde yatar buluyorlar. Gûya yanlışlıkla tiyatroda kullandıkları kötü bir şey içmiş. Ne olduğunu pek bilmiyorum ama içinde ya ustübeç, yahut siyanür asiti varmış. İçer içmez öldüğüne göre siyanür asiti olacak.

Delikanlı, «Harry, Harry, ne müthiş» diye bağırdı.

«Evet, pek feci, tabiî. Fakat bu işe kendini karıştırmamalısın. The Standard'da okuduğuma göre on yedi yaşında imiş. Ben daha genç bulmuştum. O kadar çocukça hali vardı. Ve aktörlükten o kadar az anlar görünüyordu ki. Dorian bu meselenin sinirlerini bozmasına yol vermemelisin. Bu akşam, muhakkak gel, bende yemek ye, sonra da operaya uğrarız. Bu akşam Patti şarkı söyliyecek ve bütün Londra orada olacak. Sen kız kardeşimin locasına gelebilirsin. O bir iki zarif kadın da davet etti.»

Dorian Gray yarı kendi kendine: «Demek Sibyl Vane'i ben öldürdüm» dedi. !«Bir bıçak alıp küçücük incecik boynunu kesmiş kadar onu benim öldürdüğümde şüphe yok. Yine de güller daha az güzel değil. Kuşlar bahçemde eskisi gibi şen ötüşüyorlar. Ve ben bu akşam seninle yemek yeyip operaya gideceğim. Sonra da belki süpe için başka bir yere. Hayat ne kadar dramatik! Eğer bütün bu şeyleri bir kitapta okusaydım, Harry, onlara ağlardım sanırım. Şimdi bunun gerçekten olup bittiği bir anda bana bu, göz yaşı dökemeyecek kadar olağanüstü görünüyor. İşte hayatımın ilk ihtiraslı aşk mektubu. İlk ihtiraslı aşk mektubumun ölü bir kıza yazılmış olması garip. Acaba bizim ölüler dediğimiz bu beyaz sessiz insanlar hissedebilirler mi? Sibyl! O duyabilir mi, bilebilir mi, işitebilir mi? Of, Harry, onu bir zamanlar nasıl sevdim! Şimdi bu bana senelerce önceymiş gibi geliyor. O benim için her şeydi. Sonra şu müthiş gece geldi - bu sahiden dün gece miydi? - onun o kadar fena oynadığı ve beni mahvettiği gece. Bana her şeyi açıkladı. Ne kadar acıklıydı! Fakat ben şu kadarcık yumuşamadım. Onu basit buldum. Ansızın beni korkutan bir şey oldu. Ne oldu-

ğunu sana söyliyemem. Fakat korkunçtu. Ona dönmeği aklıma koydum. Haksızlık yaptığımı hissediyordum. Ve şimdi o ölmüş. Allahım! Allahım! Harry, ne yapacağım? Nasıl bir tehlike içindeyim, bilmiyorsun. Ve bana artık destek olabilecek hiç bir şey kalmadı. Sibyl bana destek olabilirdi. Kendisini öldürmeğe hakkı yoktu. Bu onun bencilliği.»

Lord Henry tabakasından bir sigara ve altın kibritlikten bir kibrit alarak :

«Sevgili Dorian» dedi. «Bir kadının bir erkeği ıslah edebileceği tek yol, erkeğin canını öylesine sıkmaktır ki adam hayata karşı mümkün olan bütün ilgisini kaybeder. Bu kızla evlenmiş olsaydın sefil olurdun. Şüphesiz ona karşı iyi davranırdın. İnsan aldırmadığı kimselere karşı daima iyi davranabilir. Fakat senin kendisine tamamiyle kayıtsız kaldığını o, derhal anlıyabilirdi. Ve bir kadın kocasının kayıtsızlığını anladı mı ya müthiş derbeder olur, yahut da parasını başka bir kadının kocasının ödemek zorunda kaldığı gayet şık şapkalar giyer. Cemiyetin hatasından söz açmak istemiyorum, bu aşağılık bir şey olurdu. Tabiî bana bahsedilmesine de müsaade etmezdim. Fakat seni temin ederim ki, ne olursa olsun, bu evlenmeden hayır gelmezdi».

Delikanlı odanın içerisinde aşağı yukarı dolaşarak ve korkunç şekilde benzi uçmuş «Pek mümkün» diye mırıldandı. «Fakat bunun vazifem olduğunu düşündüm. Bu facia doğru olan şeyi yapmaktan beni alıkoyduysa bu benim kabahatim değil. Senin bir zaman, iyi kararlarda bir uğursuzluk vardır, dediğini hatırlıyorum - bu kararların verilmesinde daima gecikilir, benimkilerin de geciktiği ise muhakkak.»

«İyi kararlarla tabiat kanunlarına karışmak faydasız tecrübelerdir. Bunların kaynağı salt boş gururdur. Sonuçları ise, mutlaka sıfırdır. Onlar bize arasıra, zayıfların cazip buldukları şu, güzel kısır heyecanlardan bazılarını bahşederler. Bu kararlar lehinde söylenebilecek şey bundan ibarettir. Bunlar sadece insanın, hesabı olmıyan bankadan para çekmek için yazdığı çeklerdir.»

Dorian Gray onun yanına gidip oturarak «Harry!» diye bağırdı. «Niçin bu terajediyi istediğim kadar çok hissedemiyorum. Kendimi kalpsiz zannetmiyorum. Ne dersin?»

Lord Henry sevimli, melânkolik bir gülümsemeyle «Şu son iki hafta zarfında bu sıfatı hak etmeyecek kadar çok budalalıklar yaptın Dorian» diye cevap verdi.

Delikanlı kaşlarını çattı: «Bu izahı beğenmiyorum. Harry» diye karşılık verdi. «Fakat beni kalpsiz bulmadığın için çok memnunum. Ben kalpsiz bir insan değilim. Bunu da biliyorum. Bununla beraber itiraf etmeliyim ki bu korkunç olay beni gerektiği kadar üzmedi. Bu bana, sadece eşsiz bir oyunun eşsiz bir sonu imiş gibi göründü. Bunda bir Yunan trajedisinin bütün yüce güzelliği var, öyle bir trajedi ki büyük bir rol oynadın ama bu rol beni yaralamadı.»

Delikanlının şuuraltındaki bencilliğiyle oynamakta ince bir zevk bulan Lord Henry «Önemli bir soru.» dedi. «Fevkalâde önemli bir soru. Zannederim en doğru izah budur. Çoğu zaman böyledir. Hayatta gerçek trajediler, o sanattan o kadar yoksun olarak kendini gösterir ki onların kaba şiddeti, mutlak insicamsızlığı, saçma manasızlığı ve baştan sona üslûpsuzluğu dolayısıyla bizi incitirler. Onlar bizde, bayalığın uyandırdığı tesiri uyandırırlar. Üzerimizde bir kaba kuvvet izlenimini uyandırırlar ve biz buna isyan ederiz. Lâkin güzelliğin sanatkârca unsurlarını kendisinde toplamış olan bir trajedi de hayatta karşımıza çıkabilir. Eğer bu güzellik gerçek ise bunlar bizim dramatik tesir hissimize hitap eder. Birden farkına varırız ki artık oyunun aktörleri değil, seyircileriyiz. Daha iyi hem aktörleriyiz, hem de seyircileri. Kendi kendimizi seyrederiz ve salt bu manzaranın eşsizliği bizi kendimizden geçirir. Bu olayda gerçekten olan nedir? Bir insan, sana aşkından, kendini öldürdü. Başımdan buna benzer bir tecrübe geçsin isterdim. Bu beni, ömrümün sonuna kadar, aşka âşık ederdi. Bana tapınan insanlar - pek çok değilse de bir kaç tane vardı herhalde - onların bana ve benim onlara karşı olan

ilgilerimiz sönüp gittikten sonra da uzun bir süre yaşamakta ısrar ettiler. Şişman ve sıkıcı oldular. Ve onlara rastladığım zaman hemen hatıralara daldılar. Kadının bu korkunç hafızası! Ne korkunç bir şey! Ve bu, nasıl zihnî bir durgunluğu meydana koyar! İnsan hayatın renklerini sorabilmeli, fakat onun ayrıntılarını hiç hatırlamamalı. Ayrıntılar daima bayağıdır.»

Dorian «Bahçeme haşhaş ekmeliyim.» diye içini çekti.

Arkadaşı «Lüzumsuz» diye tamamladı. «Hayatın eli altında daima haşhaş çiçekleri vardır. Tabiî bazan uzayıp giden alâkalar da olur. Ben vaktiyle, ölmiyecek bir aşk için sanatçıya yakışır bir yas belirtisi olarak bütün bir mevsim yalnız menekşe taktım. Ama yine de öldü. Onu neyin öldürdüğünü unuttum. Sebep zannederim, bütün dünyayı benim uğruma fedaya hazır olduğunu söylemesiydi. Bu daima korkulu bir andır. İnsanı sonsuzluğun dehşetiyle dolrurur. Peki aklına gelir mi - bir hafta önce Lady Hampshire'de kendimi, bahsettiğim kadınla sofrada yanyana bulmayayım mı? Ve o, geçmişi eşerek geleceği süsliyerek bütün hikâyeyi tekrar yenilemekte ısrar etti. Ben aşk hikâyemi bir asfodel tarhına gömmütşüm; o bunu tekrar çekip çıkardı. Hayatını bozduğuma beni temin etti. Fakat şurasını kaydetmeğe mecburum ki şaşılacak bir iştiha ile yemek yedi, ben de hiç bir endişe duymadım. Zevksizlik gösterdi. Geçmişin bir alımı geçmiş oluşundadır. Fakat kadınlar perdenin ne zaman indiğini hiç bilmezler. Daima bir altıncı perde isterler. Ve oyun bitip te alakamız büsbütün kesilince onlar oyuna devam etmek isterler. Eğer onlara kalsa her komedinin trajik bir sonu olurdu. Her facia da farsla biterdi. Sevimli yapmacık tarafları vardır, fakat sanattan anlamazlar. Sen benden daha talihlisin. Seni temin ederim Dorian, tanıdığım kadınlardan hiç biri Sybil Vane'ın senin için yaptığını yapmazdı. Sıradan kadınlar daima avunurlar, bazıları bunu hissî renklere bürünerek yaparlar. Yaşı ne olursa olsun eflâtun giyen yahut otuzbeşin üstünde olup ta pembe kordelâlara düşkün olan bir kadına hiç inanma. Bu daima, onların bir geçmişleri var

demektir. Başka bir takım kadınlar da, ansızın kocalarının iyi taraflarını keşfetmekle büyük bir teselli bulurlar. Bunlar bütün günahların en sihirlisi imiş gibi evlilikteki saadetleriyle tafralanırlar. Gene bazıları dindarlıkta teselli bulurlar. Dinin esrarı, vaktiyle bir kadının bana söylediği gibi bir flörtün bütün büyüsünü taşırmış; buna aklım erer. Bundan başka günahkâr olduğumuzun söylenmesi kadar bizi gururlandıran hiç bir şey yoktur. Vicdan, bizim hepimizi bencil yapar. Evet kadınların bugünkü hayatta bulduğu avunmaların sonu yoktur. Sahi en önemli olanını henüz söylemedim.»

Delikanlı kayıtsızca, «Nedir, Harry?» dedi.

«O, en meydanda olanı. Kendininkini kaybedince başka birinin hayranını elinden almak. İyi sosyete de bir kadının bu, daima ayıplarını örter. Fakat Dorian, doğrusu, Sibyl Vane rastladığımız bütün kadınlardan ne kadar farklı imiş. Onun ölümünde benim için özel bir güzellik var. Böyle, mucizelerin görüldüğü bir yüzyılda yaşadığımdan dolayı memnunum. Bunlar romans, ihtiras, ve aşk gibi hepimizin oynadığımız şeylerin gerçek olduğuna beni inandırıyor.»

«Ona müthiş zalim davrandım, bunu unutuyorsun.»

«Korkuyorum, kadınlar zulmü, doğrudan doğruya zulmü başka herhangi bir şeyden fazla takdir ederler. Onların ilkel eşsiz içgüdüleri vardır. Biz onları azat ettik, fakat onlar yine de efendilerini arayan köleler olarak kaldılar. Boyunduruk altında olmayı severler. Sen muhakkak çok güzeldin. Ben seni hiç sahiden öfkeli görmedim, fakat seni ne kadar güzelleştirmiştir, tasavvur edebiliyorum. Ve önceki gün sen bir şeyler söyledin ki o zaman bu bana salt hayali görünmüştü. Ama bugün bunun hakikat olduğunu anlıyorum. Ve herşeyin anahtarı onda.»

«Neydi Harry?»

«Sibyl Vane'in, romansın bütün kadın kahramanlarını temsil ettiğini - bir gece Desdemona, bir gece Ophelia; Juliet olarak öldüyse İmogen olarak dirildiğini bana söylemiştin.»

Delikanlı yüzünü elleri içine gömerek :

«Artık bir daha hiç dirilmiyecek.» diye fısıldadı.

«Hayır, artık dirilmiyecek. Son rolünü oynadı. Fakat sen onun acınacak halde olan giyinme odasındaki yapayalnız ölümünü sadece Shakespeare'in Jacobien bir trajedisinden alınmış, acayip ürpertici bir parça, Webster'den, yahut Ford' dan, yahut Cyril Tourneur'den harikulâde bir sahne olarak düşünmelisin. Kız hiç bir zaman gerçek olarak yaşamadı. Şu halde hiç bir zaman gerçek olarak ölmedi de. Hiç olmazsa senin için o, daima Shakespeare'ın piyesleri arasında uçan ve onları varlığıyle daha da güzelleştirip bırakan bir rüya, bir hayal, Shakespeare'in musikisini daha zengin ve daha şakrak aksettiren bir kamıştı. Gerçek hayata dokunur dokunmaz onu berbat etti, hayat da onu berbat etti ve böylece geçip gitti. İstersen Ophelia'nin yasını tut, Cordelia boğazı sıkılarak boğulduğu için başına küller saç. Brabanto'nun kızı öldüğü için göklere haykır. Fakat Sibyl Vane'e gözyaşlarını israf etme. O, ötekilerden daha az gerçekti.»

Bir susma oldu. Odaya akşam karanlığı bastı. Gölgeler sessiz ve gümüş ayaklariyle bahçeden odaya kaydılar. Eşyanın renkleri güçlerini kaybederek ağır ağır solup gittiler.

Bir zaman sonra Dorian başını kaldırdı. Ferahlıktan iç çekmesi gibi bir şeyle, «Beni bana anlatın Harry!» dedi. «Söylediğin her şeyi hissettim. Fakat nedense bundan korktum. Ve bunu kendime anlatamadım. Beni ne kadar iyi tanıyorsun. Fakat artık olup bitenden bahsetmeyelim. Benim için fevkalâde bir hayat tecrübesi. İşte bu kadar. Acaba hayatta bunun kadar harikulâde bir şey bir daha başıma gelecek mi?»

«Hayat senin için daha neler saklıyor Dorian, bu bambaşka güzelliğinle yapamıyacağım hiç bir şey yoktur».

«Fakat tut ki Harry, yanaklarım çöktü, ihtiyarladım ve buruştum? O zaman?»

Lord Henry gitmek için kalkarak: «Ah, o zaman» dedi. «O zaman sevgili Dorian'ım, zaferlerin için mücadele etmek zorunda kalırsın. Bugün onlar sana geliyorlar. Hayır, güzel-

liğini korumaya mecbursun. Akıllı olmak için lüzumundan fazla çok okuyan ve güzel olmak için lüzumundan fazla çok düşünen bir zamanda yaşıyoruz. Senden mahrum kalamayız. Şimdi artık giyinsen de kulübe gitsek daha iyi edersin. Zaten oldukça geciktik.»

«Operada buluşsk derdim, Harry. Bir şey yiyemiyecek kadar yorgunum. Kız kardeşinin loca numarası kaç?»

«Yirmi yedi zannederim. Birinci katta. Kapıda ismini göreceksin. Fakat gelip benimle yemek yemiyeceğine üzülüyorum.»

Dorian bezgin bezgin: «Takatim yok» dedi. «Fakat bütün söylediklerin için sana pek minnettarım. Muhakkak ki, benim en iyi dostum sensin. Hiç kimse beni şimdiye kadar senin gibi anlamadı.»

Lord Henry elini sıkarak: «Biz daha dostluğumuzun başlangıcındayız Dorian.» dedi. «Hoşça kal, seni dokuz buçuktan önce görürüm ümit ederim. Unutma, Patti oynuyor.»

Kapı kapanınca Dorian Gray, zile dokundu. Bir iki dakika sonra Victor lâmbalarla göründü ve perdeleri indirdi. Hizmetçi uzaklaşsın diye sabırsızlıkla bekledi. Adam ona, her yaptığına bitmez tükenmez bir vakit sarfediyor gibi geldi.

Victor dışarı çıkar çıkmaz, Dorian Gray perdeye fırladı ve onu açtı. Hayır, resimde yeni bir değişiklik yoktu. Kendisi öğrenmeden önce resim Sybil'in ölüm haberini almıştı. Hayatının her olayını daha olurken haber alıyordu. Ağzın güzel hatlarını bozan zulüm çizgisi, şüphesiz kızın ne olduğunu bilmediğimiz zehiri içtiği aynı dakikada belirmişti. Yahut, bu dış sonuçlara karşı kayıtsız mıydı? Sadece ruhun içinde olanlardan mı haber alıyordu? Merak etti. Bir gün bu değişikliğin gözlerinin önünde meydana gelmesini diledi, dilerken de ürperdi,

Zavallı Sybil! Bütün bu olup bitenler ne kadar romantikti. Sahnede, çok defa yalandan ölmüştü. Sonra ölümün kendisi ona dokundu ve beraber aldı götürdü. Şu korkunç son sahneyi nasıl oynamıştı? Ölürken ona lânet etmiş miy-

di? Hayır, kız onun aşkından ölmüştü ve aşk bu andan başlayarak kendisi için kutsal bir şey olacaktı. Hayatını kurban ederek bütün günahlarından kurtulmuştu. Şu mütlhiş akşam, tiyatroda kendisine neler çektirdiğini artık düşünmeyecekti. Onu, aşkın yüce gerçekliğini göstermek için bu dünya sahnesine gönderilmiş son derece trajik bir kişi olarak düşündü. Son derece trajik bir kişi mi? Onun çocukça halini, şirin ve peri gibi hareketlerini ve ürkek titrek cazibesini hatırladığı zaman gözleri yaşlarla doldu. Göz yaşlarını sildi ve tekrar resme baktı.

Karar vermeğe mecbur olduğu saatin geldiğini hissetti. Yoksa kararı vermiş miydi? Evet, hayat kendisi için hükmünü vermişti. Hayat, ve onun hayat hakkındaki sonsuz tecessüsü. Ölümsüz gençlik. Sonsuz ihtiras, en ince ve gizli zevkler. vahşî keyifler ve daha vahşî günahlar - bütün bunlardan payını almalıydı. Resim onun ayıbının yükünü taşıyacaktı; hepsi bundan ibaret.

Tuvaldeki temiz yüzü tehdit eden lâneti düşündüğü zaman, içi sızladı. Şimdi kendisine böyle zalimce gülümseyen resimdeki dudakları, Narsis'le çocukça alay ederek öpmüştü, yahut öper gibi yapmıştı. Her sabah resmin önünde onun güzelliğine hayran, zaman zaman kendisini ona nerdeyse âşık sanarak oturmuştu. Şimdi, bu resim, teslim olduğu her yeni ruh haline göre değişecek miydi? Şimdi bu resim; saçlarının o dalgalı güzelliğini daha parlak altın ışıklar halinde ne zamandır parlatmış olan güneş ışığından kaçıracağı, herhangi bir yerde kilit ve sürgü altında gizlemeğe mecbur kalacağı son derece çirkin, lânetleme bir şey mi olacaktı? Yazık! Yazık!...

Resimle kendisi arasındaki bu korkunç paylaşmayı durdursun diye bir an dua etmeyi düşündü. Bir duası ile resim değişmişti. Belki yeni bir dua ile değişmez, öyle kalabilirdi. Ve bununla beraber, hayatı biraz tanıyan bir kimse, son derece genç kalmak ümidinden, bu ümit ne kadar fantastik, yahut ne kadar fena âkıbetlerle yüklü olursa olsun, vaz geçebilir miydi? Üstelik bu, gerçekten onun elinde miydi? Bu

değişmeyi meydana getirmiş olan duası mıydı? Bunun için garip ve ilmî bir sebep olamaz mıydı? Eğer düşünmek canlı bir uzva tesir edebiliyorsa, niçin ölü ve organik olmayan maddelere de tesir etmesin? Yok, düşünce yahut şuurlu istek olmaksızın da, garip bir alâkanın gizli aşkıyla atom atomu çağırarak bizim dışımızdaki şeyler, ruh haletlerimiz ve ihtiraslarımızla âhenkli olarak titreşemez miydi? Fakat sebep o kadar önemli değildi. Korkunç bir kuvveti dua ile yoldan çıkarmayı bir daha denemiyecekti. Eğer resim değişecekse değişsindi. İşte bu kadar! Neden inceden inceye araştırmalı?

Çünkü onu seyretmek de gerçek bir zevk olurdu. Kafasının içini en gizli yerlerine kadar takip etmeğe gücü yeterdi. Bu portre onun için bütün aynaların en tılsımlısı olurdu. Nasıl onun vücudunu meydana çıkarmışsa ruhunu da böylece açıp gösterebilir. Resmi kış bassa da, kendisi yazın kenarında, ilkbaharın titreştiği yerde, hâlâ durmakta devam eder. Resmin yüzünden kan çekilip de geriye fersiz gözlerle tebeşir rengi soluk bir maske bıraktığı zaman, kendisi gençlik çağının ışıklı tazeliğini devam ettirir. Güzelliğinin hiç bir çiçeği solmaz. Hayatının tek bir nabzı yavaşlamaz. Yunan ilâhları gibi kuvvetli, çevik ve şen olur. Tuvalin üzerindeki renkli hayale ne olursa olsun, ona ne? Kendisi emniyette olur ya!. Önemli olan buydu.

Resmin önündeki paravanı eski yerine çekti. Ve buna gülümsedi. Yatak odasına geçti. Uşağı gelmiş kendisini orada beklemekteydi. Bir saat sonra operada idi ve Lord Henry onun sandalyesine dayanıyordu.

IX

Ertesi sabah kahvaltıda otururken Basil Hallward odaya alındı. Üzüntü içinde:

«Seni bulduğumdan öyle memnunum ki Dorian» dedi. «Dün akşam da geldim. Fakat operada olduğunu söylediler. Tabiî bunun mümkün olmadığını biliyordum. Keşke nerede olduğuna dair bir haber bırakmış olsaydın. Bir trajedinin arkasından başka bir trajedi gelebilir diye hep korku içinde müthiş bir gece yaşadım. İlk haber aldığın zaman bana bir telgraf çektirebilirdin sanırım. Bunu kulüpte elime geçen The Globe'un son baskısında bir tesadüfle okudum. Derhal sana koştum ve bulamayınca ağlayacak gibi oldum. Bu meselenin beni ne kadar üzdüğünü sana anlatamam. Senin ne çekeceğini de anlıyorum. Ama neredeydin? Kızın annesini görmeğe mi gittin? Bir an arkandan gelmeyi aklımdan geçirdim. Gazetede adresleri vardı. Euston Road'da bir yerde değil mi? Fakat hafifletemiyeceğim bir acıya karışmaktan korktum. Zavallı kadın! Kimbilir ne haldedir? Hem biricik çocuğu! Neler diyor?»

Dorian Gray Venedik camından, zarif altın kabarcıklı bir bardaktan açık sarı şarabını yudum yudum içiyor ve pek canı sıkılmış olduğunu belli ederek:

«Sevgili Basil, ben bunu nereden bileyim?» diye mırıldandı. «Ben operada idim. Keşke sen de gelseydin. Harry'nin kız kardeşi Lady Gwendolen ile tanıştım. Onun locasında idik. Çok sevimli bir kadın ve Patti'nin ilâhî bir sesi var. Kötü şeylerden bahsetme. İnsan bir olaydan bahsetmezse o hiç olmamış demektir. Harry'nin dediği gibi nesneye ger-

çeklik veren şey sadece ifadedir. Şunu da söyleyebilirim ki, o, kadının biricik çocuğu değildi. Bir de oğlan var. Zannederim yakışıklı bir delikanlı. Ama o tiyatroda değil; gemici yahut böyle bir şey. Sen şimdi bana kendinden bahset. Ne resmi yapıyorsun?»

Hallward titrek bir sesle ağır ağır:

«Operaya gittin?» dedi. «Sibyl Vane kötü bir pansiyon odasında ölü yatarken sen operaya gittın. Sevdiğin kız, hem de uyumak için bu mezar sessizliğine kavuşmadan sen bana başka kadınların güzelliğinden ve Patti'nin ilâhiliğinden bahsedebiliyorsun. Onun küçük beyaz vücudunu ne kadar korkunç şeyler bekliyor, düşünsene bir kere.»

Dorian ayağa fırlayarak: «Sus Basil. Dinlemek istemiyorum.» diye bağırdı. «Bana böyle şeylerden bahsetmemelisin. Olan olmuştur, geçen geçmiştir.»

«Düne mi geçmiş diyorsun?»

«Bununla gerçek bir zamanın geçmiş olmasının münasebeti ne? Bir heyecandan kurtulmak için senelere ihtiyacı olanlar ancak sığ insanlardır. Kendine hâkim olan kimse yeni bir acıyı, yeni bir zevk icat edecek kadar kolay bitirebilir. Ben kendimi üzüntülerimin iradesine bırakmak istemiyorum. Onları kullanmak, onlardan zevk almak, onlara hükmetmek isterim.»

«Dorian, bu korkunç! Seni bir şey baştan aşağı değiştirmiş. Sen, her gün atölyemde gelip bana resmini yaptırmak için oturan, eşsiz güzel gence benzemiyorsun. Fakat o zaman saftın, tabiiydin ve şefkatliydin. Bütün dünyanın en bozulmamış mahlûku idin. Şimdi sana ne oldu bilmiyorum. Kalbin yokmuş, merhametin yokmuş gibi konuşuyorsun. Hep Harry'nin tesiri. Bunu görüyorum.»

Delikanlı kızardı. Pencereye giderek güneşin ışıkları oynaşan yeşil bahçeye bir iki dakika baktı. Nihayet:

«Ben Harry'ye çok şey borçluyum Basil» dedi.. «Sana olduğumdan daha çok. Sen bana ancak kendimi beğenmeyi öğrettin.»

«Peki. Bunun cezasını da gördüm Dorian, yahut bir gün göreceğim.»

Dorian dönerek: «Bilmiyorum, ne demek istiyorsun Basil?» diye haykırdı. «Bilmiyorum, ne istiyorsun? Söyle, ne istiyorsun?»

Sanatçı üzgün: «Resmini yaptığım zamanki Dorian Gray'i» dedi.

Delikanlı ona doğru gidip elini omuzuna koyarak:

«Basil» dedi. «Pek geç kaldın. Dün Sibyl Vane'in kendini öldürdüğünü işittiğim zaman.»

Hallward «kendini öldürdü. Büyük Allahım! Muhakkak mı?» diye bağırdı. Ve korku ile ona baktı.

«Sevgili Basil, bunun olağan bir kaza olduğunu elbette düşünemezsin, tabiî kendini öldürdü.»

Yaşlı adam yüzünü ellerine gömdü. «Ne kadar korkunç!» diye fısıldadı ve içinden bir ürperme geçti.

«Hayır!» dedi Dorian Gray. «Bunda korkunç olacak bir şey yok.. Zamanın büyük, romantik trajedilerinden biri. Umumiyetle, sahnedeki insanlar herkes gibi yaşarlar. Onlar iyi kocadırlar, sadık karıdırlar, yahut buna benzer can sıkıcı bir şeydirler. Ne demek istediğimi anlıyorsun - burjuva erdemi, yahut bunun gibi şeyler. Sibyl ne kadar başka idi. O, hayatının en güzel trajedisini yaşadı. O daima bir kahramandı. Oynadığı son gece —sizin onu gördüğünüz gece— fena oynadı. Çünkü aşkın gerçeğini öğrenmişti. Onun gerçek olmayışını öğrenince Juliet nasıl ölebilirdiyse öylece öldü. Tekrar sanat uzayına geçti. O da bir nevi şehittir. Ölümünde şehitliğin içler acısı faydasızlığı ve heba olmuş güzelliği vardır, fakat söylediğim gibi acı çekmemiş olduğunu sanma!. Dün belli bir zamanda —beş buçuk yahut altıya çeyrek kala sularında - gelmiş olsaydın beni gözyaşları içinde bulacaktın. Burada bulunan ve bana haberi getirmiş olan Harry bile aslında neler çektiğimi anlayamadı. Büyük acı çektim. Sonra geçti. Bir heyecanı tekrarlayamam. Pek içli olanlar başka, bunu kimse yapamaz. Sen müthiş haksızsın Basil. Buraya beni avutmaya geliyorsun. Eksik olma. Beni

avunmuş buluyorsun ve kızıyorsun. Siz merhametli insanlar böylesiniz. Sen bana, bir defa Harry'nin anlattığı bir insan dostunun hikâyesini hatırlatıyorsun. Hani ömrünün yirmi yılını bir kötülüğün düzeltilmesi ile mi yahut haksız bir kanunun kaldırılması ile savaş ederek mi geçirmiş, neydi unuttum, nihayet muvaffak da olmuş. Hiç bir şey onun hayal kırıklığına benzemez. Sonra yapacak bir şey bulamamış ve can sıkıntısından nerdeyse patlayarak koyu bir insan düşmanı olmuş, çıkmış. Bundan başka, sevgili ihtiyar Basil, beni gerçekten teselli etmek istiyorsan bana, bu olanı unutmayı, yahut onu tam bir sanat açısından görmeyi öğretmelisin» «La Consolation des arts» (1) hakkında bir yazı yazan Gautier değil miydi? Bir defa senin atelyende elime küçük, deri kaplı bir kitap geçtiğini ve şu hoş ibareye gözümün takıldığını hatırlıyorum. Ben Marlow'da ikimiz beraberken anlattığın; sarı atlasın, bir insanın dünyadaki bütün bedbahtlıklarını avutabileceğini diline dolayan şu genç adam gibi değilim. Ben insanın dokunabileceği ve eline alabileceği güzel şeyleri severim: Eski sırmalı kumaşları, yeşil bronzları, lâke işlerini, fil dişi oymaları, seçkin bir muhiti; lüks, tantana, bütün bunlardan alınacak çok şey vardır. Fakat onların yarattıkları, yahut açığa vurdukları sanat kârca mizaç bence daha önemlidir. İnsanın kendi hayatının seyircisi olmak, Harry'nin dediği gibi, hayatın acısından kaçmaktır. Seninle böyle konuştuğum için hayretler içinde kaldığını biliyorum. Ne kadar açıldığımın farkında değilsin. Beni tanıdığın zaman ben bir okul çocuğu idim. Şimdi bir erkeğim. Yeni ihtiraslarım, yeni tasarılarım, yeni fikirlerim var. Şimdi bən başkayım. Fakat bunun için beni daha az sevmemelisin. Değiştim, fakat benim daima arkdaşşım kalmalısın. Tabii Harry'yi çok seviyorum. Fakat senin ondan daha iyi olduğunu biliyorum. Daha kuvvetli değilsin - hayattan çok korkuyorsun - fakat daha iyisin. Biz beraber ne kadar bahtiyardık. Beni bırakma, Besil. Ve benimle kavga et-

(1) Sanatların tesellisi.

me. Ben neysem oyum. Bu konuda daha fazla söylenecek hiç bir şey yok.»

Ressam kendini garip bir şekilde içlenmiş hissetti. Delikanlıya sonsuz değer veriyordu. Ve onun kişiliği sanatında büyük bir dönüm noktası olmuştu. Ona daha fazla sitem etmek fikrine tahammül edemezdi. Onun kayıtsızlığı nihayet belki sadece gelip geçecek bir ruh haleti olabiairdi. Onda o kadar iyi taraflar, o kadar asîl taraflar vardı ki...

Nihayet hüzünlü bir gülümsemeyle: «Peki Dorian» dedi. «Bugünden sonra bu korkunç şeyden artık sana hiç bahsetmiyeceğim. Yalnız adının buna karıştırılmamasını ümit ederim. Tahkikat bugün öğleden sonra olacak. Çağırıldın mı?»

Dorian Gray hayır der gibi başını salladı. Ve «Tahkikat» kelimesi geçince yüzüne bir nefret ifadesi geldi. Buna benzer şeylerin hepsinde öyle. «Benim adımı bilmiyorlar» diye cevap verdi.

«Fakat kız muhakkak biliyordu ya.»

«Yalnız küçük adımı. Onu da kimseye söylemediğinden eminim. Bir kere bana, bütün oradakilerin kim olduğumu pek merak ettiklerini, fakat kendisinin daima, adımın Güzel Prens, olduğunu söylemekle kaldığını anlattı. Bu, onun hoşluğu. Bana Sibyl'in bir resmini yapmalısın, Basil. Ondan, kırık dökük, hazin bir iki kelime ile bir iki öpüş hatırasından daha fazla bir şeye sahip olmak isterim.»

«Eğer seni memnun ederse Dorian bir şey yapmağa çalışacağım. Fakat gelip kendin bana modellik etmelisin. Sensiz yürütemem.»

Korkarak: «Sana artık hiç modellik edemem Basil. İmkânı yok bunun.» diye bağırdı.

Ressam ona sabit gözlerle baktı. «Sevgili çocuğum, ne saçma!» diye bağırdı. «Yaptığımı beğenmediğini mi söylemek istiyorsun? Nerede o? Ne diye önüne şu perdeyi koydun? Bırak da bakayım. O yaptığım en iyi resimdir. Rica ederim kaldır şu perdeyi Dorian. Uşağının eserimi böyle giz-

lemesi düpedüz rezalet. Daha girerken odanın başka türlü olduğunu sezdim.»

Uşağımın bununla hiç ilgisi yok, Basil. Odamın düzenini ona bırakacağımı zanneder misin? Bazan çiçeklerimi düzeltir, hepsi bu kadar. Hayır; bunu ben kendim yaptım. Işık resim için çok keskindi.»

«Çok mu keskin? Hiç de değil, sevgili dostum. Ona bundan daha uygun bir yer olamazdı. Dur bakayım!»

Ve Hallward odanın köşesine doğru yürüdü.

Dorian Gray'in dudaklarından bir korku feryadı çıktı. Ressamla perdenin arasına atıldı. Benzi sapsarı:

«Basil!» dedi. «Ona bakmamalısın. Bakmanı istemiyorum.»

Hallward gülerek:

«Kendi eserime bakmamak! Ciddî söylemiyorsun her halde. Ne diye bakmıyayım?»

«Eğer ona bakmağa çalışırsan Basil, şerefim üzerine söylüyorum, yaşadığım müddetçe seninle bir daha konuşmam. Gayet ciddî söylüyorum. Sana hiç izahat vermiyorum. Sen de hiç bir şey sorma. Fakat unutma ki bu perdeye dokunursan aramızda her şey bitmiştir.»

Hallward yıldırımla vurulmuşa döndü. Dorian Gray'e büyük bir şaşkınlıkla baktı. Şimdiye kadar onu hiç böyle görmemişti. Delikanlı öfkesinden sapsarı idi. Yumruklarını sıkmış; göz bebekleri, ateş yuvarlaklarına benziyordu. Bütün vücudu titriyordu.

«Dorian!»

«Sus!»

Soğuk bir tavırla:

«Ama ne oldu? Eğer arzu etmiyorsan tabiî ona bakmam!» dedi. Döndü ve pencereye doğru yürüdü.

«Lâkin bu sâhiden manasız. Kendi eserime bakamamam. Hem ben onu sonbahara Paris'te sergiye koyacağım. Belki daha önce üzerinden bir cilâ geçmeğe mecbur olacağım. Şu halde onu bir gün görmeliyim. Neden bugün olmasın?»

Dorian Gray garip bir korku hissinin bütün vücudüne yayılıp çıktığı sırada :

«Sergiye koymak mı? Onu sergiye mi koymak istiyorsun?» diye bağırdı. Sırrı bütün dünyaya mı yayılacaktı? Elâlem hayatının muammasına ağzı açık bakacak mıydı? Buna imkân yoktu. Bir şey - ne olduğunu bilmiyordu - derhal yapılmalıydı.

«Evet, buna karşı bir şey demezsin sanırım. George Petit, ekim başlarında, benim en iyi eserlerimden toplayıp Rue de Sèze'de özel bir sergi açmak istiyor. Portre orada yalnız bir ay kalacak. Ondan bu kadar bir zaman mahrum kalabilirsin sanırım. Zaten bu süre içinde sen Londra'da yoksun. Onu daima bir perdenin arkasında gizli tuttuğuna göre de sence o kadar kıymeti olmasa gerek.»

Dorian Gray elini alnında gezdirdi. Üzerinde soğuk ter taneleri vardı. Kendini korkunç bir tehlikenin kenarında hissetti :

«Bir ay önce onu hiç bir sergiye koymayacağını bana söylemiştin!» diye bağırdı. «Ne diye fikrini değiştirdin? Siz kararlarına sadık geçinen insanların gününüzün gününüze uymadığı zamanlar herkesinki kadar çok, tek fark şu ki, sizin hevesleriniz daha manasız. Dünyada hiç bir şeyin bu resmi herhangi bir sergiye göndermeye seni kandıramıyacağını büyük bir ciddiyetle bana temin etmiştin, bunu unutmuş olamazsın. Harry'ye de ayni şeyi söyledin.»

Ansızın durdu. Ve gözlerinde bir ışık parladı. Lord Henry nin bir defa ona yarı şaka, yarı ciddî :

«Eğer on beş dakikalık tuhaf bir vakit geçirmek istiyorsan, Basil'e resmini niçin sergiye koymak istemediğini söyletmeğe çalış. Bunun sebebini bana söyledi. Ve bu benim için bir çok sırların örtüsünü kaldırdı.» dediği aklına geldi. Evet, kimbilir belki Basil'in sırrı vardı. Bunu onun ağzından almayı deneyecekti.»

İyice yanına yaklaşarak ve dosdoğru gözlerinin içine bakarak :

«Basil!» dedi. «Her birimizin bir sırrı var. Seninkini öğ-

reneyim, ben de sana benimkini söyliyeceğim. Resmimi niçin sergiye koymak istemedin?»

Ressam elinde olmıyarak ürperdi. «Dorian, eğer sana bunu söylersem belki bana sevgin azalacak. Ve muhakkak bana güleceksin. Senin ikisini de yapmana tahammül edemem. Resme hiç bakmamamı istiyorsan buna razıyım. Sen varsın ya, sana bakarım. Hayatımın en iyi eserini dünyadan gizlemekte ısrar ediyorsan, kabul. Senin dostluğun bana şan ve şöhretten daha kıymetlidir.»

Dorian Gray «Hayır Basil, bunu bana söylemelisin ki» diye ısrar etti. «Bunu öğrenmek hakkımdır.»

Korku hissi tamamiyle geçmiş ve yerine merak gelmişti. Basil Hallward'ın sırrını öğrenmeye karar vermişti.

Ressam üzgün üzgün:

«Gel oturalım Dorian» dedi. «Gel, oturalım, bana bir tek soruya cevap ver. Resminde herhangi garip bir şey farkettin mi? - belki hemen gözüne çarpmıyan, fakat sonra ansızın kendini meydana vuran bir şey?»

Delikanlı iyice büyümüş gözlerinin vahşî bakışlarını ona dikerek ve titriyen elleri koltuğun kollarına tırnaklarını geçirerek:

«Basil» diye bağırdı.

«Anlıyorum, farketmişsin. Konuşma, söyliyeceğimi dinle, bitinceye kadar bekle. Dorian, sana rastladığım andan beri kişiliğin bana olağanüstü bir etki yaptı, Ruh, beyin, ve gücüm, bütün varlığım senin mahkûmundu. Sen benim için, hatırası biz sanatçıları güzel bir rüya gibi takip eden şu görünmez idealin görünür tecessümü olmuştun. Sana tapıyordum. Konuştuğun insanları bile kıskanmaya başlamıştım. Senin büsbütün benim olmanı istiyordum. Yalnız senin yanında bulunduğum zaman bahtiyardım. Uzak olduğun zaman da sanatımda yaşamaya devam ediyordun. Tabiî buna sana hiç açmadım. Bu imkânsız olurdu, anlamazdın ki. Bunu kendim bile güç anlıyordum. Yalnız mükemmellikle yüzyüze geldiğimi ve dünyanın benim gözlerim için harikulâde güzel bir hal aldığını biliyordum - belki çok harikulâde,

çünkü böyle çılgınca tapınmada tehlike vardır. Kaybetmenin tehlikesi. Haftalar gelip geçti. Günden güne daha çok kendimi sende erimiş buluyordum. Sonra yeni bir gelişme ortaya çıktı. Senin zarif zırhlar içinde Paris ve avcı pelerinli ve parlak harbeli Adonis olarak resmini yaptım. Başında ağır Lotus çiçeklerinden bir çelenkle Hadrian'ın sandalında oturdun. Gözlerin Nilin yeşil derinliklerinde kaybolmuştu. Bir Yunan korusundaki sâkin bir suya eğilmiş ve suyun sessiz gümüşünden, çehrendeki mucizeyi görmüştün. Ve her şey sanat nasıl olmak lâzımsa öyle olmuştu: Kendiliğinden, ideal ve uzak. Fakat bir gün, bazen bunun uğursuz bir gün, olduğunu düşünürüm, senin eşsiz bir resmini yapmağa karar verdim. Hakikatte olduğun gibi; geçmiş çağların elbisesi içinde değil de, kendi elbisenle ve kendi zamanında. Seni bana böyle örtüsüz ve dumansız doğrudan doğruya gösteren, metodun realizmi mi, yoksa salt senin kişiliğinin mucizesi mi, karar veremiyorum. Ancak biliyorum ki bu resme çalışırken her renk büyüsü sırrını açıyor gibi geldi, bana. Başkalarının benim putataparlığımı anlıyacaklarından korkmaya başladım. Çok şey söylediğimi, onun içine kendimden çok şey koyduğumu hissettim Dorian. O zaman resmi hiç sergiye koymamaya karar verdim. Senin biraz canın sıkılmıştı, fakat sen o zaman bunun benim için ne demek olduğunu anlayamazdın. Kendisine bundan bahsettiğim Harry bana güldü. Fakat ben buna aldırmadım. Resim bitip de önünde yalnızca oturduğum zaman hissettim ki haklı idim.. Neyse, bir iki gün sonra resim atelyeden gitti. Ve ben onun orada bulunmasından gelen dayanılması güç büyüsünden kurtulur kurtulmaz, bunda senin fevkalâde güzel oluşundan ve benim resim yapabildiğimden fazla bir şey görmüş olduğunu vehm etmekle budalalık ettiğimi anladım. Bir şey yaratırken bizi dolduran ihtirasın yaratılan eserde kendini gerçekten gösterdiğine inanmayı bugün bile bir yanlışmış gibi düşünmemek elimden gelmiyor. Sanat, sandığımızdan daha soyuttur. Şekil ve renk, şekil ve rengi konuşur - başka hiç bir şey değil. Çok defa sanat bana, sanatçıyı meydana çıkarmaktan ziyade onu

gizliyor gibi gelir. Onun için Paris'ten bu teklifi alınca senin resmini serginin baş eseri yapmaya karar verdim. Senin hayır diyebileceğini hiç aklımdan geçirmedim. Şimdi haklı olduğunu görüyorum. Resim sergiye konamaz. Sana söylediğim şeylerden dolayı bana kızmamalısın Dorian. Bir defa da Harry'ye söylediğim gibi sen tapılmak için yaratılmışsın.»

Dorian Gray derin bir nefes aldı. Yanaklarının rengi geri geldi ve dudaklarında bir gülümseme belirdi. Tehlike geçmişti. Bu seferlik kurtulmuştu. Kendisine şu anda bu acayip itirafları yapmış olan ressama sonsuz bir merhamet hissetmemek elinden gelmiyordu. Ve kendisi de bir arkadaşının kişiliğine bu yolda mahkûm olacak mıydı? Lord Henry'de çok tehlikeli olmanın büyüsü vardı. Fakat hepsi bu kadardı. İnsanın onu sevemeyeceği kadar zeki ve alaycıydı. Kendisini böyle garip sevgiyle doldurucak bir kimse hiç olacak mıydı? Bu da hayatın, kendisi için sakladığı şeylerden miydi?

Hallward «Resimde bunu görmüş olman bana çok olağanüstü göründü Dorian» dedi.

«Sahiden gördün mü?»

«Onda bir şey gördüm» diye cevap verdi. «Bana gayet acayip gelen bir şey.»

«O halde şimdi artık resme bakmama bir şey demezsin ya?»

Dorian başıyla reddetti: «Bunun için bana rica etme Basil. Ben, resmin karşısına geçip bakmana katiyen müsaade edemem.»

«Bir gün elbette edersin?.»

«Asla!»

«Peki. Belki haklısın. Şimdi Allahaısmarladık Dorian. Sen, hayatımda sanatımı gerçekten etkilemiş, tek insansın. İyi ne yaptıysam sana borçluyum. Ah! Bütün bunları sana söylemenin bana neye mal olduğunu bilmezsin.»

Dorian «Sevgili Basil» dedi. «Ne söyledin ki? Sadece ba-

na fazlaca hayran olduğunu hissettiğini - bu, bir iltifat bile değil.»

«Bu niyetle söylenmemişti zaten. Bu bir itiraftı. Şimdi söyleyince içimden bir şey boşaldı sandım. İyisi mi hiç kimse tapınmasını sözlere dökmemelidir.»

«Bu, pek üzücü bir itiraftı.»

«Evet, ne bekliyordun Dorian. Resimde başka bir şey görmedin değil mi? Görülecek başka bir şey yoktu ki?»

«Hayır, görülecek başka hiç bir şey yoktu. Niçin soruyorsun? Fakat artık tapınmadan bahsetmemelisin. Budalaca bir şey bu. Biz dostuz Basil, Sen ve ben. Daima böyle kalmalıyız.»

Ressam hüzünle :

«Şimdi senin Harry'n var» dedi.

Delikanlı şen bir gülüşle:

«Oo! Harry!» diye bağırdı. «Harry sabahlarını inanılmıyacak şeyler söylemekle ve akşamlarını ihtimal verilmiyen şeyler yapmakla geçiriyor. Tam benim sürmek istediğim bir hayat tarzı. Fakat yine de başım sıkıldığı zaman Harry'ye gideceğimi zannetmem. O zaman sana gelmeyi tercih ederim, Basil.»

«Bana tekrar modellik edeceksin?»

«İmkânsız.»

«Reddetmekle, bir sanatçı olarak, benim hayatımı bozuyorsun Dorian. Hiç kimse hayatında iki ideale rastlamaz. Pek azı da ancak bir tanesine.»

«Sana bunu anlatamam Basil. Fakat sana artık hiç modellik etmemeliyim. Bir resimde uğursuz bir şey var. Onun da kendine mahsus bir hayatı var. Gelip seninle çay içeceğim. Bu da onun kadar zevkli olacak.»

Hallward esef ederek «korkarım senin için daha zevkli» diye mırıldandı. «Allahaısmarladık. Resme bir defa daha bakmama müsaade etmediğinden üzgünüm. Fakat katlanacağım. Bu noktada ne hissettiğini çok iyi anlıyorum.»

O gidince Dorian Gray gülümsedi. Zavallı Basil! Gerçek

sebebi ne kadar az seziyor! Ve ne kadar garip ki kendi sırrını meydana vurmağa mecbur olduğu yerde, hemen hemen tesadüfle dostununkini ağzından almıştı! Bu garip itiraf ona ne kadar çok şey söylemişti. Ressamın manasız kıskançlık nöbetleri, ve hatta vahşî tutkunluğu, mübalâğalı övgüleri, acayip susmaları şimdi bunların hepsini anlıyor ve üzülüyordu. Böyle romantik rengi olan bir dostlukta ona, trajik bir şey var gibi geldi.

İçini çekti ve zile dokundu. Resim ne pahasına olursa olsun kaldırıp gizlenmeliydi. Sırrının tekrar meydana çıkmak tehlikesini göze alamazdı. Bütün dostlarının girdikleri bir odada resmi bir saat bile tutmakla delilik etmişti.

X

Uşağı içeri girince dikkatle süzerek ona baktı. Ve perdenin arkasına bakmayı aklından geçirdi mi diye merak etti. Adam da böyle bir belirti yoktu ve onun emirlerini bekliyordu. Dorian bir sigara yaktı, aynaya gitti, baktı. Victor'un yüzünü aynada mükemmel görebiliyordu. Bu yüz, kulluğun donmuş bir maskesini andırıyordu. Orada korkulacak hiç bir şey yoktu. Buna rağmen tetik bulunması daha iyiydi.

Ağır ağır konuşarak, kâhya kadına kendisini görmek istediğini söylemesini ve sonra çerçeveciye giderek adamlarından ikisini derhal eve göndermesini rica ettiğini tenbihledi. Adam odadan çıkarken gözleri perde tarafında dolaşıyordu gibi geldi. Yoksa bu, salt kendi kuruntusu muydu?

Bir iki dakika sonra siyah ipek elbisesi ve buruşuk ellerinde eski moda uçları açık eldivenleri ile Misis Leaf odaya telâşla girdi. Ondan, ders çalıştığı odanın anahtarını rica etti...

«Eski ders çalıştığınız oda mı, Mister Dorian?» dedi. «Fakat orası tozlu. Orasını siz girmeden önce temizletip bir düzene koymalıyım. Orası sizin görebileceğiniz bir halde değil efendim, katiyen değil.»

«Düzeltilmesini istemiyorum Leaf. Bana yalnız anahtar lâzım.»

«Fakat efendim, içeri girince üstünüz başınız örümcek ağları içinde kalacak. Aşağı yukarı beş yıl var ki açılmadı. Lord hazretlerinin ölümünden beri.»

Büyük babasının anılmasiyle ürperdi. Ona dair hatıra-

ları nefretle doluydu. «Zararı yok» diye cevap verdi. «Ben yalnız odayı görmek istiyorum. Başka bir şey değil, anahtarı bana ver.»

İhtiyar kadın titrek, müteredditellerle anahtar testesini karıştırarak :

«Buyurun anahtarı» dedi. «Buyurun. Şimdi çıkarırım. Fakat orada oturmayı düşünmüyorsunuz ya, efendim, şimdi aşağıda bu kadar rahatken.»

Sabırsızlıkla «Hayır, hayır» diye bağırdı. «Teşekkür ederim Leaf. Gidebilirsin.»

Kadın bir iki dakika oyalandı. Ve eve ait işler üzerinde bir az gevezelik etti. Dorian içini çekti. Ve kadına evi nasıl uygun görüyorsa öyle idare etmesini söyledi. Yüzü tebessümler içinde kadın odadan çıktı.

Kapı kapanınca Dorian anahtarı cebine attı. Odada etrafına bakındı. Gözleri büyük babasının Bologna yakınında bir manastırda ele geçirdiği on yedinci yüzyıl sonundan kalma nefis, Venedik işi ağır altın işlemeli erguvan renginde atlas bir örtüye ilişti. Evet, bu, o uğursuzu örtmeye yarıyacaktı. İhtimal çok defa tabut örtülüğü yapmıştı. Şimdi de ölümün çürütmesinden bile kötü olan bir çürüyüşle kendi kendini çürüten bir şeyi gizliyecekti, dehşetler doğuran ama hiç ölmiyecek olan bir şeyi. Ceset için kurtlar neyse, tuval üzerindeki boyanmış hayal için de günahları aynı şey olacaktı. Günahları, onun güzelliğini bozacaklar, onun cazibesini yeyip bitireceklerdi. Onlar bu resmi lekeliyecekler ve yüzüne bakılmaz hale koyacaklardı. Bununla beraber kendisi yaşayıp gidecekti. Daima canlı kalacaktı.

Ürperdi ve Basil'e resmi saklamak istediğinin gerçek sebebini söylemediği için bir an acındı. Basil Lord Henry'nin tesirine ve kendi mizacından gelen ve daha da zehirli olan etkilere karşı koymasına yardım edebilirdi. Basil'in ona karşı askıda —çünkü bu gerçekten aşktı— asil ve manevi olmayan hiç bir şey yoktu. Bu, hislerden doğan ve hisler yorulduğu zaman ölen güzelliğin salt fizik hayranlığı değildi. Bu Michelangelo'nun ve Montaigne'in ve Winckelmam'ın ve

doğrudan Shakespeare'in tanımış olduğu bir aşktı. Evet, Basil onu kurtarabilirdi. Fakat şimdi artık pek geçti. Geçmiş daima yok edilebilirdi. Pişmanlık, inkâr, unutma bunu yapabilirdi. Fakat gelecekten kaçınılamazdı. Onda, çıkacak korkunç delikler bulacak, ihtiraslar, kötülüklerinin gölgesini hakikat yapacak hayaller gizliydi.

Divanı örten büyük altın işlemeli erguvan örtüyü aldı ve elinde tutarak perdenin arkasına gitti. Tuvaldeki yüz evvelkinden daha mı beterdi? Kendisine değişmemiş gibi geldi. Bununla beraber ona karşı nefreti daha kuvvetliydi. Altın saçlar, mavi gözler, gül kırmızısı dudaklar hepsi buradaydı. Değişen yalnız ifade idi. Onun bu acımabilmezliği ne korkunçtu. Burada okuduğu o kahredici ağır hükümle karşılaştırıldığı zaman Basil'in Sybil Vane hakkındaki başakakmaları ne kadar zayıf kalmıştı! - nekadar zayıf ve ne kadar tesirsiz. Tuvalden ona kendi ruhu bakıyor ve ondan hesap istiyordu. Yüzüne acı bir ifade geldi ve kıymetli örtüyü resmin üzerine attı. Ayni dakikada kapı vuruldu. Perdenin arkasından çıktığı sırada uşağı da içeri girdi.

«O adamlar geldi efendim.»

Bu adamı derhal defetmeliydi. Resmin nereye götürüleceğini öğrenmemeliydi. Onun herhalde kurnaz bir tarafı, ve hileci hiyanet gözleri vardı.

Dorian yazı masasına oturarak Lord Henry'ye kendisine okuyacak bir şey göndermesi ricasiyle ve akşam sekizi çeyrek geçe sözleşmiş olduklarını hatırlatır bir tezkere karalardı.

«Cevabını bekle» diyerek kâğıdı eline verdi. «Adamları da buraya al.»

Bundan iki yahut üç dakika sonra kapı tekrar vuruldu ve South Audley Street'in meşhur çerçevecisi Mister Hubbard bizzat, biraz kaba görünüşlü genç çırağiyle birlikte içeri girdi. Mister Hubbard kırmızı yanaklı ve kırmızı sakallı küçük bir adamdı. Onun sanat düşkünlüğü, münasebette bulunduğu birçok sanatçıların sonu gelmeyen para sıkıntısı yüzünden epeyce zarar görmüştü. Dükkândan ayrılmak hiç âdeti değildi. Herkesin kendi ayağına gelmesini beklerdi. Fakat

Doran Gray'i eskiden beri ayırırdı. Dorian'da, kimsenin kendini kurtaramıyacağı bir büyü vardı. Onu sadece görmek bile bir zevkti.

Tombul çilli ellerini oğuşturarak:

«Size ne hizmetim dokunabilir, Mister Gray?» dedi.

Kendim gelerek şeref kazanmayı düşündüm. Nefîs bir çerçeve ele geçirdim efendim. Bir artırmadan seçtim. Eski Floransa işi. Zannederim Fonthill'den gelme. Dinî bir tabloya pek gider Mister Gray.»

«Bizzat zahmet ettiğinizden dolayı çok üzgünüm Mister Hubbard, o çerçeveyi muhakkak gelip göreceğim. Her ne kadar şimdi dinî sanat için özel bir alâkam yoksa da - fakat bugün yalnız bir resmin üst kata çıkarılmasını istiyorum. Oldukça ağır. Onun için adamlarınızdan ikisini göndermenizi rica etmek istemiştim.»

«Bir şey değil, Mister Gray. Size bir hizmette bulunmakla zevk duyarım. Bu sanat eseri nerede?» Dorian perdeyi iterek: «İşte!» diye cevap verdi. «Bunu böyle, olduğu gibi örtüsiyle çıkarabilir misiniz? Götürürken çizilmesin istiyorum.»

İyi niyet sahibi çerçeveci :

«Şüphesiz» dedi ve çırağının yardımiyle resmi, asılı bulunduğu uzun tunç zincirlerden kurtarmağa başladı. «Nereye götüreceğiz Mister Gray?»

«Size yolu göstereceğim, lûtfen arkamdan gelir misiniz Mister Hubbard? Yahut belki sizin önden gitmeniz daha iyi. Yazık ki oda en üst katta. Ön merdivenlerden gidelim, daha geniştir.»

Onlara kapıyı açtı. Hole çıktılar ve merdivenden yürüdüler. Çerçevenin mükellef bir şey olması resmi son derece ağırlaştırmıştı. Ve Mister Hubbard'ın, bir centilme'nin bir iş yapmasını görmekten duyduğu titiz bir iş adamı nefretiyle ettiği saygılı itirazlara rağmen Dorian ikide bir, onlara yardım olsun diye, resmi tutuyordu.

En üst kata vardıkları zaman küçük adam :

«Bayağı bir yük Mister Gray» diye soludu ve parlıyan

alnını sildi. Bu andan itibaren hayatının garip sırrını saklıyacak ve ruhunu insanların gözünden gizliyecek olan odanın kapısını açtığı sırada Dorian :

«Maalesef bir hayli ağır» diye mırıldandı.

Dört yıldan fazla var ki odaya ayak basmamıştı. Çocukluğunda oyun odası ve biraz daha büyüyünce çalışma odası olarak kullandığı zamandanberi. Burası müteveffa Lord Kelso'nun, annesine garip surette benzeyişinden ve daha başka sebeplerden dolayı daima nefret etmiş olduğu ve kendisinden bütün imkânlar dairesinde uzak kalmasını arzu ettiği küçük torunu için bilhassa yaptırdığı büyük, ölçülerindeki nispet birbirini tutan bir oda idi. Oda, Dorian'a pek az değişmiş göründü. Burada Dorian'ın çocukken kaç kereler içine girip saklandığı, fantastik resimlerle süslenmiş tahtaları ve bozulmuş, yaldızları kararmış zıhlarıyle gayet büyük İtalyan sandığı duruyordu. Orada, uçları kıvrılmış sayfaları ile okul kitaplarıyla dolu sarı hint ağacı etajer duruyordu. Arkada duvarda ayni parça parça olmuş resimli bir Felemenk Gobelin halısı vardı. Üzerinde rengi solmuş bir kralla kraliçe bir bahçede satranç oynuyor, dirseklerine kadar eldivenli bileklerinde başlıklı kuşlarla bir alay atlı şahinciler de yanlarından geçiyor. Bütün bunların hepsini ne kadar iyi hatırlıyordu. Etrafına baktıkça yanlızlık içinde geçen çocukluğunun her anını hatırlıyordu. Çocukluk hayatının lekesiz temizliğini andı ve uğursuz resmin tam bu odaya saklanacak olması ona korkunç göründü. Bu ölmüş, uzak günlerde, kendisini bekliyen akibetleri ne kadar az düşünmüştü.

Bununla beraber bütün evin içinde mütecessis gözlerden burası kadar emin başka bir yer de yoktu. Anahtar ondaydı. Başka kimse buraya ayak basamazdı. Erguvan tabut örtüsünün altındaki boyanmış yüz hayvanlaşabilir, iğrenç bir hal alabilirdi. Ne ehemmiyeti vardı? Bunu kimse göremezdi ya. Onu kendisi de görmiyecekti. Ne diye, ruhunun çirkin çürüyüşünü seyredecekti. Gençliği ona kalıyordu. bu kâfi idi. Bundan başka tabiatı daha incelemez miydi? gele-

ceğin, yüzkaraları ile dolu olması için sebep yoktu. Bir aşk, hayatının önüne çıkabilir, onu arıtabilir, daha şimdiden ruhunda ve etinde kımıldıyor görünen günahlardan kendisini koruyabilir - şu garip ve tarif edilemeyen günahlar ki işte böyle esrarlı olmaları onlara inceliğini ve büyüsünü veriyor. Belki bir gün duygulu kızıl dudakların etrafındaki zalim ifade kaybolacak ve o zaman Basil Hallward'ın şaheserini tekrar dünyaya gösterecekti.

Hayır: bu imkânsızdı. Çünkü saatten saate, haftadan haftaya tuvaldeki bu şey ihtiyarlıyordu. Belki günahların çirkinliğinden kaçınabilirdi, fakat yaşın çirkinliğinden doğacak akıbetten kurtulamazdı. Yanaklar çökecek ve pörsüyecekti. Feri sönen gözlerin etrafında sarı kaz pençeleri derinleşecek ve bu gözleri berbat edecekti. Saçlar parlaklığını kaybedecek, ağız kapanmak bilmeyecek, ihtiyar adamlarda olduğu gibi salyalı yahut çirkin olacaktı. Sonra çocukluğunda kendisine o kadar sert davranan büyük babasında gördüğü gibi kırışmış boyun, soğuk, mavi damarlı eller ve kanburlaşmış vücut gelecekti. Resim gizli kalmalıydı. Çare yok bunlar olacaktı.

Bezgin bezgin dönerek «Lûtfen içeri giriniz Mister Hubbard» dedi. «Sizi bu kadar beklettiğim için çok üzgünüm. Başka bir şey düşünüyordum.»

Dinlenmek için hâlâ soluyan çerçeveci «Biraz dinlenmekten her zaman hoşlanırım, Mister Gray» dedi.

«Nereye koyacağız efendim?»

«Nereye isterseniz. Buraya belki. Burası iyidir. Asılmasın, yalnız duvara dayayın. Teşekkür ederim.»

«Bu sanat eserine bakmağa izin var mı, Mister Gray?»

Dorian irkildi. Adamı gözünden ayırmıyarak: «Bu sizi alâkadar edecek bir şey değil, Hubbard» dedi. Hayatının sırrını saklıyan kıymetli örtüyü açmağa cür'et etseydi adamın üzerine atılıp onu yere sermeye hazır olduğunu hissetti. Başka zahmetim yok. Buraya derhal gelmek lûtfunu gösterdiğiniz için size pek minnettarım.»

«Bir şey değil Mister Gray, bir şey değil. Hizmetinize

daima amadeyim, efendim.» Ve Mister Hubbard arkasında, kaba, çirkin yüzünde ürkek bir şaşkınlık ifadesiyle dönüp Dorian'a bakan çırağiyle merdivenlerden aşağı koşup indi. Çırak ömründe böylesine eşsiz güzel bir insan görmemişti.

Ayak sesleri kesilince Dorian kapıyı kilitledi ve anahtarı cebine koydu. Şimdi kendini emin hissetti. Hiç bir kimse bu korkunç şeye bakamıyacaktı. Kendisininkinden başka hiç bir göz yüzünün karasını göremiyecekti.

Kütüphaneye geldiği zaman saat beşi biraz geçmiş ve çay getirilmişti. Vasisinin, son kışını Kahire'de geçirmiş olan profesyonel hasta güzel karısı Lady Radley'in hediyesi sedef kakmalı, koyu renk, kokulu ağaçtan bir küçük masanın üzerinde Lord Henry'den bir tezkere vardı. Onun yanında cildi biraz yıpranmış ve köşeleri oldukça eskimiş sarı kâğıt kaplı bir kitap duruyordu. Çay takımının üzerine St. James Gazette'in akşam nüshası konulmuştu. Şu halde Victor dönmüştü. Adamlar giderken holde onlara rastlıyarak ne yaptıklarını sorup araştırmış mıdır diye düşündü. Muhakkak resmin yerinde olmadığını anlıyacaktı - hatta, ihtimal çayı hazırlarken bunu çoktan farkettiğinde şüphe yoktu. Perde henüz eski haline getirilmemişti. Ve duvarda bir boşluk görünüyordu. Adama belki bir gece gizlice, yukarı çıkıp mahut kapıyı zorlamaya çalışırken rastlıyacaktı. İnsanın kendi evinde bir casus barındırması müthiş bir şeydi. Bir mektup okumuş, ya bir konuşmaya kulak misafiri olmuş, yahut üzerinde adres yazılı bir kart ele geçirmiş, yahut bir yastığın altında solmuş bir çiçek ve yahut da bir koparılmış dantel parçası bulmuş olan bir hizmetçinin, bütün ömürlerince kendilerini haraca kestiği nice zengin adamlar işitmişti.

İçini çekti. Fincanına biraz çay koyduktan sonra Lord Henry'nin tezkeresini açtı. Bu tezkere sadece akşam gazete-

sini ve kendisini alâkadar edecek bir kitap gönderdiğini, sekizi çeyrek geçe de kulüpte olacağını bildiriyordu. Kayıtsızca St. James'i açtı ve bir göz gezdirdi. Beşinci sayfada kırmızı kalemle çizilmiş bir yer gözüne çarptı. Ve bu işaret şu paragrafa dikkatini çekti :

«Bir articin ölümü üzerinde soruşturma» Bu sabah Hoxton caddesinde Bell Tavern'de mıntaka hâkimi Mister Danly tarafından, geçenlerde Holborn'daki Royal Theatre tarafından angaje edilmiş olan genç bir oyuncunun, Sybil Vane'in ölüm sebebi hakkında bir soruşturma yapıldı. Ölümün bir kaza neticesi olduğuna karar verildi, gerek kendi ifade verirken ve gerek otopsiyi yapmış olan Dr. Birrell'in ifadesi esnasında kazazedenin lıçkırıklarla boşanan annesine karşı genel bir teessür duyulmuştur.»

Kaşlarını çattı ve gazeteyi parçalıyarak odanın öbür tarafına gitti ve parçaları fırlatıp attı. Bütün bu olanlar ne kadar çirkindi. Ve çirkinlik, her şeye ne yaman bir gerçeklik veriyordu: Bu haberi kendisine yolladığı için Lord Harry'ye de canı sıkıldı. Bunu kırmızı kalemle işaret etmesi de gerçekten manasızdı. Victor bunu okuyabilirdi. Adamın ingilizcesi bunu okuyup anlamaya yeter de artardı bile.

Belki de okumuştu. Ve kuşkulanmağa başlamıştı. Ama ne zararı vardı? Dorian Gray'in Sibyl Vane'in ölümü ile ne ilgisi vardı? Korkacak hiç bir şey yoktu. Onu öldüren Dorian Gray değildi.

Gözleri Lord Henry'nin gönderdiği sarı kitaba takıldı. Bu ne olabilirdi? Ona daima gümüş üzerine işleyen garip Mısır arılarının bir eseri gibi görünen inci renkli, sekiz köşeli küçük sehpaya gitti kitabı alarak, kendini bir koltuğa attı ve sayıfaları çevirmeğe başladı. Bir iki dakika sonra kendini kitaba büsbütün kaptırmıştı. Bugüne kadar okuduğu kitapların en acayibiydi. Gûya pırıl pırıl elbiseler içinde, flütlerin tatlı seslerine ayak uydurarak dünyanın günahları sessiz bir alay halinde önünden geçiyorlardı. Belirsiz bir

şekilde tahayyül ettiği şeyler ansızın el ile tutulacak gibi gerçekleşmişti; hiç bir zaman aklından geçmiyen şeyler yavaş yavaş meydana çıkıyordu.

Bu konusuz ve yalnız bir tek kişisi olan bir romandı. Daha doğrusu genç bir Parisli'nin sadece psikolojik bir incelemesi idi. Bu genç bütün ömrünü ondokuzuncu yüzyılda kendi yaşadığı ondokuzuncu yüzyıl hariç, geri kalan yüzyılların bütün düşünce tarzlarını ve intiraslarını kavramıya ve sanki kendi nefsinde insan ruhunun o güne kadar geçirmiş olduğu çeşitli ruh hareketlerini özetlemeye çalışıyordu, akıllı insanların hâlâ günah adını verdikleri şu tabiî isyanlar kadar akılsızca erdem adı verilen feragatleri de salt yapmacık oluşlarından ötürü seviyordu.

Kitabın garip ve parıl parıl olan üslûbu Fransız sembolist okulunun güçlü sanatçılarından bazılarının eserini ayırdeden argolarla ve arkaizmle, teknik ifadeler ve özenilmiş açıklamalarla, dolu hem canlı, hem karanlıktı. İçinde orkideler kadar devcesine ve renkçe onlar kadar incelmiş mecazlar vardı.

Hislerin hayatı orada mistik bir felsefe açısından tasvir ediliyordu. Bazan insan bir orta çağ azizinin ruh coşkunluklarını mı, yoksa bu günün günahkârının marazî itiraflarını mı okuduğunu pek bilemiyordu. Bu kitap zehirdi. Sayıfalarından, bir ağır günlük kokusu tütüyor ve dımağı bunaltıyordu. Cümlelerim ahengi, musikisinin tesirli değişmezliği, o kadar girift nakaratı ve itina ile tekrarlanan movementlarıyla delikanlının içinde öyle bir dalıp gitme, öyle bir hayal kurma hastalığı yarattı ki ona batan günü ve yayılan gölgeleri farkettirmedi.

Pencerelerde bakır yeşili, bulutsuz ve kimsesiz bir yıldızın deldiği bir gök parlıyordu. Onun alaca karanlığı içinde okuyamaz hale gelinceye kadar okumağa devam etti. Uşak birkaç defa vaktin geciktiğini hatırlattıktan sonradır ki ayağa kalktı. Yatak odasına geçti. Kitabı, daima yatağının yanında duran küçük Floransa işi masanın üzerine koydu. Ve akşam yemeği için geyinmeye başladı.

Kulübe vardığı zaman saat neredeyse dokuzdu, orada Lord Harry'yi kahvaltı odasında, canı pek sıkılmış, yalnızca otururken buldu.

«Çok özür dilerim Harry» diye bağırdı. «Fakat bu salt senin kabahatin. Gönderdiğin kitap beni o kadar büyüledi ki vaktin nasıl koşup geçtiğini farketmedim.»

Dostu «Evet; onu beğeneceğini düşünmüştüm» diyerek sandalyesinden kalktı.

«Hoşuma gitti demedim, Harry. Beni büyüledi dedim. Arada büyük bir fark var.»

Lord Henry «ya demek bunu keşfettin?.» diye mırıldandı. Ve yemek odasına geçtiler.

XI

Yıllarca Dorian Gray, kendisini bu kitabın etkisinden kurtaramadı. Yahut, belki kendini hiç kurtamaya uğraşmadı demek daha doğru olur. Paris'ten, ilk baskısından en az dokuz tane ciltsiz nüsha getirtti. Onları çeitli ruh haletlerine ve üzerinde vakit vakit kontrolünü tamamiyle kaybettiği bir tabiatin değişen heveslerine uysun diye, başka başka renklerde ciltletti. Romantik ile bilimseli, kendisinde şaşılacak bir şekilde mezetmiş olan bu romanın kahramanı essiz genç Parisli'yi kendisinin bir ilk taslağı gibi görmeye başladı. Ve gerçekten bütün kitap ona, hayatının kendi yaşamadan önce yazılmış hikâyesini anlatıyor gibi göründü.

Bir bakıma o, romanın fantastik kahramanından daha talihli idi. Anlaşılan bir zamanlar göze çarpan güzelliğini birdenbire kaybetmesi yüzünden, genç Parisli hayatının çok erken çağlarında aynalara, parlak madenî satıhlara, durgun suya karşı duyduğu gülünç korkuyu hiç tatmamıştı. Tatması için sebep de yoktu. Ve zalim bir sevinle - Çünki her hazda mutlaka olduğu gibi sevinçlerin hemen hepsinde bir parça zalimlik vardır - kitabın, başkalarında ve dünyada en çok değer verdiği şeyi kaybedip ondan mahrum kalan birinin kederini ve umutsuzluğunu biraz mübalâğa edilmiş olsa bile, gerçekten trajik bir şekilde tasvir eden son kısmını tekrar tekrar okumayı âdet edinmişti.

Basil Hallward'ı ve ondan başka daha birçoklarını o kadar büyülemiş olan bulunmaz güzelliği onu hiç bırakmayacakmış gibi geldi kendisine. Kendisi hakkında en kötü şey-

leri işitenler bile —vakit vakit Londra'da onun yaşayışı hakkında garip dedikodular dolaşıyor ve bunlar kulüplerin günlük sohbetleri oluyordu - görür görmez onun şerefini lekeleyecek hiç bir şeye inanamıyorlardı. Onda daima, kendini dünyanın lekelerinden korumuş olan bir adam hali vardı. Ulu orta konuşan adamlar Dorian Gray odaya girince susuyorlardı. Çünkü yüzünün arılığında, onları utandıran bir şey vardı. Gûya onun varlığı lekelemiş oldukları masumluğun hatırasını andırmaya yetiyordu. Onun gibi böyle güzel, bu kadar sevimli bir delikanlının, ayni zamanda şehvetli ve bayağı olan bir devrin lekesinden nasıl olup da uzak kalabildiğine şaşıyorlardı.

Dostlarının, yahut dost sandıklarının arasında o kadar garip zanlar doğuran şu ortadan esrarlı uzun kayboluşlarının birinden dönünce, çok zaman yukarıya, kilitli odaya tırmanır, şimdi yanından hiç ayırmadığı anahtarıyle kapıyı açar, elinde bir ayna ile Basil Hallward'ın yaptığı resmin önüne geçer, gözünü. bir kere tuvaldeki günahkâr, iliiyarlıyan çehreye; bir kere aynadan kendisine gülen güzel genç yüze bakardı. Aradaki tezadın keskinliğinden derin bir haz duyardı. Kendi güzelliğine gittikçe daha çok âşık oluyor, ruhunun soysuzlaşmasına gittikçe daha çok merak sarıyordu. Kırışık alnında izler bırakan yahut ta etli, şehvetli ağzın etrafında sürünen çirkin çizgileri ince bir dikkat ve bazan da canavarca korkunç bir zevkle inceler, yaşın izleri mi, yoksa günahların izleri mi daha çirkin diye bazen düşünürdü. Beyaz ellerini, resmin kaba, şiş elleri yanına koyar ve gülümserdi. Bu biçimini kaybetmiş vücutla dermanı kalmamış kol ve bacaklarla alay ederdi. Geceleri öyle anlar olmuştur ki kimi zaman hoş kokular içindeki yatağında, bazen de takma bir isimle kıyafetini değiştirerek gittiği ve gedikli bir müşterisi haline geldiği doklardaki adı kötüye çıkmış küçük meyhanenin sefil odasında uykusuz yatarken ruhuna sürdüğü lekeyi, bencil olduğu için daha da koyaklaşan bir acıma ile düşünürdü. Fakat böyle anlar pek seyrekti. Dostlarının bahçesinde otururlarken Lord Henry'nin ilk

defa içinde uyandırdığı yaşama hırsı, tatmin edildikçe artıyor gibiydi. Hayatı tanıdıkça daha çok tanımak istiyordu. Doyurdukça daha çok acıkan iştihaları vardı.

Bununla beraber sosyeteyle bağlarını gevşetmedi. Kışın ayda bir, yahut iki defa ve mevsim içinde her çarşamba güzel evini çevresine açar ve sanatlarının sihriyle misafirlerini büyülemek için günün tanınmış musikicilerini toplamaya özen verirdi. Tertibinde Lord Henry'nin daima yardım ettiği küçük akşam yemekleri; ekzotik çiçekler, işlemeli masa örtüleri, antika altın ve gümüş takımların senfonik düzeniyle sofraların süslenmesindeki ince zevk kadar davetlilerin dikkatle seçilmesi ve sofraya oturtulmaları ile de şöhret bulmuştu. Doğrusu bir çok ve pek genç olanlar Dorian Gray'de, Eton ve Oxford günlerinde düşündükleri, okumuş bir adamın kültürünü bir sosyete adamının bütün cazibesi, seçkinliği ve kusursuz davranışlarıyla birleştirmiş olan bir idealin canlı örneğini görüyor, yahut gördüklerini zannediyorlardı. Dorian, onlar için Dante'nin «kendilerini güzelliğe taparak olgunlaştırmağa çabalayan» şu seçkinler takımından biriydi.

Gautier gibi onun için de yalnız, «Görünen âlem mevcut» tu.

Evet, şüphesiz hayatın kendisi onun için bütün sanatların ilki ve en büyüğü idi. Ve onun için bütün öteki sanatlar ancak bir hazırlıktı. Fantastik olan şeyi birden herkesin malı yapan modanın ve güzelliğin kayıtsız şartsız zamana uygunluğunu isbat için kendi tarzında bir atılış olan şıklık tabiî onu büyülüyordu. Onun giyinişinin ve zaman zaman özendiği özel üslûbun Mayfair balolarının ve Pal Mall - Kulüb pencerelerinin - onun her yaptığını kopya eden ve kendisinin ancak yarı ciddiye aldığı züppeliğinin bugün var yarın yok büyüsünü taklide çalışan - genç şıkları üzerinde apaçık bir etkisi vardı.

Fakat hemen reşid olur olmaz kendisini bekleyen yere sahip olmaya can atıyordu ve Satyricon yazarı bir zamanlar

Neron'un imparatorluk Roma'sı için ne olmuşsa kendisi de zamanının Londra'sı için ayni şeyi olabilmek düşüncesiyle yanıyordu. Bununla beraber, için için, bir mücevher nasıl takılır, bir kravat nasıl bağlanır, bir baston nasıl sallanır diye kendisine akıl danışılan bir arbiter Elegantiarum (1) dan daha fazla bir şey olmayı arzuluyordu. Kendine göre özene bezene hazırladığı akla uygun bir felsefesi ve düzenli ilkeleri olacak ve duyuların manevileştirilmesinde en yüksek gerçekleşmesini bulacak olan yeni bir yaşayış yolu göstermek istiyordu.

Duyulara tapınmak çok kez ve haklı olarak fena gözle görülmektedir. İnsanr kendilerinden daha kuvvetli görünen ihtirasların ve heyecanların karşısında içgüdüsüyle korkup çekilirler. Ve onları daha az gelişmiş varlık şekilleriyle paylaştıklarını bilirler. Fakat Dorian Gray'e öyle geliyordu ki duyuların gerçek niteliği hiç bir zaman anlaşılamamıştır. Ve hâkim vasfı, ince bir güzellik içgüdüsü olması gereken yeni bir maneviyatın unsurları haline getirmeye çalışacak yerde, insanlar onları salt acı ile dindirmelerinden yahut ta onlara katlanmak için türlü yoksulluklar çekmelerinden ötürü yabani ve hayvan basamağında kalmışlardı. Dönüp de tarihin akışına baktıkça kendisini bir kayıp duygusu kaplıyordu. Nice şeyler boşu boşuna feda edilmişti, hem de ne önemsiz karşılıklar uğruna. Kaynağı korku ve sonucu da insanların kendi uydurdukları ve bilgisizlikleri yüzünden kaçmak istedikleri, kafalarındaki alçalmadan sonsuz derecede daha korkunç bir alçalma olan , bile bile yapılmış delice feragatlara, nefse eziyet ve nefsi inkâr yollarına sapılmıştır. Tabiat o üstün alaycılığı ile, yabanî hayvanlariyle beslensin diye keşişi çöle sürer ve târikidünyaya da, arkadaş olsunlar diye kırların hayvanlarını verir.

Evet Lord Henry'nin bir zamanlar önceden haber verdiği gibi, hayatı yeniden yaratacak olan ve onu günümüzde

(1) Zarafet Hakemi manasına gelen bu unvanı, Tacitus bir zamanlar Nero'nun gözdelerinden olan Petronius için kullanmıştır.

garip bir şekilde yeniden canlanan şu sert ve çirkin püritenlikten kurtaracak olan yeni bir Hedonizm oratoya çıkmalıydı. Bu Hedonizm akıldan elbette faydalanacaktı, ama duyulara dayanan her hangi bir hayat tecrübesinden feragat etmeyi gerektiren hiç bir teoriye yahut sisteme hiç bağlanmıyacaktı. Onun amaca, tatlı olsun, acı olsun, hayat tecrübesinin meyvaları değil, hayat tecrübesinin kendisiydi.

Duyuları körleten bayağı sefahet kadar onları öldüren riyazetle ilgilenmeyecekti. Ancak insanlara kendisi de bir andan başka bir şey olmayan hayatın anları üzerine benliklerini yoğunlaştırmayı öğretecekti.

Ya bize ölümü aratacak kadar düşsüz geçen gecelerin yahut da çarpık zevk ve dehşet gecelerinin birinden sonra tam vaktinde uyanmamış olan aramızda pekaz kimse vardır, bu zamanda beynin bölmelerine, gotik sanata sürekli gücünü veren bütün grotesk şeylerde gizlenmiş olan o canlı hayat ile dolu ve gerçeğin kendisinden daha korkunç olan hayaletler çullanır. Bu sanatın, bilhassa kafaları düş görmek hastalığına uğramış olanların sanatı olduğu söylenebilir. Yavaş yavaş beyaz parmaklar perdelerin arasına gizlice sürünür! Hem yeni, hem hoş olacak heyecanlar araştırırken ve romance'in gerektirdiği garabet unsuruna sahip olmak için kendi yaratılışına gerçekten aykırı olduğunu bildiği bazı düşünce yollarına sapar ve kendisini onların tatlı tesirlerine bırakırdı ve sonra sanki renklerini yakalayıp ta kafasındaki merakı susturdu, onları gerçekten ateşli bir mizaç ile uyuşan şu garip kayıtsızlıkla bir yana atardı ve günümüzün bazı psikologlarına göre çok defa ateşli bir mizacın şartı bu kayıtsızlıktadır.

Bir defa onun hakkında katolikliğe dönmek üzere olduğuna dair bir söylenti çıktı; ve şüphesiz Katolik âyini onu kuvvetle çekmekteydi. Antik dünyanın bütün feragatlerinden gerçekten çok daha müthiş olan günlük feragat ona, duyuların tanıklığının yüce inkârı ile olduğu gibi unsurlarının ilkel basitliği ve sembolleştirmeye çalıştığı insan trajedisinin ölümsüz koyaklığı ile de heyecan veriyordu.

Soğuk mermer döşemede diz çöküp kolalı çiçekli cübbesi içinde papazın yavaş yavaş ve beyaz ellerle kutsal ekmeğin içinde bulunduğu gözün perdesini bir yana ittiğini, yahut bazen içinde insanın Danis Cebstis, yani meleklerin ekmeği diyebileceği kutsal ekmeğin bulunduğu kıymetli taşlarla süslü fener biçimindeki kabı havaya kaldırdığını, yahut ta sırtına İsânın çarmıh elbisesini giyerek kutsal ekmeği tasın içine doğradığını ve günahlarından ötürü göğsünü yumrukladığını seyretmekten hoşlanıyordu. Kırmızılar ve danteller içinde ağırbaşlı oğlanların büyük altın çiçekler gibi havada sallandıkları buhurdanlar onu büyülüyordu. Dışarı çıkarken kara günah çıkarma kulübelerine bakardı ve onların karanlık gölgelerinde oturup erkeklerin ve kadınların yıpranmış felsefeler arasından hayatlarının hakiki hikâyesini fısıldadıklarını dinlemeye can atardı.

O bir inanç ve sisteme bağlanmakla kafasının gelişmesine set çekmeğe, yahut ömür boyunca yaşanacak bir evi tek bir gecenin, yahut ta yıldızsız ve ayı kararmamış bir gecenin birkaç saatinin geçirileceği bir han köşesiyle karıştırmak hatasına hiçbir zaman düşmedi. Alıştığımız şeyleri bize yardımcı gösteren harikulâde güciyle mistisizm ve ondan hiç ayrılmaz gibi görünen antinomisme bir mevsim ona hâkim oldu; ve başka bir mevsim Almanya'daki devrimci akımın maddeci düşüncelerine yöneldi, ve ruhun hasta, yahut sağlam, normal yahut bozuk, bazı fizik şartlara kesin olarak dayandığına inanmaktan hoşlanarak, insanın düşünce ve ihtiraslarını, beyinde inci gibi bir hücreye, yahut bedende bir ak sinire bağlamaktan garip bir zevk duydu. Bununla beraber, daha önce söylendiği gibi, hayatın hiç bir teorisinin hayatın kendisiyle karşılaştırılınca önemi olmadığını gördü. Bütün zihin oyunlarının işten ve denemeden sıyrıldıkları zaman ne kadar kısırlaştığını kavradı. Biliyordu ki duyuların da meydana vurmakta ruhtan geri kalmadıkları manevi sırları vardır.

Bir defa da kendini güzel kokuları, baygın kokulu yağları imbikten geçirerek, Doğuda çıkan kokulu zamkları yaka-

rak bunların yapılışındaki sırları incelemiye verdi. Gördü ki, hissi hayatta tam karşılığı olmıyan hiç bir ruh haleti yoktur ve bunların birbirleriyle gerçek bağlarını araştırmıya koyuldu. Niçin günlük kokusu insanı mistik yapar ve bir an ihtirasları kamçılar, menekşe kokusu çok eski aşkların hatırasını uyandırır, miskluyme sıkıntı verir ve Schampock muhayyileyi körleştirir ve bu bağlantıyı kurabilmek için çok defa kokuların tam bir psikolojisini bütün ayrıntılarıyle ortaya çıkarmaya ve güzel kokan köklerin, polen yüklü kokulu çiçeklerin, ıtırlı balsamın yahut koyu renk güzel kokulu ağaçların - kokusu insanı hasta eden Hint sünbülünün, deliliğe götüren Hovenie (1) nin, ruhtan kara sevdayı sürüp çıkaran bir kudreti olduğu söylenegelen öd ağacının çeşit çeşit etkilerini değerlendirmeye çalıştı.

Bir başka defa kendini büsbütün musikiye verdi. Ve tavanı altın kızılı ve duvarları zeytin yeşili lâkeli kafesli uzun bir odada bir yandan sırıtkan zencilerin tek sesli bakır trampetlerini çalıp sırım gibi, sarıklı Hintlilerin kızıl şilteler üzerine çökerek kamış yahut tunç uzun borularını üfledikleri, büyük gözlüklü yılanları yahut korkunç boynuzlu engerekleri büyüledikleri veyahut büyüler göründükleri sırada bir yandan da çılgın çingenelerin küçük gitarlarından vahşî melodiler çekip çıkardıkları; yahut sarı bornuslu ağırbaşlı Tunusluların kocaman utlarının gergin tellerini koparırcasına vurdukları görülmedik konserler tertip etti. Schubert'in inceliği, Chopin'in tatlı üzüntüleri ve hatta Beethoven'in güçlü armonileri onun kulağına girmediği zamanlarda bazan bir barbar musikisinin kulağı tırmalayan intervall'leri ve keskin ahenksizlikleri onu heyecanlandırıyordu. Dünyanın dört köşesinden, ya ölmüş milletlerin mezarlarında, yahut batı medeniyetiyle temasları dolayısıyla yaşamaya devam etmiş olan bir kaç vahşî kabile arasında bulunabilmiş en garip sazları bir araya topladı; ve onlara dokunmaktan, onları çalmaya yeltenmekten hoşlandı. Rio Negro kızılderililerinin, hiç

(1) Hovenie: Asyada tek cins olarak bulunan bir nebat.

bir kadının görmesine müsaade edilmeyen, genç erkeklerin bile oruç tutmaya ve kamçı cezasına katlanmadıkça bakamayacakları esrarlı «Juruparis'i ve Perululuların keskin kuş sesleri gibi çınlayan toprak kapları; Alfonso de Ovallo'nun Şili'de dinlediği insan kemiğinden kavalları; Cuzco yakınında bulunan ve garip tatlı bir ses çıkaran ahenk dolu, yeşim taşlarını edindi. Ve onun, üzeri resimli, içi çakıllarla doldurulmuş, sallandığı zaman çakırdayan kabakları; çalanın sadayı üflemediği tersine havayı içine çektiği, Meksikalıların «Clarin»i; Amazon kabilelerinin, bütün gün yüksek ağaçlarda tüneyen bekçilerin çaldığı ve üç mil mesafeden işitildiği söylenen sert «Ture»leri; tahtadan iki titreşen dili olan bitkilerin sütlü özsuyundan elde edilen esnek bir zamka batırılmış değneklerle çalınan «Teponaztli»si; Aztek'lerin üzüm gibi hevenk halinde asılmış olan «Yotel zilleri»; ve Vernal Diaz'ın Kortez'le beraber Meksiko tapınağına giderek gördüğ ve onun hüzünlü sesini bize o kadar canlı anlatmış olduğu davula benzeyen büyük yılan derileri gerilmiş silindir şeklinde kocaman bir davulu vardı. Bu sazların fantastik karakteri onu büyülüyor ve sanatın da, tabiat gibi, devleri, ejderha kılığında ve çirkin sesli şeyleri olduğunu düşünmekte garip bir heyecan buluyordu. Fakat çabucak bunlardan da yoruluyor ve tekrar operadaki locasında yapayalnız, yahut ta Lord Henry ile birlikte oturup «Tanhäuser»i, bu büyük sanat eserinin prelude ünde kendi ruhunun trajedisinin dile geldiğini görerek, vecd içinde dinliyordu.

Sonra mücevherleri incelemeye daldı ve bir kıyafet balosunda üzeri beş yüz altmış inci ile kaplı bir elbiseyle Fransa amirali Anne de Joyeuse kıyafetinde göründü. Bu merak onu senelerce büyüledi. Ve hattâ hiç bir zaman yakasını bırakmadı denebilir. Toplamış olduğu çeşit çeşit taşları mahfazalarından çıkarıp onları tekrar yerine koymakla çok defa bütün bir gününü harcadı. Bunların arasında lamba ışığında kırmızı görünen zeytin yeşili zümrütler, tel inceliğinde gümüş sulu Cymiphane, fıstık rengi zebercet, gül pembe ve şarap sarısı topazlar, titreşen dört ışınlı yıldızlariyle yanar

erguvan kızılı Seylan taşları, alev kızılı lâaller, portakal sarısı, menekşe rengi lâal taşları ve kızıl yakut ve gök yakut, damarlı mor yakutlar. Güneş taşının kızıl altınını ve ay taşının inci beyazlığını ve sütlü opal'in dağınık eleğimsağmasını seviyordu. Amsterdam'dan fevkalâde büyük ve gayet zengin renkli üç zümrüt getirtti. Ve bütün anlayanların kıskançlığını uyandıran bir la Vieille Roche (1) firuze vardı.

Kıymetli taşlar hakkında acayip hikâyeler de bulup çıkardı. Alphonso'nun Clericalis Disciplina'sında safran rengi yakut taşından gözleri olan bir yılanın adı geçiyor ve romantik İskender tarihinde Emathia fatihinin Ürdün vadisinde «sırtlarında biten hakikî zümrütlerden gerdanlıklar olan» yılanlar bulduğu anlatılıyordu. Philostratus ejderhanın beyninde bir mücevher olduğunu ve «altın harflerle bir erguvan cübbe gösterildiğinde» bu canavarın sihirli bir uyku ile uyutularak öldürülebileceğini anlatıyor. Büyük simyacı Pierre de Boniface'a göre elmas insanı görünmez ediyor ve Hint akik'i insana güzel konuşmak gücünü veriyor. Süleymanî, öfkeyi yatıştırıyor, zağferanî yakut uyku veriyor, mor yakut şarabın verdiği başağrısını dağıtıyor. Seylân taşı cinleri kaçırıyor ve hydropicus ayın rengini solduruyor. Selenite ayla beraber azalıp çoğalıyor, ve hırsızların izini meydana çıkaran Meloceus'a ancak oğlak kanı tesir edebiliyor. Leonardus Camillus, yeni öldürülmüş bir kurbağanın beyninden alınmış ve zehirlere karşı bir türlü panzehir olan beyaz bir taş görmüşüt. Arabistan geyiklerinin yüreğinde bulunan Bezoar (1) vebaya karşı bir tılsımdı. Arabistan kuşlarının yuvalarında, Democritus'un dediğine göre, üzerinde bulunduranı ateş tehlikesinden koruyan aspilate'ler vardı.

Seylan hükümdarı taç giyme törenine giderken şehrin içinden at üzerinde, elinde büyük bir yakutla geçmişti. Rahip John'un saray kapıları «Hiç kimse içeri zehir sokamasın diye koyu kırmızı akik'ten yapılmıştı. Saçakta gündüz

(1) Asil, pek kıymetli.

(2) Hayvanların midesinde teşekkül eden bir taş ki panzehirdir.

altın ve gece Seylan taşları parlayabilsin diye iki şepçerağ bulunan iki altın elma vardı.

Lodge, A. Margarite of America adlı garip romance'ında, kraliçenin odasında, «gümüş çerçeveli lâal, şebçerağ, gök yakut ve yeşil zümrütten güzel aynalarda dünyanın bütün iffetli kadınlarının» görülebildiğini söylüyor. Marcopolo, Zipangu sâkinlerinin ölülerin ağzına gül pembe inciler koyduklarını görmüştü. Bir dalgıcın kral Perozes'e getirdiği inciye âşık olan bir deniz ejderi hırsızı öldürmüş ve yedi ay kaybının yasını tutmuştu. Hunlar, kralı kandırıp uçuruma çektikleri zaman o inciyi fırlatıp attı, bu hikâyeyi Procopius anlatıyor - İmparator Anastasius ortaya beş yüz altın koyduğu halde inci bir daha bulunmadı. Malabar hükümdarı bir Venedikli'ye, her bir tanesi taptığı Tanrılardan biri için olan, üç yüz dört inciden yapılmış bir tesbih göstermişti.

Valen dükü, VI. İskender'in oğlu, Fransa kralı XII. Louis'yi ziyaret ettiği zaman atı, Brantome'un anlattığına göre altın yapraklarla yüklü ve takkesi, parlak ışıklar saçan iki sıra yakutla süslenmişti. İngiltere kralı Charles özengisinde dört yüz yirmi bir elmas bulunan bir ata binmişti. II. Richard'ın otuz bin mark kıymet biçilen ve açık pembe yakutlarla kaplanmış bir setresi vardı. Hall, VIII. Henry'nin taç giyme merasiminden önce Londra kulesi'ne giderken «bedeni elmaslar ve başka kıymetli taşlarla süslenmiş ağır altın işlemeli bir ceket giymiş olduğunu ve boynuna büyük pembe yakutlardan bir hamaylı geçirdiğini» anlatıyor.

I. James'in gözdeleri altın filigranlı yuvalar içinde zümrüt küpeler takıyorlardı. II. Edward, Piers Gaveston'a yakutlarla süslenmiş kızıl altından, firuze kakmalı altın güllerden bir yaka ve üzerine inciler serpilmiş bir takke hediye etti. II. Henry dirseklerine kadar uzanan kıymetli taşlarla kaplı eldivenler giyiyordu ve üzerine on iki yakut ve elli iki büyük inci dikilmiş, doğan eldiveni vardı. Sülâlesinin en sonuncusu Burgundy dükü cesur Charles'in dukalık şapkası armut şeklinde incilerle süslenmiş ve gök yakutlarla işlenmişti.

Bir zamanlar hayat ne kadar inceymiş. Süsü ve saltanatı ne kadar muhteşemmiş!. Ölülerin mücevherler içinde yüzdüğünü okumak bile ne kadar harikulâde idi.

Sonra alâkasını işlemelere ve kuzey Avrupa milletlerinin soğuktan donan salonlarında Fresklerin yerini alan Gobelin'lere çevirdi.

Konusunda derinleştikçe - o anda neyi ele almışsa kendini büsbütün ona vermekte üstün bir kabiliyeti vardı - zamanın güzel ve nefîs şeyleri nasıl tahrip ettiğini düşünerek bayağı üzüntüye kapıldı. Hiç olmazsa kendi bundan kurtulmuştu. Yazlar yazları kovaladı, sarı fulyalar bir çok defalar açtılar, soldular ve dehşet geceleri onun yüz karasının hikâyesini tekrarladılar, fakat o değişmeden kaldı. Hiç bir kış onun yüzünü damgalamadı, yahut onun çiçek gibi baharını bozmadı. Madde âleminde bu, ne kadar başkaydı! Bunlar nereye kayboluyorlardı? Esmer kızların Athene'yi (1) memnun etmek için işledikleri ve Tanrıların uğuruna devlerle çarpıştıkları çiğdem renkli geniş elbise ne oldu? Roma'da Nero'nun Colesseum üzerine gerdiği büyük çadır kulübesi, şu, üzerinde yıldızlı göğün ve beyaz, altın dizginli kısrakların arabayı idare eden Apollo'nun tasviri bulunan erguvan rengi dev yelken nerede? Güneş rahibi için dokunmuş ve içine bir ziyafeti süsleyebilecek olan bütün yemekler ve tatlılar işlenmiş olan sofra peçeteleri, kral Chilperic'in üç yüz altın arılı tabut örtüsü, Pontus piskoposunun gazabını tahrik eden arslanlar, parslar, ayılar, köpekler, ormanlar, kayalar, avcılar, kısaca, bir ressamın tabiatten kopya edebileceği bütün şeylerle süslenmiş olan fantastik elbiseler ve Orleanlı Charles'in bir zamanlar giydiği, ve kollarına «Madame je suis tout joyeux (2) mısraiyle başlayan şarkının sözlerinin altına da sırma ile o zamanki şekillerine göre başları dört köşe olarak yazılan her nota dört inci ile gösterilmek üzere şarkının notasının da işlendiği kelimelerle başlayan kaf-

(1) Atina şehrinin ilâhesi.

(2) Madam, çok sevinçliydim.

tanı görmek için içi yandı. Reims sarayında Burgundy kraliçesi Joan için hazırlanmış oda için yazılanları okudu. Bu oda kralın armasını renkleriyle gösteren bin üç yüz yirmi bir papağan ve bütünü altından ve kanatları aynı şekilde kraliçenin armasını taşıyan beş yüz altmış bir kelebekle süslenmişti. Catherine de Médicis kendine, boydan boya siyah kadife kaplı, üzerine hilâller ve güneşler serpilmiş bir yas döşeği yaptırmıştı. Perdeleri, Şam kumaşından olup altın ve gümüş zemin üzerine yaprak çelenkler ve sarmaşıklar işlenmişti ve kenarları boyunca inci örgülü saçakları vardı; bu yatak, duvarlarında sim kumaş üzerine kraliçenin siyah kadifeden oyulmuş armalarının sıra ile asılmış olduğu bir odada idi. XV. Lousi'nin dairelerinde altından işlenmiş, on beş kadem yüksekliğinde caryatit'ler vardı; Polonya kralı Subjeski'nin firuzeden işlenmiş âyetlerle İzmir işi altın dallı bir yatağı vardı; ayakları mineler ve kıymetli taşlardan zengin madalyonlarla nefis oymalı savatlı gümüşten yapılmıştı. Viyana'daki Türk karargâhından ganimetti ve Muhammed'in sancağı bunun kubbesinin ışıldayan altın yaldızı altında durmuştu.

Ve böyle bir sene eline geçirebildiği kadar dokuma ve işlemelerden en nefis parçaları toplamağa uğraştı. Altın sırmalarla dokunmuş el gibi yapraklarla ve üstüste eleğimsağma rengi veren böcek kanatları dikilmiş zarif Delhi muslinleri; şeffaflığından dolayı Şarkta «Dokunmuş rüzgâr», «Akar su» ve «Akşam şebnemi» diye tanılan Dakka tülleri; garip figürlerle süslenmiş Cava kumaşları; gayet nefis, sarı Çin duvar süsleri; zambaklar, kuşlar ve hayali şekiller işlenmiş kahverengini çalan ham ipek, yahut açık mavi atlas citli kitaplar; Macar işi dantelden peçeler; Sicilya sim dallıları ve sık İspanyol kadifeleri; altın paralarla kaplı Gürcü dokumaları ve yeşil renkli altınları ve harikulâde tüylü kuşlarıyle Japon foukousas'ları getirtti.

Kilise kıyafetlerine de merak sarmıştı. Zaten kilise âyini ile ilgili her şeye karşı da merakı vardı. Evinin batı galerisi boyunca sıralanan sedr sandıkların içine, seve seve katlan-

dıkları çilelerle yıpranmış ve kendi kendilerine verdikleri acılarla yaralanmış vücutlarını gizleyebilsinler diye erguvanlar, mücevherler ve ince ketenler giymeleri gereken İsa adaklılarının kıyafetlerinden nadir ve değerli parçalar yerleştirdi. Koyu kırmızı ipekten ve sırma ile dokunmuş Şam kumaşından muhteşem bir âyin elbisesi ele geçirmişti. Üzerinde, altı yapraklı, tabiî büyüklükte çiçeklerin arasına oturtulmuş altın narlar vardı; ve bu motif tekerrür ediyordu; bunların her iki tarafına da ufak inci ile ananas örnekleri işlenmişti. Şeritleri Meryem'in hayatından sahneleri gösteren bölümlere ayrılmıştı; kukuletasına da renkli ipeklerle Meryem'in taş giyme töreni işlenmişti. Bu, on beşinci yüzyıla ait bir İtalyan işiydi. Bir başka hilat yeşil kadifedendi. Üzeri yürek biçiminde Acanthas yapraklarından kümelerle işlenmişti, bu yaprakların arasından uzun saplı beyaz çiçekler dağılıyordu, çiçeklerin ayrıntıları da gümüş teller ve renkli billûrlarla belirtilmişti. (1) Kabartma sırma işlemeli bir melek başı vardı. Elbisenin şeritleri kırmızı ve altın rengi ipekten dokunmuş ve aralarında Sebastian da bulunduğu halde, bir çok azizlerin ve din kurbanlarının madalyonları ile süslenmişti. Kehriba rengi ipekten, sonra mavi ipekten ve altın sırmadan ve tekrar başka sarı ipekten ve altın kumaştan İsa'nın, işlenmiş arslanlar, tavuslar ve diğer remizler arasında çilelerinin ve çarmıha gerilmesinin tasviri bulunan âyin kaftanları vardı. Beyaz atlastan pembe ipek Şam kumaşından lâleler, Delphine'ler ve zambak çiçekleriyle süslenmiş Dalmatik'ler; koyu kırmızı kadifeden ve mavi ketenden mihrap örtüleri ve üzerine mukaddes eşyanın konduğu bir çok Corporale, mukaddes şarap kâseleri örtüleri ve üzerine İsa'nın resmi işlenmiş çeşit çeşit çevreler. Bu gibi eşyanın kullanıldığı işlerde muhayyelesini ateşleyen bir şey vardı.

Bu hazinelerde ve güzel evinde topladıklarının hepsinde kendini avutacak bir şey, bazan dayanamıyacağı kadar bü-

(1) Katolik rahiplerinin göğsündeki arma.

yük görünen o korkudan bir süre kaçabileceği bir çare buluyordu. Çocukluğunun büyük bir kısmını geçirdiği ıssız ve kilitli odanın duvarına, gittikçe değişen hatları hayatının soysuzlaştığını gösteren korkunç resmi kendi eliyle asmış ve önüne erguvan kızılı örtüyü perde olarak çekmişti. Bazan haftalarca oraya ayak basmaz, o iğrenç boyanmış şeyi unutur ve gönül ferahlığına, harikulâde neşeye, salt var olmanın ihtiraslı coşkunluğuna dönerdi. Fakat ansızın bir gece evden sessizce çıkar ve Blue Gate Felds civarındaki kötü evlerden birine giderek günlerce, kovuluncaya kadar orada kalırdı. Eve döndüğü zaman, resmin önüne oturur; bazan ona, bazan kendisine lânet eder. Fakat bazan da günahın yarı büyüsünü meydana getiren o ferdiyetçilik gururu ile dolarak, aslında kendisinin taşıyacağı yükü yüklettiği o çirkin gölgeye için için keyiflenerek gülümserdi.

Birkaç yıl sonra, artık uzun zaman İngiltere'den uzak kalmağa dayanamadı. Ve birkaç kış geçirmiş oldukları Cezayir'deki beyaz duvarlı küçük ev gibi, Lord Henry ile paylaştığı Trouwille'deki villâyı da bıraktı. Varlığının bölünmez bir parçası olan resimden ayrı yaşamak ona azap veriyordu; kapıya koydurduğu demir parmaklıklara rağmen, kendi yokken bir yabancının odaya girmesi ihtimalinden korkuyordu.

Pekalâ biliyordu ki resim onlara bir şey söylemiyecekti. Yüzdeki bütün kötülüğün ve çirkinliğin altında portrenin hâlâ kendisine göze çarpan bir benzerliği sakladığı muhakkaktı, fakat onlar bundan ne öğrenebilirlerdi.

Başına kakacaklara kahkaha ile gülecekti. Resmi o yapmamıştı ki. İğrenilecek ve utanılacak hale gelmişse bundan ona ne idi? Bunu kendisi söylese bile ona inanacaklar mıydı?

Yine de korkuyordu. Bazan Nottinghamshire'daki büyük konağında sürdüğü hayatın gözleri kamaştıran parlaklığı ve sınırsız lüksiyle çevresini hayretlere düşürerek başlıca dostları olan kendi sınıfından kibar delikanlıları ağırlarken birdenbire misafirlerini bırakır, kapının zorlanmadığını ve resmin hâlâ yerinde durduğunu görmek için fırlayıp

şehre inerdi. Çalınsaydı ne olurdu? Bunu yalnız düşünmek bile onu dehşet içinde bırakıyordu. O zaman muhakkak onun sırını öğreneceklerdi. Belki şimdiden kuşkulanıyorlardı bile?. Zira bir çoklarını büyülerken, kendisine inanmayanlar da az değildi. Bu kulübün üyeliğine onun soyu ve cemiyet içindeki mevkii pekalâ müsait olduğu halde West End'deki bir kulübe kabulünün reddedilmesine kıl kadar kalmıştı; bir defa bir arkadaşı onu Churchill Club'ın cigara salonuna götürdüğü zaman Berwick dükü ile bir başka centilmenin, açık bir kasıtla ayağa kalkıp dışarı çıktıkları söylenti eri vardı. Yirmi beş yaşını geçtikten sonra hakkında garip hikâyeler dolaşmağa başladı. Whitechapel'in uzak bir yerinde kötü bir meyhanede yabancı gemicilerle kavga ettiği görüldüğüne, hırsızlarla ve kalpazanlarla düşüp kalktığına ve onların karanlık zenaat hilelerini öğrendiğine dair bir rivayet dolaşıyordu. Vakit vakit durup dururken ortadan kaybolusu göze batıyor ve tekrar sosyetede göründüğü zaman erkekler köşelerde bir şeyler fısıldaşıyor; yahut onun yanından geçerken yüzlerini buruşturuyor; yahut da sırrını inceden inceye araştırmaya karar vermişler gibi onu soğuk bakışlarla süzüyorlardı.

Küstahlıklara tabii hiç aldırış etmiyordu. Ve bir çoklarının fikrine göre onun açık tavırları, hoş. çocukça gülümsemesi, hiç kaybetmediği harikulâde gençliğinin sonsuz tatlılığı kendisi hakkında dolaşan bu iftiralara —çünkü onlar buna iftira diyorlardı— yeter bir karşılıktı. Bununla beraber bu sıralarda sıkı-fıkı olarak düşüp kalktıklarından birkaç kişinin bir süre sonra ondan çekinir göründükleri gözden kaçmıyordu. Ona çılgınca tapmış ve onun uğruna herkesin ayıplamalarına aldırmamış ve toplumun bağlarına meydan okumuş kadınların Dorian Gray odaya girince utançtan ve korkudan renklerinin attığı görülüyordu.

Bununla beraber fısıldanan bu rezaletler çoklarının gözünde onun garip ve tehlikeli cazibesini artırıyordu. Büyük serveti bir dereceye kadar onun güven unsuru idi. Toplum, hiç olmazsa medenî toplum hem güzel, hem de zengin olan-

ların aleyhinde bir şeye inanmağa hiç bir zaman pek hazır değildir. Bu toplum, iç güdüsüyle bilir ki iyi muaşeret, iyi ahlâktan daha önemlidir. Ve ona göre son derece saygıdeğer bir kişi olmaktan çok daha az değerlidir. Misafirlerine iyi yemekler ve içkiler çıkaramayan bir kimsenin lekesiz bir özel hayat sürdüğünü işitmek neresinden bakılsa işe yaramaz avunmadır. Hattâ baş erdemler, Lord Henry'nin bir defa bir münakaşada yeri gelince bu konu hakkında söylediği gibi, yemekten önce yenen soğuklukların yerini tutamaz; ve bu görüş lehine söylenecek şeyler bu kadarla bitmez. Çünkü iyi bir sosyetenin kanunları sanatın kanunlarının aynıdır. Yahut aynı gibi olmalıdır. Şekil onun için mutlak başta gelir. Onda bir teşrifatın ağırbaşlılığı gibi yapmacığı da bulunmalıdır. Ve kendi içinde romantik bir oyunun içten olmayan özelliği ile bu gibi oyunların hoşumuza gitmesini sağlayan nüktesini ve gözelliğini bir arada bulundurmalıdır. Yapmacık o kadar kötü bir şey midir? Zannetmiyorum. Bu ancak bir yoldur, bu yoldan biz çeşit çeşit kişiliklere sahip oluruz.

Hiç değilse Dorian Gray böyle düşünüyordu. Ben'i basit, devamlı, güvenilir tek cevherli bir şey görenlerin sığ psikolojisine çok defa şaşıyordu. Ona göre insan, binlerce hayatı ve binlerce duygulanması olan bir varlıktı; içinde fikirlerin ve ihtirasların garip mirasını taşıyan ve doğrudan kanına ölülerin müthiş hastalıkları geçmiş olan karmaşık, çok şekilli bir mahlûktu. Yazlığının ıssız ve soğuk galerisinde gezerek, kendi damarlarında şimdi kanları dolaşan bütün atalarının resimlerini seyretmeyi severdi. İşte Philipp Herbert şurada idi. «Kraliçe Elizabeth ve Kral James devrine dair hatıralar adlı eserinde Rrancis Osborne ondan «Güzel yüzünden ötürü sarayın okşadığı, ama bu yüzün ona uzun zaman arkadaşlık etmediği» bir insan diye bahsediyor. Kendisinin bazan sürdüğü hayat gene Herbert'in hayatı mıydı?

Anlaşılmaz zehirli tohum vücuttan vücuda geçerek kendisininkine kadar ulaşmış mıydı? Ona Basil Hallward'ın stüdyosunda hayatını bu kadar değiştirmiş olan o çılgınca duayı görünürde bir sebep yokken ansızın ettiren acaba bu

kaybolan güzelliğin karanlık bir sezişi miydi? Şurada Sir Anthony Sherard duruyordu. Sırtında sırma işlemeli kırmızı bir caket, kıymetli taşlarla işlenmiş üstlük vardı, yakasının ve kol kapaklarının kenarlarına altın zıh geçirilmişti. Gümüşî ve siyah zırhları da ayaklarının dibine yığılmıştı. Bu adamın ona miras bıraktığı şey neydi? Napolili Giovanna'nın âşığı ona, bu günah ve yüz karasını miras mı bırakmamıştı? Onun kendi yaptıkları bir ölünün, gerçekleştirmeye kıyışamadığı hayaller değil miydi? İşte şurada ona solmuş tuvalden bürümcük başlığı, inciyle işlenmiş korsajı pembe yırtmaçlı kol kapaklariyle Lady Elisabeth Devereux gülümsüyordu. Sağ elinde bir çiçek vardı, sol eli, beyaz, kırmızı güllerden mineli bir gerdanlığı tutuyordu. Yanındaki bir masanın üzerinde bir mandolin ve bir eima vardı. Küçük, sivri burunlu ayakkaplarının üstünde büyük, yeşil fiyonglar vardı. Onun hayatını ve âşıkları hakkında anlatılan garip hikâyeleri biliyordu. Onun mizacından kendinde bir şey var mıydı? Ağır kapaklı badem gözleri, ona merakla bakıyor gibi geldi. Pudralı saçları ve fantastik yapma benleriyle George Willoughby'ye ne demeli? Ne kadar şeytanca görünüşü vardı? Yüzü kibirli, asık ve yağız, şehvetli dudakları kibirle kıvrılmış gibiydi. Zayıf, sarı, yüzüklerle dolu elleri üzerine zarif, dantel kolluklar düşüyordu. On sekizinci yüzyılın bir züppesi idi. Ve gençliğinde Lord Ferrar'ın dostu olmuştu. Çılgın yıllarında prens naibinin arkadaşı ve onun Mrs. Fitz Herbert'le gizli evlenmesinin tanıklarından biri olan ikinci Lord Beckenham'a gel!. Kestane rengi kâhküller ve küstah tavrıyle ne kadar mağrur ve güzeldi. Bundan, kendisine ne ihtiraslar miras kalmıştı? Dünya ona, namussuz gözüyle bakmıştı. Carlton House'de ne sefahatlar yapmıştı. Dizbağı nişanı göğsünde parlıyordu. Yanında; solgun, ince dudaklı, siyahlar içindeki karısının resmi asılı idi. Bunun kanı da damarlarında çağlıyordu. Bütün bunlar garipti. Ve işte Lady Hamilton'u andıran yüzü ve şarap ıslaklığı taşıyan dudaklarıyle annesi - ondan kalan mirası biliyordu: Kendi güzelliğini ve bşkalarının güzelliği için sevgisini (!) Bacchus kadınlarının bol elbisesi içinde annesi gülüyordu. Saçlarında asma yap-

rakları vardı ve elinde tuttuğu kadehten erguvan dökülüyordu. Resmin karanlık rengi artık kalmamıştı, fakat gözler harikulâde derin parlaklığını muhafaza ediyordu. Nereye gitse, onlar kendisini takip ediyordu sanki.

Bir de insanın tıpkı kendi soyunda olduğu gibi edebiyata dalıp ve mizaç bakımından belki de daha yakın olan ataları vardır. İnsan muhakkak ki onlardan bir çoklarının üzerindeki tesirinin mutlak olarak farkındadır.

Tarihi bütün hal ve şartları içinde yaşamış olduğundan değil de, kafasında ve kanında bulunduğundan, muhayyilesinin kendisi için yarattığı gibi yaşadığından ötürü bu tarih ona sadece kendi hayatının hikâyesi imiş gibi göründü. Ona öyle geliyordu ki o, dünya sahnesinden gelip geçmiş ve günahı o kadar harikulâde, kötülüğü o kadar büyülü yapmış olan şu acayip korkunç kişilerin hepsini tanımıştı. Onların hayatı, anlaşılmayan bir yolla kendisinin hayatı imiş gibi geldi.

Hayatına bu kadar kuvvetle tesir etmiş olan dikkate değer romanın kahramanı da bu acayip tahayyülün yabancısı değildi. Yedinci bölümde, yıldırım çarpmasın diye, nasıl başlarına defne çelengi takarak Tiberius gibi bir bahçede oturduğunu ve Elephantis'in yüz kızartacak kitaplarını okuduğunu bu sırada etrafında cücelerin ve tavusların kurumlu kurumlu dolaştığını ve flütçünün buhurdan sallayıp gezen adamla alay ettiğini, Kaligula olup yeşil mintanlı cokeylerle ahırında iş u işret ettiğini ve bir fil dişi yemlikte alınbağı kıymetli taşlarla kaplı bir atla gece yemeği yediğini; nasıl Domitian gibi mermer aynalar sıralanmış uzun bir koridorda ömrünü sona erdirecek kılıcın fersiz gözlerle parıltısını gözetleyerek hayatın hiç bir şey esirgemediği insanların tutulduğu şu can sıkıntısından, korkunç Teadium Vitae'den hasta olup dolaşmış olduğunu, şeffaf bir zümrütten sirkusun kızıl mezbahasına nasıl baktığını ve sonra gümüş nallı katırların taşıdığı incilerden ve erguvan kumaşlardan bir tahtırevan içinde, çekilerek nar caddesinden geçip altın eve götürülmüş olduğunu ve yanlarından kayıp geçerken

herkesin yaşasın Sezar Neron diye bağırdıklarını; ve İgabalus olup yüzüne boyalar sürerek kadınların yanında öreke işlediğini ve Kartaca'dan ay Tanrısını kaçırarak onu mistik bir düğünle güneş Tanrısıyle evlendirdiğini anlatıyor.

Dorian bu fantastik bölümü ve hemen bunun arkasından gelen iki bölümü tekrar tekrar okurdu, bunlarda, garip duvar halılarında yahut usta işi minelerde görüldüğü gibi rezilliğin, kanın ve usancın canavarlaştırdığı yahut çılgına döndürdüğü korkunç ve güzel tasvirleri verilmişti. Karısını öldüren ve âşıkı, ölü şeyden ölümü emsin diye dudaklarını kızıl bir zehirle boyayan Milân dukası Filippo; II. Paul adiyle bilinen, kibrinden ötürü Formosus ünvanını almaya çalışan ve iki yüz bin florin değerindeki tacı müthiş bir günah pahasına satın alınan Venedikli Pietro Barlei, canlı insanları yakalamak için av köpekleri kullanan ve öldürüldüğü zaman cesedi kendini seven bir fahişe tarafından güllerle örtülmüş olan Gian Maria Viscontu; yanında at üzerinde Fratrigide ile ve harmanisi Perotto'nun kaniyle lekelenmiş olduğu halde beyaz atının üzerinde Borgia, güzelliğine ancak ayyaşlığı ve sefahati üstün olan, ve Aragon'lu Leonora'yı beyaz, kırmızı ipekten bir otağda periler ve sentorlar arasında kabul eden ve ziyafette Ganymed yahut Hylas olarak hizmet etsin diye bir erkek çocuğu altınla kaplatan Sixtus'un IV. gözdesi ve oğlu, Floransa'nın genç kardinali Pietro Riario; melankolisi ancak ölüm görmekle şifa bulabilen ve başkalarının kızıl şaraba düşkün olduğu kadar kana susamış olan - canını basarak zar atmada öz babasına hile yapan ve şeytanın oğlu denen Ezzelino; alay olsun diye İnnozenz adını alan ve katılaşan damarlarına bir yahudi doktorun üç delikanlının kanını şırınga ettiği Gianbattista Cibo; tasviri, Roma'da Allahın ve beşerin düşmanı diye yakılan Polyxena'yı bir peçete ile boğan, Ginevra d'Este'e zümrüt bir kadehle zehir veren ve utanç dolu bir ihtiras şerefine hıristiyan ibadetine mahsus bir payyen kilisesi yaptıran Rimini lordu, Izotta'nın âşıkı Sigismondo Malatesta; kardeşinin karısına o kadar çılgınca aşkından dolayı kendisine bir deliliğin

pusu kurduğunu bir cüzzamlının haber verdiği ve hastalık beynini sarıp da delirince de ancak haşhaşîlerin Aşk, Ölüm ve Delilik resimleriyle teskin edilebilen VI. Charles haçlarla süslü kısa caketi, kıymetli taşlarla kaplı başlığı ve akanthus'a benzeyen zülüfleriyle Astarre'i yavuklusu ile birlikte ve Simonetto'yu iç oğlanı ile beraber öldüren Crifonetto Baglioni; bu Baglioni öyle güzeldi ki Perugia'da Sarı meydanda can çekişirken, ondan nefret edenler ağlamaktan başka bir şey yapamadılar ve kendisini önce lânetlemiş olan Atlanta onu takdis etti.

Bütün bunlarda korkunç bir büyüleme vardı. Gece bunları görüyor, gündüzün de bunlar muhayyilesini karıştırıyordu. Rönesans garip zehirleme yolları biliyordu - bir miğfer, yahut yanmakta olan bir meş'ale ile; bir işlemeli eldiven yahut mücevherli bir yelpaze ile; altına batırılmış lavanta şişesiyle yahut bir kehribar dizisiyle. Dorian da bir kitapla zehirlenmişti. Kötülüğe sadece güzellik kavramını gerçekleştirebileceği bir yol olarak baktığı anlar oluyordu.

XII

Sonradan sık sık hatırladığı gibi, ekimin dokuzunda, otuz sekizinci doğum gününün arifesindeydi.

Saat on bire doğru, akşam yemeğini yediği Lord Henry'lerden, gece soğuk ve sisli olduğu için ağır bir kürk içinde, yürüyerek eve dönüyordu. South Ardley caddesinin Grosvenor meydanına açılan köşesinde sisin içinde boz paltosunun yakasını kaldırmış bir adam yanından hızla geçti. Elinde bir çanta vardı. Dorian onu tanıdı. Basil Hallward'dı. İçine bir sebebe bağlayamayacağı garip bir korku düştü. Tanımazdan geldi. Ve evine doğru hızlı hızlı yürümeye devam etti.

Fakat Hallward onu tanımıştı. Dorian ilkönce onun kaldırımda durduğunu ve sonra da arkasından koştuğunu işitti. Birkaç saniye sonra Hallward'ın eli kolunda idi.

«Dorian! Ne olmayacak tesadüf! Saat dokuzdanberi seni kütüphanende beklemekteydim. Nihayet yorgun hizmetçine acıdım ve beni geçirirken ona yatmasını söyledim. Gece yarısı treniyle Paris'e gidiyorum ve seyahatimden önce seni bilhassa görmek istedim. Yanımdan geçerken seni zannettim, daha doğrusu kürkünü tanıdım. Fakat emin değildim. Sen beni tanımadın mı?

«Bu sisli gecede mi? Azizim Basil. Nasıl olur, ben Grosvenor meydanını bile seçemiyorum. Biliyorum, evim şuralarda bir yerde olacak amma yine de pek emin değilim. Yazık ki gidiyorsun, bense seni yıllardır görmedim. Fakat çabuk dönersin değil mi?»

«Hayır: altı ay İngiltere'ye dönmeyeceğim. Niyetim Paris'te bir stüdyo tutmak ve kafamdaki büyük bir resmi bi-

tirinceye kadar kapanmak. Ama seni kendimden bahsetmek için aramıyorum. İşte evinin kapısındayız. Bir dakikacık içeri girelim. Sana söyleyeceklerim var.»

Dorian birkaç basamak merdiveni çıkıp anahtariyle kapıyı açarken kayıtsızca: «Çok memnun olurum, fakat trenini kaçırmaz mısın?» dedi.

Lâmba ışığı sisle çarpışıyordu. Hallward saatine baktı. «Kıyamet kadar vaktim var», diye cevap verdi. «Trenim on ikiyi çeyrekte, halbuki saat daha on bir. Zaten sana rastladığım zaman seni aramak üzere şimdi kulübe gidiyordum. Eşyamı önceden gönderdim, bağaj için vakit kaybetmeyeceğim. Elime kalan bütün yüküm bu çantadan ibaret ve Victoria istasyonuna yirmi dakikada bol bol yetişebilirim.»

Dorian gülümseyerek baktı. «Tanınmış bir ressam için ne biçim seyahate çıkış! Bir Gladston çantası ve bir palto! İçeri gir, yoksa sis eve dolacak. Ciddî bir şeyden bahsetmemeye de dikkat et. Bugünlerde hiç bir şey ciddî değil. Yahut ta olmamalı.»

Hallward girerken başını sallayarak söylenenleri kabul etmediğini belirtti ve Dorian'ın arkasından kütüphaneye kadar yürüdü. Kütüphanedeki büyük ocakta parlak bir odun ateşi yanıyordu. Lâmbalar yakılmıştı Küçük bir sedef kakmalı masanın üzerinde büyük kesme kadehler ve birkaç soda şişesiyle gümüş bir Hollanda içki kabı açılmış duruyordu.

«Görüyorsun ya, Dorian, uşağın beni kendi evimdeymişim gibi ağırladı. Senin en iyi yaldız zivanalı sigaraların da dahil olduğu halde istediğim her şeyi bana getirdi. Gerçekten pek konuksever. Bundan önceki Fransızdan daha çok beğendim onu. Ha, o Fransız ne oldu?»

Dorian omuzlarını silkti. «Galiba Lady Radley'in hizmetçisi ile evlenmiş. Ve Paris'te bir dükkân açarak onu İngiliz terzisi diye tanıtmış, anglomaninin orada pek moda olduğunu işitiyorum. Şu Fransızlar da budala insanlar değil mi? Fakat —biliyor musun?— hiç de fena bir uşak değildi. Onu hiç sevmezdim ama, hiç bir sevinden de şi-

kâyetim yoktu. İnsan bazan pek saçma şeyler düşünüyor. Ve bana gerçekten bağlıydı, giderken de çok üzüldü. Bir sodalı konyak daha içer misin? Yahut Ren şarabı ile maden suyu mu istersin -? Ben daima bunu içerim. Muhakkak yanımızdaki odada da vardır.»

Ressam paltosunu ve kasketini çıkarıp köşeye koymuş olduğu çantasının üzerine atarak: «Teşekkür ederim, artık hiç bir şey istemem», dedi. «Ve şimdi sevgili dostum, seninle ciddî konuşmak istiyorum. Öyle kaşlarını çatma. Somurtmakla işimi daha da güçleştireceksin.»

Dorian Gray, kendini kanapeye atarak sabırsız; «Ne imiş o bakalım?» diye bağırdı. «İnşallah, bana dair değildir. Bu akşam kendimden usandım. Başka bir insan olmak istiyorum.»

Hallward ciddî kalın sesiyle «Sana dair» diye cevap verdi; «Bunu sana mutlaka söylemeliyim. Seni yalnız yarım saat alıkoyacağım.»

Dorian içini çekti ve bir sigara yaktı. «Yarım saat» diye mırıldandı.

«Senden çok bir şey istenmiş değil, Dorian, ve ben yalnız senin iyiliğin için söylüyorum. Londrada aleyhinde korkunç şeyler söylendiğini bilmen doğru olacaktır sanırım!»

«Ben bunlara dair hiç bir şey işitmek istemiyorum. Başkalarına ait skandalları severim. Fakat doğrudan bana ait olanlar beni ilgilendirmez. Benim için bayattırlar.»

«Bunlar seni ilgilendirmelidir, Dorian. Her centilmen kendi şöhretiyle ilgilenir. Âlemin, senden adî ve soysuzlaşmış diye bahsetmelerini istemezsin ya. Tabiî mevkiin, servetin ve buna benzer şeylerin var. Fakat mevki ve servet her şey değildir. Bak, ben bu dedikodulara hiç inanmıyorum. Hiç olmazsa seni gördüğüm zaman inanamıyorum. Günah öyle bir şeydir ki insanın yüzüne damgasını basar, gizlenemez. İnsanlar bazan gizli rezaletlerden bahsederler. Böyle şeyler yoktur. Bir sefil bir rezalet işlediyse, bu, kendisini ağzının çiziglerinde, göz kapaklarının sarkısında, hattâ ellrinin biçiminde gösterir. Birisi - ismi lâzım değil, fakat onu tanır-

sın - geçen yıl bana geldi ve portresini yaptırmak istedi. Onu daha önce hiç görmemiştim, o zamana kadar da hakkın da hiç bir şey işitmemiştim, ama sonraları kulağıma çok şey geldi ya. Bana aşırı bir fiyat teklif etti. Reddettim. Parmaklarının biçiminde, beni tiksindiren bir şey vardı. Ona ait kuşkularımda tamamiyle haklı olduğumu bugün anlıyorum. Hayatı iğrenç. Fakat seni, Dorian, temiz, pırıl pırıl, masum yüzün ve harikulâde, bozulmamış gençliğinle - senin aleyhinde hiç bir şeye inanamam. Bununla beraber seni pek seyrek görüyorum, ve şimdi artık atelyeye hiç gelmiyorsun, senden uzak olduğum ve senin hakkında dolaşan çirkin şeyleri işittiğim zaman ne söyliyeceğimi bilmiyorum. Niçin Berwick dükü gibi bir adam, sen girdiğin zaman kulüp'te odayı terkedip çıksın? Neden Londrada birçok centilmenler senin evine ayak basmasın ve seni kendi evlerine davet etmesinler? Sen vaktiyle Lord Staveley'in dostuydun. Ona geçen hafta bir akşam yemeğinde rastladım. Dudley'deki sergiye verdiğin minyatürler münasebetiyle söz arasında adın geçti. Staveley dudaklarını büktü, senin, ne kadar ince bir sanat zevkin olursa olsun, içi temiz bir kızın tanımasına müsaade edilmemesi ve iffetli bir kadının ayni odada beraber oturmaması gereken bir adam olduğunu söyledi. Ona, senin dostun olduğumu hatılattım ve ne demek istediğini sordum. Anlattı, hem de herkesin içinde anlattı, korkunçtu! Senin gençlere karşı dostluğun neden bu kadar uğursuz olsun. Muhafız taburunda intihar eden zavallı genç bir oğlan vardı. Sen onun en yakın dostu idin. İngiltereyi, lekeli bir isimle terke mecbur olan Sir Henry Ashton vardı. Onunla bir yediğiniz ayrı gidiyordu. Adrian Singlton'a ve onun korkunç akıbetine ne dersin? Lord Kent'in biricik oğlu ve onun tuttuğu yol hakkında ne dersin? Dün babasına St. James Street'de rasladım. Utanç ve üzüntüden bitmiş görünüyordu. Genç Perth dükünden ne haber? Şimdi nasıl bir hayat sürüyor? Hangi centilmen onunla düşüp kalkar?

Dorian Gray dudaklarını ısırarak «Sus Basil, bilmediğin şeylerden bahsediyorsun,» dedi. Sesi sonsuz bir hakaretle titriyordu.

«Ben girdiğim zaman Berwick'in niçin odayı terkettiğini bana soruyorsun. Onun, benim hayatıma dair en ufak bir şey bildiğinden değil, ben onun hayatının her tarafını bildiğim için. Damarlarında taşıdığı kanla o nasıl temiz olabilir? Bana Henry Ashton'u ve genç Perth'i soruyorsun? Birine rezaleti, ötekine sefaheti ben mi öğrettim? Eğer Kent'in budala oğlu, karısını sokaklardan seçip aldiyse, bundan bana ne? Eğer Adrian Singlton, hesap pusulasının üzerine arkadaşının imzasını atarsa kâhyası ben miyim? İngilterede âlemin nasıl dedikodu yaptığını ben bilirim. Orta tabaka önceden verilmiş ahlak hükümlerini zevksiz düzenlenmiş sofralarında tartışırlar ve kibar sosyeteye mensupmuşlar ve kendilerine iftira ettikleri adamlarla samimi imişler süsünü vermek için, kibar tabakanın rezaleti dedikleri şey hakkında fısıldaşırlar. Bu memlekette bütün bayağı dillerin, birinin aleyhine çözülmesi için insanın zekâsı olması ve bütün diğerlerine benzememesi kâfidir. Ve fazilet timsali diye geçinen insanların kendileri nasıl bir hayat sürüyorlar? Sevgili dostum, iki yüzlülüğün ana vatanında yaşadığımızı unutuyorsun.»

Hallward «Dorian!» diye bağırdı. «Asıl mesele bu değil. İngiltere yeteri kadar iyi değil, bunu biliyorum, ve İngiliz sosyetesinin hiç bir kıymeti yoktur, bunu da biliyorum. İşte bunun için senin mükemmel olmanı istiyorum ya. Sen ise olmadın. İnsanın, bir kimse hakkında, dostları üzerindeki tesirine göre hüküm vermesi doğrudur. Seninkiler şeref duygusunu, iyilik duygusunu ve saffet duygusunu kaybetmiş görünüyor. Sen onları, zevke karşı vahşî bir hırsla doldurdum. Battıkça battılar, onları oraya sürükleyen sensin. Evet, onları sen sürükledin. Ama gülümseyebiliyorsun. Şimdi gülümsediğin gibi. Ve arkada daha fenası var. Biliyorum, Henry ve sen, biribirinizden hiç ayrılmıyorsunuz. Başka bir sebepten değilse bile, hiç olmazsa bu sebepten kız kardeşini dillere düşürmemeliydin.»

«Dikkat Basil, çok ileri gidiyorsun.»

«Söylemeliyim, dinlemelisin ve dinliyeceksin de. Lady

Gwendolen'le tanıştığın zaman onun en ufak bir dedikoduya bile ismi karışmamıştı. Bugün onunla parkta gezecek Londrada hâlâ mazbut tek bir kadın var mı? Çocuklarının bile yanında kalmasına müsaade edilmiyor! Sonra daha başka hikâyeler de var - sabah karanlığında şüpheli evlerden hırsız gibi çıktığını ve kılık değiştirip Londra'nın en kötü batakhanelerine girdiğini anlatan hikâyeler. Bunlar doğru mu? Doğru olabilir mi? Bunları ilk işittiğim zaman güldüm. Onları şimdi gene işitiyorum ve ürperiyorum. Yalnızlığı ve orada sürülen hayat hakkında söylenenlere ne diyorsun? Dorian, senin için söylenenleri bilmiyorsun. Sana öğüt vermek istemediğimi söyliyemiyeceğim. Harry'nin bir defa, amatör rahip rolünü yapan herkes söze bu iddia ile girişir ve sonra sözünü tutmaz dediğini hatırlıyorum. San öğüt vermek istiyorum. Dünyanın sana hürmet edeceği bir hayat sürmeni istiyorum. Temiz bir adın olsun ve bunu hiç bir leke karartmasın istiyorum. Düşüp kalktığın iğrenç insanlardan sıyrılmanı istiyorum. Böyle omuzlarını silkme. Bu kadar kayıtsız olma. Senin eşsiz bir nüfuzun var. Bırak, bu, kötülük için değil, iyilik için olsun. Kendisiyle yakından dost olduğun herkesi bozduğun söyleniyor ve arkadan herhangi şekilde bir yüz karasının gelmesi için bir eve ayak basman kâfidir, deniyor. Böyle olup olmadığını bilmiyorum. Nasıl bilebilirim? Bu, senin hakkında iddia ediliyor. Şüphe edilmesi imkânsız görünen şeyler de işittim. Lord Gloucester, Oxford'da benim en yakın arkadaşlarımdan biriydi. Mentone villâsında tek başına ölürken yazdığı bir mektubu bana gösterdi. Senin ismin, şimdiye kadar okuduğum en korkunç bir itirafa karışmıştı. Ona, bunun saçına olduğunu - seni çok yakından tanıdığımı, senin böyle şeyler yapamıyacağını söyledim. Seni tanımak? Acaba seni tanıyor muyum? Bu soruya cevap vermeden önce senin ruhunu görmem gerekir.»

Dorian Gray, korkudan ölü gibi benzi atarak, kanapeden fırladı ve «Benim ruhumu görmek?» diye soludu.

Hallward ciddi ve sesinde derin bir acıyla «Evet,» di-

ye cevap verdi. «Senin ruhunu görmek. Fakat bunu ancak Tanrı görebilir.»

Dorian'ın dudaklarından acı bir alay kahkahası döküldü. Masanın üzerinde duran bir lâmbayı yakalıyarak «Onu bu gece sen de göreceksin,» diye haykırdı. «Gel, o senin kendi marifetin. Ne diye görmiyesin? Eğer istersen sonra bunu herkese yayabilirsin. Sana kimse inanmaz. Eğer sana inanırlarsa bunun için beni daha da çok beğenirler. Sen can sıkmak gevezelik edip duruyorsun ama ben zamanımızı senden iyi bilirim. Gel diyorum sana. Soysuzlaşma hakkında çene çaldığın yeter, saçmalıadın. Şimdi onunla yüz yüze geleceksin.»

Söylediği her sözde bir gurur deliliği vardı. Çocukca küstahlığıyle ayağını yere vurdu. Sırrını başka biriyle paylaşmak, portreyi yapan ve yüz karalarının kaynağı olan adama yaptığı şeyin iğrenç hatırasını ömrünün sonuna kadar yüklemek düşüncesi onu müthiş sevindirdi.

Ona daha yaklaşarak ve keskin gözlerine sabit bakışlarını dikerek «Evet,» diye devam etti. «Sana ruhumu göstereceğim, yalnız Allahın görebileceğini sandığın şeyi göreceksin.»

Hallward geri çekildi. «Bu, küfürdür Dorian,» diye bağırdı. «Böyle şeyler söylememelisin. Bunlar korkunç ve hiç bir manaları yoktur.»

«Öyle mi dersin?» diye tekrar güldü.

«Öyle bilirim. Bu akşam söylediklerime gelince onları senin iyiliğin için söyledim. Bilirsin, senin daima güvenilir bir dostun oldum.»

«Dokunma bana. Söyliyeceklerini bitir!»

Ressamın yüzünde acılı bir şimşek çaktı. Çılgın bir merhametle bir an durdu. Nihayet Dorian Gray'in hayatına burnunu sokmaya ne hakkı vardı? Hakkındaki dedikoduların onda birini bile yapmış olsa, kimbilir ne kadar acı çekmiştir. Sonra kendini toparladı, ocağa doğru yürüdü ve orada gözlerini kırağı rengi külleri ve nabız gibi atan alevleriyle yanmakta olan kütüklere dikerek durdu.

Genç adam sert, berrak bir sesle «Bekliyorum Basil,» dedi.

Döndü. «Söyliyeceğim şey şu,» diye bağırdı. «Aleyhinde yapılan bu çirkin suçlamalara karşı bana cevap vermelisin. Eğer bunların başından sonuna kadar uydurma olduğunu söylersen sana inanacağım. İnkâr et, Dorian, onları inkâr et. Ne halde olduğumu görmüyor musun? Allahım! Bana, fena olduğunu, soysuzlaştığını, şerefsiz olduğunu söyleme.»

Dorian Gray gülümsedi. Dudaklarında bir hakaret bükülüşü vardı. Sükûnetle :

«Yukarı gel, Basil,» dedi. «Hayatım hakkında gün gün yazılan bir hatıra defteri tutuyorum. Ve bu defter içinde yazıldığı odadan hiç dışarı çıkmıyor. Eğer benimle gelirsen onu sana göstereceğim.»

«Arzu ediyorsan, gelirim Dorian. Nasıl olsa trenim de kaçtı. Zararı yok. Yarın da gidebilirim. Fakat bu gece bana bir şey oku, deme. Senden yalnız sorduğuma açık bir cevap istiyorum.»

«Bu cevabı yukarıda alırsın. Burada veremem. O kadar uzun bir şey de okuyacak değilsin.»

XIII

Odadan dışarı çıktı ve merdivenleri çıkmağa başladı; Basil Hallward arkasından gidiyordu. Geceleyin, insanın içgüdüsüyle yaptığı gibi sessiz sessiz yürüyorlardı. Lâmba, duvarlara ve merdivenlere fantastik gölgeler atıyordu. Bir rüzgâr bir iki pencereyi takırdattı.

Üst katın sahanlığına çıktıkları zaman Dorian lâmbayı yere koydu, anahtarı çıkararak kilide soktu. Alçak sesle: «Bilmekte ısrar ediyorsun, değil mi Basil?» diye sordu.

«Evet.»

Gülümsiyerek «çok memnun oldum,» diye cevap verdi. Sonra sertçe ilâve etti: «Sen dünyada, bana dair herşeyi bilmeğe hakkı olan tek insansın. Senin benim hayatımda, tahmin ettiğinden fazla tesirin oldu.» ve lâmbayı alarak kapıyı açtı içeri girdi. Yüzlerine soğuk bir hava akımı çarptı. Ve lâmba bir an portakal sarısı bir alevle parladı. Dorian ürperdi. Lâmbayı masanın üzerine koyarken «Arkandan kapıyı kapa,» diye fısıldadı.

Hallward şaşkın şaşkın etrafına bakındı. Oda, senelerdenberi içinde oturulmamışa benziyordu. Rengi uçmuş bir Felemenk duvar halısı, üzerine perde çekilmiş bir resim, eski bir İtalyan sandığı ve hemen hemen boş bir etajer - bir masa ve sandalye, odanın içindeki eşya bundan ibareti.

Dorian Gray ocak rafındaki yarıya kadar yanmış bir mumu yakarken Hallward her tarafın tozla örtülü ve halının delik deşik olduğunu gördü. Duvarda, kaplamaların ar-

kasında bir fare tıkırdayarak koştu. Rutubetli bir küf kokuyordu.

«Demek, ruhlarımızı ancak Allah görür diyorsun Basil? Şu perdeyi çek, benimkini göreceksin.»

Bunu söyliyen ses soğuk ve zalimdi.

Hallward kaşlarını çatarak «Çılgınsın Dorian, yahut rol yapıyorsun,» diye mırıldandı.

Genç adam «İstemiyor musun? Öyle ise ben açmalıyım,» dedi; ve perdeyi yırtarcasına çekip koparark yere fırlattı.

Tuvalin üzerindeki çirkin yüzün kendisine sırıttığını alaca karanlıkta gören ressamın dudaklarından bir korku çığlığı döküldü. Resmin ifadesinde nefret ve tiksinti veren bir şey vardı. Allahım! Gördüğü Dorian Gray'in kendi yüzü idi! Ne olduğunu anlıyamadığı bu korkunç şey şu harikulâde güzelliği henüz tamamiyle tahrip etmemişti. Seyrekleşen saçlarda hâlâ biraz altın parlaklığı, şehvetli dudaklarda hâlâ biraz kızıllık vardı. Feri sönmüş gözler de tatlı maviliğinden hâlâ bir şey saklıyordu; ince kanatlı burun deliklerinden ve bir heykelinkini andıran yontulmuş boynundan asîl kıvrımlar henüz büsbütün kaybolmamıştı. Evet, bu Dorian Gray'in kendisi idi. Fakat bunu yapan kimdi? Kendi fırça vuruşlarını tanır gibi oldu. Çerçeveyi de kendisi çizmişti. İnanılacak şey değildi ama onu bir korku aldı. Yanan mumu yakaladı, resme tuttu. Sol köşesinde büyük, al harflerle kendi adı duruyordu.

Bu, çirkin bir parodi; aşağılık, kötünün kötüsü bir satirdi. Bu resmi kat'iyen o yapmamıştı. Bununla beraber bu kendi yaptığı resimdi. Bunu biliyordu ve sanki biran kanı kor halinden çıkıp kaskatı buz kesildi. Kendi yaptığı resim! Bunun manası ne idi? Niçin değişmişti? Döndü ve bir hastanın gözleriyle Dorian Gray'a baktı. Ağzı seğridi, ve dili damağı kuruyarak konuşamadı. Elini alnından geçirdi. Alnı yapışkan terlerle ıslaktı.

Genç adam, ocağın rafına dayanmış, ve tiyatroda büyük bir aktörün oyununa kendini kaptırmış seyircilerin yüzlerindeki şu dikkate değer ifade ile onu seyrediyordu. O

yüzde ne gerçek acı ne de gerçek sevinç okunuyordu. O yüzde belki gözlerinde bir zafer kıvılcımı ile sadece bir seyircinin merakı vardı. Yakasının iliğindeki çiçeği eline almıştı, onu kokluyor, yahut kokluyormuş gibi yapıyordu.

Hallward nihayet «Bu ne demek?» diye bağırdı. Kendi sesi, kulaklarında keskin ve acayip çınladı.

Dorian Gray çiçeği elinin içinde buruşturarak «Senelerce önce, ben bir çocukken», dedi «karşıma çıktın. Beni pohpohladın ve bana güzelliğimle mağrur olmayı öğrettin. Bir gün, beni, gençliğin harikasını anlatan bir arkadaşınla tanıştırdın, sen de o gün, bana güzelliğin harikasını açıklayan resmimi bitirdin. Çılgın bir anımda, bugün bile pişman olup olmadığımı kestiremediğim bir dilek diledim, buna sen belki dua derdin...»

«Hatırlıyorum! Ah, ne kadar iyi hatırlıyorum! Hayır! Bu olamaz. Oda rutubetli, Tuval küflenmiş. Kullandığım boyalarda pis madenî bir zehir vardı belki. Sana söylüyorum, bu imkânsızdır.»

Genç adam: «Nedir o imkânsız olan?» diye mırıldandı; ve pencereye giderek alnını soğuk, sis kaplı cama dayadı.

«Onu yok ettiğini bana söylemiştin.»

«Yanılmışım. O beni yok etti.»

«Bunun benim yaptığım resim olduğuna inanmıyorum.»

Dorian Gray acı acı: «Onda idealini göremiyor musun?» dedi.

«Senin tabirinle, benim idealim...»

«Hayır bu senin tabirindi.»

«Benim idealimde şeytanca hiçbir şey, yüz kızartacak hiç bir şey yoktu. Sen benim için bir daha hiç kavuşamayacağım öyle bir idealdin. Bu bir Satyre'in yüzü.»

«O benim ruhumun yüzü.»

«Allahım! Ne biçim şeye tapmışım! Onda bir şeytanın gözleri var.»

Dorian vahşî bir ümitsizlikle «Her birimizin içinde cennet ve cehennem vardır,» diye bağırdı.

Hallward tekrar resme doğru döndü ve ona gözlerini dikerek baktı. «Allahım! Eğer doğru ise», diye bağırdı. «Ve sen hayatını bu hale koymuşsan o zaman sen, şu aleyhinde söyleyenlerin tasavvur ettiklerinden çok daha kötü olmalısın!»

Işığı tekrar tuvale tutarak muayene etti. Resim yüzden öyle kendisinin bıraktığı gibi, hiç bozulmamıştı, bozulma ve dehşet içeriden gelmiş olmalıydı. İç hayatın anlaşılmaz bir hızlanmasından günah cüzamları eseri yavaş yavaş yiyordu. Rutubetli mezar içindeki bir cesedin çürümesi bu kadar korkunç olamazdı.

Eli titredi, mum yuvasından düştü. Ve orada cızırdayarak yattı kaldı. Ayağiyle üzerine bastı, söndürdü. Sonra kendini, masanın yanındaki çürük sandalyeye attı ve yüzünü ellerinin içine gömdü.

«Büyük Allahım, Dorian, nasıl bir ders! Ne korkunç bir ders!» cevap yoktu, fakat genç adamın pencereden hıçkırdığını işitiyordu. «Dua et, Dorian, dua et», diye mırıldandı. «Çocukken bize söylemesini öğrettikleri şey neydi?: Bizi şeytana uymaktan koru! Suçlarımızı bağışla. Bizi günahlarımızdan yıka, gel bunu beraber söyleyelim. Gururunun duası kabul olundu. Pişmanlığının duası da kabul olunur. Sana çok tapmıştım. İkimiz de bunun cezasını gördük.»

Dorian yavaşça döndü ve yaşlı gözlerle baktı. «Çok geç. Basil», diye kekeledi.

«Dua için hiç bir zaman çok geç diye bir şey yoktur, Dorian. Bir dua hatırlamıyorsak gel diz çökelim, hatırlamaya çalışalım. Bir âyette: Günahların ne kadar erguvan gibî kızıl olursa olsun, ben onları kar gibi beyaz yaparım, denmemiş miydi?»

«Bu sözler, bugün bana artık hiçbir şey ifade etmiyor.»

«Sus, bunu söyleme. Hayatında yetecek kadar kötülük yaptın. Allahım! Şu lânetleme şey orada bize nasıl sırıtıyor, görmüyor musun?»

Dorian Gray resme bir göz attı ve gûya kendisine tuvaldeki resimden söylenmiş, şu sırıtan dudaklardan kulağına fısıldanmış gibi ansızın Basil Hallward'a karşı dayanılmış bir nefret duygusu kapladı. İçinde, kovalanmış bir hayvanın çılgın ihtirası ayaklanıyordu. Ve masada oturan adama karşı hayatında şimdiye kadar herhangi bir şeye duyduğu kinden çok daha büyük bir kin duyuyordu. Vahşî vahşî etrafına bakındı. Karşısında, resimli sandığın üzerinde bir şey parlıyordu. Gözleri ona ilişti. Onun ne olduğunu biliyordu. Birkaç gün önce bir ipi kesmek için yukarı çıkardığı ve burada unuttuğu bir bıçaktı. Hallward'ın önünden geçerek yavaş yavaş ona doğru yürüdü. Arkasına geçer geçmez bıçağı yakaladı ve döndü. Hallward kalkmak ister gibi sandalyesinde kımıldandı. Dorian, üzerine atıldı, kulağının arkasındaki büyük damara, adamın başını masaya bastırarak, bıçağı sapladı. Ve çıkardı, soktu, çıkardı soktu. Boğuk bir feryat ve kanla tıkanmış bir adamın korkunç sesi duyuldu. Gerilen kollar çırpınarak üç defa yukarıya fırladı, parmakları katılaşmış grotesk eller havada sallandı. İki defa daha sapladı, fakat adam artık kımıldamadı. Döşemenin üzerine bir şey damlamağa başladı. Başı aşağı bastırarak bir an bekledi. Sonra bıçağı masanın üzerine attı ve dinledi.

Lime lime bir halının üzerine tıptıp damlaların düşmesinden başka bir şey işitilmiyordu. Kapıyı açtı ve sahanlığa çıktı. Ev, derin bir sessizlik içindeydi. Kimseler yoktu. Bir iki saniye trabzana dayanarak durdu ve karanlığın kaymıyan siyah kuyusuna baktı. Sonra anahtarı çıkardı ve tekrar odaya girerek içeriden kilitledi.

O şey orada, düşmüş başı, kamburlaşmış sırtı ve masanın üzerine gerilmiş uzun fantastik kollariyle hâlâ sandalyenin üzerinde oturuyordu. Boyundaki esneyen yara ve masanın üzerinde yavaş yavaş yayılan yapışkan siyah gölcük olmasaydı adamın sadece uyuduğu zannedilebilirdi.

Bütün bunlar ne kadar çabuk olmuştu! Kendini acayip şekilde sâkin hissetti. Ve cam kapıya giderek açtı, dışa-

rıya balkona çıktı. Rüzgâr sisi dağıtmıştı, ve gök yüzü binlerce altın gözün serpildiği büyük bir tavus kuyruğuna benziyordu. Aşağıya baktı ve fenerinin ışığını sessiz evlerin kapılarına tutan devriyeyi gördü. Yoldan geçen bir arabanın kızıl ışıkları köşede parladı, kayboldu. Boynundaki şal uçarak bir kadın duvarların boyunca sendeleye sendeleye yürüdü gitti. Arasıra duruyor ve arkasına bakıyordu. Birden boğuk bir sesle şarkı söylemeğe başladı. Polis ona doğru yürüdü ve bir şeyler söyledi. Kadın gülerek oradan çekip gitti. Meydanı soğuk bir kasırga süpürdü. Gaz lâmbaları parladılar ve mavileştiler, yapraksız ağaçlar siyah, büyük dallarını iki tarafa salladılar. Ürperdi, içeri girdi ve cam kapıyı kapadı.

Oda kapısına gelince anahtarı çevirdi, kapıyı açtı. Öldürülen adama bakmadı bile. Bütün bu işin sırrının, durumu görmezden gelmek olduğunu hissetti. Bütün sefaletinden sorumlu olan bu uğursuz resmi yapan arkadaşı hayatından çekilmişti. Bu yeterdi.

Sonra lâmbayı hatırladı. Bu, cilâlanmış çelik arabeskklerle kakmalı ve üzerine konmuş kaba firuzelerle donuk gümüşten mağrip işi oldukça acayip bir şeydi. Belki uşağı bunun yokluğunu farkeder ve sorabilirdi. Bir an tereddüt etti, sonra geri dönüp onu masadan aldı. Bunu yaparken ister istemez ölüyü gördü. Ne kadar sâkindi! Uzun eller ne kadar çirkin beyaz görünüyorlardı. Balmumundan korkunç bir kuklaya benziyordu.

Çabucak arkasından kapıyı kapadı ve yavaşça merdivenlerden aşağı indi. Tahtalar gıcırdıyor ve bir yerleri acıyormuş gibi inliyordu. Birkaç defa durup kulak kabarttı. Hayır; her şey sessizdi. Bu sırf kendi ayak sesleri idi.

Kütüphaneye girince köşede çanta ile paltoyu gördü. Bunlar bir tarafa gizlenmeliydi. Duvardaki kaplamada, kıyafet değiştirirken giydiği acaip elbiselerin durduğu gizli bir dolabı açtı, onları oraya yerleştirdi. Bunları sonra kolayca yakabilirdi. Daha sonra saatine baktı. İkiye yirmi vardı.

Oturdu ve düşünmeye başladı. Her yıl —hemen hemen

her ay— bu işlediği şey için İngiltere'de bir sürü insanlar sehpada can veriyorlardı. Havada bir cinayet çılgınlığı vardı. Bir kanlı yıldız dünyaya pek yaklaşmıştı... Fakat onun aleyhinde hangi delil vardı? Basil Hallward saat on birde evi terketmişti. Kimse onun tekrar geldiğini görmemişti. Uşakların bir çoğu Selby Royal'da idiler. Oda hizmetçisi de yatmıştı. Paris! Evet. Basil, niyet ettiği üzere gece treniyle Paris'e gitmişti. Onun göze çarpan münzevî alışkanlıkları ile bir şüphe uyanmadan aylar geçebilirdi. Aylar! O zamana kadar her şey çoktan yok edilebilirdi.

Kafasına ansızın bir fikir saplandı. Kürkünü ve şapkasını giyerek dışarı hole çıktı. Orada dışardaki kaldırımda dolaşan polisin yavaş ağır adımlarını işittiği ve pencereye akseden fenerinin ışığını gördüğü için durup kaldı. Bekledi, ve soluk bile almadı.

Bir iki saniye sonra sürgüyü çekti. Mümkün olduğu kadar yavaş kapıyı kapayarak dışarıya sıvıştı. Sonra zili çalmağa başladı. Aşağı yukarı beş dakika sonra yarı giyinmiş ve uykulu gözlerle uşağı göründü.

İçeri girerken: «Seni uyandırmaya mecbur oldum, kusura bakma Francis», dedi. «Fakat anahtarımı unutmuşum. Vakit nasıl?»

Gözlerini kırpıştırarak saate baktıktan sonra «İkiyi on geçiyor, efendim» dedi.

«İkiyi on mu geçiyor? Ne kadar geç! Yarın sabah beni dokuzda uyandırmalısın! Yapılacak bir işim var.»

«Peki efendim.»

«Bu akşam gelen oldu mu?»

«Mister Hallward geldi, efendim. Saat on bire kadar bekledi, sonra trenine yetişmek üzere gitti.»

«Ya! Onu göremediğime çok üzüldüm. Bir haber bıraktı mı?»

«Hayır efendim, yalnız eğer sizi kulüpte bulamazsa Paris'ten yazacağını söyledi.»

«Teşekkür ederim Francis. Beni, yarın dokuzda uyandırmayı unutma.»

«Unutmam, efendim.»

Adam terliklerini sürüye sürüye koridoru yürüdü gitti.

Dorian Gray şapkasını ve paltosunu masanın üzerine fırlatarak kütüphaneye geçti. Bir çeyrek saat kadar odanın içinde düşünerek ve dudaklarını ısırarak aşağı yukarı gezindi. Sonra raflardan birinden adres kitabını aldı ve yapraklarını çevirmeye başladı. «Alan Campell, 152 Hertford Street, Mayfair.» Evet; kendisine lâzım olan adam bu idi.

XIV

Ertesi sabah dokuzda uşağı bir tepsinin üzerinde bir fincan çikolata ile geldi ve pancurları açtı. Dorian bir eli yanağının altında, sağ yanına yatmış, gayet sâkin uyuyordu. Oyundan, yahut dersten yorgun düşerek uyumuş bir çocuğa benziyordu.

Uşak uyandırmak için iki defa omuzuna dokunmağa mecbur oldu, ve gözlerini açtığı zaman tatlı bir rüya içinde kaybolmuş gibi yumuşak bir gülümseme yüzünü okşadı. Fakat rüya görmüş değildi. Uykusu ne neşeli, ne de üzüntülü hayallerin hiç biriyle zedelenmemişti. Ama gençlik sebepsiz gülümser. Bu, onun en büyük şirinliklerinden biridir.

Döndü, dirseğine yaslanarak çikolatasını içmeğe başladı. Yumuşak Kasım güneşi odaya doluyordu. Gök parlak, havada lâtif bir ılıklık vardı. Bir mayıs sabahı zannedilebilirdi.

Yavaş yavaş geçen gecenin hâdiseleri sessiz, kanla lekelenmiş ayaklariyle beynine sürünüp girdiler ve orada korkunç bir açıklıkla yeniden canlandılar. Bütün çektiklerinin hatırasiyle içinden bir ürperme geçti. Ve sandalyesinde otururken onu cinayete sürükleyen aynı muammalı kin duygusu Basil'e karşı bir an tekrar içinde ayaklandı ve hırsından taş kesildi. Bununla beraber ölü de orada, hâlâ oturuyordu ve güneş ışığında idi şimdi. Bu ne kadar korkunçtu! Böyle iğrenç şeyler geceye yakışırdı, gündüze değil.

Eğre bu başından geçenin üzerinde durup düşünecek olursa ya hasta olacağını, yahut aklını kaçıracağını sandı.

Öyle günahlar vardır ki bunların büyüsü işlenmelerinden ziyade hatırlanmalarındadır; acayip zaferler ki gururu, ihtiraslardan fazla tatmin ederler. Ve dimağa, hislere uyandırdıkları ve uyandırabilecekleri her keyiften daha güçlü bir keyif hissi verirler. Fakat bu, onlardan biri değildi. Bu, kafadan sökülüp atılacak, afyonla uyuşturulacak olan; insanı boğmasın diye doğarken boğulması icap eden bir şeydi.

Saat buçuğu vurduğu zaman elini alnında gezdirdi ve hemen kalktı, her zamankinden fazla özenerek giyindi. Kıravatının ve kıravat iğnesinin seçimine pek titiz bir dikkat gösterdi; yüzüklerini birkaç defa değiştirdi. Kahvaltıda epeyce oyalandı, yiyeceklerin hepsinden tattı. Selby'deki uşakları için yaptırmayı tasavvur ettiği livreler hakkında uşağiyle konuştu ve postayı gözden geçirdi. Mektuplarından birkaçına gülümsedi, üç tanesi canını sıktı. Bir tanesini birbiri ardınca birkaç defa okudu ve canı sıkılarak yırtıp attı. Lord Henry'nin bir defa söylediği gibi «Ne korkunç şey şu kadın hafızası.»

Kahvesini içtikten sonra dudaklarını peçete ile güzelce sildi. Uşağına, beklemesini işaret ederek yazı masasına oturdu ve iki mektup yazdı. Birini cebine soktu, birini uşağına verdi.

«Bunu Hertford Street 152 ye götür, Francis ve eğer Mister Campell Londra'da değilse adresini öğren.»

Yalnız kalır kalmaz bir sigara yaktı ve bir parça kâğıt üzerine önce çiçekler ve yapı şekilleri, sonra insan yüzleri çizmeğe başladı. Birden, çizdiği her yüzün Basil Hallward'la fantastik bir benzerliği olduğunun farkına vardı. Kaşlarını çattı, ayağa kalktı, etajere giderek rastgele bir kitap çekip aldı. Bu işle mutlaka meşgul olmak zamanı gelinceye kadar bunu düşünmemeğe karar verdi.

Kanapeye uzandığı zaman kitabın iç sayfasına baktı. Jacquemart'ın gravürleriyle bezenmiş Japon kâğıdı üzerine Charpentier baskısı olan Gautier'nin «Emaux et Camées» si idi bu. Kabı, üzerine altın yaldızlı helezonlar ve narlar işlenmiş limon yeşili deridendi. Adrian Singlton hediye etmişti.

Sayfaları çevirirken gözleri, La Cenaire'ın el hakkındaki şiirine takıldı. Kırmızı tülü ve «Doigt de Faune» lu «du supplice encore mal levée» nin sarı, soğuk eli. Hemen kendi ince, beyaz parmaklarına baktı ve elinde olmayarak ürperdi, Venedik üzerine şu harikulâde kıtalara gelinceye kadar sayfaları çevirmeğe devam etti:

Sur une gamme chromatique,
Le Sein de perles russelant,
La Venus de l'Adriatique
Sort de l'eau son corps rose et blanc.

Les dômes, su l'azur des ondes
Suivant la phrase au pur contour,
S'enflent comme des gorges rondes
Que suolève un soupir d'amour.

L'esquif a borde et me dépose,
Jetant son amarre au pilier,
Devant une façade rose
Sur le marbre d'un escalier.»

Ne güzeldi bu mısralar! İnsan onları okurken pembe, inci rengi şehrin yeşil kanalları boyunca perdeleri çırpınan gümüş başlı siyah bir gondolda dolaşıyor gibi oluyordu. Bu mısralar ona, Lido'ya doğru çıkıp giderken insanın arkasından gelen firûze - mavinin dümdüz çizgileri gibi göründü. Ve rengin birden yanıp parlaması ona yüksek, gömeçli Campanile'in etrafında uçuşan, yahut yakışıklı bir alımla alacaloş ve tozlu arkadlarda dolaşan, boyunları eleğimsağmalı kuşların balkıyan akislerini hatırlatıyordu. Arkasına yaslanarak, gözleri yarı kapalı, şu iki mısraı tekrarladı:

«Devant une façade rose
Sur le marbre d'un escalier!»

Bütün Venedik bu iki mısrada yaşıyordu. Orada geçirdiği sonbaharı ve kendisini en çılgın deliliklere sürüklemiş olan harikulâde aşkı hatırladı. Her yerde romans vardı. Fakat Venedik te Oksford gibi romans için uygun bir zemin saklıyordu. Ve gerçek romantikler için zemin her şeydi, yahut da hemen hemen her şeydi. Basil de bir müddet için orada idi. O da Tintoret uğruna çılgına dönmüştü. Zavallı Basil! Ne korkunç bir ölüm!

İçini çekti ve kitabı tekrar alarak unutmağa çalıştı. İzmir'de hacıların oturup kehribar tesbihlerini çektikleri ve sarıklı tüccarların uzun, püsküllerle süslü çubuklarını tüttürerek ağırbaşlı sohbetler ettikleri küçük kahvedeki içeri dışarı uçuşan kırlangıçları okudu; Place de la Concorde üzerinde tek başına, güneşsiz sürgününde granit gözyaşları döken ve Sfenks'lerin bulunduğu, gül kırmızı Nil leyleklerinin, altın pençeli akbabaların, tüten yeşil bataklıklarda sürünen küçük yeşil Beryll gözlü timsahların yaşadığı sıcak, lotoslarla kaplı Nil'in hasretini çeken Obelisk'i okudu; öpüle öpüle lekelenmiş mermerden ahengini alarak, Gautier'nin kontralto bir sese benzettiği şu garip heykeli, Louvr'un porfir odasına çömelen «Monstre Charmant» ı anlatan mısraların üzerinde derin derin düşünmeğe başladı. Biraz sonra kitap elinden düştü. Sinirlendi ve müthiş bir korku nöbeti kendini kapladı. Eğer Alan Campell İngiltere'de değilse ne olacaktı? O dönmeden günler gelip geçecekti. Belki gelmeye razı olmaz. Sonra ne yapardı. Her anın hayatî bir önemi vardı.

Vaktiyle, beş yıl önce, sıkı dosttular - aşağı yukarı içtikleri ayrı giderdi. Sonra bu sıkı fıkı münasebet birden durdu. Şimdi bir mecliste rastlaştıkları zaman ancak Dorian Gray gülümsüyordu, Alan Campell aslâ.

Plâstik sanatlar karşısında kayıtsız kalmasına ve şairce güzellik konusunda sahip olduğu azıcık duyguyu tamamiyle Dorian'den almış olmasına rağmen çok zeki bir adamdı. Fen, onun kafasında hâkim bir ihtirastı. Cambridge'de vaktinin büyük bir kısmını lâboratuvarda geçirmiş ve fen

derslerinden parlak bir imtihan vermişti. Oğlunun parlâmentoya namzet olarak yetişmesini aklına koyan ve bir kimyageri, reçete yapan bir adam sayan annesinin pek kızmasına rağmen o zamandanberi kendini kimya üzerinde çalışmaya vermiş ve içinde bütün gün kapanıp kaldığı özel bir lâboratuvar kurmuştu. Bundan başka mükemmel bir müzisyendi. Ve bir çok meraklılardan daha iyi piyano çaldığı kadar keman da çalıyordu. Gerçekten Dorian Gray'le onu ilk birleştiren bağ da müzik olmuştu. Müzik ve Dorian Gray'in her istedikçe kullandığı ve çok defa da bilmeyerek kullandığı o muammalı cazibe kudreti. Birbirleriyle Rubinstein'in Lady Berkshire'de çaldığı akşam tanışmışlardı, ondan sonra operada, iyi müziğin bulunduğu her yerde daima beraber görünmüşlerdi. Bu dostluk on sekiz ay sürdü. Campell daima ya Selby köşkünde yahut Grosvenor meydanındaydı. Onun için de, başka birçokları için olduğu gibi, Dorian Gray hayatta bütün harikulâde ve büyülü şeylerin timsali idi. Aralarında bir kavga olmuş muydu, olmamış mıydı, kimse bilmiyordu. Fakat ansızın, rastlaşdıkları zaman artık hemen hiç konuşmadıklarının ve Dorian Gray'in bulunduğu her toplantıyı Campell'in erkenden bırakıp gittiğinin herkes farkına vardı. Değişmişti de —zaman zaman garip bir melankoliye kapılıyordu. Artık müzikten de hemen hemen hoşlanmıyor görünüyor ve kendisinden bizzat çalması rica edildiği zaman reddediyor ve mazeret olarak da egzersiz yapmağa vakit bırakmayacak kadar ilmî araştırmaların kendisini alıkoyduğunu ileri sürüyordu. Bu, şüphesiz doğruydu. Ve gün geçtikçe biyolojiye gömülüyor gibiydi. Bir iki defa da ilmî dergilerde, dikkate değer denemeler dolayısıyla adı geçmişti.

Dorian Gray'in beklediği adam işte bu idi. Her saniye saate bakıyor ve dakikalar geçtikçe müthiş heyecanlanıyordu. Nihayet ayağa kalktı. Ve kafese kapatılmış güzel bir şey gibi odanın içinde aşağı yukarı dolaşmaya başldı. Bir ava atılacakmış gibi ağır ağır yürüyordu. Elleri garip bir şekilde soğuktu.

Bu merak dayanılmaz bir hal aldı. O, siyah bir kalaba-

lığın yahut karanlık bir uçurumun diş diş olmuş kenarına doğru kudurmuş rüzgârlar tarafından sürüklenirken, zaman, kurşundan ayaklarla sürünüyor gibiydi. Kendisini orada nenin beklediğini biliyordu; bunu çoktan gördü ve beynini görme gücüne karşı kapamak ve göz bebeklerini yuvalarına itmek istiyormuş gibi ıslak ellerini yanan göz kapaklarına ürpererek kapadı. Faydasız! Beynin, beslendiği kendine göre yiyecekleri vardı. Korkudan groteskleşen muhayyile seğridi ve acı içindeki canlı bir varlık gibi kıvrandı; teldeki kukla gibi oynadı ve değişen maskelerin arkasından sırıttı. Sonra ansızın, zaman kendisi için durdu. Evet; o kör, yavaş soluyan şey artık sürünmüyor, ve korkunç düşünceler, zaman aradan çekildiği için, öne geçmiş, kudurarak ilerliyor ve bir iğrenç geleceği mezarından çekip çıkararak ona gösteriyordu. O, buna gözlerini dikerek baktı ve verdiği dehşetten taş kesildi.

Nihayet kapı açıldı ve uşağı girdi. Dorian ona bulanık gözlerle baktı.

Adam, «Mister Campelle, efendim» dedi.

Kurumuş dudaklarından ferah bir nefes çıktı ve yanaklarına renk geldi.

«Derhal içeri alınız Francis.» Tekrar kendini bulduğunu hissetti. Korkak ruh hâli çekilip gitmişti.

Adam selâm verip çıktı. Bir kaç saniye sonra Alan Campell içeri girdi. Çok haşin ve biraz rengi uçmuş görünüyor; kömür karası saçları ve koyu kaşları onu daha solgun gösteriyordu.

«Alan! Ne kadar iyisin! Geldiğin için sana teşekkür ederim.»

«Senin evine bir daha ayak basmamaya niyet etmiştim, Gray! Fakat bir ölüm kalım meselesi var, diye yazmışsın.»

Sesi sert ve soğuktu. Ağır bir temkinle konuşuyordu ve Dorian'a diktiği sabit, araştırıcı bakışlarda hakaret vardı. Ellerini astragan paltosunun ceplerinden çıkarmıyor ve kendisini selâmlamak için yapılan hareketi fark etmemiş görünüyordu.

«Evet, ölüm kalım meselesi Alan, hem bir kişiden fazlası için. Otursana.»

Campell, masanın yanında bir sandalyeye, Dorian da karşısına oturdu. İki adam göz göze geldi. Dorian'ın gözlerinde sonsuz bir acıma vardı. Yapacağı şeyin korkunç olduğunu biliyordu. Bir iki gergin sessizlik saniyesinden sonra masaya abandı ve pek sâkin, fakat her kelimenin, çağırttığı bu insanın yüzünde yapacağı tesiri izleyerek konuştu: «Alan, bu evin üst katında, kilitli bir odada, benden başka kimsenin giremiyeceği bir odada, bir masada oturan bir ölü adam var. On saatten beri orada. Heyecanlanma ve bana öyle bakma. Bu adam kimdir, niçin öldü, nasıl öldü, bunlar seni ilgilendirmeyen şeylerdir. Senin yapacağın şey...»

«Dur Gray. Fazlasını öğrenmek istemiyorum. Bana söylediğin doğru mudur, değil midir, beni hiç ilgilendirmez. Ben senin hayatına karışmayı katiyetle reddediyorum. Korkunç sırlarını kendine sakla. Bunlar artık beni ilgilendirmez.»

«Alan, bunlar seni ilgilendirmelidir. Hiç olmazsa bu bir tanesi. Senin namına müthiş üzülüyorum, Alan. Fakat elimden ne gelir. Bana yardım edebilecek tek adam sensin. Seni buna karıştırmak zorundayım. Benim reyim yok, Alan, sen bir ilim adamısın. Sen kimya ile ve bu gibi şeylerle meşgul oldun. Deneyler yaptın. Yukarıdaki şeyi yok etmekten başka bir iş yapacak değilsin, öyle yok etmek ki en küçük bir iz bile kalmasın. O adamın bu eve girdiğini kimse görmedi. Hattâ herkes onu çoktan Paris'te zannediyor. Onun kayboluşunu aylarca kimse farketmiyecek, bu farkedildiği zaman burada ona ait bir iz bulunmamalıdır. Sen, Alan, onu ve ona ait her şeyi, havaya savurabileceğim bir avuç kül haline getirmelisin.»

«Sen çıldırmışsın, Dorian.»

«Ah! Bana tekrar Dorian demeni bekliyordum.»

«Çıldırmışsın, diyorum sana. Sana yardım için bir parmağımı bile kımıldatacağımı aklından geçirdiğin için çıldır-

mışsın. Bana bu müthiş itirafı yaptığın için çıldırmışsın. Bu mesele ne olursa olsun, benim onunla hiç bir ilgim yok. Senin için şöhretimi tehlikeye koyacağımı mı sanıyorsun? Ne lânetleme işin ardında olursan ol, bundan bana ne?»

«Bu bir intihar, Alan.»

«Buna memnun oldum. Fakat onu buna sürükleyen kim? Sen, değli mi?»

«Hâlâ, benim için bunu yapmayı reddediyor musun?»

«Tabiî reddediyorum. Bununla zerre kadar ilgilenmiyeceğim. Sana bundan ne türlü yüz karası gelirse gelsin bana ne? Sen hepsine mütehaksın. Seni şerefsiz, elâlemin içinde şerefsiz görmekle üzülmeyeceğim. Herkesi bırakıp, bu çirkefe, doğrudan doğruya beni karıştırmaya nasıl cüret ediyorsun? İnsanların karakterlerini daha iyi anladığını zannederdim. Dostun Lord Harry Wotton sana ne öğretmiş olursa olsun psikolojide pek bir şey öğretemez. Sana yardım için hiç bir şey bana tek adım bile attıramaz. Yanlış kapı çaldın. Dostlarından birine baş vur, bana değil.»

«Alan, bu cinayetti. Onu ben öldürdüm. Bana ne kadar acı çektirdiğini bilmezsin. Hayatım ne olursa olsun, ona şekil vermekte yahut onu mahvetmekte bu adamın zavallı Harry'den çok daha fazla rolü olmuştur. Bunda bekli kasdi yoktu, fakat netice aynı oldu.»

«Cinayet! Allahım, Dorian, sıra buna mı geldi? Seni ele vermiyeceğim. Bu, benim işim değil. Bununla beraber işe ben karışmadan da muhakkak yakalanacaksın. Bir budalalık yapmadan hiç kimse bir cinayet işlemiş değildir. Fakat buna ben hiç karışmıyacağım.»

«Sen buna karışmalısın. Bekle, bir dakika bekle; beni dinle. Yalnız beni dinle Alan. Senden, bir ilmî deney yapmandan başka bir şey istemiyorum. Hastahanelere ve morglara gidiyorsun, ve orada gördüğün korkunç şeyler sana hiç dokunmuyor. Eğer bu adamı iğrenç bir teşrih odasında, yahut fena kokan bir laboratuvarda kanın akması için kulla-

nılan kırmızı oluklu teşrih masasında görseydin, ona, sadece güzel bir deney konusu olarak bakacaktın. Kılın bile kıpırdamayacaktı. Kötü bir şey yaptığın aklından geçmeyecekti. Aksine belki insanlığa hizmet ettiğine, dünyadaki bilgi hazinesini zenginleştirdiğine, ilmî tecessüsünü tatmin ettiğine, yahut buna benzer bir şey yaptığına kani olacaktın. Senden istediğim şey, şimdiye kadar çok kere yaptığından başka bir şey değildir. Bir cesedi yok etmek, yapmağa alıştığın bazı şeylerden hattâ çok az korkunç olmalıdır. Unutma ki benim aleyhime tek delil budur, ele geçerse mahvoldum; bana yardım etmezsen ele geçeceği de muhakkak.»

«Sana yardım etmeyi hiç istemiyorum. Bunu unutuyorsun. Bütün meseleye karşı sadece kayıtsızım. Benim onunla hiç bir ilişiğim yok...»

«Alan, sana yalvarırım. İçinde bulunduğum durumu düşün. Daha demin, sen buraya gelmeden önce, korkudan nerede ise bayılacaktım. Korkunun ne olduğunu bir gün sen, kendin de öğrenebilirsin. Hayır! Bunu düşünme. Meseleyi sırf ilmî açıdan gör. Denemelerin için lâzım olan ölü konuların nereden geldiğini sormazsın. Şimdi de sorma. Sana çok şey söyledim. Fakat yalvarırım, bunu benim için yap! Biz vaktiyle dosttuk, Alan.»

«O günlerden bahsetme, Dorian, onlar öldü.»

«Ölüler bazan daha bir zaman kalabilirler. Orada, yukarıdaki adam oradan gitmeyecek. Masada, eğilmiş başı ve uzanmış kollarile oturuyor. Alan! Alan! Eğer yardımıma gelmezsen mahvoldum. Beni asacaklar, Alan! Anlamıyor musun? Yaptığım şey için beni ipe çekecekler.»

«Bu sahneyi uzatmakta hiç mâna yok. Bu işte sana herhangi bir şey yapmayı mutlak şekilde reddediyorum. Bunun için benden yardım istemen deliliktir.»

«Reddediyorsun?»

«Evet.»

«Yalvarıyorum, Alan.»

«Boşuna.»

Dorian Gray'in gözlerine ayni acıma ifadesi geldi. Elini uzattı, bir parça kâğıt aldı. Ve üzerine bir şeyler karaladı. Onu iki defa okudu, dikkatle katladı ve masanın öbür tarafına itti. Sonra ayağa kalktı, pencereye gitti.

Campell, ona hayretle baktı, sonra kâğıdı alıp açtı. Okurken yüzü ölü gibi sarardı ve sandalyesinde yığılıp kaldı. Kendisini korkunç bir fenalık hissi kapladı. Kalbi derin bir boşlukta duracakmış gibi çarpıyordu.

İki, üç dakikalık korkunç bir susmadan sonra Dorian döndü. Arkasına gelerek elini omuzuna koydu:

«Senin namına çok üzülüyorum, Alan», diye mırıldandı. «Fakat benim için başka çıkar yol bırakmadın. Yazılmış bir mektubum var. İşte. Adresi görüyorsun. Bana yardım etmezsen bunu göndermeğe mecburum. Eğer bana yardım etmezsen göndereceğim. Neticenin ne olacağını bilirsin. Fakat bana yardım edeceksin. Şimdi artık reddetmenin imkânı yok. Seni korumaya çalıştım. Bunu kabul etmekle hakkımı ödeyeceksin. Sert, yaklaşılmaz, mütecaviz davrandın. Bana karşı şimdiye kadar hiç bir kimsenin cüret edemediği bir tarzda hareket ettin... Hiç olmazsa yaşayan bir kimsenin. Hepsine katlandım. Şimdi şartları dikte etmek sırası bende.

Campell başını ellerinin içine aldı. Ve kendisini korkunç bir ürperme yokladı.

«Evet, şartları dikte etmek sırası şimdi bende, Alan. Onların ne olduğunu biliyorsun. Mesele gayet basit. Gel, kendini böyle nöbetlere bırakıverme. Bu iş yapılmalıdır. Buna katlan ve yap.»

Campell'in dudaklarından bir inilti çıktı ve baştan ayağa ürperdi. Ocağın rafındaki saatin tiktakları ona, vakti tahammül edilmesi gayet güç olan tek tek işkence atomlarına ayırıyor gibi geldi. Güya demir bir çember alnının etrafını ağır ağır sıkıyor, sanki kendisini tehdit eden yüz karası iş te üzerine çöküyordu. Omuzundaki el kurşun gibi ağırlaştı. Tahammül edilmiyordu. Kendisini ezecekti.

«Haydi Alan, hemen karar vermen lâzım.»

Kelimeler, bu şeyleri biraz da değiştirmeye muktedirmiş gibi mihaniki bir şekilde:

«Yapamam», dedi.

«Mecbursun. Başka çıkar yolun yok. Vakit kaybetme.»

Bir an tereddüt etti.

«Yukarıda ateş var mı?»

«Evet, amyantlı bir gazocağı var.»

«Eve gidip laboratuvardan birkaç şey getirmeliyim.»

«Hayır. Alan, bu evden çıkmamalısın. Lâzım olan şeyleri bir kâğıdın üzerine yaz, uşağım bir arabaya binip hepsini buraya getirir.»

Campell birkaç satır karaladı, kuruttu ve zarfın üzerini asistanına yazdı. Dorian, tezkereyi aldı, dikkatle okudu. Sonra zili çaldı. İstenilen şeylerle birlikte mümkün olduğu kadar çabuk dönmesini emrederek zarfı uşağına uzattı.

Holün kapısı örtülünce Campell sinirli sinirli irkildi, sandalyesinden kalktı ve ocağa gitti. Sıtma tutuyormuş gibi soğuktan titriyordu. Hemen yirmi dakika, iki adamdan hiçbiri bir kelime konuşmadı. Bir sineğin vızıltısı doldurdu odayı ve saatin tiktakları çekiç gibi vuruyordu.

Saat biri çalınca, Campell döndü ve gözlerini Dorian Gray'e dikti. Gözlerinin yaşlarla dolu olduğunu gördü. Şu kederli yüzün safiyetinde ve güzelliğinde onu öfkelendiren bir şey vardı.

«Sen alçağın birisin, evet alçak» diye mırıldandı.

Dorian, «Sus Alan, hayatımı kurtardın», dedi.

«Hayatını? Allahım! Bu ne hayat! Bir çirkeften çıktın, ötekine battın ve şimdi işi cinayete kadar götürdün. Eğer yapmaya hazırlandığım, senin beni zorladığın şeyi yapıyorsam, düşündüğüm senin hayatın değildir.»

Dorian içini çekerek: «Alan, keşke sana duyduğum acımanın binde birini sen de bana duysan.» dedi.

Bunu söylerken döndü, dışarıya bahçeye bakarak durdu. Campell hiç cevap vermedi.

Şöyle bir on dakika sonra, kapı vuruldu ve uşak, mavun büyük bir kimyevî ecza sandığı, büyük bir çelik ve plâtin kangalı ve oldukça acayip demir iki mengeneyi yüklenmiş olarak içeri girdi.

«Bunları buraya bırakayım mı, efendim?» diye Campell'e sordu.

Dorian, «Evet» dedi. «Korkarım, Francis, seninle yine bir işim daha var. Selbey'ye orchide'ler göndermen. Richmond'daki adamın adı neydi?»

«Harden, efendim.»

«Evet, Harden. Derhal Richmond'a gidip bizzat Harden'i görmeli ve beyazlarından mümkün olduğu kadar az olmak şartiyle ısmarladığımın iki misli Orchide göndermesini söylemelisin. Daha iyisi hiç beyaz olmasın. Bugün hava çok güzel, Francis Richmond'da güzel bir yerdir, yoksa seni zahmete sokmazdım.»

«Rica ederim, efendim. Kaçta döneyim?»

Dorian Campell'e baktı. Sâkin ve kayıtsız bir sesle: «Tecrüben ne kadar sürer?» diye sordu. Üçüncü bir şahsın varlığı ona fevkalâde cesaret veriyordu.

Campell kaşlarını çattı ve dudaklarını ısırdı: «Aşağı yukarı beş saat» diye cevap verdi.

«Eğer yedi buçukta dönersen vakitli olur, Francis. Yahut dur. Elbiselerimi değiştirmek için lâzım olan şeyleri hazırla. Akşama izinlisin. Evde yemiyeceğim için sana ihtiyacım yok.»

Adam, «Teşekkür ederim, efendim», dedi ve odadan çıktı.

«Çabuk, Alan, kaybedilecek bir saniyemiz yok. Bu sandık ne kadar ağır. Bunu ben sana yukarı götüreyim. Kalanları da sen al.»

Çabuk çabuk ve âmirce konuşuyordu. Campell kendini, onun hükmüne girmiş hissetti. Beraberce odadan çıktılar.

En üst kata çıktıkları zaman Dorian anahtarı çıkardı,

kilitte çevirdi. Sonra durdu ve gözlerine üzüntülü bir mana geldi. Ürperdi. «İçeri girebileceğimi zannetmiyorum, Alan» diye mırıldandı.

Campell soğuk soğuk «Bana ne. Sana ihtiyacım da yok», dedi.

Dorian kapıyı yarı açtı. Bunu yaparken güneş ışığında resmindeki yüzün kötü kötü kendisine sırıttığını gördü. Yerde, resmin önünde koparılmış perde duruyordu. Bir gece önce hayatında ilk defa, bu uğursuz tuvali örtmeyi unuttuğunu hatırladı. Atılmak üzere iken ürpererek geri çekildi.

Sanki tuval kan terlemiş gibi, ellerin biri üzerinde ıslak ve pırıldayarak ışıldayan şu iğrenç kırmızı nem ne idi? Ne kadar korkunçtu! O anda ,masanın üzerine abandığını bildiği o dilsiz şeyden hiç kımıldamadığını, hâlâ bıraktığı gibi orada durmakta olduğunu, lekeli halının üzerine düşmüş biçimsiz grotesk gölgesinden anladığı o şeyden daha korkunç geldi ona.

Derin bir nefes aldı, kapıyı biraz daha açtı. Yarı kapalı gözlerle ve başka tarafa çevrilmiş başile, ölü adama bir defa bile bakmamaya karar vererek, çabucak içeri girdi. Sonra yere eğilerek altın ve erguvan rengi örtüyü aldı ve resmin üzerine attı.

Gözleri, perdenin üzerindeki girift motiflere takılıp kaldı. Sonra Campell'in, korkunç işi için gerekli olan ağır sandığı, demirleri ve öteki şeyleri içeri taşıdığını işitti. Acaba, o ve Basil Hallward tanıştılar mı ve tanıştılarsa birbirleri hakkında ne düşünmüşlerdir diye merak etmeye başladı.

Arkasında sert bir ses: «Şimdi beni yalnız bırak.» dedi.

Döndü, ölünün sandalyeye dikilmiş olduğunu, ve Campell'in rengi uçmuş ölü yüzü muayene ettiğini ancak farkederek dışarı fırladı. Merdivenlerden aşağı inerken anahtarın kilitte döndüğünü işitti.

Campell, kütüphaneye döndüğü zaman saat yediyi çok

geçmişti. Solgun, fakat tamamiyle sâkindi. «Benden istediğin şeyi yaptım», diye mırıldandı. «Şimdi Allaha ısmarladık. Artık birbirimizi hiç görmiyelim.»

Dorian sadece, «Beni mahvolmaktan kurtardın, Alan. Bunu unutamam», dedi.

Campell gider gitmez yukarı çıktı. Odada ağır bir kezzap kokusu vardı. Fakat masada oturmakta olan şey yok olmuştu.

XV

Ayni akşam saat sekiz buçukta Dorian Gray, gayet özenerek giyinmiş, yakasına bir Parma menekşesi, kendisini yerlere kadar eğilerek karşılayan uşaklar tarafından Lady Narborough'un salonuna buyur edildi. Şakaklarındaki bütün sinirler zonkluyordu. Fevaklâde heyecanlıydı. Fakat ev sahibinin elini öpmeye eğildiği zaman her zamanki ferah ve serbest tavrı vardı. İnsanın en rahat göründüğü zaman belki de rol yaptığı andır. Gerçekten Dorian Gray'i bu akşam gören hiç kimse, bu adamın başından zamanımızın en korkunç trajedisinin geçtiğine zerre kadar ihtimal vermezdi. Bu güzel, narin parmakları hiçbir zaman bir günah maksadile bir bıçağı kavrayamaz ve bu gülümseyen dudaklar Allahla ve insanlıkla alay edemez. Kendisinin de, tavrındaki bu rahatlığa şaşmamak elinden gelmiyor ve bir an tâ içinden ikiz bir hayatın korkunç keyfini hissediyordu. Bu, pek küçük bir ziyafetti. Çok zeki bir kadın ve Lord Harry'nin diline doladığı gibi, bir zamanlar gerçekten göze çarpar bir çirkinliğin kalıntısını saklayan Lady Narborough tarafından oldukça acele tertip edilmişti. En can sıkıcı elçilerden birine mükemmel eşlik etmişti. Ve kocasını mevkiine yakışır bir şekilde plânını kendisinin çizdiği mermer bir türbeye gömdükten ve bütün kızlarını oldukça yaşlı zenginlerle evlendirdikten sonra şimdi, fırsat buldukça vaktini, Fransız romanlarının, Fransız mutfağının ve bulabildiği kadar Fransız nüktesinin zevklerine vermişti.

Dorian onun başlıca gözdelerindendi ve ona gençliğinde rastlamadığının ne kadar iyi olduğunu daima tekrarlardı.

«Biliyorum dostum, sana delice âşık olurdum», der dururdu. «Ve senin uğruna akla gelen her deliliği yapardım. O günlerde iyi ki daha ortalarda yoktun. Sonra benim zamanımda dünya o kadar namuslu ve tatsızdı ki en küçük bir flörtüm bile yoktur. Aslını ararsan kabahat yalnız Narboroughmundur. O kadar ileri miyoptu ki, hiç birşey görmeyen bir adamı aldatmakta bir zevk yoktu.»

Bu akşamki davetlileri oldukça sıkıcı idiler. Sebebi, Lady Narborouh'nun Dorian'a gayet eskimiş bir yelpazenin arkasında fısıldadığı gibi, evli kızlarından birinin bir süre kalmak üzere pek birdenbire çıkıp gelmesi ve işi daha kötüleştirmek için kocasını da beraber getirmesi idi.

«Ben bunu onun insafsızlığına veriyorum, azizim», diye fısıldadı. «Tabiî ben, Hamburg'dan geldikten sonra, her yaz bir iki hafta onlara gidiyorum. Fakat benim gibi ihtiyar bir kadının bazan biraz temiz havaya ihtiyacı vardır, bundan başka onları ayaklandıran da benim. Onların orada nasıl bir hayat sürdüklerini bilemezsin. Su katılmamış köylü hayatı. Birçok yapılacak işleri olduğundan sabah karanlığı kalkarlar ve düşünecek o kadar az şeyleri olduğu için de erkenden yatarlar. Tâ Kraliçe Elizabet zamanındanberi çevrede en küçük bir skandal olmamıştır ve bu yüzden yemek yer yemez uyurlar. Fakat onlardan hiç birinin yanına oturmayacağım. Sen benim yanıma oturup beni eğlendireceksin.»

Dorian sevimli bir kompliman mırıldandı ve odaya göz gezdirdi. Evet, bunun sıkıcı bir toplantı olduğuna şüphe yoktu. Misafirlerden ikisini daha hiç tanımıyordu; ötekiler şunlardı: Londra kulüplerinde pek çok görülen şu yaşlı orta tabaka mensuplarından biri olan Ernest Harrowden; bu gibilerin düşmanları yoktur, buna karşılık dostları tarafından da sevilmezler; kırk yedi yaşlarında, mükellef giyinmiş, gaga burunlu, iyi şöhretini daima kaybetmeye çalıştığı halde, kimsenin onun aleyhinde bir şeye inanmak istemeyeceği kadar çirkin bir kadın olan Lady Ruxon; tatlı peltek Venedik kırmızısı saçlı, kimsenin dikkatini çekmeyen Misis Erlynne;

insanın gördükten sonra hemen unuttuğu şu karakteristik İngiliz çehrelerinden bir sima, zevksiz, ruhsuz haliyle ev sahibinin kızı Lady Alice Chapman; ve onun kocası, bir çok sınıftaşları gibi aşırı neşenin tam fikir boşluğunu telâfi ettiğine inanan, kırmızı yanaklı, beyaz yan sakallı bir yaratık.

Gelmiş olduğuna esef diyordu ki Lady Narborough, örtüsü ebegömeci renginde ocak rafı üzerinde zevksiz kıvrımlarla süslü büyük yaldız taklidi pirinçten oturtma saate bir göz atarak:

«Harry Wotton'un bu kadar gecikmesi fena! Bugün sabah ona tekrar haber gönderdim. O da beni hayal kırklığına uğratmayacağına sıkı sıkı söz verdi.», diye bağırdı.

Harry'nin geleceği bir avunma idi ve kapı açılıp da onun ahenkli sesinin asılsız bahanelere büyü kattığını işitince Dorian kendini, yalnızlığını unuttu.

Fakat yemekte hiçbir şey yiyemedi. Hiç tatmadan tabaklar gelip gidiyordu. Lady Narborough «Bu Menü'yü sırf kendisi için düzenlemiş olan zavallı Adolph'a hakaret sayarak onu azarlayıp durdu ve Lord Henry susmasına ve dalgınlığına şaşarak arasıra ona bakıyordu. Vakit vakit uşak şampanya koyuyordu. İçtikçe içiyor ve bununla susuzluğu daha artıyordu.

Chaud Froid dağıtılırken nihayet Lord Harry, «Dorian», dedi, «Nen var bu gece senin? Hiç keyfin yok.»

Lady Narborough «Zannedersem âşık», diye bağırdı... «Ve kıskanacağımdan korkarak bana itiraf etmiyor. Pek haklı. Tabiî kıskanırım.»

Dorian Gray gülümseyerek, «Aziz Lady Narborough» diye mırıldandı. «Tam bir haftadanberi âşık değilim. - daha doğrusu Madam de Ferrol şehri terkedeli beri.»

İhtiyar kadın, «Siz erkekler nasıl bu kadına âşık olabiliyorsunuz?» diye bağırdı. «Bir türlü anlamıyorum.»

Lord Henry. «Gayet basit, çünkü o sizin bir küçük kızı

olduğunuz zamanı hatırlıyor Lady Narborough» dedi. «O, bizimle sizin kızlık elbiseleriniz arasında tek halkadır.»

«O benim çocukluk elbiselerimi hatırlamaz Lord Harry. Ama ben onu otuz sene önce Viyana'da hatırlıyorum, ne kadar dekolte giyinirdi o zaman.»

Narin parmaklariyle bir zeytin alarak, «Hâlâ da öyle dekolte» diye cevap verdi; «Ve şık giyindiği zaman kötü bir Fransız romanının lüks baskısını andırıyor. O gerçekten çok yaman ve sürprizlerle dolu. Aile bağı son derece kuvvetli. Üçüncü kocası öldüğü zaman saçları, kederden büsbütün altın sarısı kesildi.»

Dorian, «Harry, bunu nasıl söyleyebiliyorsun!» diye bağırdı.

Ev sahibi, «Çok romantik bir açıklama.» diye güldü. «Fakat üçüncü kocası mı, Lord Harry! Ferrol'un dördüncü olduğunu demek istemiyorsun ya?»

«Tabiî, Lady Narborough...»

«Bunun tek kelimesine inanmıyorum.»

«Peki, o halde Mister Gray'a sor. O, en yakın dostlarındandır.»

«Doğru mu, Mister Gray?»

Dorian. «Bunu kendi ağzından duydum, Lady Narborough», dedi. «Margarete de Navarra gibi yüreklerini mumyalayarak kemerinde taşıyıp taşımadığını ona sordum. Bana böyle bir şey yapmadığını söyledi. Çünki hepsi kalpsizmiş.»

«Dört koca! Vallahi trop de zèle.»

Dorian, «Ben, ona, trop d'audace, derim» dedi.

«Oh, cüreti yerinde, hiç bir şeyden korkup çekinmiyor, azizim. Ferrol nasıl bir adam? Onu tanımıyorum.»

Lord Henry, «Pek güzel kadınların kocası caniler sınıfındandır» diyerek şarabından bir yudum içti.

Lady Narborough yelpazesile ona vurdu.

«Lord Harry, size, dünyanın en hain adamı demelerine hiç şaşmıyorum.»

Lord Henry, kaşlarını kaldırarak, «Bunu söyleyen hangi

dünya?» diye sordu. «Herhalde bu öteki dünya olacak, çünkü bu dünya ile aram çok iyi.»

İhtiyar kadın başını sallayarak, «Tanıdığım herkes, fena bir insan olduğunuzu söylüyor», dedi.

Lord Henry, birkaç saniye ciddî göründü. Nihayet «Gerçekten acayip», dedi. «Bugün insanların herkesin arkasından baştan aşağı doğru olan şeyleri söyleyip gezmesi olur rezalet değil.»

Dorian, öne doğru eğilerek, «Adam olmaz bu! Değil mi?» dedi.

Ev sahibi gülerek «Öyle», dedi. «Fakat siz hepiniz cidden Madam de Ferrol'a böyle gülünç şekilde taparsanız modaya uymak için tekrar evlenmem gerekiyor.»

Lord Harry, «Siz bir daha evlenemezsiniz.» diye sözünü kesti. «Siz çok mesut idiniz. Bir kadın, tekrar evlenirse bu ilk kocasından nefret ettiği içindir. Bir erkek tekrar evlenirse bu da ilk karısına tapındığı içindir. Kadınlar talihlerini tecrübe ederler; erkekler kendilerininkini tehlikeye koyarlar.»

İhtiyar kadın, «Narborough mükemmel değildi», diye bağırdı.

Cevap şu oldu: «Eğer olsaydı onu sevmezdiniz, sevgili Lady. Kadınlar bizi noksanlarımız için severler. Eğer yeteri kadar kusurumuz varsa her şeyimizi, hattâ zekâmızı bile bağışlarlar. Bunu söyledikten sonra korkarım ki bir daha beni yemeğe çağırmazsınız Lady Narborough, fakat ne yapalım ki doğrusu bu.»

«Tabiî doğru, Lord Harry, eğer biz kadınlar sizi kusurlarınız için sevmeseydik ne olacaktınız? Tek kişi evlenemezdi. Siz, bahtsız bir bekârlar takımı olacaktınız. Ama bu sizi pek de değiştirmezdi ya. Bugün bütün evliler, bekârlar gibi bütün bekârlar da evliler gibi yaşıyorlar.»

Lord Harry, «Fin de siécle» diye mırıldandı.

Ev sahibi, «Fin de globe» diye cevap verdi.

Dorian içini çekerek «Keşke Fin de globe olsa» dedi. «Hayat büyük bir hayal kırıklığıdır.»

Lady Narborough, eldivenini giyerek, «Ah, sevgilim», diye bağırdı. «Bana hayatın tükendiğini söyleme. Bir kimse böyle söyledi mi bundan, hayatın onu tükettiği manası çıkar. Lord Harry çok kötü bir adam. Ve bazan ben de öyle olmayı isterdim; fakat sen iyi olmak için yaratılmışsın. Görünüşün o kadar iyi ki. Sana iyi bir eş bulmalıyım. Lord Harry, ne dersiniz, sizce Mister Gray evlenmeli değil mi?»

Lord Harry başını eğerek, «Ben de ona her zaman aynı şeyi söylüyorum, Lady Narborough», dedi.

«Evet, ona münasip bir eş bulmalıyız. Bu akşam Debrett'i dikkatle gözden geçireceğim ve münasip genç kızların bir listesini çıkaracağım.»

Dorian, «Yaşlariyle beraber mi?» diye sordu.

«Tabii yaşlariyle beraber, küçük düzeltmelerle. Fakat hiç bir şeyde acele etmemeli. Morning Post'un uygun birleşme dediği şey olmalı ve ben ikinizin de bahtiyar olmanızı istiyorum.»

Lord Henry, «Mesut evlenmeler hakkında ne saçma şeyler söylenir» diye bağırdı.

«Bir adam, sevmediği müddetçe, her kadınla bahtiyar olabilir.»

«Ah, herşeyi ne kadar kötü gözle görüyorsunuz!» dedi. ve sandalyesini geri çekerek Lady Ruxton'a işaret etti: «Çok geçmeden tekrar bana yemeğe gelmelisin. Sen benim için nefis bir kuvvet şurubusun, Sir Andrew'in yazdıklarından çok daha tesirli bir şurup. Fakat kimlerden hoşlandığını da söylemelisin. Güzel bir toplantı olsun istiyorum.»

«Bir geleceği olan erkeklerle bir geçmişi olan kadınlardan hoşlanırım», dedi.

«Yoksa bu, sırf kadınların bulunduğu bir toplantı mı olurdu, dersiniz?»

Kadın gülerek, «Korkarım ki evet», dedi ve ayağa kalktı. «Binlerce özür dilerim, sevgili Lady Ruxton» diye ilâve etti. «Sigaranızı daha bitirmediğinizi görmedim.»

«Zararı yok, Lady Narborough. O kadar çok içiyorum ki. İlerde biraz azaltacağım.»

Lord Henry, «Aman bunu yapmayın Lady Ruxton» deti. «İtidal uğursuz bir şeydir. Kâfi, yavan bir öğün; ifrat, bir ziyafettir.»

Lady Ruxton, ona merakla baktı. «Bir öğleden sonra bana gelmeli ve bunu izah etmelisin, Lord Harry. Bu pek câzip bir teoriye benziyor.» diye mırıldandı. Ve odadan salınıp çıktı.

Lady Narborough kapıdan, «Allah aşkına dedikodulara ve politikaya dalıp da o kadar gecikmeyin» diye bağırdı. «Yoksa biz yukarıda birbirimize gireriz.»

Erkekler gülüştüler ve Mister Chapman kalkarak vakur bir eda ile masanın alt başından üst başına geldi.

Dorian Gray yerini değiştirdi ve Lord Henry'nin yanına gidip oturdu. Mister Chapman yüksek sesle avam kamarasının durumundan bahsetmeye başladı. Muhaliflerine kahkaha ile gülüyordu. Doctrinair bir kelime - İngiliz kafası için korkunç parlamaları arasında zaman zaman işitiliyordu. Irkın doğuştan gelen budalalığı - o buna keyiflene keyiflene sağlam İngiliz sağduyusu adını veriyordu - cemiyet için uygun bir burç olarak gösteriliyordu.

Lord Henry'nin dudakları bir gülümseme ile büküldü. Döndü ve Dorian'a baktı. «İyileştin mi, sevgili dostum?» diye sordu. «Yemekte pek keyifsiz görünüyordun.»

«Hiçbir şeyim yok Harry. Yalnız biraz yorgunum, işte o kadar.»

«Dün akşam çok hoştun. Küçük düşes sana vurgun. Bana Selby'ye gideceğini söyledi.»

«Yirmisinde gelecek, söz verdi.»

«Monmouht da geliyor mu?»

«Tabiî Harry.»

«Adam kadının sinirine dokunduğu kadar benim de müthiş sinirime dokunuyor. Kadın çok zeki, bir kadın için fazla zeki. Zayıflığın tarif edilemeyen büyüsü onda yok. Hey-

kellerin altınını kıymetli yapan balçık ayaklardır. Onun ayakları çok zarif, fakat balçıktan değil. İstersen beyaz porselenden diyelim. Ateşe girdiler; ve ateş yakamadığı şeyi sertleştirir. Başından çok şeyler geçmiş.»

Dorian, «Ne zamandan beri evli?» diye sordu.

«Ebediyetten beri diyor kendisi. Eğer doğru hatırlıyorsam, Peerage göre on senedir, fakat Monmouth'la on sene her halde bir ebediyet sayılır. Başka kimler geliyor?»

«O, Willoughby'ler, Lord Rubhy ve karısı, ev sahibimiz, Geoffrey Clouston ve her zamanki misafirler. Lord Grotrian'ı da davet ettim.»

Lord Henry, «Onu severim», dedi. «Birçokları hoşlanmazlar. Fakat ben beğeniyorum. Ara sıra giyinmesindeki mübalâğalı zarafeti mükemmel tahsil ve terbiyesiyle telâfi eder. Çok modern bir tip.»

«Bilmiyorum gelebilecek mi Harry. Babasiyle Monte - Carlo'ya gitmek zorunda kalabilir belki.»

«Ah, bu insanın yakınları ne külfettir. Onun gelmesini temine bak Dorian. Aklımda iken, dün gece pek erken kaçtın. On birden önce kalktın. Sonra ne yaptın? Doğru eve mi gittin?»

Dorian ona şöyle bir baktı ve kaşlarını çattı. Sonra, «Hayır, Harry» dedi. «Eve tâ üçe doğru geldim.»

«Kulüpte miydin?»

«Evet», diye cevap verdi. Sonra dudağını ısırdı. «Hayır, bunu demek istemedim. Kulüpte değildim. Dolaştım. Yaptığımı da unuttum. Ne kadar mütecessissin. Harry! Herkesin ne yaptığını ille bilmek istersin. Ben ise yaptıklarımı daima unutmak isterim. Eğer tam ne zaman döndüğümü bilmek istiyorsan, iki buçukta eve geldim. Anahtarımı evde unutmuşum, onun için kapıyı hizmetçiye açtırmaya mecbur oldum. Bunun için bir üçüncü şahit istiyorsan, ona sorabilirsin.»

Lord Hanry omuzlarını silkti. «Dostum, sanki umurumda! Haydi yukarı, kadınların yanına çıkalım. Sherry iste-

mem, Mister Chapman, teşekkür ederim. Sana bir şey olmuş, Dorian. Ne oldu söylesene. Bugün kendinde değilsin.»

«Bana bakma, Harry. Bugün tersliğim ve huysuzluğum üstümde. Yarın, yahut öbür gün seni görmeye gelirim. Lady Naborough'ya tarafımdan özür dile. Yukarı salona gelmeyim, daha iyi. Eve gideceğim, gitmeliyim.»

«Peki, Dorian. Yarın çayda görüşürüz, gel Düşes de geliyor.»

«Gelmeye çalışacağım, Harry» dedi ve odadan çıktı. Evine döndüğü zaman boğmuş olduğunu zannettiği korku hissinin kendisini tekrar kapladığını farketti. Lord Henry'nin rastgele sordukları bir an için iradesini kaybettirdi, ve iradesine hâlâ ihtiyacı vardı. Thelikeli olan şeyler yok edilmeliydi. İrkildi. Onlara el sürmek düşüncesinden bile nefret ediyordu.

Bununla beraber bu iş yapılmalıydı. Bunu idrak ediyordu ve kütüphanesinin kapısını kilitledikten sonra içine Basil Hallward'ın paltosu ile şapkasını tıktığı gizli dolabı açtı. Ocakta kuvvetli bir ateş yanıyordu. Üzerine bir kütük daha attı. Yanan elbiselerin ve kavrulan derilerin kokusu tiksinti veriyordu. Hepsi yanıp kül oluncaya kadar üç çeyrek saat geçti. Sonunda, kendini bayılacak gibi hissetti; bir bakır leğende bir iki Cezayir pastili yaktı, alnını ve ellerini serin, mis kokulu sirke ile ıslaktı.

Birdenbire irkildi. Gözlerine acayip bir parlaklık geldi ve alt dudağını sinirli sinirl kemirmeye başladı. İki pencerenin arasında abanozdan, fil dişi ve lâcivert taşı kakmalı Floransa işi bir dolap duruyordu. İnsanı büyüleyen ve korkutabilen bir şeymiş, içinde hırsla istediği, bununla beraber lânet ettiği bir şey varmış gibi gözlerini ona dikti. Solukları hızlandı. Kendisini çılgın bir arzu kapladı. Bir sigara yaktı. sonra fırlattı attı. Göz kapakları, uzun kirpikleri hemen hemen yanaklarına dokunacak kadar düştü. Fakat hâlâ dolaba bakmakta devam ediyordu. Nihayet üzerine uzandığı divandan kalktı, ona doğru gitti, kilidini açtı ve gizli bir yaya dokundu. Üç köşeli bir çekme ağır ağır dışarı kaydı.

Parmakları içgüdüyle ona doğru uzandı, içine daldı ve bir şeyin üzerine kapandı. Bu, bir küçük Çin kutusuydu; siyah ve altın tozu cilâlı, yanları dalgalı çizgiler ve uçlarında madenî tellerden örülmüş saçaklar bulunan yuvarlak boncuk dizili ipek kordonlarla süslenmişti. Açtı. İçinde balmumuna benzeyen kokusu ağır ve devamlı, yeşil bir macun vardı.

Bir iki saniye, yüzünde acayip, hareketsiz bir tbessüm dolaştı. Sonra oda müthiş sıcak olmasına rağmen titredi, kendini topladı ve saate baktı. On ikiye yirmi vardı. Kutuyu yerine koydu. Dolabın kapaklarını kapadı ve yatak odasına gitti.

Gece yarısı bronz darbelerini karanlık havaya vururken Dorian Gray, alelâde giyindi, boynunda bir atkı ile sessizce evden dışarı çıktı. Bond Street'de atı kuvvetli bir tek atlı araba buldu. Ona seslendi ve arabacıya yavaş sesle bir adres verdi.

Adam başını salladı. «Çok uzak», diye mırıldandı.

Dorian, «İşte sana bir altın!» dedi. «Eğer hızlı sürersen bir tane daha var.»

Adam, «Peki efendim», diye cevap verdi. «Bir saat içinde oradasınız» ve müşterisi biner binmez atını döndürdü ve nehre doğru hızla sürdü.

XVI

Soğuk bir yağmur serpiştirmeye başladı ve titrek ışıklı sokak fenerleri kalın sis içinde hayal gibi görünüyorlardı. Birahaneler kapanmak üzere idi ve kapılarının önünde hayal meyal seçilen kadın ve erkek hayalleri tek tük gruplar halinde toplanıyorlardı. Barların birkaçından çirkin kahkahalar geliyordu. Bir takımında sarhoşlar gürültü ediyorlar ve bağırışıyorlardı.

Dorian Gray arabada geriye yaslanmış, şapkasını yüzüne indirmiş, kayıtsız gözlerle büyük şehrin karanlık çirkefini seyrediyor ve arasıra Lord Hanry'nin, ilk tanıştıkları gün, kendine söylediği sözleri tekrarlıyordu; «Ruhu duyularla ve duyuları ruhla tedavi etmek.» Evet, işte sır bu idi. Bunu çok defa denemişti ve bugün tekrar deniyecekti. İnsanın unutma satın alabileceği esrar tekkeleri vardı ve eski günahların hatırası yenilerinin çılgınlığı ile yok edilebilecek dehşet inleri vardı.

Ay gökte sarı bir kafatası gibi sarkıyordu. Zaman zaman dev gibi şekilsiz bir bulut uzun bir kol uzatarak onu gizliyordu. Gaz lâmbaları seyrekleşti, caddeler daraldı ve karanlıklaştı. Arabacı bir defa yolu şaşırdı. Epeyce bir yoldan geri dönmeye mecbur oldu. Çamurlu birikintilerden geçerken atın böğürleri buğulanıyordu. Arabanın yan pencereleri boz renk kalın bir sis tabakasile kaplanmıştı.

«Ruhu duyularla ve duyuları ruhla tedavi etmek!» kelimeler kulağında nasıl çınlıyordu! Ruhu şüphesiz ki ölüm

derecesinde hasta idi. Hislerin bunu tedavi edebileceği doğru muydu? Masum kanı akıtılmıştı. Bunu ne ödeyebilirdi? Ah, bunun kefareti yoktu; bununla beraber bağışlanmak mümkün olmasa da, unutmak hâlâ mümkündü; ve unutmaya; ezmeye, insan, kendini sokan engereği nasıl basıp ezerse bunu da öylece basıp ezmeye kararlıydı. Basil'in kendisiyle o şekilde konuşmaya ne hakkı vardı? Ona başkaları üzerinde hüküm vermek yetkisini kim vermişti? Korkunç çirkin ve katlanılmaz şeyler söylemişti.

Araba ona gittikçe yorgun, her adımda daha yavaşlayarak yürüyor görünerek yoluna yavaş yavaş devam etti. Pencereyi aşağı sürdü ve arabacıya seslenerek daha hızlı sürmesini söyledi. Afyona duyduğu çirkin hırs onu kemirmeye başlamıştı. Boğazı yanıyor, kibar elleri sabırsızlığın siniri içinde kıvranıyordu. Bastonu ile zavallı hayvana çılgınca vurdu. Arabacı güldü ve kamçıyı şaklattı. O da güldü ve adam sustu.

Yol tükenmiyecek gibi geliyordu ve sokaklar sürünen bir örümceğin siyah ağı gibi idi. Birdüzüyelik tahammül edilmez bir hal aldı. Ve sis gittikçe kalınlaştığı için korkmaya başladı.

Sonra ıssız tuğla harmanlarını geçtiler. Sis burada incelmiş olduğundan portakal sarısı yelpaze şeklinde alev dilleriyle tuhaf şişe biçiminde tuğla ocaklarını farkedebiliyordu. Önünden geçerlerken bir köpek havladı ve tâ uzaklarda karanlıkta serseri bir martı bağırdı. Hayvan bir tekerlek izinde kösteklendi. Yana kırdı ve dörtnala kaktı.

Bir müddet sonra şoseyi bıraktılar ve tekrar yamrı yumru bir arnavut kaldırımı üzerinde yuvarlanmaya başladılar. Pencerelerin pek çoğu karanlıktı, fakat arasıra lâmbaların aydınlattığı perdelerde fantastik gölgeler kımıldıyordu. O, bunları hasta bir merakla seyrediyordu. Bunlar gayet büyük kuklalar gibi kımıldıyor ve canlı yaratıklar gibi hareket ediyordu. Bunlardan nefret etti. Yüreğinde bunaltıcı bir öfke vardı. Bir köşeyi dönerlerken açık bir kapıdan bir kadın, avazı çıktığı kadar bağırdı ve iki adam belki yüz metre ka-

dar arabanın arkasından koştular. Arabacı bunlara kamçısı ile vurdu.

Hiç şüphe yok ki çirkin bir üsteleme ile Dorian Gray'in ısırıp durduğu dudakları ruh ile duyu arasındaki ilgiye dair olan bu tarifi güç kelimeleri onları ruh halinin tam bir ifadesini buluncaya ve aklıyla ihtiraslarını haklı çıkarıncaya kadar tekrarladı durdu. Böyle bir haklı çıkarma olmadan bu ihtiraslar onun mizacı üzerinde hüküm sürüp gideceklerdi. Beyninin bir hücresinden bir hücresine şu tek düşünce süründü; ve yaşamaya olan vahşî hırsı, insan iştihalarının en müthişi, vücudunda titreşen her sinirin, her teline taze can verdi. Vaktiyle eşyaya hakikat bahşettiği için tiksindiği çirkinlik bile, gene bu sebepten, şimdi kendisine kıymetli geliyordu. Çirkinlik tek hakikatti. Kaba küfürler, iğrençin, başıboş hayatın bayağı şiddeti, hırsızın ve serserinin alçaklığı bile izlenimleri elle tutulabilecek kadar güçlü olduğundan kuvvetli hakikati, içinde sanatin bütün hoş şekillerinden. şarkıların rüyalı gölgelerinden daha canlı idi. Unutmak için muhtaç olduğu şeyler bunlardı. Üç gün içinde her şeyden sıyrılmış olacaktı.

Ansızın araba keskin bir sarsıntı ile bir karanlık sokağın ağzında durdu. Evlerin alçak damlarında ve çentik çentik bacaları üzerinde gemilerin kara direkleri yükseliyordu. Beyaz sis parçaları serenlerde hayalî yelkenler gibi asılı idi.

Arabacı pencereden boğuk sesile, «Buralarda bir yerde olacak değil mi Efendim?» diye sordu.

Dorian doğruldu ve etrafına bakındı. «Dur burada!» diye cevap verdi, acele inip arabacıya söz verdiği bahşişi vererek hızlı hızlı rıhtım istikametine yürüdü. Şurada burada büyük yük gemilerinden birinin kıçında bir fener parlıyordu. Işık sallanıyor ve su birikintileri içinde kıymık kıymık oluyordu. Harekete hazırlanmış, kömür alan bir vapurdan kızıl bir alev geliyordu. Kayan kaldırım ıslak bir muşamba yağmurluğa benziyordu.

Takip ediliyor muyum diye arasıra arkasına bakarak hızla sola doğru ilerledi. Yedi sekiz dakika sonra büyük, iki fabrikanın arasına sıkışmış olan küçük, harap bir eve erişti. Üst pencerelerden birinde bir lâmba vardı. Durdu ve belli bir işaretle kapıyı vurdu.

Çok geçmeden aralıkta ayak seslerini ve zincirin çekildiğini işitti. Kapı sessizce açıldı ve onun geçmesi için gölgeye sıkışan biçimsiz cüce boylu birine bir tek kelime bile söylemeden içeri girdi. Holün ucunda yeşil yırtık bir perde, dışarıdan kendisiyle beraber içeri giren sert rüzgârla sallanıp dalgalandı. Onu kenara çekti, vaktiyle üçüncü sınıf bir dansingmiş gibi görünen basık tavanlı ve uzun bir salona girdi. Duvarlarda keskin sesler çıkaran sarı alevlerle yanan gaz lâmbaları ile bunların ışıklarını çarpıtıp bulandıran sinek tersleriyle lekelenmiş aynalar sıralnmıştı. Kafesli tenekeden yağlı abajurlar onların arkasında titrek ışık daireleri çiziyordu. Şurada burada çiğnenip çamur olmuş ve dökülen içkilerle lekelenmiş döşeme, aşı boyası renginde bıçkı tozu ile örtülü idi. Bir küçük sobanın yanında gevezelik ederek beyaz dişlerini gösteren bir iki Malayalı zar atmak için çömelmişlerdi. Bir köşede, başını kollarının arasına saklamış bir gemici bir masaya abanmış ve odanın bir tarafını işgal eden kötü boyanmış tezgâhın önünde bir deri bir kemik iki kadın duruyor, bir nefret ifadesiyle ceketinin kollarını fırçalayan bir ihtiyar adamla alay ediyorlardı. Dorian Gray yanlarından geçerken onlardan biri, «Üzerine kırmızı karıncalar üşüşmüş sanıyor», diye güldü. İhtiyar adam onlara korkunç bakışlarla baktı ve sızıldanmaya başladı.

Odanın nihayetinde karartılmış küçük bir odaya çıkılan bir merdiven vardı. Dorian sallanan üç basamağı koşup çıkarken afyonun ağır kokusu burnuna çarptı. Derin bir nefesle bunu içine çekti ve burun kanatları zevkten titredi. İçeri girdi, bir lâmbaya eğilerek uzun ince bir çubuğu yakmakta olan düz, sarı saçlı genç bir adam ona baktı. Ve tereddütlü bir tavırla başını salladı.

Dorian, «Sen, burada, Adrian?» diye mırıldandı.

Öteki kayıtsızca, «Başka nerede olayım?» diye cevap verdi. «Arkadaşlardan kimse artık benimle konuşmuyor ki.»

«İngiltere'den gittiğini zannediyordum?»

«Darlington'un bir şey yapacağı yok. Erkek kardeşim nihayet borçlarımı ödedi. Georg da artık benimle konuşmuyor. Umurumda değil.» diye bir iç çekişiyle ilâve etti. «İnsanın böyle bir şeyi oldukça dost istemez. Şimdiye kadar nice dostlarım oldu.»

Dorian irkildi. Ve yırtık pırtık şiltelerin üzerinde öyle fantastik hallerle uzanmış acayip şekillere baktı. Sarkmış el ayaklar, açık ağızlar, fersiz, donuk gözler onu büyüledi. Hangi garip cennetlerde işkence çektiklerini, hangi karanlık cehennemlerin onlara yeni bir keyfin sırrını öğrettiğini biliyordu. Onlar bu bakımdan kendisinden daha iyi durumda idiler. O, düşünce ile zehirlenmişti. Olanı hatırlama korkunç bir hastalık gibi, ruhunu kemiriyordu. Zaman zaman Basil Hallward'ın gözlerini üstüne dikilmiş sanıyordu. Buna rağmen burada kalamıyacağını hissetti. Adrian Singlton'un varlığı onu tedirgin ediyordu. Hiç kimsenin kendisini tanımadığı bir yerde olmak istiyordu. Kendinden kaçmak istiyordu.

Biraz durduktan sonra, «Ben öteki yere gidiyorum» dedi.

«Tersaneye?»

«Evet.»

«O kudurmuş yaban kedisi muhakkak oradadır. Artık onu buraya almıyorlar.»

Dorian omuzlarını silkti. «Ben âşık olan karılara doydum. Birisine kin besleyen kadınlar daha enteresandır. Bundan başka orada nesne de daha iyi.»

«Aşağı yukarı buradakinin aynı.»

«Ben onu tercih ederim. Bel, bir şey iç. Ben bir şey içmeliyim.»

Genç adam, «Ben bir şey istemiyorum» diye mırıldandı.

«Gel canım.»

Andrian Singlton bitkin bitkin ayağa kalktı ve Dorian

Gray'in arkasından tezgâha yürüdü. Yırtık sarıklı ve lime lime bir pardesü giymiş bir melez önlerine iki kadehle bir şişe konyak sürerken onları iğrenç bir sırıtma ile selâmladı. Kadınlar kenara çekildiler ve fısıldaşmaya başladılar. Dorian onlara arkasını döndü ve Adrian Singlton'a alçak sesle bir şeyler söyledi. Kadınlardan birinin yüzünde, bir Malaya' lının buruşuklarını andıran pis bir gülümseme belirdi. «Bu gece pek kibirliyiz» diye sırnaştı.

Dorian, ayağını yere vurarak: «Allah aşkına, bu gece bana lâkırdı söyleme!» diye bağırdı. «Ne istiyorsun? Para mı al işte. Fakat ağzını açma bir daha!»

Kadının bulanık gözlerinde bir an, iki kızıl kıvılcım çaktı, sonra söndü, gözleri fersizleşti, camlaştı. Başını arkaya attı ve paraları tezgâhın üzerinden aç gözlü parmaklarla süpürüp aldı. Arkadaşı ona kıskanarak bakıyordu.

Adrian Singlton, «Faydası yok», diye içini çekti. «Artık geri dönmeyi düşündüğüm yok. Hem ne diye? Burada pek rahatım.»

Dorian biraz daha durduktan sonra, «Bir şeye ihtiyacın olursa bana yazarsın, değil mi?» dedi.

«Belki.»

«Hoşça kal o halde.»

Dorian mendille çatlamış dudaklarını sildiği sırada genç adam merdivenleri çıkarak, «Güle güle!» diye cevap verdi.

Dorian yüzünde acılı bir ifade ile kapıya doğru yürüdü. Perdeyi çkeip açarken ondan para almış olan kadının dudaklarından çirkin bir kahkaha koptu. Boğuk bir sesle:

«İşte kendisini şeytana satmış olan adam gidiyor», diye hıçkırdı.

«Melun», diye cevap verdi. «Bana böyle deme.»

Kadın parmaklarını çıtlattı. Arkasından, «Güzel Prens» desinler istiyorsun, he?» diye bağırdı.

Kadın konuşurken mahmur gemici ayağa sıçradı. Vahşî vahşî etrafına bakındı. Kapanan hol kapısının sesi kulaklarına geldi. Bir takipte imiş gibi dışarı fırladı.

Dorian Gray, ince ince yağan yağmurun altında rıhtımda hızlı hızlı yürüyordu. Adrian Singlton'a rastlaması ona acayip şekilde koymuştu. Basil Hallward'ın kendisine o kadar ölümcül hakaretle söylediği gibi bu genç hayatın düşmesinden kendisi mi sorumlu idi, sahiden? Dudağını ısırdı ve bir saniye gözleri bulutlandı. Bununla beraber, ondan buna neydi? Hayat, başkalarının hatasını yüklenmek için, çok kısa idi. Herkes kendi hayatını yaşıyor ve hesabını kendisi görüyordu. Asıl felâket, insanın bir tek hatanın cezasını sık sık çekmeye mecbur olmasıdır. İnsan tekrar tekrar hesap görmeye mecburdur, merhametsizce. Alın yazısı insanoğlu ile hesabında alacak defterini asla kapamaz.

Psikoloğlar bizi temin ederler, günaha karşı, yahut dünyanın günah adını verdiği şeye karşı duyulan arzunun bir insanı öyle hükmü altına aldığı anlar olur ki vücudun her teli. beynin her hücresi korkunç güdülerle yüklüdür. Kadın, erkek böyle anlarda her türlü irade hürriyetini kaybederler. Korkunç hedeflerine doğru otomatlar gibi yürürler. Her türlü ihtiyarları ellerinden alınmıştır. Vicdan ya ölüdür, yahut hâlâ yaşıyorsa bile ancak isyana büyüsünü ve itaatsizliğe câzibesini vermek için çarpar. Çünkü bütün günahlar, ilâhiyatçıların bize hatırlatmaktan usanmadıkları gibi itaatsizliğin günahlarıdır. O yüksek ruh, o kötülüğün sabah yıldızı gökten düştü, asî olarak düştü.

Kaygısız, kötülüğe yönelmiş lekelenmiş bir yüz ve isyana acıkmış bir yürekle Dorian Gray ileri koştu ve adımlarını daha sıkılaştırdı. Fakat gittiği mahut yere, daha kestirme olduğu için karanlık bir kemere sapınca ensesinden yakalandığını hissetti ve kendini korumaya vakit bulamadan kaba bir el boğazını sıkarak onu duvara yapıştırdı.

Deli gibi canını kurtarmak için çırpındı ve müthiş bir çabalama ile parmakların mengenesinden kendini kurtardı. O anda bir rovelver sesi işitti ve kafasına çevrilmiş olan parlak namluyu ve karşısındaki tıknaz, yerden bitme adamın belirsiz hayalini gördü.

«Ne istiyorsun?» diye soludu.

Adam, «Kımıldama!» dedi. «Eğer kımıldarsan vururum.»

«Kudurmuşsun. Sana ben ne yaptım?»

«Sen Sibyl'in hayatını mahvettin.» cevap bu idi. «Ve Sibyl benim kardeşimdi. Kendini öldürdü. Bunu biliyorum. Ölümü senin yüzünden. Bunun için seni öldürmeye yemin ettim. Senelerce seni aradım. Hiç bir ip ucu, bir iz elde edemedim. Seni tarif edebilecek iki insanın ikisi de ölmüşlerdi. Senin hakkında, onun sana taktığı isimden başka bir şey bilmiyordum. Bu gece onu tesadüfen işittim. Tövbe et, çünkü bu gece öleceksin.»

Dorian Gray'in korkudan başı döndü. «Ben böyle birini bilmiyorum» diye kekeledi. «Adını bile işitmedim. Sen çıldırmışsın.»

«Tövbe edersen daha iyi, çünkü bu gece seni öldürmezsem, bana da James Vane demesinler.»

Bir dehşet anı geldi. Dorian Gray ne söyleyeceğini, ne yapacağını bilmiyordu. Öteki, «Diz çök!» diye gürledi. «Tövbe etmen için sana bir dakika müsaade - fazla değil. Bu gece Hindistan'a gidiyorum. Daha önce bu işi temizlemeliyim. Bir dakika. Hepsi bu kadar.»

Dorian'ın kolları külçe gibi yanlarına düştü. Korkudan inme inmiş gibi ne yapacağını bilmiyordu. Ansızın kafasında bir ümit ışığı çaktı. «Dur!» diye haykırdı. «Kızkardeşin öleli ne kadar oldu? Çabuk, bana söyle!»

Adam, «Onsekiz yıl» dedi. «Bunu bana niçin soruyorsun? Yılların ne önemi var?»

Dorian Gray sesinde bir zafer aksile, «On sekiz yıl» diye güldü. «Onsekiz yıl! Beni lâmbanın altına götür de yüzüme bak!»

James Vane, bunun ne demek olduğunu anlayamayarak bir saniye durakladı. Sonra Dorian Gray'i yakalayıp kemerden dışarı çekti.

Rüzgârdan sönüp çakan ışık donuk ve titrek olmasına rağmen içine düşmüş göründüğü yanlışlığı tanıtmaya yetiyordu. Çünkü öldürmek istediği adamın yüzünde çocukluk çağının bütün çiçeği ve ilk gençliğin lekelenmemiş arılığı vardı. Yirmi yaşını geçmiş geçmemiş görünüyordu. Geçmiş olsa bile, senelerce önce ayrıldığı kızkardeşinin o zamanki yaşından biraz büyük görünüyordu. Onun hayatını mahveden adamın bu olamıyacağı besbelliydi. Pençesini gevşetti ve geri çekildi.

«Allahım, Allahım!» diye bağırdı. «Seni az kalsın öldürecektim!»

Dorian Gray derin bir nefes aldı. Ötekine sert sert bakarak. «Korkunç bir cinayet işlemene kıl kalmıştı.» dedi. «İntikamı kendi elinle almamak için bu sana yeter bir ders olsun.»

James Vane, «Beni affet, efendim» diye mırıldandı. Şu lânetleme inde işittiğim rastgele bir söz beni yanlış yola götürdü.»

Dorian, «Gidip o silâhı eve bıraksan iyi edersin, yoksa başına bir belâ gelebilir», dedi. Döndü ve yavaş yavaş caddeden aşağı yürüdü.

James Vane, kaldırımda korkudan dikildi kaldı. Baştan ayağa titriyordu. Kısa bir zaman sonra ıslak duvar boyunca sürünerek gelen bir siyah gölge ışığa çıktı. Ve sessiz adımlarla tâ yanına kadar geldi. Kolunun üzerine bir elin dokunduğunu duydu ve kendine gelerek o yana döndü. Bu, barda içmekte olan kadınlardan birisi idi.

Yıpranmış yüzünü onunkine iyice yaklaştırarak, «Onu niçin öldürmedin?» diye fısıldadı. «Onu takip ettiğini Daly'den dışarı fırladığın zaman anladım. Budala! Onu öldürecektin. Bir sürü parası var, üstelik kuduz köpeğin birisi.»

«Aradığım o değil», diye cevap verdi. «Ben hiç kimsenin parasını istemiyorum. Ben bir tek kişinin hayatını istiyorum. Aradığım adam bugün kırk yaşlarında olmalı. Bu ise

hemen hemen bir çocuktan biraz farklı. Allaha şükür, ellerimi kanına bulaştırmadım.»

Kadın acı acı güldü. «Bir çocuktan biraz mı farklı?» diye alay etti. «Budala! Güzel Prens beni bu hale sokalı beri aşağı yukarı on sekiz yıl oldu...»

James Vane, «Yalan söylüyorsun», diye bağırdı.

Kadın ellerini göğe kaldırdı. «Tanrı tanık olsun, gerçeği söylüyorum» diye haykırdı.

«Tanrı tanık mı olsun?»

«Yalan söylüyorsam şuradan şuraya gitmeyeyim. O, buraya devam edenlerin en kötüsüdür. Güzel bir yüz uğruna kendini şeytana sattığı söylenir. Ona ilk rastgeldiğimden beri aşağı yukarı on sekiz yıl oluyor. O zamandanberi hiç değişmedi. Oysa ben» diye edepsizce sırıtarak ilâve etti.

«Buna yemin eder misin?»

Yayvan ağzından, «Ederim», diye boğuk bir yankı çıktı. «Fakat ona, benden duyduğunu söyleme» diye inledi. «Ondan korkarım. Bana bu gece başımı sokabileceğim bir yer parası ver.»

Bir küfürle ondan sıyrıldı. Caddenin köşesine fırladı, fakat Dorian Gray görünürlerde yoktu. Arkasına baktığı zaman karı da kaybolmuştu.

XVII

Bir hafta sonra Dorian Gray, Selby'deki köşkün limonluğunda, konukları arasında bulunan güzel Monmouth düşesile konuşuyordu. Altmış yaşlarında çökmüş bir adam olan kocası da oradaydı. Çay vaktiydi ve masanın üzerinde duran büyük, dantel abajorlu lâmbanın yumuşak ışığı, zarif fincanlarını ve döğme gümüş takımlarını aydınlatıyordu. Çayı düşes koyuyordu. Beyaz elleri fincanların arasında zarif bir şekilde dolaşıyor ve dolgun kırmızı dudakları Dorian Gray'in ona fısıldadığı bir şeye gülümsüyordu. Lord Henry ipek minderli hasır bir koltuğa yaslanmış onlara bakıyordu. Şeftali rengi bir divan üzerinde Lady Narborough oturuyor ve dükün yakınında kolleksiyonuna ilâve ettiği Brezilya böceği hakkında anlattıklarını dinliyor gibi yapıyordu. Güzel smokinler giymiş iki genç bir iki kadına pasta ikram ediyordu. Toplantı on iki kişiden ibaretti. Ertesi gün başkaları da bekleniyordu.

Lord Henry, masaya doğru gidip fincanını bırakırken, «İkiniz, neler konuşuyorsunuz?» dedi. «Ümit ederim, Dorian sana her şeye yeniden isim vermeyi tasarladığımdan bahsetmiştir. Gladys, ne güzel bir fikir değil mi?»

Düşes harikulâde güzel gözlerile ona bakarak, «Fakat harry, ben ismimi değiştirmek istemiyorum.» diye karşılık verdi. «Ben kendi adımdan gayet memnunum. Mister Gray de kendisininkinden herhalde memnundur sanırım.»

«Sevgili Gladys, bu iki ismi dünyayı verseler değiştirmem. Her ikisi de mükemmel. Ben bunu sadece çiçekler için düşünmüştüm. Dün yakama takmak için bir orkide kopar-

dım. Harikulâde pelengili, yedi büyük günah gibi karşı durulmaz bir şey idi. Akılsızca, bahçıvanlardan birine adını sordum. Bana güzel cins bir Robinsoniana yahut buna benzer kötü bir şey demesin mi? Bu hazin bir hakikat amma biz eşyaya güzel isimler vermek istidadını kaybettik. İsim her şeydir. Ben olaylarla savaşmam. Benim kavgam kelimelerledir. Gene bunun için edebiyatta bayağı realizmden nefret ederim. Bir bahçıvan beline bel diyebilen adama bel belletmeli. Onun elinden yalnız bu gelir.»

Kadın, «O halde, sana ne diyelim, Harry?» diye sordu.

Dorian, «Onun ismi Prens Paradox'tur» dedi.

Düşes, «Onu bu isimle hemen tanırım» diye bağırdı.

Lord Henry bir sandalyeye çökerek, «İstemiyorum» diye güldü. «İnsana takılan bir isimden kurtuluş yoktur. Bu ünvanı reddederim.»

Güzel dudaklardan, «Hükümdarlar tahtlarından feragate mezun değildirler» ihtarı döküldü.

«Şu halde tahtımı savunayım mı?»

«Evet.»

«Yarının gerçeklerini söylüyorum.»

Kadın, «Bugünün yanlışlarını tercih ederim» diye cevap verdi.

Onun inadını anlayarak, «Siz benim silâhlarımı elimden alıyorsunuz, Gladys» diye bağırdı.

«Kalkanını Harry, mızrağını değil.»

Lord Henry, elini oynatarak, «Ben onu hiçbir vakit güzelliğe karşı kullanmam», dedi.

«İşte senin hatan, Harry, bana inan, güzelliğe lüzumundan fazla kıymet veriyorsun.»

«Bunu nasıl söyleyebiliyorsunuz, kabul ediyorum. Güzel olmak iyi olmaktan daha iyidir. Fakat öte yandan hiç kimse iyi olmanın çirkin olmaktan daha iyi olduğunu itirafa benim kadar hazır değildir.

Düşes, «Şu halde çirkinlik yedi büyük günahtan biri değil mi?», diye bağırdı. «Öyle ise orkide benzetmen ne oldu?»

«Çirkinlik yedi büyük erdemden biridir, Gladys. Sen iyi bir Tory sıfatiyle onu hor görmemelisin. Bira, Kitâb-ı Mukaddes ve yedi büyük erdem. İngilteremizi bugünkü İngiltere yapan bunlardır.»

«Demek memleketi sevmiyorsunuz?» diye sordu.

«İçinde yaşıyorum.»

«Onu daha iyi çekiştirebilirsiniz.»

«Sizce Avrupa'nın bizim hakkımızdaki hükmünü ne diye kabul edeyim?» diye sordu.

«Ne diyorlar bizim için?»

«Tartuff'un İngiltere'ye göç ettiğini ve burada bir dükkân açtığını.»

«Bu sizin buluşunuz mu Harry?»

«Onu size bırakıyorum.»

«Ben bunu kullanamam. Bu doğrudan da öte.»

«Merak etme. Vatandaşlarımız bu tariften anlamazlar.

«Pratik insanlardır.»

«Pratikten fazla düzencidirler. Bilânçolarını yaparken budalalığı para ile ve rezaleti iki yüzlülükle denkleştirirler.»

«Ama büyük şeyler yaptık.»

«Bize büyük şeyler yükletildi, Gladys.»

«Biz de yükünü taşıdık.»

«Yalnız borsaya kadar.»

Kadın başını salladı. «Irkımıza inanıyorum», diye bağırdı.

«O, dirseği güçlü olanların bakaasını temsil ediyor.»

«Gelişmesi var.»

«Soysuzlaşma daha hoşuma gider.»

«Ve sanat?» diye sordu.

«Bir hastalıktır.»

«Aşk?»

«Kuruntu.»

«Din?»

«İmanın yerini alan moda bir madde.»

«Siz bir şüphecisiniz.»

«Asla! Şüphecilik imanın başlangıcıdır.»

«O halde nesiniz?»

«Belirtmek sınırlamaktır.»

«Bana bir ip ucu veriniz?»

«İpler kopar. Labirentte yolunuzu kaybedersiniz.»

«Beni şaşkına çevirdiniz. Başka birisinden bahsedelim.»

«Ev sahibimiz hoş bir konuşma konusudur. Yıllarca önce Güzel Prens adı verilmişti.»

Dorian Gray, «Ah! Bunu bana hatırlatmayın!» diye bağırdı.

Düşes kızararak, «Bu akşam ev sahibimiz bir hoş», diye cevap verdi. «Zannederim o, Monmouth'un beni modern bir kelebeğin bulabildiği en iyi örneği sayarak salt bilimsel sebeplerle aldığını sanıyor.»

Dorian, «Âlâ, umarım sizi iğnelemez, düşes» diye güldü.

«Oh, bana kızdığı zaman bunu zaten hizmetçim yapıyor, Mister Gray.»

«Size neden kızıyor, Düşes?»

«En saçma şeyler için, Mister Gray, sizi temin ederim. Çok kez, dokuza on kala eve gelip ona, sekiz buçukta giyinip hazırlanmış olmalıyım dediğim için.»

«Ne mantıksız şey! Yol vereydiniz.»

«Buna cesaret edemem, Mister Gray. Bana şapkalar uyduruyor. Lady Hilston'un Garden partisinde başımdaki şapkayı hatırlıyor musunuz? Tabiî hayır, fakat kibarlığınızdan hatırlıyormuşsunuz gibi yapıyorsunuz. Onu hiç yoktan yapıp çıkardı. Bütün iyi şapkalar hiç yoktan yapılır.»

Lord Henry, «Bütün iyi ünler gibi Gladys» diye söze karıştı. «İnsanın bıraktığı her tesir bir düşman yaratır. Rağbette olmak için insan silik bir adam olmalı.»

Düşes başını sallayarak, «Biz kadınlara göre böyle değil» dedi, «Ve kadınlar dünyayı idare ederler. Sizi temin ederim. Biz silik insanlara katlanamayız. Biz kadınlar, bir deme

vardır, kulaklarımızla severmişiz, tıpkı siz erkeklerin severseniz eğer, gözlerinizle sevdiğiniz gibi.»

Dorian, «Bana öyle geliyor ki başka da bir şey yaptığımız yok», diye mırıldandı.

Düşes yapmacık bir esefle: «Ah! Demek oulyor ki siz hiç bir zaman gerçekten âşık olmuyorsunuz.» diye cevap verdi.

Lord Henry, «Sevgili Gladys» diye bağırdı. «Bunu nasıl söyleyebilirsiniz. Romans tekrar ile yaşar ve tekrar da bir isteği bir sanat haline koyar. Bundan başka insanın her sevişi ilk sevişidir. Konunun değişikliği ihtirasın tek oluşunu değiştirmez. Onu ancak kuvvetlendirir. Bizim olsa olsa hayatta başımızdan geçen ancak bir tek büyük tecrübe olabilir. Ve hayatın sırrı, mümkün olduğu kadar sık sık bu tecrübeyi tekrarlamaktadır.»

Düşes, biraz durduktan sonra, «Hattâ, bu insanı yaralamış olsa da mı, Harry?» diye sordu.

Lord Henry, «özellikle bundan sonra» diye cevap verdi.

Düşes durdu ve Dorian Gray'e gözlerinde garip bir ifade ile baktı. «Buna siz ne dersiniz, Mister Gray?»

Dorian bir an duraladı, sonra başını arkaya atarak güldü. «Ben Henry ile daima ayni fikirdeyim düşes.»

«Haksız olduğu zaman da mı?»

«Harry hiç bir zaman haksız değildir.»

«Onun felsefesi sizi mesut ediyor mu?»

«Ben hiç bir zaman mutluluğu aramadım. Saadet kime lâzım? Ben zevk aradım.»

«Ve buldunuz mu Mister Gray?»

«Çok defa. Pek çok defa.»

Düşes içini çekti. «Ben gönül ferahlığı arıyorum», dedi. «Ve şimdi hemen gidip elbismei değiştirmezsem, bu akşam onu hiç bulamayacağım.»

Dorian Gray ayağa fırladı ve limonluğun alt başına

doğru yürüyerek, «Müsaade edin, size bir iki orkide getireyim, Düşes,» diye bağırdı.

Lord Henry, yeğenine «Onunla göz göre flört yapıyorsun» dedi. «Dikkat etsen iyi olur. İnsanı baştan çıkarır.»

«Öyle olmasaydı, çarpışma olmazdı.»

«Yunan Yunana karşı desene?»

«Ben Truvalılar tarafındayım. Onlar bir kadın için döğüştüler.»

«Ve yenildiler.»

«Tutsak olmaktan daha kötü şeyler vardır», diye cevap verdi.

«Sen gemi azıya almış, dörtnala gidiyorsun.»

«Sürat hayattır», diye yapıştırdı.

«Bunu bu gece günlüğüme yazacağım.»

«Neyi?»

«Yanmış bir çocuğun ateş sevdiğini.»

«Ben dağlanmadım bile. Kanatlarıma el değmemiştir.»

«Onları her şeye kullanabilirsin. Yalnız uçmaya değil.»

«Cesaret erkeklerden kadınlara geçti. Bizim için yeni bir tecrübe.»

«Bir rakibiniz var.»

«Kim?»

Adam güldü. «Lady Narborough», diye fısıldadı. «Ona tapıyor.»

«Beni korkutuyorsunuz. Biz romantikler için eski çağa başvurmak uğursuzdur.

«Romantikler! Sizde fennin bütün metodları vardır.»

«Bizi erkekler yetiştirdiler.»

«Fakat izah etmediler.»

«Bizi bir cins olarak tarif edin, bakayım!» dedi.

«Muammasız sfenksler.»

Kadın ona gülümseyerek baktı. «Mister Gray ne kadar gecikti!» dedi. «Gel gidelim, ona yardım edelim. Daha ona elbisemin rengini bile söylemedim.»

«Elbisenizi onun çiçeklerine uydurmalısınız Gladys.»

«Bu, vaktinden önce teslim olmaktır.»

«Romantik sanat en yüksek derecesiyle başlar.»

«Kendime bir geri çekilme kapısı açık bırakmalıyım.»

«Partlar gibi mi?»

«Onlar selâmeti çölde buldular. Ben yapamazdım.»

«Kadınlara öyle her zaman seçme hakkı verilmez.» diye cevap verdi. Cümlesini henüz bitirmişti ki limonluğun öbür ucundan ağır bir şeyin düştüğü, arkasından da boğuk bir inilti duyuldu. Herkes irkildi. Düşes korkudan hareketsiz duruyordu. Lord Henry, gözleri korku ile dolu, dalgalanan palmiyelerin arasından fırladı ve kırmızı tuğla döşemenin üzerinde Dorian Gray'i ölü gibi baygın yatarken buldu.

Derhal mavi salona götürüldü ve bir kanapeye yatırıldı. Kısa bir zaman sonra kendine geldi ve şaşkın şaşkın etrafına bakındı.

«Ne oldu?» diye sordu. «Oh! Hatırladım. Burada emniyette miyim, Harry?»

Titremeye başladı.

Lord Henry, «Sevgili Dorian'ım» diye cevap verdi. «Yalnız küçük bir fenalık geçirdin. Hepsi bundan ibaret. Fazla yorulmuş olmalısın. Yemeğe gelmesen daha iyi. Ben sana vekâlet ederim.»

Zahmetle ayağa kalkarak. «Hayır, hayır, aşağı ineceğim», dedi. «Geleyim, daha iyi. Yalnız kalamam.»

Odasına gitti ve elbisesini değiştirdi. Sofrada çılgınca neşeli idi, fakat arasıra James Vane'in limonluğun penceresine beyaz bir mendil gibi yapışmış, kendisine bakmakta olan yüzünü hatırladıkça vücudunda bir korku ürpermesi dolaşıyordu.

XVIII

Ertesi gün evden çıkmadı, daha doğrusu vaktinin çoğunu vahşî ölüm korkuları içinde olmasına rağmen odasında hayata karşı kayıtsız geçirdi. Takip edilmiş, kovalanmış, gözetlenmiş olduğu bir an aklından çıkmıyordu. Bir perde rüzgârdan kımıldasa sıçrıyordu. Camlara çarpan ölü yapraklar ona tutulmayan kararları, çılgınca pişmanlıkları gibi görünüyordu. Gözlerini kapadığı zaman, sisten ıslanmış pencereden kendisini gözleyen gemicinin yüzünü tekrar tekrar görüyor ve dehşet buzdan elini tekrar onun kalbine bastırıyordu.

Fakat belki de gecenin içinden intikamı çağıran ve cezanın iğrenç şekillerini gözlerinin önüne koyan sadece kendi vehimleri idi. Hakikî hayat bir kaos'du, fakat muhayyilede müthiş bir mantık vardı. Pişmanlığı suçun izinde koşturan muhayyile idi. Her cinayete ucubesini doğurtan da gene o idi. Gerçeğin bayağı dünyasında iyiler mükâfatlandırılmadığı gibi kötüler de cezalandırılmaz. Başarı, kuvvetli olana gülümser, başarısızlık zayıflara çullanır. Hepsi bu kadar. Bununla beraber, evin etrafında bir yabancı gezinseydi, uşakların, yahut bekçilerin görmesi lâzımdı. Tarhların üzerinde ayak izleri bulunsaydı, bahçıvanlar haber verirlerdi. Evet: Bu sırf kuruntu idi. Sibyl Vane'in kardeşi onu öldürmek için geri dönmemişti. O, gemisiyle bir kış denizine gömülüp gitmek üzere buradan ayrılıp gitmiştir. Herhalde o yandan emindi. Adam onun kim olduğunu bilmiyordu bile, bilemezdi de. Gençlik maskesi onu kurtarmıştı.

Bununla beraber bu, kuruntu da olsa vicdanın bu kadar korkunç hayaller uyandırdığını düşünmek ve onlara, gözle görülür şekiller vermek ve gözünüzün önünde onları hareket ettirmek ne kadar korkunçtu! Gece gündüz cinayetinin hayalleri karanlık köşelerden onu gözleyecek, gizli yerlerden onunla alay edecek, bir ziyafet sofrasında otururken kulağına fısıldayacak ve buzdan parmaklarla onu uykusundan uyandıracak olduktan sonra bu ne biçim bir yaşama olurdu. Bunu düşününce korkudan sarardı ve birdenbire hava soğumuş gibi geldi ona. Ah! Ne vahşî bir çılgınlık anında dostunu öldürmüştü. Bu sahnenin yalnız hatırası bile ne kadar çirkindi! Onu tekrar yaşadı. Bütün korkunç ayrıntıları artan bir dehşetle geri geldi. Zamanın karanlık mağarasından müthiş ve kızıllar giyinmiş olarak cinayetinin hayali çıktı. Lord Henry saat altıda yoklamaya geldiği zaman onu, katıla katıla ağlar buldu.

Tâ üçüncü güne kadar dışarı çıkmaya cesaret edemedi. Şu kış sabahının berrak, çam kokulu havasında, ona neşesini ve yaşamak şevkini geri getirir görünen bir şey vardı. Fakat bu değişikliği yapan yalnız çevrenin fizik şartları değildi. İçinin rahatlığını felce uğratmak ve bozmak isteyen aşırı üzüntüye karşı yaradılışının isyan etmesindendi. İnce ve hassas tabiatlerde bu, daima böyledir. Kuvvetli ihtiraslar ya berelenecek, ya bükülecektir. Ya çekenleri öldürürler, yahut kendileri ölürler. Sığ acılar ve sığ aşklar yaşar gider. Fakat derin aşk ve derin acı kendi derinliklerinde mahvolur. Bundan başka Dorian Gray korkunun karmakarışık ettiği bir muhayyilenin kurbanı olduğuna kendini inandırmıştı, ve şimdi korkusuna en küçük bir hakaretle değil, acıyarak dönüp bakıyordu.

Kahvaltıdan sonra düşesle bir saat bahçede dolaştı. Ve sonra avcılar toplantısına yetişmek üzere araba parktan geçti. Çıtır çıtır kırağı çimenlerin üzerinde tuz gibi serpilmişti. Gök, mavi madenden tersine çevrilmiş bir kâse idi. Düz, sazlı gölü ince bir buz zarı çevirmişti.

Çam ormanının dönemecinde düşesin kardeşi Sir Geoffrey Clouston'u tüfekten iki boş kovanı çıkarırken gördü. Arabadan atladı, uşağa kısrağı eve götürmesini buyurdu ve sararmış eğrelti otlarının ve dikenli fundalıkların arasından kendine yol açarak konuğuna doğru gitti.

«Bir şeyler bulabildin mi Geoffrey?» diye sordu.

«Pek bulamadım, Dorian. Zannederim, kuşların büyük bir kısmı açık yerlere gitmişler. Öğleden sonra, yeni av alanına geçersek daha iyi avlanırız belki.»

Dorian onun yanısıra yürüdü. Taze, kokulu hava, ormanda pırıldayan esmer ve kırmızı ışıklar, zaman zaman çınlayan sürekçilerin boğuk bağrışları ve bunun arkasından gelen keskin tüfek sesleri içini açtı, ve onu tatlı bir hürriyet duygusuyle doldurdu. Saadetin kayıtsızlığını, neşenin harikulâde kayıtsızlığını içinde duyuyordu.

Birden eski bir ot yığınından yirmi metre kadar önlerinde bir tavşan, siyah uçlu dik kulakları ve uzun arka ayaklariyle sıçradı. Bir kızıl ağaç korusuna girdi. Sir Geoffrey tüfeğini aldı, fakat hayvanın hareketlerindeki şirinlikte Dorian Gray'i çeken garip bir şey vardı. Hemen bağırdı: «Vurma şu hayvanı Geoffrey. Bırak yaşasın.»

Arkadaşı «Saçmalama Dorian!» diye güldü. Ve tavşan çalılığa girerken ateş etti. İki çığlık işitildi. Yaralı bir tavşanın korkunç çığlığı ve can çekişen bir insanın daha korkunç olan çığlığı.

Sir Geoffrey: «Aman Allahım! Bir sürekçiyi vurdum!» diye haykırdı. «Tam da silâhın önüne dikilmiş, ne eşek şey! Orada ateşi kes!» diye var sesiyle bağırdı. «Yaralanan var.»

Sürekçilerin başı elinde bir sopa ile koşup geldi.

«Nerede, efendim? Nerede o?» diye bağırdı. Derhal hat boyunca ateş kesildi.

Sir Geoffrey öfkeyle çalılığa doğru koşarak «Burada», diye cevap verdi. «Niçin, Allahaşkına, adamlarınızı zaptedemiyorsunuz? Bugün bütün avım berbat oldu.»

Dorian Gray onların ince, bükülüp doğrulan dalları bir tarafa eğerek kızıl ağaçların gürlüğüne dalmalarını seyretti. Çok geçmeden bir cesedi sürükleyerek tekrar meydana çıktılar. Dorian korku ile arkasını döndü. Felâket, nereye giderse onu takip ediyor gibi geldi. Geoffrey'in adamın gerçekten ölmüş olup olmadığını sorduğunu ve sürekçinin müsbet karşılığını işitti. Orman ona birdenbire çehrelerle kaynaşıyor gibi göründü. Sayısız ayak gürültüleri ve bir çok seslerin derinden derine uğultusu geliyordu. Göğsü bakır kırmızısı bir büyük sülün dalların arasından kanat çırparak üzerine geldi.

Bu bitkin halinde, ona sonu gelmeyecek acı saatları gibi gelen birkaç dakikadan sonra omuzuna bir elin dokunduğunu duydu. Sıçradı ve etrafına bakındı.

Lord Henry «Dorian», diyordu, «En iyisi bugünlük avın durdurulduğunu herkese söylesen. Eğer devam etmek istersen iyi olmaz.»

«Keşke büsbütün durdurulsa, Harry!» diye acı acı karşılık verdi. «Zaten çirkin ve zalimce bir şey. Adam?...»

Cümlesini tamamlayamadı.

Lord Henry «Malesef, evet», diye cevap verdi. «Bütün saçmaları göğsünden yemiş. Hemen ölmüş olmalı. Gel, eve gidelim.»

İkisi yanyana, elli metre kadar, hiç konuşmadan ağaçlıklı yola doğru yürüdüler. Sonra Dorian Lord Henry'ye baktı ve derin bir iç çekişiyle: «Bu, fena bir alâmet.» Harry, çok fena bir alâmet» dedi.

Lord Henry «Ne?» diye sordu. «Ha, şu kazayı demek istiyorsun? Sevgili dostum olağan şeylerdir bunlar. Adamın kendi kabahati. Ne diye tüfeklerin önüne geldi? Hem bundan bize ne? Tabiî Geoffrey için üzücü bir durum. Sürekçileri vurup öldürmeye gelmez, elâlem insanı kötü nişancı der. Halbuki Geoffrey öyle değildir, keskin nişancıdır. Fakat bu mesele üzerinde daha fazla konuşmak mânasız.»

Dorian başını salladı. «Fena bir alâmet, Harry. Bana

içimizden birine fena bir şey olacakmış gibi geliyor.» Gözlerinin üzerinde acılı bir el hareketiyle «Belki de bana», diye ilâve etti.

Yaşlı adam güldü. «Dünyada tek korkulacak şey can sıkıntısıdır, Dorian. Bu, bağışlanması olmayan tek günahtır. Bizimkiler sofrada bu meseleyi dillerine dolamazlarsa bu sıkıntıyı çekmemiz ihtimali az. Onlara bu konunun tabu olduğunu söylemeliyim. Şu senin fena alâmetine gelince alâmet diye bir şey yoktur. Kader, bize haberci göndermez. Bu hususta pek akıllıdır. Yahut pek zalim. Hem sana ne oldu Dorian? Dünyada bir insanın arzu edebileceği her şey sende var. Yerini seninle seve seve değiştirmiyecek tek bir insan yoktur.»

«Benim kendisiyle yerimi değiştirmiyeceğim tek bir insan yoktur, Harry. Böyle gülme. Sana doğruyu söylüyorum. Demin ölen şu zavallı köylü bile bu cihetten benden daha iyi durumdadır. Ölümden korkmuyorum. Beni ürperten ölümün gelişidir. Onun dev kanatları etrafımdaki kurşun havayı girdap gibi döndürüyor. Allahım! Şu ağaçların arkasında beni gözetleyen ve beni bekleyen bir adamın kımıldadığını görmüyor musun?»

Lord Henry, titreyen, eldivenli parmakların gösterdiği istikamete baktı. Gülümseyerek «Evet», dedi, «Seni bekleyen bahçıvanı görüyorum. İhtimal sana, bu akşam sofra için hangi çiçeklerden istediğini soracak. Sevgili dostum ne boş yere sinirleniyorsun! Şehre iner inmez muhakkak benim doktorumu görmelisin.»

Dorian bahçıvanın yaklaştığını gördüğü zaman rahat bir nefes aldı. Adam selâm verdi, bir an duralar gibi Lord Henry'ye baktı ve bir mektup çıkarıp efendisine uzattı.

«Düşes hazretleri cevabı beklemekliğimi emrettiler», diye mırıldandı.

Dorian mektubu cebine soktu. Soğuk bir tarzda «Düşes hazretlerine şimdi içeri gireceğimi söyle», dedi. Adam döndü ve hızlı hızlı eve doğru yürümeğe başladı.

Lord Henry «Kadınlar tehlikeli şeylere ne kadar düşkündürler», diye güldü. Bu, onlarda en fazla hayran olduğum özelliklerden biri. Bir kadın, elâlem baktığı müddetçe, kiminle olsa flört eder.»

«Sen de tehlikeli şeyler söylemeğe ne kadar düşkünsün, Harry. Şu anda tamamiyle yanılıyorsun. Ben Düşesi çok beğeniyorum, fakat ona âşık değilim.»

«Düşes de sana âşık, fakat seni az beğeniyor, şu halde birbirinize pek uyuyorsunuz.»

«Bu söylediklerin skandal, Harry, ve skandal daima temelsizdir.»

Lord Henry bir sigara yakarak «Her skandalın temeli ahlâka uygun olmayan bir katiyettir.»

«Dünya kendi putlarına isteyerek tapar.» Cevap bu oldu.

Dorian Gray koyak koyak «Keşke sevebilsem!» diye bağırdı. «Fakat ben ihtirası kaybetmiş ve arzuyu unutmuş gibiyim. Ben bütün dikkatimi kendime çevirmişim. Kendi kişiliğim bana bir yük oldu. Ben, kaçmak, uzaklara gitmek, unutmak istiyorum. Buraya gelmekle budalalık ettim. Harvey'e yatı hazırlamaları için telgraf çekmeyi düşünüyorum. Yatta insan emniyettedir.»

«Neye karşı emniyette Dorian? Senin bir üzüntün var. Bunu bana neden söylemiyorsun? Sana yardım edeceğimi bilirsin.»

Mahzun mahzun «Sana söyleyemem, Harry», diye cevap verdi. «Hem bu belki de sırf benim bir kuruntum. Bu uğursuz kaza beni altüst etti. Bana da böyle bir şey olabilecek diye içimde korkunç bir önsezi var.»

«Ne saçma!»

«Keşke saçma olsa, önüne geçemiyorum. Ah, işte Düşes, bu güzel elbisesiyle Artemis'e benziyor. Görüyorsunuz, döndük Düşes.»

Her şeyden haberim var, Mister Gray» diye cevap verdi.

«Zavallı Geoffrey, kendinde değil. Siz, o tavşanı vurmamasını söylemişsiniz. Ne garip!»

«Evet çok garip. Bana bunu söyleten ne idi, bilmiyorum. Belki bir merak. Öyle sevimli, küçük, canlı bir şeydi ki. Size bu kazayı anlattıklarına üzüldüm. Çirkin bir konu.»

Lord Henry «Can sıkıcı bir konu.» diye söze karıştı. «Hiç bir psikolojik değeri yok. Eğer Geoffrey bunu bilerek yapsaydı, ne enteresan bir adam olurdu! Ben sahiden bir cinayet işlemiş bir adam görmek isterdim.»

Düşes: «Ne fenasın, Harry», diye bağırdı. «Öyle değil mi, Mister Gray? Harry, Mister Gray tekrar fenalaştı. Bayılacak gibi.»

Dorian bir gayretle kendini toplamağa çalıştı ve gülümsedi. «Bir şey değil, Düşes,» diye mırıldandı; «Sinirlerim bozuk, hepsi bundan ibaret. Zannederim, bu sabah biraz çok yürüdüm. Harry'nin ne dediğini duymadım. Çok fena bir şey mi idi? Başka bir zaman bunu bana anlatmalısınız. Şimdi gidip yatmalıyım. Beni mazur görürsünüz, değil mi?»

Limonluktan taraçaya çıkan büyük taş merdivene varmışlardı. Cam kapı Dorian'ın arkasında kapanınca Lord Henry döndü ve yorgun gözlerle Düşese baktı.

«Ona çok mu vurgunsun?» diye sordu.

Kadın bir müddet cevap vermedi, durgun bakışlarla manzaraya gözlerini dikerek durdu. Nihayet «Ah bilseydim», dedi.

Lord başını salladı «Bilmek uğursuz olurdu. İnsanı asıl büyüleyen müphemliktir. Bir sis perdesi eşyaya harikulâdelik verir.»

«İnsan bunun içinde yolunu şaşırabilir.»

«Bütün yollar aynı noktada biter, sevgili Gladys.»

«Nedir o?»

«Hayal kırıklığı.»

«Hayatım bununla başladı» diye içini çekti, kadın.

«Başında bir taç vardı ama.»

«Çilek yapraklarından bıktım.»

«Onlar sana yaraşıyor.»

«Yalnız herkesin içinde.»

Lord Henry «Onların yokluğunu arardın», dedi.

«Bir yaprağından bile vazgeçmem.»

«Monmouth'un kulakları var.»

«İhtiyarlık ağır iştir.»

«Seni hiç kıskandığı olmadı mı?»

«Keşke olsaydı.»

Adam bir şey arıyormuş gibi etrafına bakındı. Kadın: «Ne aradın?» diye sordu.

«Meçinin düğmesini» diye cevap verdi. «Düşürmüşsün de.»

Kadın güldü. «Maske hâlâ yüzümde.»

«Bu, gözlerini daha güzelleştiriyor.» Lordun cevabı bu oldu.

Kadın tekrar güldü. Dişleri kırmızı bir meyvanın taneleri gibi göründü.

Dorian Gray yukarıda, odasında kanape üzerinde, vücudunun her teli korkudan titreyerek yatıyordu. Hayat ona birden, katlanamayacağı dehşetli bir yük gibi göründü. Çalılığın içinde vahşî bir hayvan gibi vurulmuş olan zavallı sürekçinin korkunç ölümü ona, kendi akıbetinin alâmeti gibi geldi. Lord Henry'nin şöyle bir anında tesadüf olarak söylediği çirkin bir şaka sözünden az kalsın bayılıyordu.

Saat beşte zili çalıp uşağını çağırdı. Ve gece ekspresiyle şehre ineceği için eşyalarının hazırlanmasını, sekiz buçukta arabanın kapıda bulunmasını buyurdu. Selby Royal'de bir gece daha kalmamağa kararlıydı. Burası uğursuz bir yerdi. Ölüm burada güpe gündüz geziniyordu. Ormanın otları kanla lekelenmişti.

Sonra, Lord Henry'ye, onun doktoruna uğramak üzere şehre gittiğini bildiren birkaç satır yazdı ve o yokken konuklarını ağırlamasını rica etti. Bunu zarfa koyarken kapı vuruldu ve oda hizmetçisi, orman bekçisinin kendisiyle konuşmak istediğini bildirdi. Kaşlarını çattı ve dudaklarını

ısırdı. Biraz duraladıktan sonra: «İçeri gelsin,» diye mırıldandı.

Adam içeri girer girmez, Dorian çekmeceden çek defterini çıkardı ve önüne masaya koydu.

«Herhalde bu sabahki üzücü kaza için geldin, değil mi Thornton?» dedi ve kalemi aldı.

Bekçi: «Evet efendim,» dedi.

Dorian can sıkıntısı ile «Zavallı adam evli miydi? Eline bakan kimi kimsesi var mıydı?» diye sordu. «Eğer öyle ise, onların sıkıntıda kalmalarını istemem, onlar için gerekli gördüğün kadar para göndereyim.»

«Onun kim olduğunu bilmiyoruz, efendim. Bu yüzden sizi rahatsız ettim.»

Dorian kayıtsızca: «Kim olduğunu bilmiyor musunuz?» diye sordu. «Bu ne demek? Adamlarından biri değil mi?»

«Hayır efendim. Hiç gördüğüm bir insan değil, gemiciye benziyor.»

Kalem Dorian Gray'in elinden düştü ve kalbi birden duracakmış gibi oldu. «Gemici mi?» diye bağırdı. «Gemici mi dedin?»

«Evet efendim, gemiciye benziyor; her iki kolunda döğmeler filân var.»

Dorian Gray öne doğru eğilip adama büyümüş gözlerle bakarak: «Üzerinde bir şey bulundu mu?» diye sordu. «Adını meydana çıkaracak bir şey.»

«Biraz para efendim - pek çok değil, ve bir altı patlar. Ne kâğıt, ne isim. Namuslu bir adama benziyor, yalnız biraz kaba yapılı. Bir denizci olduğuna kaniiz.»

Dorian ayağa fırladı. Müthiş bir ümit onu okşadı geçti. Bu umuda dört elle çılgınca sarıldı. «Ceset nerede?» diye bağırdı. «Çabuk! Onu hemen görmeliyim.»

«Çiftlikte boş bir ahırda efendim. Kimse evinde böyle bir şey bulundurmak istemiyor. Bir ceset felâket getirir, diyorlar.»

«Çiftlikte mi? Hemen oraya git ve beni bekle. Seyisler-

den birine atımı getirmesini de söyle. Hayır. Bırak. Ahırlara kadar kendim yürürüm. Vakit kazanılır.»

Bir çeyrek olmamıştı ki Dorian Gray ağaçlıklı yoldan aşağıya doğru dörtnal gidiyordu. Ağaçlar bir tayf alayı gibi onu silip geçiyorlardı ve yolunun üzerine vahşi gölgeler düşüyordu. Kısrak bir kere beyaz bir parmaklığın önünde ürktü ve onu az kalsın sırtından atıyordu. Kamçısiyle boynuna vurdu. Hayvan akşamın alaca karanlığına bir ok gibi atıldı. Nalları çakılları sıçratıyordu.

Nihayet çiftliğe vardı. Avluda iki adam tembel tembel dolaşıyordu. Attan atladı ve dizgini onlardan birine attı. En arkadaki ahırda bir ışık yanıyordu. Bir şey ona, cesedin orada olduğunu söyler gibi oldu ve kapıya doğru koşarak elini mandala koydu.

Hayatını kurtaracak yahut mahvedecek bir keşfin kıyısındaymış duygusiyle bir an duraladı. Sonra kapıyı itip açarak içeri girdi.

Ahırın öbür köşesinde bir çuval yığını üzerinde kaba gömlekli ve mavi pantalonlu bir adamın cesedi yatıyordu. Yüzüne lekeli bir mendil örtülmüştü. Yanında, bir şişenin ağzına dikilmiş bir mum cızırdıyordu.

Dorian Gray ürperdi. Kendi elinin, mendili kaldıramıyacağını hissederek uşaklardan birine seslendi.

«Yüzden şu mendili çek. Yüzünü görmek istiyorum», dedi ve düşmemek için kapının direğini kavradı.

Adam açınca bir adım ilerledi. Bir sevinç çığlığı kopardı. Çalılıkta vurulan adam James Vane'di.

Birkaç dakika cesede bakarak orada durdu. Eve dönerken gözleri yaşla dolu idi, çünkü şimdi emniyette olduğunu biliyordu.

XIX

Lord Henry beyaz parmaklarını gül suyu dolu kırmızı bakır tasa daldırarak: «Bana, iyi bir insan olacağını söylemek lüzumsuz,» dedi. Mükemmel bir insansın. Rica ederim, değişme.»

Dorian Gray başını salladı. «Hayır, Henry, hayatımda müthiş şeyler çok yaptım. Artık bunları tekrarlamıyacağım. Dün ilk iyi hareketlerime başladım.»

«Dün nerede idin?»

«Şehir dışında tek başıma küçük bir handa idim.

Lord Henry gülümseyerek: «Sevgili çocuğum,» dedi. «Şehir dışında iyi olmak marifet değildir. İnsanı baştan çıkaracak bir şey yoktur ki orada. İşte bu yüzden şehirden dışarıda yaşayan insanlar medenî olmazlar ya. Medeniyet elde edilmesi o kadar kolay bir şey değildir. Ona ulaşmak için ancak iki yol vardır. Biri tahsilli olmak, öteki soysuzlaşma. Köyde halk, ne birine ne ötekine fırsat bulur, bunun için körleşip kalır.»

Dorian «Tahsil ve soysuzlaşma,» diye tekrarladı. «Her ikisini de tecrübe ettim. Bugün bunların ikisinin bir arada bulunması bana korkunç görünüyor. Çünkü yeni bir idealim var, Harry. Başka bir insan olacağım. Oldum bile.»

Dostu, tabağına dağ çileklerinden küçük, kırmızı bir ehram yaparak ve midye biçiminde bir delikli kaşıktan üzerine beyaz şekeri ekerken «Daha bana, iyi hareketinin ne olduğunu söylemedin. Yoksa hareketler mi dedindi?» diye sordu.

«Sana anlatabilirim, Harry. Bu, başka birisine anlatabileceğim bir şey değil. Birini korudum. Boş görünüyor ama ne demek istediğimi anlarsın. Çok güzeldi ve son derecede Sibyl Vanc'e benziyordu. Beni ilk defa ona çeken de zannederim buydu. Sibyl'i hatırlarsın değil mi? Ne kadar uzak geliyor! Neyse, Hetty tabiî bizim dünyamızdan değil. Sadece bir köylü kızı. Fakat onu gerçekten sevdim. Ve onu gerçekten sevdiğime kat'iyen eminim. Geçirdiğim şu harikulâde mayıs ayında haftada bir iki defa onu görmeye gidiyordum. Dün küçük bir meyve bahçesinde buluştuk. Elma çiçekleri durmadan saçlarına düşüyordu ve o gülüyordu. Bu sabah şafakla beraber kaçıp gitmiş olacaktık. Birden, onu nasıl bulduysam öyle çiçek gibi temiz bırakmaya karar verdim.»

Lord Henry: «Ben derim ki bu duygunun yeniliği sana gerçek bir zevkin heyecanını vermiştir, Dorian» diye sözünü kesti. «Fakat ben senin yerine idilinin sonunu getirebilirim. Ona iyi öğütler verdin ve kalbini kırdın. Yeni hayatının başlangıcı işte bu.»

«Harry, çok fenasın! Böyle kötü şeyler söylememelisin. Hetty'nin kalbi kırılmamıştır. Tabiî ağlayıp sızladı. Fakat lekelenmedi. Perdita gibi nane ve nerkis bahçesinde yaşamağa devam edebilir.»

Lord Henry gülerek ve iskemlesinde arkasına dayanarak «Ve vefasız bir Florizel'e ağlıyarak.» dedi. «Sevgili Dorian'ım, senin o kadar acayip çocukça hallerin var ki. Bu kız artık kendi seviyesinde bir adamı beğenir mi sanıyorsun? Bir gün kaba bir arabacı ile, yahut sırıtkan bir rençber ile evlenecektir. Seni tanımış ve seni sevmiş olması ona kocasını hor görmeyi öğretecek ve kız mutsuz olacak. Ahlâk noktasından büyük feragatini çok beğendiğimi de sanma. Hattâ bir başlangıç olarak da zayıftır. Bir de, Hetty'nin şu anda yıldızların ışıklandırdığı bir değirmen arkında etrafında nilüferleriyle ikinci bir Ophelia gibi yatmadığını nereden biliyorsun?»

«Bu kadarı fazla! Harry! İlk önce her şeyle eğlenirsin, sonra da insanın aklına en ciddî trajedileri getirirsin. Bunu sana anlattığıma şimdi pişmanım. Bana söylediklerine aldırmıyorum. Böyle yapmakla doğru yaptığımı biliyorum. Zavallı Hetty! Bu sabah atla onun çiftliği önünden geçerken solgun yüzünü pencerede bir yasemin dalı gibi beyaz gördüm. Artık bundan bahsetmeyelim, senelerden beri işlediğim ilk iyi hareketin ve şimdiye kadar hiç bilmediğim ilk küçük feragatin hakikatte bir nevi cinayet olduğuna beni kandırmağa çalışma. Daha iyi olmak istiyorum. Olacağım da. Kendinden bahset, daha iyi. Şehirde ne var ne yok? Günlerdir artık kulübe uğramıyorum.»

«Herkes hâlâ zavallı Basil'in ortadan kayboluşundan bahsedip duruyor.»

Dorian Gray kaşlarını çatarak ve kendine biraz şarap koyarak: «Ben ise bu konudan çoktan usanmışlardır diye düşünüyordum.»

«Son zamanlarda talihleri nedense pek açıldı. Benim boşanmamın dedikodusu, Alan Campell'in intiharı, ve şimdi de bunların üstüne bir ressamın esrarlı bir şekilde ortadan kayboluşu. Scotland Yard 9 kasımda gece yarısı treniyle Paris'e giden boz paltolu adamın zavallı Basil olduğunda direniyor. Fransız polisi ise Basil'in kat'iyen Paris'e ayak basmadığını iddia ediyor. Bana kalırsa, iki hafta içinde onun San Fransisko'da görüldüğü söylenecek. Gariptir, fakat kaybolan herkesin San Fransisko'da göründüğünü söylerler. Bu San Fransisko öteki dünyanın bütün çekiciliğini kendinde toplamış hoş bir şehir olmalı.»

Dorian, Burgundy şarabını ışığa tutarak ve bu mesele üzerinde bu kadar soğukkanlı konuşabildiğine kendi de şaşarak «Basil'e ne oldu dersin?» diye sordu.

«Hiç bir şey söyleyemem. Eğer Basil kendini gizlemekten hoşlanıyorsa, bundan bana ne? Öldüyse o zaman da onu düşünmek istemem. Beni korkutan tek şey ölümdür. Ondan nefret ediyorum.»

Genç adam bitkin bitkin: «Neden?» dedi.

Lord Henry açık, küçük bir lavanta şişesinin yaldızlı kafes kapağını burun deliklerinde gezdirerek: «Çünkü» dedi, «Bugün insan, ölüm bir yana, her şeyden arta kalabilir. Ölüm ve bayağılık on dokuzuncu yüzyılın su götürmez gerçekleridir. Kahveyi müzik salonunda içelim, Dorian. Bana Chopin'i çalmalısın. Karımın beraber kaçtığı adam Chopin'i çok güzel çalardı. Zavallı Victoria! Onu çok severdim. Ev onsuz bomboş. Şüphesiz evlilik hayatı ancak bir alışkanlık, kötü bir alışkanlıktır. Fakat en kötü alışkanlıkları kaybetmek bile insanı üzer. Belki en çok bunlar acı verir. Bunlar, kişiliğimizin o kadar esaslı parçalarıdır ki...»

Dorian hiç bir şey söylemedi, ayağa kalktı, bitişik odaya geçerek piyanoya oturdu ve parmaklarını beyaz ve siyah fildişi tuşların üzerinde gezdirdi. Kahve getirildiği zaman durdu, Lord Henry'ye bakarak: «Harry, Basil'in öldürülmüş olabileceğini düşündün mü hiç?» dedi.

Lord Henry esnedi. «Basil'i herkes tanır ve severdi ve daima bir Waterbury saati taşırdı. Ne diye öldürülmüş olsun? Düşman edinecek kadar zeki değildi. Tabiî resimde bir dehâ idi. Fakat bir adam Velasquez gibi resim yapar da yine de donuk bir adam olabilir. Basil gerçekten donuk bir insandı. O beni yalnız bir defa ilgilendirdi. Senelerce önce sana çılgınca tapındığını ve senin onun sanatında hâkim unsur olduğunu anlattığı zaman.»

Dorian üzüntülü bir sesle: «Ben Basil'i çok severdim» dedi. «Fakat onun öldürülmüş olduğu söylenmiyor mu?»

«Bazı gazeteler bunu iddia ediyor. Fakat bana muhtemel görünmüyor. Paris'te korkunç yerler olduğunu biliyorum, lâkin Basil oralara gidecek insan değil. Merakı yoktu. Başlıca kusuru da buydu.»

Dorian: «Basil'i benim öldürdüğümü söyleseydim ne derdin, Harry?» dedikten sonra gergin bir dikkatle ona baktı.

«Sana hiç yakışmayan bir rol seçtiğini söylerdim, sev-

gili dostum. Her cinayet bayağıdır. Tıpkı her bayağılık bir cinayet olduğu gibi. Sen bir cinayet işleyemezsin Dorian. Eğer bu hükmümle senin gururunu incittiysem üzülürüm, fakat bunun doğru olduğuna seni temin ederim. Cinayet işlemek daha aşağı tabakanın imtiyazıdır. Hayır, bunun için onlara en ufak bir kabahat bulmuyorum. Bugün sanat bizim için neyse, dün ciyanet de onlar için o olmuştur. Sırf fevkalâde heyecanlar icat etmek için bir yol.»

«Heyecanlar edinmek için bir yol mu? O halde bir defa cinayet işlemiş olan adam ayni cinayeti ikinci defa işleyebilir mi dersin? İsleyebilir, deme bana.»

Lord Henry gülerek: «Sık sık yapılan her şey bir zevk halini alır!» diye bağırdı. «Bu, hayatın en önemli sırlarından biridir. Buna rağmen cinayet daima bir hatadır diye düşünürüm. İnsan akşam yemeğinden sonra üzerinde konuşamadığı bir şeyi asla yapmamalı. Fakat zavallı Basil'den bahsettiğimiz yeter. Senin ihtimal verdiğin gibi romantik bir âkıbete uğradığına keşke inanabilseydim; fakat inanamıyorum. İhtimal otobüsten Sein nehrine düştü, biletçi de skandali örtbas etti. Evet; onun bana kalırsa sonu bu olmuştur. Şimdi onu donuk yeşil dalgaların altında yatarken, üzerinden ağır mavunalar yüzüp geçerken ve uzun yosunlar saçlarına dolaşırken görüyorum. Biliyor musun, daha başka güzel bir şey verebileceğini zannetmiyorum. Bu son on yıl içinde ressamlığı pek gevşetti.»

Dorian içini çekti ve Lord Henry odada gezinerek, bir bambo tünekte sallanan, sorgucu ve kuyruğu pembe büyük, boz tüylü, garip bir Cava papağanının başını okşamaya başladı. İnce parmakları dokundukça hayvanın buruşuk göz kapaklarının beyaz kabuğu siyah cam gibi gözlerine düşüyor ve ileri geri sallanmağa başlıyordu.

Döndü ve cebinden mendilini çıkararak «Evet,» diye devam etti, «Ressamlığını tamamen ihmal etmişti. Bana, sanatı bir şey kaybetmiş gibi geldi. Bir ideal kaybetmişti. Sıkı arkadaşlığınızı keser kesmez o da büyük bir sanatçı olmak-

tan kaldı. Sizi birbirinizden ne ayırdı? İhtimal seni sıktı. Eğer buysa, seni asla affetmemiştir. Sıkıcı insanların âdetidir bu. Aklımda iken, onun yaptığı o harikulâde resmin ne oldu? Onu bitirdikten beri hiç gördüğümü zannetmiyorum. Ha, evet hatırladım, yıllar önce Selby'ye yollandığını ve yolda kaybolduğunu yahut çalındığını söylemiştin. Bulunmadı değil mi? Ne yazık! Gerçekten bir şaheserdi. O zaman satın almak istediğimi de hatırlıyorum. Keşke alsaydım. Basil'in en iyi zamanına aitti. Eserleri bir insana daima tipik bir İngiliz ressamı ünvanını kazandıran iyi niyetlerle kötü ressamlığın garip bir karışımı idi. Gazetelere ilân vermiş miydin? vermeliydin.»

Dorian; «Pek bilmiyorum» dedi. Belki de verdim. Ama bu resimden aslında hiç bir zaman hoşlanmamıştım. Yaptırdığıma da üzülüyorum. Hatırlamaktan bile nefret ediyorum. Niçin bundan bahsediyorsun. Bu bana daima bir piyesin garip mısralarını hatırlatıyor —Hamlet'ten, zannederim— nasıldı, dur bakayım?»

«Bir acının resmi gibi,
Kalbi olmayan bir yüz.»

Evet, öyleydi o.

Lord Henry güldü. «Bir adam hayatı sanatkârca ele alırsa, kafası, kalbi olur» diye cevap verdi ve bir koltuğa gömüldü.

Dorian Gray başını salladı ve piyanoda bir iki tuşta gezindi. «Bir acının resmi gibi» tekrarladı, «kalbi olmayan bir yüz.»

Yaşlı adam arkaya dayandı ve yarı kapalı gözlerle ona baktı. Biraz durdu, sonra «Şey Dorian» dedi. «Bir kimse bütün dünyayı kazansa, ve kendi ruhunu kaybetse bundan kazancı ne olur?»

Piyanoda sert bir gürültü ve Dorian Gray irkildi, dostuna gözlerini dikti.

«Bunu bana niçin soruyorsun, Harry?»

Lord Henry kaşlarını kaldırarak hayretle: «Sevgili dostum» dedi. «Bunu sana soruyorum, çünkü bana bir cevap verebilirsin diye düşündüm. Başka sebep yok. Geçen pazar parktan geçerken Marb'le Arch'ın yanında duran kılıksız bir küçük kümenin bayağı bir sokak hatibini dinlediklerini gördüm. Yanlarından geçerken adamın dinleyicilerine avaz avaz bağırarak bu soruyu sorduğunu işittim. Bu bana pek dramatik geldi. Londra, bu çeşit acayip tesirler yönünden çok zengindir. Yağmurlu bir pazar, sırtında yağmurluğu kabasakal bir hıristiyanın solgun yüzlü bir halkaya çın çın öten, isterik dudaklarından havaya fırlattığı fevkalâde bir cümle. Bir Peygambere, Sanatin bir ruhu vardır, fakat insanın hayır, demeyi aklımdan geçirdim. Yalnız korkarım, bunu anlamıyacaktı.»

«Deme, Harry, ruh müthiş bir gerçektir. Hepimizin içinde bir ruh yaşıyor. Bunu biliyorum.»

«Tamamiyle emin misin, Dorian?»

«Tamamiyle.»

«Oh, bu o halde bir kuruntu olmalı. İnsanın gayet emin olarak bildiği şeyler, hiç bir zaman doğru değildir. Bu, imanın uğursuzluğu ve Romans dersidir. Ne kadar yüzün asık! O kadar ciddileşme. Zamanımızın boş inançlarıyla senin ve benim ilgimiz ne? Hayır: Biz ruha inanmayı kaldırdık. Bana bir şey çal. Bana bir Nocturne çal, Dorian, ve çalarken yavaşça gençliğini nasıl muhafaza ettiğini bana anlat. Senin bir tılsımın olmalı. Senden ancak on yaş geçkin olduğum halde ben sarardım, buruştum, çöktüm. Sen gerçekten harikulâdesin Dorian. Hiç bir zaman bu gecekinden daha sevimli görünmedin.. Bana, sana ilk rastladığım günü hatırlatıyorsun. Biraz her lâfa karışır, çok sıkılgan ve pek fevkalâde idin. Tabiî o zamandanberi çok değiştin, fakat görünüşçe değil. Bana, sendeki tılsımı söylemeni istiyorum. Gençliğimi tekrar elde etmek için dünyada her şeyi yaparım. Jimnastik, erken kalkma, mazbut olmak hariç. Gençlik! Eşi bu-

lunmaz. Gençliğin bilgisizliğinden bahsetmek kadar ahmakça bir şey yoktur. Bugün saygı ile fikirlerini dinlediklerim benden kat kat genç olan kişilerdir. Beni arkada bırakmışlardır. Hayat onlara son harikalarını açmıştır. Yaşlılara gelince, dün olmuş bir şey üzerinde fikirlerini sorsan, onlar sana 1820 de, herkesin, yüksek yaka taktığı, her şeye inandığı ve hiç bir şey bilmediği sıralarda, revaçta olan fikirleri böbürlenerek söylerler. Ne güzel parça şu çaldığın. Acaba Chopin bunu Majorka'da, deniz, villâsını döğerken ve camlarına tuzlu köpükler serpilirken mi yazdı? Çok koyak bu parça. Bize taklitçi olmayan bir sanatın kalmış olması ne mutluluk! Kesme. Bu gece musikiye ihtiyacım var. Bana öyle geliyor ki sen genç Apollo'sun ve ben de seni dinleyen Marsyas. Benim de, hattâ senin hiç bilmediğin acılarım var, Dorian. Yaşlılığın trajedisi, insanın yaşlı olması değil, belki genç olmasıdır. Bazan kendi samimiyetime şaşıyorum. Ah, Dorian, sen ne kadar bahtiyarsın! Ne kadar güzel bir hayat sürdün! Sen her kadehten kanıksayıncaya kadar içtin. Üzümleri ağzında ezdin. Sana bir şey gizli kalmadı. Bütün bunlar sana ancak tatlı bir müzik sesi kadar koydu. Seni harap etmedi. Sen hâlâ osun.

«Hâlâ o değilim, Harry.»

«Evet! Hâlâ osun. Hayatının geri kalan kısmı ne olacak, bilmek isterdim. Hayattan elini eteğini çekmekle onu bozmamalısın. Bugünkü halinle her şeyi tamam bir tipsin. Eksikliğe meydan verme. Şimdi eksiğin yok. Öyle başını sallama. Bunu kendin de biliyorsun. Ayni zamanda kendi kendini aldatmamalısın, Dorian. Hayat irade ile yahut niyetle idare edilmez. Hayat, âsâp, sinirler, lifler, düşüncenin gizlendiği ve ihtirasın rüyalarına daldığı ağır ağır üreyen hücreler meselesidir. Hayatımız bir adamın ya da bir sabah göğünün rastgele rengine; vaktiyle sevdiğin ve kendisiyle birlikte keskin hatıraları getiren bir koku, unutulmuş bir şiirin tekrar aklından geçen bir beyti, çoktanberi çalmadığın bir müzik parçasından bir Kadenz - sana söylüyorum Dorian, işte

hayatımızın bağlı olduğu şeyler bunlardır. Browning bir yerde anlatıyor; fakat bunları duyularımız bizim için tehayyül edecekler. Anlar vardır, ansızın bana beyaz leylâkların kokuları gelir ve ben hayatımın en garip ayını yeniden yaşamaya mecbur olurum. Seninle yerlerimizi değişebilsek, keşke, Dorian. Dünya ikimizin aleyhinde de yaygaralar kopardı, fakat sana daima tapındı; ve daima tapınacak da. Sen zamanın aradığı ve bulmuş olmaktan korktuğu şeyin timsalisin. Hiç bir şey yapmamış olmandan, bir heykel yontmadığından, resim yapmadığından, kendi dışında hiç bir şey meydana koymadığından o kadar memnunum ki. Senin sanatın hayattı. Sen bizzat kendini besteledin. Günlerin, sonelerindir.»

Dorian piyanodan kalktı ve elini saçlarının arasında gezdirdi. «Evet hayat çok güzel geçti» diye mırıldandı. «Fakat ayni hayatı artık sürmiyeceğim, Harry. Ve sen bana artık böyle aşırı şeyler söylememelisin. Sen benim her şeyimi bilmiyorsun. Eğer bilseydin, zannederim, sen de benden yüz çevirirdin. Gülüyorsun. Gülme.»

«Neye çalmayı kestin, Dorian? Git, otur, tekrar Nocturne'i bana çal. Orada, alaca karanlıkta asılı duran büyük bal rengi aya bak. O da büyülemeni bekliyor ve çalarsan yer yüzüne daha yaklaşacak. Çalmıyacak mısın! O halde kulübe gidelim. Güzel bir akşamdı, onu güzel bitirmeliyiz. Vhite'ta seninle tanışmayı pek arzu eden birisi var, Bournemouth'un büyük oğlu genç Lord Poole. Zaten kıravatlarından seni taklide başladı bile. Seninle tanıştırmam için bana rica etti. Çok hoş ve bana biraz seni hatırlatıyor.»

Dorian üzgün bir bakışla: «Keşke hatırlatmasa» dedi. «Fakat bugün pek yorgunum, Harry. Kulübe gitmek istemiyorum. Saat on bir vardır, ve erken yatmak istiyorum.»

«Daha biraz otur öyleyse. Hiç bu geceki kadar güzel çalmadın. Tuşlara vuruşunda harikulâde bir şey vardı. Hiç duyarak çaldığını hatırlamıyorum.»

«Artık iyi olacağım da, ondan» diye gülümseyerek cevap verdi. «Biraz değiştim bile.»

Lord Henry «Bana karşı değişemezsin, Dorian» dedi. «İkimiz daima dost kalacağız.»

«Ama vaktiyle beni bir kitapla zehirledin. Bunu bağışlamıyacağım, Harry, bu kitabı hiç kimseye vermiyeceğine bana söz ver. Bu zararlı bir kitaptır!»

«Sevgili dostum, sen sahiden ahlâk dersi vermeye başlıyorsun. Hem faydası da yok. Sen ve ben ne isek oyuz ve ne olacaksak o oluruz. Ve bir kitapla zehirlenmeye gelince böyle bir şey olamaz. Sanatın hareket üzerine hiç bir etkisi yoktur. O, hareket arzusunu ortadan kaldırır. Tam mânasiyle kısırdır. Dünyanın ahlâka aykırı dediği kitaplar, ona kendi ayıbını gösteren kitaplardır. Mesele bundan ibarettir. Edebiyat münakaşası yapmıyalım. Yarın bana gel. On birde atla gezmeye çıkacağım. Beraber gideriz. Sonra da seni Lady Branksome'e öğle yemeğine götürürüm. Çok hoş bir kadın ve satın almayı düşündüğü birkaç gobelin üzerinde senin fikrini almak istiyor. Gel olur mu? Yahut yemeği küçük düşesimizle beraber mi yiyelim? Şimdi artık seni hiç görmediğini söylüyor. Belki artık Gladys'den usandın? Şaşmam. Onun keskin dili insanın sinirlerine dokunur. Neyse, on birde burada bulun.

«Muhakkak gelmeli miyim, Harry?»

«Muhakkak. Park şimdi nefîs. Tanıştığımız yıldanberi leylâklar hiç bu kadar güzel açmamıştır.»

Dorian: «Peki o halde. On birde burada olacağım!» dedi. «Gecen hayır olsun, Harry.»

Kapıya vardığı zaman söyleyecek bir şey varmış gibi biran duraladı. Sonra içini çekti ve gitti.

XX

Güzel bir gece idi, hava öyle ılıktı ki pardesüsünü koluna aldı ve ipek atkısını boynuna takmadı bile. Cigarasını içerek evine doğru yürürken smokinli iki genç yanından geçti. Birinin ötekine: «Dorian Gray» diye fısıldadığını işitti. Bu ona, gösterilmek, durup bakılmak, bahsedilmekten vaktiyle ne kadar zevk aldığını hatırlattı. Şimdi kendi adını işitmekten usanmıştı. Son zamanlarda o kadar sık uğradığı küçük köyün yarı tılsımı kim olduğunu hiç kimsenin bilmemesinde idi. Kendisini sevdirmiş olduğu kıza fakir olduğunu söylemişti ve kız da buna inanmıştı. Bir defa ona fena bir adam olduğunu söylemişti. Kız kahkaha ile gülerek kötü insanların daima pek ihtiyar, pek çirkin oldukları cevabını vermişti. Ne kahkahası vardı. Tıpkı bir ardıç kuşu gibi. Basma elbiseleri ve büyük şapkalariyle ne güzel şeydi! Dünyadan haberi yoktu. Fakat onun kaybettiği her şeye malikti.

Eve geldiği zaman uşağını yatmamış, kendisini bekler buldu. Ona yatabileceğini söyledi; kendini kütüphanedeki kanapeye attı ve Lord Henry'nin söylemiş olduğu bazı şeyleri düşünmeye başladı.

İnsanın hiç bir zaman değişemiyeceği doğru muydu? Çocukluk senelerinin lekelenmemiş arılığına Lord Henry'nin bir defa söylediği gibi pembe beyaz çocukluk senelerine karşı içinde çılgınca bir hasret uyandı. Biliyordu ki kendisini lekelemiştir, kafasını fesatla doldurmuştur, muhayyilesini korkuya kurban etmiştir; biliyordu ki başkalarının üzerinde kötü bir tesiri vardır ve bu ona korkunç bir haz ver-

miştir; ve hayatına karışanlardan en parlaklarını ve en çok vaatlerle dolu olanlarını çirkefe sürüklemiştir. Fakat bunların hepsi tekrar tamir edilemez miydi? Kendisi için hiç ümit yok muydu?

Acaba kudurmuş kibrinin hangi müthiş anında resim, günlerinin yükünü taşısın, kendi, ölmez gençliğinin temiz parıltısını muhafaza etsin diye yalvarmıştı! Yanlış yollara hep bu yüzden sapmıştır. Günahlarından her biri, ardından çabuk ve kesin cezasını da getirmiş olsaydı onun için daha iyi olurdu. Cezada günahlardan arınma vardı. «Bize suçlarımızı bağışla» değil, «günahlarımız için bizi cezalandır!»: Bir insanın adaleti mutlak olan bir Allaha duası bu omalıdır.

Lord Henry'nin yıllarca önce kendisine verdiği acayip oyma çerçeveli ayna masanın üzerinde duruyordu, ve elleri ayakları beyaz Cupid'ler bu çerçevenin etrafında eskisi gibi ona gülüyordu. O uğursuz resimdeki değişmeyi ilk defa fark ettiği vakit «Dünya değişti, çünkü sen fildişinden ve altından yapıldın. Senin dudaklarının kıvrımları tarihi yeniden yazıyor,» bu cümleler tekrar aklına geldi ve onları kendi kendine birbiri ardınca tekrarladı. Sonra güzelliğine lânet etti ve aynayı yere çaldı ve küçük gümüş kıymıklar haline gelinceye kadar topuğu ile ezdi. Onu mahvetmiş olan güzelliği idi, dua ederek istediği güzelliği ve gençliği. Bu ikisi olmasaydı hayatı lekelenmezdi. Güzelliği kendisine yalnız bir maske, gençliği ancak bir maskaralık olmuştu. Gençlik neydi zaten? Yeşil, olmamış bir mevsim. Sığ ruh hallerinin ve hastalıklı düşüncelerin mevsimi. Niçin onun livres'ini giymişti. Gençlik onu harap etmişti.

Geçmişi düşünmemek daha iyi. Onu kimse değiştiremezdi. Kendi üzerinde kendi geleceği üzerinde düşünmeliydi. James Vane, Selby mezarlığında taşsız bir mezarda çürüyordu. Alan Campell bir gece, lâboratuvarında, istemiyerek öğrenmek zorunda kaldığı sırrı meydana vermeksizin kendini vurmuştu. Basil Hallward'ın ortadan kayboluşunun doğur-

duğu heyecan yakında yatışıp gidecekti. Bu bakımdan hiç bir tehlike yoktu. Kafasından bir türlü çıkaramadığı Basil Hallward'ın ölümü de değildi; onu tedirgin eden kendi ruhunun yaşayan ölümüydü. Basil onun hayatını altüst eden resmi yapmıştı. Bu yüzden Basil'i bağışlayamazdı. Her şeyi yapan bu portre idi. Basil ona, dayanılmayacak şeyler söylemişti ve o bunlara sabırla katlanmıştı. Cinayet, bir anın çılgınlığından başka bir şey olmamıştı. Alan Campell'e gelince onun intiharı kendi işi idi. O bunu bilerek seçmişti. Bundan ona neydi?

Yeni bir hayat! İstediği şey buydu. Beklediği şey buydu. evvet, o buna başlamıştı. Ne de olsa masum bir mahlûku korumuştu. Tekrar bir mâsum kıza aslâ tecavüz etmiyecekti. İyi olacaktı.

Hetty Merton'u düşündüğü zaman kilitli odadaki resim acaba değişmiş miydi, diye merak etti. Muhakkak ki artık eskisi kadar korkunç olamazdı. Eğer hayatı temiz olursa çehreden şeytanî bir ihtirasın her izini yok etmeye belki gücü yeterdi. Belki de bu izler çoktan kaybolmuştu. Gidip bakacaktı.

Masadan lâmbayı aldı. Ve sessizce yukarı kata çıktı. Kapıyı açtığı zaman o kadar garip şekilde genç görünen yüzünde bir sevinç gülümsemesi belirdi ve bir an dudaklarında asıldı kaldı. Evet, iyi olacaktı ve orada, içeride gizlediği çirkin şey bundan sonra ona korku vermiyecekti. Yük artık üzerinden kalkmış gibiydi.

Yavaşça içeri girdi ve her zamanki gibi kapıyı arkasından kilitledi. Resmin erguvan örtüsünü çekti. Bir acı ve öfke çığlığı kopardı - ve eli dağlamış olan kızıl leke daha da belirmişti ve yeni dökülmüş kana daha çok benziyordu. Titredi. Onu bir tek iyi iş yapmaya sevkeden yalnız kibri miydi? Yoksa Lord Henry'nin alaycı bir gülümseme ile ima ettiği gibi yeni bir heyecan arzusu muydu? Yahut bize bazan yaradılışımızda olduğundan daha asîl şeyler yaptıran şu rol oyna-

mak hırsı mıydı? Yahut da belki hepsi birlikte? Ve niçin kızıl leke eskisinden daha büyüktü? Buruşmuş parmakların üzerinde iğrenç bir hastalık gibi yayılmış görünüyordu. Güya damlamış gibi resmin ayaklarında da kan vardı - hattâ bıçağı kullanmamış olan el bile kanlıydı. İtiraf? Bu, itiraf etmeli mi demekti? Kendini ele vermek ve astırmak? Güldü. Fikrin korkunç olduğunu kavradı. Bununla beraber itiraf da etseydi kim inanacaktı? Öldürülenin hiç bir izi yoktu, hiç bir yerde. Ona ait olan her şey yok edilmişti. Aşağıdaki şeyleri eliyle yakmıştı. Âlem onun yalnız delirmiş olduğunu söyleyecekti. Ve bu hikâyede ısrar ederse onu kaparlardı da... Ama itiraf etmek, herkesin kınamasına katlanmak ve herkesin huzurunda kefaret vermek vazifesiydi. İnsanları ahrette olduğu kadar dünyada da suçlarını ikrara çağıran bir Allah vardı. Günahını itiraf etmedikçe ne yapsa günahlarından arınamazdı. Günahı? Omuzlarını silkti. Basil Hallward'ın ölümü önemsiz göründü. Hetty Merton'u düşünüyordu. Bakmakta olduğu bu ruhunun aynası doğru göstermeyen bir aynaydı. Kibir? Tecessüs? İki yüzlülük? Feragatinde bundan fazla bir şey olmamış mıydı? Olmuştu. Hiç olmazsa ona böyle geliyordu. Fakat buna kim hüküm verebilirdi?... Hayır, fazla hiç bir şey olmamıştı. Kızı kibrinden ötürü korumuştu. İki yüzlülüğünden iyilik maskesini takınmıştı. Tecessüsün hatırı için kendini inkâra çalışmıştı. Bunu şimdi anladı.

Fakat bu cinayet - onu bütün hayatınca takip edecek miydi? Geçmişin yükünü sonuna kadar taşımaya mecbur olacak mıydı? Yahut gerçekten itiraf mı etmeliydi? Aslâ. Onun aleyhine tanıklık edecek hâlâ bir tek delil vardı: Resmin kendisi. Onu yok edecekti. Onu bugüne kadar ne diye tutmuştu? Bir zamanlar bunun nasıl değiştiğini ve ihtiyarladığını seyretmek ona bir zevk olmuştu. Fakat son zamanlarda bu keyfi duymaz olmuştu. O, geceleri onu uyutmuyordu. Ondan uzak olduğu zamanlar, başka gözlerin onu göreceği korkusu peşini bırakmamıştı. İhtiraslarına kara sevda getirmişti. Onu yalnız hatırlamak bile bir çok neşe anla-

rını zehirlemişti. O, sanki vicdanının yerine geçmişti. Evet, o vicdan olmuştu. Onu yok edecekti.

Etrafına bakındı ve Basil Hallward'a sapladığı bıçağı gördü. Onu, üzerinde artık en küçük leke kalmayıncaya kadar bir çok defalar silip temizlemişti. Parıl parıl yanıyordu. Bu bıçak ressamı nasıl öldürdüyse ressamın eserini ve onun ifade ettiği her şeyi de öyle öldürecekti. O, geçmişi öldürecek, ve geçmiş ölünce de kendi kurtulacaktı. O, bu korkunç ruh hayatını öldürecek, ve onun çirkin ihtarı olmayınca da sükûn bulacaktı. Bıçağı kavradı ve resme sapladı.

Bir feryat işitildi ve bir düşüş. Bu öyle korkunç bir can çekişme feryadı idi ki uşaklar korkup uyandılar ve sessizce odalarından dışarı fırladılar. Aşağıda meydandan geçen iki centilmen durdular ve başlarını kaldırıp büyük eve baktılar. Biraz daha yürüdüler ve bir polise rastlayınca onu da alarak geri geldiler. Adam zili birkaç defalar çaldı, hiç bir cevap alamadı. Üst kat pencerelerinden birinde görünen bir ışıktan başka bütün ev karanlıktı. Biraz sonra adam uzaklaştı, bir kapı kemerinin altına çekildi ve gözledi.

İki centilmenden ihtiyarı: «Kimin evi bu, polis efendi?» diye sordu.

Polis: «Mister Dorian Gray'in efendim» diye cevap verdi.

Giderlerken birbirlerine bakıştılar, ve yüzlerini buruşturdular. Onlardan biri Sir Henry Eshton'un amcasıydı.

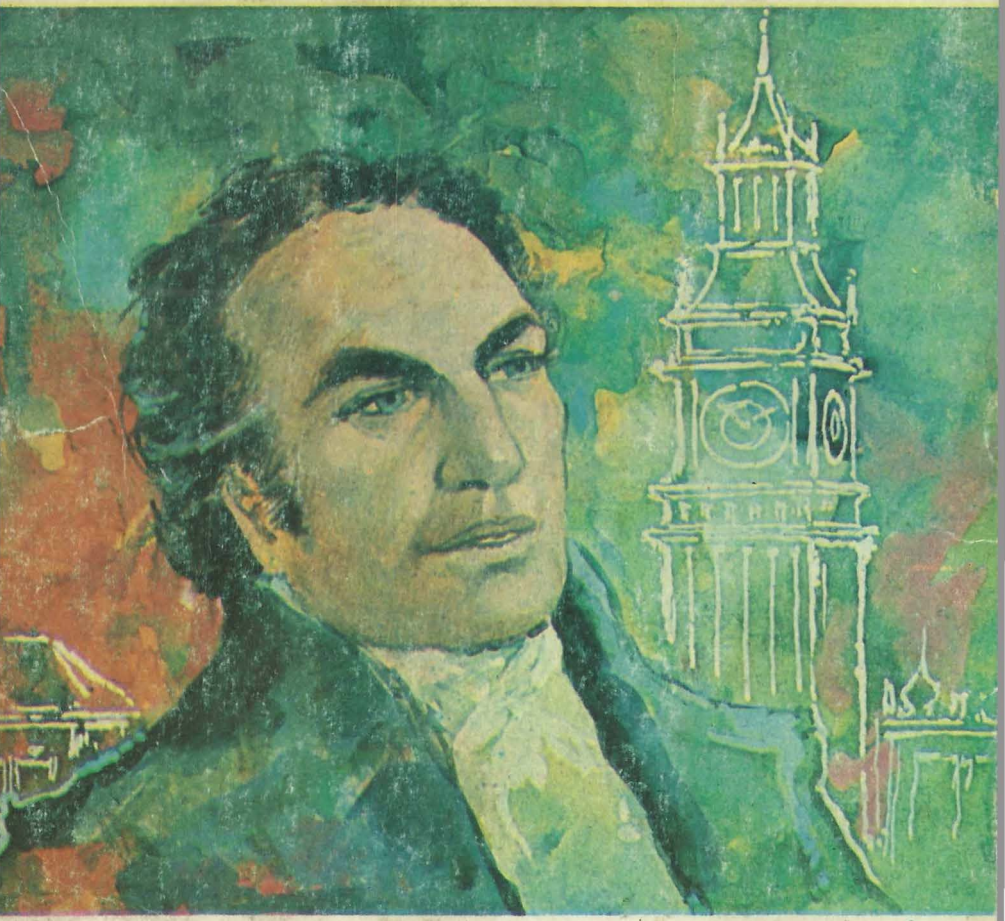
İçeride hizmetçiler dairesinde, yarım yamalamak giyinmiş hizmetçiler fısıltı ile birbirleriyle konuşuyorlardı. İhtiyar Misis Leaf ağlıyor ve ellerini uğuşturuyordu. Francis ölü gibi sapsarıydı.

Francis bir çeyrek kadar sonra arabacı ile uşaklardan birini yanına aldı, yavaşça yukarı çıktılar. Kapıya vurdular, fakat hiç bir cevap gelmedi. Seslendiler. Her şey susmuştu. Nihayet kapıyı kırmaya boş yere uğraştıktan sonra saçağa tırmandılar ve oradan balkona atladılar. Pencereler kolayca açıldı, sürgüleri eskiydi.

İçeri girdikleri zaman, duvarda efendilerinin, onu son defa gördükleri gibi o harikulâde gençliğini ve güzelliğini taşıyan güzel bir resmini gördüler. Yerde, kalbine saplanmış bir bıçakla smokinler içinde bir ölü yatıyordu. Rengi uçmuş, buruşmuş ve yüzü iğrençti. Yüzüklerini gözden geçirinceye kadar kim olduğunu tanımadılar.

SON

Fiyatı 750 Kuruş